

Amatørmusikken og det traditionelle område

- en undersøgelse af aktiviteter og aktører indenfor dansk
folkemusik

af John Bæk,
Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

Amatørmusiklivet – og dets mange udøvere – er en vigtig del af det samlede danske musikliv. Amatørmusiklivet udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af musiklivet. Dets udøvere er gode, kritiske lyttere og musikforbrugere, der stiller krav til den professionelle musiks kvalitet og indhold. Samtidig rummer dansk amatørmusikliv et vidtfavnende spekter af forskellige musiktraditioner og –kulturer, der ikke alene kan udvikles og videreføres af et professionelt musikliv – der kræves en bredere folkelig deltagelse.¹

---

¹ Statens Musikråd: ”Musikkens amatører bør behandles professionelt. Rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark. 2002, s. 10.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
00 Indledning	3
Forandringer i økonomiske og organisatoriske strukturer.....	3
Det professionelle område og amatørområdet.....	3
Det traditionelle område.....	4
FFS som kraftcenter	5
01 Indhold	6
Formål	6
Undersøgelsen elementer	6
De fire geografiske undersøgelsesområder	7
Arbejdsformen.....	8
Formidlingsformen.....	8
02. Definitioner, afgrænsninger og indføring	9
Folkemusik – hvad er det?.....	9
Danske og internationale musikformer	10
Amatører og professionelle	10
Folkemusikkens vækstlag.....	10
En lille historisk indføring og opdatering.....	10
03. De landsdækkende interesseorganisationer	14
Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS).....	14
Folkemusikhusringen (FMHR)	17
Folkemusiksammenslutningen (FMS)	21
Danske Folkedansere (DF).....	23
DGI Folkedans – DGI Folkemusik	25
Konklusion	27
04. Fire geografiske undersøgelsesområder	29
FYN.....	30
Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre	31
DF & DGI folkedanserforeninger	39
Danske Folkedanseres Spillemandskreds.....	40
Undervisning	40
Koncertforeninger, festivaler, stævner	42
Professionelle orkestre	45
Ungdomsinitiativer:.....	46
Arkiv, forskning, museum.....	46
Opsummering: Fyn.....	47
Tværgående regionalt samarbejde	49
STORKØBENHAVN	51
Folkemusikhuse, -laug, -foreninger og –orkestre.....	53
DF & DGI folkedanserforeninger.	58
Danse Folkedanseres Spillemandskreds.....	58
Undervisning:	59
Koncertforeninger, festivaler, stævner	60
Professionelle musikere og orkestre.....	60
Ungdomsinitiativer.....	60
Arkiv, forskning, museum.....	61
De irske miljøer.....	62
Cajun-miljøet.....	63
Opsummering: Storkøbenhavn.....	64
ROSKILDE	70
Lirum Larum	71
DF & DGI Folkedanserforeninger – Danske Folkedanseres Spillemandskreds	76
Opsummering: Roskilde.....	77
REBILD/NORDJYLLAND	80

Rebild-miljøet.....	81
DF & DGI folkedanserforeninger.....	85
Danske Folkedanseres Spillemandskreds.....	86
Andre laug og orkestre.....	86
Koncertforeninger, festivaler, stævner.....	88
Opsummering: Rebild/Nordjylland.....	89
SAMMENFATNING.....	92
05. Børne- og ungdomsområdet.....	96
ROD & FOD.....	96
FolkeMusik & Ungdom.....	97
Polkarave.....	98
DF & DFS.....	98
DGI Folkemusik – DGI Folkedans.....	99
Andet.....	99
Sammenfatning.....	99
06. Det traditionelle område.....	101
De traditionelle musik- og danse miljøer.....	101
Det traditionelle område som vækstlag.....	101
Aktører indenfor indsamling, forskning, arkiv og formidling.....	101
Lyddokumentation.....	104
Sammenfatning.....	105
07 Amatørområdet – og det professionelle område.....	107
Amatørområdet.....	107
Det professionelle område.....	107
Samspillet mellem amatørområdet og det professionelle område.....	109
08. Evaluering af amatør musikkonsulenten 2000-2001.....	111
Henvendelser til amatør musikkonsulenten.....	111
Konklusion.....	112
09 Folkemusikkens Fælles Sekretariat.....	113
Udenlandsk transportstøtte.....	113
Folk Music From Denmark.....	114
Diverse udenlandske showcases, Spot Festival m.m.....	115
Andet.....	115
Sammenfatning.....	115
10. Sammenfatning og konklusioner.....	117
De landsdækkende folkemusikorganisationer.....	117
Fire geografiske undersøgelsesområder.....	119
Amatørområdet.....	119
Børne- og ungdomsområdet.....	121
Det traditionelle område.....	121
11. Sidste nyt.....	123
12. Kildemateriale.....	124
Målrettede interviews, samtaler og deltagende observation (sept. 2005 – jan. 2006):.....	124
Ikke målrettede samtaler og aktiviteter.....	125
Skriftlige kilder – hjemmesider:.....	125
Skriftlige kilder – andre:.....	126
13. Forfatterens baggrund.....	127

Forord

FFS besluttede i 2005 at iværksætte en undersøgelse af det folkemusikalske amatørrområde ud fra et ønske om at få svar på nogle overordnede spørgsmål: hvordan står det til? Hvad er der brug for? Hvilke problemer er der – og hvilke problemer kan betegnes som specielle for folkemusikområdet?

Baggrunden for spørgsmålene var nogle tegn på, at FFS – efter en fokuseret indsats for den professionelle musik – skulle til at gøre noget mere for amatørrområdet. Det var naturligt at genlæse Statens Musikråds rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark (2002), som var kommet med en række konstruktive konklusioner og anbefalinger til, hvad der kunne gøres på det samlede amatørrområde. Men når man arbejder med det folkemusikalske område, kan man godt have nogle fornemmelser af, at anbefalinger for det samlede amatørrområde måske ikke helt passer til folkemusikområdet. For der er jo dybest set ingen, der har overblik over det samlede folkemusikområde.

Jeg begyndte at tænke: Hvordan går det egentlig ”derude”? Hvad foregår der? Hvilke problemer er der? Hvad kan man eventuelt gøre for at forbedre vilkårene? Og hvor går egentlig grænserne for det vi kalder amatørmusikken?

Og hvad med ”den traditionelle musik” som under folkemusikbølgen i 1970’erne var den sang og musik, som datidens unge generation opsøgte og lærte af de gamle, som stadig kunne huske og udføre den? I dag er det jo de unge fra 70’erne, der er blevet ”de gamle” og som derfor må være bærere af den traditionelle musik! Og nogle af dem spiller på amatørbasis, mens andre udelukkende spiller professionelt! Næh, det stod tydeligt, at amatørrområdet var ”viklet ind” i både det professionelle og det traditionelle! Og hvad med det samlede traditionelle område, som både omfatter aktiv udøvelse af musik, sang og dans – og det indsamlings- og formidlingsarbejde, som bl. a. Folkemusikcentret i Hogager og Dansk Folkemindesamling har arbejdet med – og som danner et væsentligt grundlag for at folkemusikken både kan fastholde en forbindelse til fortiden og finde nye repertoarer og ny inspiration? Hvordan går det med det?

Lederen af FFS, P-B Guldbrand, og undertegnede tog et par samtaler om hvordan undersøgelsen kunne udføres, og hvad den kunne fokusere på. Begrebet ”vækstlag” kom i spil, og efterhånden som de indledende undersøgelser kom i gang, blev jeg opmærksom på, at hvis man skulle kunne udlede noget fornuftigt om vækstlagene, måtte undersøgelsen nødvendigvis inddrage alt det, som opfattes som ”vækstlagsspillere” indenfor folkemusikken. Og det krævede – efter min bedste overbevisning – en inddragelse af det samlede folkemusikområde.

Fra den oprindelige tanke om en undersøgelse af amatørrområdet, er fokus efterfølgende blevet udvidet til at omfatte det traditionelle område, og med inddragelse af det professionelle område og andre vækstlagsspillere i det omfang, som det har syntes naturligt.

Samtidig har undersøgelsen ændret karakter. Den oprindelige tanke var et internt arbejdsrapport til brug for bestyrelsen af FFS. Men i takt med at jeg fik indsamlet og ordnet mine data, stod det klart, at denne ”rapport” både ville få et større omfang end oprindeligt tænkt, og at den således også kunne have en bredere målgruppe.

Målgruppen er derfor alle der arbejder med eller interesserer sig for folkemusikken på organisatorisk plan; på både lokalt, regionalt og nationalt niveau. Selvom jeg har forsøgt at beskrive aktiviteter og sammenhænge, så det kunne være nogenlunde forståeligt for mennesker udenfor folkemusikmiljøerne, er resultatet nok, at det vil være en fordel for læseren, hvis han/hun har et vist forudindgående kendskab til området.

Resultatet er blevet et ganske omfattende værk. Der er meget skrift, ingen grafiske afbildninger og anekdoter og nogle passager fremstår nærmest i leksikon-form.

Formen er fremadskridende, forstået således at der af og til refereres til tidligere beskrivelser. Jeg vil selvfølgelig anbefale alle, at læse samtlige kapitler udførligt. Men til de, som synes, at dette kan virke lidt overvældende, kan man eventuelt nøjes med at skimme data-afsnittene i undersøgelsen af den 60-siders tunge beskrivelse af de fire geografiske lokaliteter, og i øvrigt nøjes med opsummeringer og konklusioner. Det skal dog bemærkes, at hele Kapitel 6 og Kapitel 7 har en vis analytisk og sammenfattende karakter, som delvist er baseret på de forrige kapitlers data.

John Bæk, januar 2006.

00 Indledning

Forandringer i økonomiske og organisatoriske strukturer

Siden etableringen af Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) i 1994 er der indenfor folkemusikken i Danmark sket nogle forandringer med hensyn til organisering og fordeling af økonomiske midler. Af to omgange er der sket væsentlige ændringer af de landsdækkende interesseorganisationers tilskud fra staten 1/ da Statens Musikoråd omlagde støtten til kurser – og herefter udelukkende støttede videreuddannelse, og 2/ da Statens Musikoråd pga. færre midler prioriterede den professionelle musik på bekostning af amatørmusikken. Via Deloitte & Touche's "Undersøgelse af Musikorådets Institutioner" (2003) – og en indstilling fra Fagudvalget for Musik (24/2-2004), som efterfølgende blev tiltrådt af Kunstrådet, blev der vedtaget strukturelle ændringer af støtten til folkemusikområdet, som har resulteret i en nedlæggelse af Folkemusikcentret i Hogager og "efterladt" Folkemusikkens Fælles Sekretariat som eneste genreinstitution indenfor området. Det blev samtidig besluttet at omlægge støtten til den samlede danske amatørmusik. I indstillingen hedder det at "(amatør-) området bør tildeles sit eget afsnit i musikloven og derigennem selvstændiggøres lovgivningsmæssigt og finansielt". Omstillingen til et selvstændigt amatørrområde er ikke afsluttet. Med hensyn til det finansielle kan det dog sammenfattende konstateres, at specielt Folkemusikhusringen og Folkemusiksammenslutningen siden 1994 har mistet en stor del af de hidtidige statslige midler.

Det professionelle område og amatørrområdet

De tre landsdækkende interesseorganisationer indenfor folkemusikområdet, Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS), Folkemusikhusringen (FMHR) og Folkemusiksammenslutningen (FMS), som tilsammen har beskæftiget sig med både amatørrområdet, det traditionelle område og det professionelle område, støttes nu og fremover som amatørmusikorganisationer. Dette har i praksis betydet, at de, som en udløber af en indstillingen fra Fagudvalget for Musik befinder sig i en forandret økonomisk situation.

Samtidig med beslutningen om, at amatørmusikken skal "selvstændiggøres lovgivningsmæssigt og finansielt" ligger der implicit en beslutning om at genreinstitutionerne, incl. FFS, skal beskæftige sig med det professionelle område. I praksis skal de to områder dog tilsyneladende ikke adskilles fuldstændigt. I følge Deloitte & Touche undersøgelsen arbejder FFS fx med at²

- fremme genrens (folkemusikkens) interesser.
- støtte den høje kvalitet (eliten) inden for dansk folkemusik, selvom nogle aktiviteter også bruges af "amatørerne".
- profilere og udvikle dansk folkemusik omfattende folkemusikscenen, bredden og mangfoldigheden i dansk folkemusik.

Som Deloitte & Touche rapporten formulerer det, har FFS altså sit fokus på at støtte den høje kvalitet (eliten) samtidig med at man arbejder for at profilere bredden og mangfoldigheden. Og Kunstrådet har (mig bekendt) ikke kritiseret at FFS således skulle beskæftige sig med både eliten og bredden.

Alt dette kan umiddelbart udløse følgende spørgsmål:

- **Hvordan står det til i de tre landsdækkende interesseorganisationer, og hvordan har de taklet omstillingsprocessen ?**
- **Hvordan står det til med musiklivet indenfor det folkemusikalske amatørrområde ?**
- **Hvordan går det med at profilere og udvikle dansk folkemusik, inklusive bredden og mangfoldigheden ?**
- **Hvordan foregår samspillet mellem eliten og bredden (ud over at eliten normalt skabes på baggrund af bredden) ?**

² Side 46.

- **Ud fra hvilke kriterier definerer man “den høje kvalitet (eliten)” ?**
- **Hvad er/bliver FFS’ rolle i forhold til det amatør område, som nu skal selvstændiggøres lovgivningsmæssigt og finansielt ?**

Det traditionelle område

Det traditionelle område er her alt det som handler om (eller tillægges særlig betydning via) begreber som kulturarv, tradition, indsamling, dokumentation, forskning etc. – dvs. alt det som *i særlig grad* handler om at bruge og videreføre ældre stof eller traditioner. Blandt de landsdækkende interesseorganisationer har det danske traditionelle område ”per tradition” været FMHR’s interesseområde.

Som en udløber af Deloitte & Touche rapporten blev det besluttet ikke længere at støtte den statslige institution, som tidligere har beskæftiget sig med det traditionelle område, Folkemusikcentret i Hogager.

I indstillingen fra Fagudvalget for Musik hedder det, at *“det skal undersøges om Hogagers fremtid kan sikres indenfor Dansk Folkemindesamling eller tilsvarende forsknings- og dokumentationsvirksomhed. Alternativt må folkemusikmiljøet selv, indenfor de midler der stilles til rådighed, tage stilling til om området vil prioritere en sådan opgave som værende af afgørende betydning for områdets interesser. Beslutningen vil være lagt ud til områdets aktører, indenfor en rammebevilling.”*

Resultatet blev at Folkemusikcentrets “fremtid” ikke blev sikret indenfor Dansk Folkemindesamling eller tilsvarende forsknings- og dokumentationsvirksomhed, at Folkemusikcentret blev lukket, det fysiske arkiv overført til Spillemandsmuseet i Rebild, og at der efterfølgende arbejdes på at oprette en fond, som fremover får ansvaret for arkivet; inklusive at skaffe økonomiske midler til registrering, digitalisering m.v.

Samtidig har FFS i 2006 fået øgede midler til det traditionelle område ud fra en argumentering³, der går på 1/ at professionelle udøvende folkemusikere bør have adgang til en seriøs formidling af den dokumenterede folkemusikalske tradition – og 2/ at det samtidig vil være naturligt at intensivere indsatsen for den traditionelle folkemusik og dens miljøer i form af opsøgende arbejde med spillesteder, folkemusikhuse, spillemandsdragter etc. Set i lyset af de ovennævnte strukturelle forandringer, er det naturligt at FFS hermed søger at inddrage det traditionelle område som et fokuseret virkefelt.

Det kan samtidig konstateres, at indsamlings- og dokumentationsaktiviteter – som er basis for at der kan formidles dokumenteret tradition, og som på statsligt niveau hidtil primært er foregået i Folkemusikcentret i Hogager og Dansk Folkemindesamling – ikke indgår i FFS’s officielle handlingsplan.

Dette leder hen mod følgende spørgsmål:

- **Hvordan defineres det traditionelle område ?**
- **Hvordan står det til med det traditionelle område ?**
- **Hvordan – og i hvilken grad – har det traditionelle område betydning for områdets interesser ?**
- **Hvad med indsamling og dokumentation ? Er det udenfor områdets interesser eller er der andre aktører som varetager dette ?**

³ jf. FFS ansøgning til Kunstrådet 2006.

FFS som kraftcenter

FFS's eksistensberettigelse som statsstøttet genreinstitution styres via dets evne til at være "et kraftcenter i sit miljø og p.g.a. sin nærhed til miljøet, (...) den bedst egnede aktør til at forestå de projekter, funktioner, driftsmæssige opgaver o.a. som til stadighed er med til at drive det musikalske miljø frem".⁴ Man kan derfor med god ret stille spørgsmålene:

- **Hvor snævert eller bredt defineres "miljø" – og i hvilket miljø er FFS et kraftcenter ?**
- **Kan man tale om nærhed mellem FFS og dette miljø ?**
- **Hvad er FFS's rolle og arbejdsopgaver i forhold til de andre aktører i miljøet ?**

Og til slut de ultimative spørgsmål vedrørende FFS:

- **Er FFS et kraftcenter indenfor det samlede folkemusikområde ?**
- **Hvis ikke – hvordan kan FFS eventuelt blive dette kraftcenter ?**
- **Skal FFS overhovedet være et kraftcenter for hele folkemusikområdet ?**

Undersøgelsen søger ikke at besvare alle de ovenstående spørgsmål. Men det er mit håb, at undersøgelsen giver nogle redskaber, så både så de ansvarlige beslutningstagere og andre af folkemusikrådets aktører føler sig bedre rustet til at navigere både folkemusikken i Danmark og Folkemusikkens Fælles Sekretariat ind i fremtiden.

---

⁴ jf. Det Musikfaglige Udvalgs begrundelse (Indstilling af 24/2-2004) for at give genreinstitutioner driftsbevilling.

01 Indhold

Formål

Det overordnede formål har været 1) at beskrive de organisatoriske forhold, 2) at afdække mængden og arten af aktiviteter indenfor folkemusikkens amatørrområde og traditionelle område, og 3) at give et billede af hvordan det står til med folkemusikkens amatørrområde og traditionelle område.

Undersøgelsen har således fokuseret på amatørmusikken og det traditionelle område (som ofte er sammenfaldende) – med inddragelse af det professionelle område i det omfang det tydeligt indgår i et samspil med de to andre områder. Med FFS som statens officielle genreorganisation har det været naturligt også at inddrage nogle FFS-aktiviteter.

De vigtigste spørgsmål har været:

Hvad foregår der? Hvordan går det? Hvilke aktører varetager de forskellige aktiviteter og funktioner – og hvordan har man organiseret aktiviteterne? Hvordan og i hvilken grad indgår de forskellige aktører som spillere i et samlet vækstlag?

Undersøgelsen elementer

Undersøgelsen omfatter:

1. En redegørelse for undersøgelsens formål og indhold
2. En redegørelse for definitioner og afgrænsninger
3. De landsdækkende interesseorganisationer og deres virksomhed.
Organisationsformer. Hvordan går det? Hvilke problemer oplever man? Hvem samarbejder med hvem? Undersøgelsen omfatter Spillemandskredsen, FMHR, FMS, Danske Folkedansere og DGI-Folkemusik/DGI-Folkedans.
4. Fire geografiske undersøgelsesområder ("lokaliteter"):
  - a. Fyn
  - b. Storkøbenhavn
  - c. Roskilde.
  - d. Rebild/Nordjylland.
 Beskrivelse af hvad sker der lokalt/regionalt og hvorledes samarbejdet mellem forskellige aktører foregår. Hvordan går det? Hvilke problemer oplever man? Hvordan står det til med fødekæden? Hvor og hvordan foregår rekrutteringen af nye udøvere? Undersøgelsen forsøger at give et samlet billede af hvad der foregår på hele folkemusikområdet (inkl. dansen); men fokuserer på FMHR's interesseområde (folkemusikhuse, folkemusiklaug og spillemandslaug) samt undervisningsinstitutionerne – og i mindre grad den professionelle musik, koncertscenemusikken og musik og dans indenfor Danske Folkedansere, Spillemandskredsen og DGI.
5. Børne- og ungdomsområdet: ROD, FOD, FolkeMusik&Ungdom samt andre børne- og ungdomsinitiativer.
6. Det traditionelle område.
En sammenfattende beskrivelse af det traditionelle område på basis af pkt. 1 og 2, og med supplerende beskrivelse af andre aktører indenfor indsamling, forskning, arkiv og formidling.
7. Amatørområdet – og det professionelle område.
En sammenfattende generel afdækning af hvad der karakteriserer henholdsvis amatørområdet og det professionelle område – og hvordan samspillet mellem de to områder foregår (på basis af pkt. 1 og 2).
8. Evaluering af den tidligere amatørmusikkonsulents arbejde og erfaringer fra perioden dec 2000 til okt 2001.
9. Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS)
En overordnet analyse af hvordan og i hvilken grad FFS har ydet direkte eller indirekte støtte til amatørmusikken og det traditionelle område.
10. Sammenfatning og konklusion.

De fire geografiske undersøgelsesområder

Undersøgelsens empiriske fundament er en undersøgelse af fire geografiske lokaliteter, Fyn, Storkøbenhavn, Roskilde og Rebild/Nordjylland. De fire geografiske lokaliteter er udvalgt ud fra en ide om, at de tilsammen kan illustrere arten og mængden af de folkemusikalske aktiviteter – og på den måde være repræsentative for hele Danmark.

Pga. Højbystævnet, Folkemusiklinien på det Fynske Musikkonservatorium, en velfungerende og alsidig Odense Folk Festival og ROD og FOD arrangementerne (som altid er blevet afholdt enten i Odense- eller Svendborgområdet) havde jeg en oplevelse af, at Odense-området gennem de sidste 5-10 år havde udviklet sig til et nyt energicenter, som samtidig var blevet dér hvor de unge udøvere var mest synlige. Men jeg var samtidig overbevist om at Odense-miljøerne ikke kunne forstås uden at hele Fyn blev inddraget. Hele det fynske område (Fyns Amt) var derfor et naturligt valg med hensyn til en lokalitet der kunne repræsentere et område med stor udvikling og nytænkning.

De traditionelle miljøer i det storkøbenhavnske område har længe stået som en gåde for mig. Jeg vidste, at der foregik en masse, men havde intet overblik over hvor, hvordan og hvor meget. Jeg havde en ide om at der var stor mangfoldighed – og at aktiviteter og foreningsliv var struktureret på en måde, som kun få kunne forventes at have overblik over. Jeg vidste desuden at det storkøbenhavnske område på en eller anden måde var forbundet til Roskilde; men ikke hvordan og i hvilken grad. Som landets hovedstad rummer København desuden nogle offentlige institutioner og initiativer, som ikke findes andre steder i landet. Lokaliteten har en befolkningsmæssig tæthed som kan gemme mange skjulte miljøer. Alt i alt kan lokaliteten Storkøbenhavn i denne sammenhæng umiddelbart kun repræsentere sig selv – men til gengæld er det undersøgelsens største lokalitet mht. befolkningsunderlaget (1.2 mill. indbyggere).

Lirum Larum-miljøet i Roskilde var i 1980'erne landets ubetingede største lokale folkemusikmiljø. I forbindelse med et tidligere interview havde jeg fra centralt hold fået en indføring i hvordan dette miljø i 1970'erne var opstået og organiseret. Her har man ”altid” haft både musik-, dans-, koncert- og undervisningsaktiviteter organiseret under samme hat. Det kunne være interessant at se i hvilken grad miljøet var forbundet med folkedansermiljøerne i nærområdet og det storkøbenhavnske område – og set fra et organiseringsperspektiv – om Lirum Larum-miljøet eventuelt kunne fungere (eller har fungeret) som en rolle-model for andre folkemusikalske bymiljøer.

Mange af aktiviteterne i henholdsvis Storkøbenhavn og Roskilde skal sandsynligvis forstås som et sammenhængende hele. Set udefra – og sammenlignet med Odense-miljøet – kan miljøerne i de to lokaliteter virket en smule stagnerede. Og set udefra ser det ud til, at meget fungerer helt anderledes end på Fyn.

Med hensyn til Rebild/Nordjylland havde jeg en ide om, at Rebild-miljøet måtte være et kraftcenter for Himmerland og eventuelt hele Nordjylland; men havde ingen ideer om i hvor høj grad det blev opfattet som kraftcenter for hele det danske folkemusikområde. Samtidig har Rebild-miljøet altid stået for mig som et historisk funderet miljø med en vis modvilje mod store forandringer; dvs. umiddelbart en kontrast til det fynske område. Med Rebild-miljøet i centrum burde undersøgelsen af den nordjyske region også kunne give nogle fingerpeg om, hvad et regionalt folkemusikcenter kan betyde både lokalt, regionalt og nationalt.

Beskrivelsen af lokaliteten Fyn står centralt i undersøgelsen. I starten fokuserede jeg på Odense-området (ud fra ideen om Odense som kraftcentrum), men jeg har efterfølgende forsøgt at finde alle relevante aktører i Fyns Amt. Beskrivelsen er meget detaljeret. Beskrivelsen af de andre lokaliteter er mindre omfattende. Med hensyn til Storkøbenhavn giver jeg et overblik over mængden af aktiviteter, og fokuserer efterfølgende på aktører og forhold som adskiller sig fra Fyn. Beskrivelsen af Roskilde fokuserer på Lirum Larum-miljøet som kraftcenter, dvs. aktiviteterne i Roskilde by, og i mindre grad oplandet og amtet. Lokaliteten Rebild/Nordjylland beskrives med Rebild-miljøet i centrum. Nordjyllands Amt dækker et meget stort geografisk område, og en afdækning af alle folkemusikaktiviteter i regionen ville være yderst interessant; men udenfor undersøgelses ressourcemæssige muligheder.

Arbejdsformen

Den metodiske udforskning har været præget af den musiketnologiske metode. Indholdet i rapporten er dog blevet til på baggrund af forskellige undersøgelsesformer og tilgange:

- Undersøgelsen af de fire geografiske lokaliteter og de landsdækkende organisationer er delvist foregået som et etnologisk feltarbejde, hvor jeg, i det omfang det har været tilgængeligt, har fundet informationer om undersøgelsesobjekterne på deres respektive hjemmesider – evt. suppleret med andet skriftligt materiale. Nogle af objekternes ledende medlemmer er efterfølgende blevet interviewet telefonisk, og jeg har været på besøg ved nogle øveaftener, arrangementer eller bestyrelsesmøder, hvor jeg har benyttet undersøgelsesformerne *deltagende observation*, *interviews* og *samtaler* (se kildemateriale). Ovenstående undersøgelsesformer er blevet suppleret med viden, erfaringer og indsigt fra tidligere kontakter med objekterne.
- De andre dele af undersøgelsen bygger dels på empiriske data fra undersøgelsen af de fire geografiske lokaliteter og de landsdækkende organisationer – med tilføjelse af offentligt tilgængelige informationer og viden, erfaringer og indsigt fra mit virke som musiker, danser, organisationsmenneske og forsker indenfor folkemusikken. I nogle tilfælde har jeg foretaget uddybende telefonsamtaler med aktørerne, og i andre tilfælde bygger jeg min viden på ikke-målrettede samtaler med diverse musikere, dansere og organisationsfolk indenfor området.

Formidlingsformen

Undersøgelsens skriftlige omfang var oprindeligt tænkt som et absolut maksimalt 50 siders skrift. Men via en forholdsvis kort indsamlingsperiode fik jeg genereret så meget data, at jeg blev overvældet af mængden. Da jeg påbegyndte skrivningen, måtte jeg derfor foretage et valg: hvor meget skal med, hvad er vigtigt? Jeg har efterfølgende valgt at medtage data og detaljer, som nogle måske synes er overflødige, men som jeg har anset for vigtige af følgende årsager:

- Der er aldrig lavet en lignende undersøgelse indenfor folkemusikken. Jeg blev selv overrasket over nogle af de faktiske forhold, og mente at det ville være ærgeligt ikke at dele ud af de ofte overraskende informationer, som ligger i både mængden og detaljerne.
- Mange af læserne af dette skrift har måske aldrig været til et balarrangement indenfor det traditionelle område. For at give et mere reelt og nuanceret billede af hvad der foregår til fx et spille-danse arrangement, har jeg valgt at medtage nogle af mine notater om mine egne her-og-nu oplevelser
- Jeg har haft et ønske om at behandle undersøgelsesobjekterne med respekt. Ved nogle besøg og telefonsamtaler er jeg blevet opfattet som en slags repræsentant for ”det magtfulde” Folkemusikkens Fælles Sekretariat. Alle de organisatoriske ildsjæle havde tydeligt lyst til at snakke om deres arbejde, og lyst til at fortælle ”FFS repræsentanten” om deres overvejelser, energioplevelser og frustrationer. Mange har i øvrigt udtrykt stor glæde over at få mulighed for at snakke seriøst om noget af det, som de brænder allermost for – og mange oplevede samtalen som en direkte energindsprøjtning. Da mange således har udtrykt meget nuancerede holdninger og oplevelser, har det været vigtigt for mig fx at kunne medtage nogle redigerede afskrifter af samtaler og interviews.

I beskrivelserne bruges ofte citationstegn ”xx” for at vise, at et begreb eller sætning er citeret fra en af de interviewede personer – og således udtrykker en personlig/lokal holdning eller opfattelse.

02. Definitioner, afgrænsninger og indføring

Folkemusik – hvad er det?

Set i historisk perspektiv er folkemusik en foranderlig størrelse, og hver nation eller kultur har sine egne opfattelser og definitioner af ”fænomenet”, ”stilartern” eller ”genren”. Jeg skal derfor ikke indlade mig på en dybere udredning af hvad begrebet kan dække over, men blot konstatere at det ofte handler om musikalske udtryk, som i større eller mindre grad forbindes med fortiden.

Men man kan også foretage en mere pragmatisk definition af hvad folkemusik i Danmark er. Med den tiltagende politiske og administrative fokusering på de rytmiske genreorganisationer indenfor rock, jazz, verdensmusik og folkemusik, som hver især skal varetage promovering og udvikling af musikken indenfor deres område, kan folkemusik defineres som de musikformer som i praksis har valgt at ”høre under” folkemusikkens genreinstitution, Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) – og som får kanaliseret støtte og statslige midler herfra. Dette er den definition, som FFS arbejder ud fra, når der skal administreres midler til området.

Dette vil i praksis sige de musikformer, som udøves af medlemmerne af de tre landsdækkende interesseorganisationer, Danske Folkedanseres Spillemandskreds (Spillemandskredsen), Folkemusikhusringen (FMHR) og Folkemusiksammenslutningen (FMS), som tilsammen udgør det organisatoriske fundament for FFS – samt de andre musikformer (eller musikudøvere) som siden oprettelsen af FFS har valgt at bruge og modtage støtte og midler fra FFS. Det skal dog her bemærkes, at denne definition ikke medtager den del af området som udelukkende foregår eller er organiseret i DGI-regi.

Jeg definerer her folkemusikken som en blanding af ”FFS-definitionen” og en praktisk historisk betinget virkelighed, og inddeler i et **kerneområde**:

- *Folkedanserforeningsbevægelsen* – repræsenteret ved landsorganisationen Danske Folkedansere (dansen) og Danske Folkedanseres Spillemandskreds (musikken) samt DGI-Folkedans & DGI-Folkemusik.
- *Folkemusikhuse & folkemusiklaug* (eller: folkemusikhusbevægelsen) – repræsenteret ved Folkemusikhusringen.
- *Koncertscenemusikken* (alle de folkemusikalske stilarter indenfor kerneområdet) og *udenlandsk folkemusik* (primært irsk/skotsk, cajun, klezmer og balkan) – repræsenteret ved Folkemusiksammenslutningen.

- samt nogle **randområder**:

- *Anden udenlandsk traditionsmusik* – karakteristisk de velkendte traditionelle amerikanske stilarter (bluegrass, country, blues) som *kan* være repræsenteret ved Folkemusiksammenslutningen.
- *Middelaldermusikken* – som i dag primært udfolder sig indenfor middelaldermiljøer.
- *Singer-songwriter* – (eller: sangskriverbevægelsen) som pt. bevæger sig ind i det folkemusikalske område, bl.a. via DMA-Folk og Folk Music From Denmark-udgivelserne.

Bemærk: Undersøgelsens formål er at beskrive mængden og arten af aktiviteter indenfor det folkemusikalske amatør- og traditionelle område. Mange af disse aktiviteter består af samtidig musik og dans, der eksisterer med en gensidig afhængighed, og som blandt aktørerne i situationen opfattes som *én* sammenhængende aktivitet. Dansen og dens organisationer medtages derfor her som naturlige elementer og aktører indenfor folkemusikområdet.

Ovenstående definition og inddeling er som nævnt både praktisk og historisk betinget; og uddybes i afsnittet ”En lille historisk indføring og opdatering”.

Danske og internationale musikformer

Når man ser på hvilke musikstilarter der ”hører under” FFS, og hvor mange aktive brugere de forskellige områder har, er det danske område det absolut største. Undersøgelsen vil derfor primært komme til at beskæftige sig med udøvere af de danske musikformer – med (ofte ganske interessante) afstikkere til de andre musikformer.

Indenfor ”udenlandske” folkemusikstilarter som fx svenske, norske, irske, amerikanske stilarter er der en masse mennesker som i de respektive lande udforsker, udøver og udvikler de lokale/regionale/nationale stilarter. Nogle af stilarterne er tilmed efterhånden blevet globale stilarter (fx irsk og amerikansk) som dyrkes af udøvere over hele verden og forbruges af et så stort publikum at stilarterne efterhånden kan betegnes tilhørende populærmusikken. Udviklingen og ”varetagelsen” af disse stilarter foregår enten i deres respektive oprindelige lokaliteter – eller i nogle bredere internationale netværker. Selvom vi i Danmark har nogle ypperlige udøvere af fx traditionel irsk musik og visse andre ikke-danske stilarter, er det nok de færreste der synes, at Danmark pt. skal arbejde på at være et kraftcenter for fx traditionel irsk eller amerikansk musik. Der er derimod mange som vil synes, at det er logisk at danskerne begynder at tage mere vare på de danske stilarter, som har det med at blive klemte af de store internationale (og ofte mere populære) musikformer. Sådanne har det fx været i Sverige, Norge og Irland, hvor man i højere grad end i Danmark har taget hånd om de problemer som den tiltagende globalisering har skabt for de små nationale musikformer. Men lad mig blot pointere: det ene behøver ikke udelukke det andet.

Amatører og professionelle

Statens Musikråds rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark, viser at det er forholdsvis nemt at adskille de to former, hvis begreberne betragtes som *situationsbundet*.

I daglig tale kan en amatørmusiker være en person som udøver musik uden at skulle leve af det. En professionel musiker kan være en person som har musikken som erhverv. Med denne definition, hvor begrebet er bundet til udøveren, kan grænsen mellem amatør og professionel være flydende; der er en ”gråzone” af personer som hører til både indenfor amatørmusikken og den professionelle musik.

Men amatørbegrebet kan ofte bedst betragtes som *situationsbundet*. Altså: amatørbegrebet knytter sig ikke til udøveren, men til den situation som udøveren indgår i. Kort sagt: når situationen ikke er indtægtsgivende for udøveren er der tale om amatørudøvelse. Og når aktiviteten er indtægtsgivende (udover symbolsk betaling) er der tale om professionel udøvelse.

Folkemusikkens vækstlag

Jeg arbejder her med en bred definition af begrebet vækstlag. Et musikalsk vækstlag opfattes ofte som det led i fødekæden, hvor de nye unge talenter udklækkes og dygtigøres. Dette kan være en rimelig opfattelse, men kan også blive for snæver. Jeg vil her betragte vækstlag som noget der er større og bredere, hvor vækstlaget for det første *ikke* udelukkende er noget der eksisterer som et middel til noget andet (og højere), og for det andet er *alt det* som bidrager til at det samlede folkemusikområde kan være en dynamisk størrelse – og derfor også ”være i vækst”. Indenfor folkemusikken handler det om to ting: For det første skal der være en vis mængde mennesker der beskæftiger sig med området, for at der kan skabes så stor energieffekt (og økonomi!) som muligt. Det handler derfor om en konstant tilførsel af menneskelige interesser og ressourcer. For det andet skal der tilvejebringes og skabes nogle produkter (repertoarer, udtryksmåder etc.) som kan bruges af disse mennesker – nogle produkter som kan definere genren og stilarterne.

En lille historisk indføring og opdatering

For at forstå baggrunde og sammenhænge vil jeg give en lille historisk indføring i hvad folkemusikken i Danmark er for en størrelse.

Hvis vi kigger ud over de nuværende danske folkemusikmiljøer, kan man hævde at den nyere danske folkemusikhistorie begynder omkring år 1900, hvor der var der 2.5 mill. danskere. Heraf boede 62 % på landet, 18 % i hovedstaden og 20 % i provinsbyerne. I 1904 blev Dansk Folkemindesamling oprettet som statens centrale forskningsinstitut og arkiv for folkekultur og musiketnologi. På dette

tidspunkt var datidens gamle folkelige musikformer (fest- og dansemusik) ved at være udkonkurreret af nye, udefra kommende musikformer. Samtidig hermed (1901) starter historien om den danske folkedanserforeningsbevægelse.

Man kan herefter (i grove træk) tale om 4 forskellige retninger/traditioner eller områder indenfor det danske folkemusikområde:

1. *Folkedanserforeningsbevægelsen* – i dag repræsenteret ved landsorganisationen Danske Folkedansere (dansen) og Danske Folkedanseres Spillemandskreds (musikken). Denne bevægelse har gennem mere end hundrede år ydet et stort arbejde for at indsamle, bevare og formidle danske egnsdanske og spillemandsmelodier (bl.a. i samarbejde med Dansk Folkemindesamling) – og bevægelsens betydning for nutidens danske folkemusik og folkedans/gammeldans kan dårligt undervurderes.

Herefter bruges betegnelsen *folkedans* om de danse- og samværsformer som er opstået indenfor folkedanserforeningsbevægelsen, mens begrebet *gammeldans* bruges om danse- og samværsformer opstået i og omkring gammeldans/folkemusikhus-bevægelserne.

Indenfor folkedanserforeningsbevægelsen vægtes dansen og folkedragten traditionelt på lige fod. Dansene formidles af en leder, og man danser præcist og korrekt ud fra tidligere optegnede dansebeskrivelser. Folkedanserballerne kaldes for ”legestuer” (eller på jysk: ”liegstou”) og styres normalt af en danseleder (ala en ”caller” indenfor squaredans). Hvis folkedanserne bruger betegnelsen ”bal”, er der sandsynligvis tale om et bal styret af musikerne.

Indtil for få år siden bekendte man sig officielt til en historisk virkelighedsopfattelse, som i dag må betegnes som problematisk⁵. I dag er der sket et officielt brud med denne opfattelse, men mange af medlemmerne (som i dag primært er i slutningen af 50’erne og opefter) har svært ved at frigøre sig fra de opfattelser som de har levet med gennem stort set hele livet.

Folkedanserne har haft en forholdsvis stor offentlig synlighed, fordi et af de vigtige mål med aktiviteterne har været at lave opvisninger (i egnsdragter). Folkedanserforeningsbevægelsens musikudøvelse kan desuden karakteriseres ved at medlemmerne primært har været amatørmusikere, har spillet efter noder (og at man ikke har haft modvilje mod nodespil!) – og hvor det absolut primære har været at spille musik til (folke-)dans.

Folkedanserforeningsbevægelsen har altså over 100 år på bagen og kan med rette betegnes som en selvstændig tradition indenfor folkemusikken. En gren af folkedanserbevægelsen har udfoldet sig indenfor Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), hvor man har brugt dansen og musikken siden 1800-tallet, og hvor en stor del af nutidens folkedanserforeninger er organiseret. Aktiviteterne i DGI-foreningerne har generelt haft en mere fri form – og man har (så vidt jeg ved) ikke arbejdet med indsamling af ældre danse- og musikformer.

2. Mht. indhold og praksis kan *folkemusikhuse* og *folkemusiklaug* føres tilbage til gammeldans- og hjemstavnsforeningerne, som startede i 1930’erne som en slags modreation til folkedanserforeningerne.

Gammeldansforeningerne havde som formål at bevare og danse de gamle danse – hvilket i praksis vil sige, at der *ikke* blev danset efter trykte beskrivelser, men efter hvad man havde husket, lært og set. De var i praksis ofte selskabelige balforeninger, hvor man dansede datidens gamle danse kombineret med datidens moderne – og hvor man normalt hyrede de musikere (spillemand), som stadig kunne spille denne form for musik (”gammeldags” eller ”spillemandsmusik”). Fænomenet fik stor landsdækkende udbredelse (ca. 100 foreninger i

⁵ Folkedanserbevægelsen har fx (og sådan er det stadig) primært beskæftiget sig med almuedanse, -dragter og -musik fra perioden 1750-1850. Samtidig har Spillemandskredsen fastholdt et musikalsk ideal, hvor spillemandsmusikken skulle spilles af en kvartet (2 violiner, klarinet og kontrabas) og med et klassisk musikalsk udtryk – uden nogen form for historisk belæg for at musikken nogensinde er blev udført således blandt almu.

slutningen af 40'erne; hvor den største havde ca. 500 medlemmer). De sidste gammeldansforeninger er netop nu ved at lukke.

Begrebet *spillemandsdrag* optræder sandsynligvis første gang i forbindelse med Rebild Spillemandsdrag, som blev dannet i 1951 i tilknytning til det nyoprettede Spillemandsmuseum i Rebild. Et spillemandsdrag er i princippet en sammenslutning af musikere (spillemand), dvs. et forum hvor der er fokus på musikken. I forbindelse med folkemusikbølgen i 1970'erne opstod der efterfølgende *folkemusikdrag*, en betegnelse der dækker over et forum af både musikere og dansere, hvilket tydeliggøres af betegnelsen *danse- og spillemandsdrag*, som ofte kan sidestilles med folkemusikdrag – og som desuden efterhånden også benyttes indenfor folkedanserforeningsbevægelsen. I praksis bruges begreberne (inkl. *folkemusikhus*) lidt i flæng.

Folkemusikhusene opstod i 1970'erne og 80'erne efter inspiration fra Folkemusikhuset i Hogager (oprettet i 1971). Ideen var, at den historiske folkekultur (langdans og middelalderballader) skulle genoplives og at den aktuelle, men oversete, folkekultur (fx den levende spillemandsmusik og visesang) skulle fremmes. I folkemusikhusene lærte de unge af de gamle "traditionsbærere" – hvoraf fx mange af de gamle spillemande havde spillet professionelt i gammeldansforeningerne. Inspirationen fra Folkemusikhuset i Hogager har således dannet udgangspunktet for næsten alle folkemusikhus, folkemusikdrag og spillemandsdrag tilknyttet landsorganisationen Folkemusikhusringen – og det samlede område kan med god ret betegnes som *folkemusikhusbevægelsen*.

Parallelt med musik- og danseaktiviteterne i foreningsregi har der også eksisteret ikke-organiserede ubrudte traditioner indenfor lokale miljøer og familier. Fx på Fanø, på Læsø, på Oksbølengen, i Thy, i Himmerland og i Midtvestjylland. Mange af disse ubrudte traditioner opfattes i dag som selvstændige stilarter – kaldet *dialekter*. Mens der i 70'erne og 80'erne var stor udforskning og brug af ældre levende traditioner, er denne aktivitet absolut for nedadgående – og hovedparten af folkemusikhus og –drag fungerer i dag primært med musik- og danseaktivitet i form af øvning, kurser og baller.

Området er repræsenteret ved landsorganisationen Folkemusikhusringen (oprettet 1976) og musikudøvelsen kan bl.a. karakteriseres ved gehørsspil (og ofte en afstandstagen fra nodespil). Stilmæssigt beskæftiger man sig i dag primært med spillemandsmusik og gammeldans – men fx balladesang, ældre visetradition og gårdsangermusik hører også naturligt med til miljøet. Desuden nogle mindre miljøer hvor de folkemusikalske stilarter bruges indenfor gøgl og eventmageri.

3. *Koncertscenemusik* (amatør & professionel) og *udenlandsk folkemusik* – repræsenteret ved Folkemusiksammenslutningen (FMS). FMS blev oprettet i 1981 som modvægt til Folkemusikhusringen, for at skabe et forum for alle de musikformer som ikke passede ind i Folkemusikhusringens mere snævre (danske) stilafgrænsning. FMS rummer i princippet "alle former for folkemusik" men i praksis er området karakteriseret ved et antal musikere (både amatører og professionelle) som beskæftiger sig med a/ den nye danske folkemusik, som ofte indgår på konkurrencevilkår med den almene koncertmusik (fx Phønix, Zar, Instinkt, Serras), b/ ikke-nordisk folkemusik (fx irsk, cajun, klezmer, balkan) og c/ den ældre generation af sangere som var med til at tegne den professionelle del af 60'ernes og 70'ernes folkemusikbølge (fx Per Dich, Erik Grip, Peter Abrahamsen). Området er desuden karakteriseret ved de folkemusikalske koncertforeninger, festivaler og spillesteder som har interesser i scenemusikken.
4. *Anden udenlandsk traditionsmusik* – karakteristisk de velkendte traditionelle amerikanske stilarter (bluegrass, country, blues) som generelt også findes i populærmusikalske udgaver, og som bl.a. via DMA-Folk synes at rykke tættere på folkemusikområdet. Området henregnes normalt ikke til FMS's kerneområde og må betegnes som et randområde indenfor folkemusikken i Danmark.

Men folkemusikområdet er i konstant forandring. Der har fx været eksperimenteret med brugen af middelalderinstrumenter siden starten af 70'erne – primært indenfor Folkemusikhusringens område.

Denne interesse for ældre instrumenter synes i dag at være flyttet over til *middelaldermusikken*, som i dag ofte udfolder sig indenfor middelaldermiljøer (middelaldermarkeder, middelalderfestivaler, rollespilmiljøer). Man kan efterhånden også tale om en *nyere dansk sangskriverbevægelse* (singer-songwriter) – som pt. bevæger sig ind i det folkemusikalske område, bl.a. via DMA-Folk og Folk Music From Denmark-udgivelserne.

03. De landsdækkende interesseorganisationer

Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS)

Oprettet: 1943 på initiativ af bl.a. medlemmer af Danske Folkedansere.

Organisering: En hovedbestyrelse (Styrelsen) på 5 personer samt selvstændige bestyrelser i landets 14 amter. Amterne har egne aktiviteter og selvstændig økonomi. Hovedbestyrelsen vælges på det årlige Sendemandsmøde (med 2-3 repræsentanter fra hvert amt). I Århus Amt er der pt. ikke længere en amtsbestyrelse (se Andet).

Medlemmer: over 600 medlemmer, heraf en del kollektive medlemmer (2001: 9 spillemandsdrag, 15 danseforeninger, 1 Danske Folkedansere-amtsforening samt en række husstandsmedlemsskaber).

Medlemskab:

- Almindeligt medlemskab (over 18 år) kr. 300,-
- Gruppemedlem/Ekstra i samme husstand kr. 150,-
- Børnemedlemskab (under 18 år) kr. 50,-
- Ungdomsmedlemskab (18-25 år) kr. 150,-
- Passivt medlemskab kr. 60,-
- Bladet Folk & Musik kr. 150,- (kræver min. passivt medlemskab).

Aktiviteter, medlemmerne: medlemmernes daglige virke består traditionelt i at spille til de ugentlige træningsaftener i folkedansereforeninger. Spillemandene spiller solo eller evt. to sammen. Set fra lokalt og nationalt plan er der store forskelle i hvilken betaling der gives: fra ingenting – over mindre eller større symbolsk betaling – til regulært aftenskehonorar. En del medlemmer spiller desuden i mindre eller større orkestre – hvoraf nogle får (eller er tæt på at få) tariffbetaling til folkedansernes ”legestuer”, bal-arrangementer etc.

Aktiviteter, amterne: Sammenspilsaftener og spillemandskurser, amtsstævner, legestuer, børnespillemandsstævne (Ribe). Aktivitetssniveauet i amterne er meget forskelligt.

Aktiviteter, landsorganisationen:

- Afholder seks årlige efter- og videreuddannelseskurser inden for spillemandsmusik. Dette er den absolut mest ressourcekrævende aktivitet.
- Aholder ét årligt Landsstævne i samarbejde med Danske Folkedansere.
- Eget forlag, der udgiver noder (tidligere også bånd, plader, cd'er) i bearbejdet form (tidl. kvartetarrangementer – nu primært 2-stemmige arrangementer med becifring). En af de mest kendte udgivelser er ”358 danske folkedansemelodier – i arrangement for 2 violiner, klarinet og bas”. Bind 1 (1963) og Bind 2 (1984-85). De to bind er nu udkommet i CD-rom udgave. Forlaget forhandler desuden diverse folkemusik (bånd, vinyl, cd) & merchandice (T-shirt, tasker, kuglepen). Forlaget er en selvstændig enhed med selvstændig økonomi.
- Udgiver bladet *Hjemstavnsliv* i samarbejde med Danske Folkedansere. En gang om måneden.
- Kulturpolitisk arbejde.

Nationalt samarbejde: Tæt samarbejde med Landsforeningen Danske Folkedansere (arbejder mod et mere formaliseret samarbejde på både nationalt plan og på amtsniveau). På amtsplan er der enkelte steder et tæt samarbejde med DGI folkedans & folkemusik. Født medlem af Årsmødet & bestyrelsen for FFS. Født medlem af bestyrelsen for Folkemusikcentret i Hogager. Medlem af AKKS.

Internationale aktiviteter & samarbejde: deltager i nordisk samarbejde under *Norlek* og *Barnlek*.

Økonomisk grundlag 2005:

Medlemskontingenter

Kunstrådets Hoveduddeling 2005

Efteruddannelse: 13.650 (efteruddannelseskurser)

Udgivelser: 10.000 kr (til registrering og formidling af materiale fra eget arkiv)

Amterne har en generelt meget lille økonomi. I nogle amter betaler medlemmerne et symbolsk beløb til amtsstyrelsen – og nogle amter har opbygget en lidt større økonomi via indtjening fra kurser m.m.

Økonomistatus: I 2001 fik DFS i alt 55.000 kr via musiklovens frie midler. De seneste par år har man fået 20.000 kr fra Kunstrådet til drift. I 2005 fik man afslag til ”drift af organisationen og dokumentation/informationsvirksomhed”. Økonomien fungerer – men er trængt bl.a. pga. store udgifter til ophold og forplejning på kurser. Man har mange konkrete ideer til hvad en forbedret økonomi kunne bruges til: give instruktører ”ordentlige forhold” og en ”ordentlig løn”, flere og bedre udgivelser, forbedret PR i amtsforeningerne, flere aktiviteter m.m.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat (gratis & mod betaling).

Lokaler: Efter- og videreuddannelseskurserne kører fra 3 til 7 dage og har et krævende program for deltagerne. Det er derfor nødvendigt med mindst ”højskolestandard” for at deltagerne kan levere en god indsats.

Website: JA

Fortid/fremtid: Arbejder (i samarbejde med Danske Folkedansere) på en nystrukturering af organisation i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. Mht. til det ideologiske, kulturelle og praktiske ståsted har DFS ”åbnet op” i de seneste år. Der er i dag store lokale og regionale forskelle på hvorvidt spillemændene udelukkende agerer som folkedanserforeningsspillemænd. Det anslås at et øget antal spillemænd også bevæger sig i fx folkemusikhus-rigi.

Andet:

Om de forskellige aktivitetsniveauer i amterne:

Dorthe Linde Jørgensen: I Viborg, hvor der ikke er et højt aktivitetsniveau, har man spurgt medlemmerne om de ønskede noget mere eller noget andet – men medlemmerne var tilfredse. Så dér har man bibeholdt et forholdsvist lavt aktivitetsniveau. I fx Århus Amt foregår det helt anderledes. Der er ikke længere en amtsbestyrelse, men der foregår en masse omkring Lunden i Silkeborg – kurser og søndagsballer og alt muligt. Der er bare ikke en aktiv Spillemandskreds omkring det. Der er bare nogle folk der arrangerer det – og de vil ikke have den organisatoriske del, hvor det er Spillemandskredsrelateret. Og Århus-området kører lidt for sig selv.

Om lokalt samarbejde:

Mogens Cramer: Og der er andre steder, fx i Roskilde eller Vejle, hvor der virkelig er gang i den. Med mange arrangementer, og meget samarbejde med danserne. Og andre steder hvor de næsten ikke kan snakke sammen (red: dansere og spillemænd). Og det har meget at gøre med nogle personlige relationer de steder. Der kan være store samarbejder, lokalt, med DGI, DF, osv. Og dér går man ikke så højt op i, om det er det ene eller det andet, og hvilket logo der er på. De går ikke så højt op i de der partifarver. Men på den anden side kan vi i Styrelsen heller ikke være tilfredse med at der er så store forskelle på hvordan det kører rundt omkring. Vi må lissom prøve om vi kan...

Om at få folk til organisationsarbejdet:

Mogens Cramer: Og vi oplever at hovedproblemet er, at de fleste medlemmer ikke interesserer sig for organisationsarbejde. Og hvis de gør, er det noget med at de gerne vil være

med i en event eller en tidsbegrænset periode. Være med til at lave et stævne eller et træf. Så den nye struktur lægger mere op til at arbejde event- og projektorienteret.

Om en sammenlægning af amatørmusikken i Danmark:

Mogens Cramer: Vi er enige om at det er vigtigt at tale med så stor en stemme som muligt. Og det er også derfor, at vi er med i FFS. Selvom vi nok ikke, til dags dato, har fået særligt meget ud af FFS, men vi mener at det fremmer hele området. Så det har et større formål end bare vores egen lille forening. Ang. FFS har der været snak om at søge midler sammen osv. Det er måske blevet lidt mere uoverskueligt for en lille forening som vores. Hvordan søger vi på bedste måde om midler – så vi også får dem. Fx til kurser og udgivelser af nodehæfter, som er det vi primært arbejder med. Og stævner og træf. Det er dér vi bruger penge. Og så er der vores medlemsblad, men det er lissom indeholdt i vores medlemskontingent. Vores kurser er ofte stærkt underskudsgivende. Og de sidste par år er vi ikke blevet begunstiget særligt meget (red: fra Kunstrådet!). Så der er et behov. Det ville fx være meget nemmere for os, hvis FFS havde en pulje vi kunne ansøge. En pulje til formidling og en pulje til uddannelse.

Dorthe Linde Jørgensen: Så vi fx kunne betale vore velkvalificerede instruktører et ordentligt honorar. I stedet for som nu, hvor vi skal prøve at få honoraret så langt ned som muligt. Det er ikke rimeligt.

Forfatterens kommentar: Der er en klar og fornuftig arbejdsdeling mellem amtsstyrelserne og landsorganisationen. Bestyrelsesmedlemmerne repræsenterer både de nye og de ældre ideologiske strømninger. Nogle amtsstyrelser har ingen officielle aktiviteter og (?) intet samarbejde med andre aktører; andre har et højt aktivitetsniveau og et ofte meget tæt samarbejde med fx DGI. Landsstyrelsen opfatter ikke dette som problemer. På den ene side ønsker man at der skal være selvstyre i amterne; og på den anden side føler man sig forpligtet overfor hvordan det går i amterne.

Folkemusikhusringen (FMHR)

Oprettet: 1976 i forlængelse af det netværk, der opstod omkring Folkemusikhuset i Hogager.

Organisering: bestyrelse med 5 medlemmer, som har ansat en sekretær på deltid. Af økonomiske årsager er sekretærfunktionen under afvikling i 2005. Bestyrelsen vælges på den årlige generalforsamling. I starten af 80'erne var der ca. 80 deltagere til generalforsamlingen. I dag består generalforsamlingen stort set kun af bestyrelsesmedlemmerne.

Medlemmer (medlemmer abonnerer automatisk på magasinet Folk&Musik): ca. 400 medlemmer heraf en del kollektive medlemmer (folkemusikhuse, folkemusiklaug og spillemandsdragt). Medlemstallet er faldende (2001: ca. 500 medlemmer – 2005: ca. 400 medlemmer). Repræsenterer i dag mellem 2.500 og 3.000 personer.

Medlemskab:

- Almindeligt medlemskab kr 275,-
- Kollektivt medlemskab kr 500,-

Aktiviteter, medlemmerne:

Den generelle profil for et medlem af FMHR er en person eller gruppering som interesserer sig for traditionel musik, dans og sang – samt evt. den bredere folkekultur. Den primære aktivitet i folkemusikhuse og -foreninger er musikudøvelse og dans på amatørniveau. Der fokuseres ofte på vigtigheden af, at lære af ”de gamle”; dvs. dem der selv har lært af de gamle og har opøvet sine færdigheder gennem mange år. Musikudøvelsen må generelt betegnes som ”gehørsspil” – men man bruger også noder. Mange steder er der et tæt samarbejde mellem foreninger om udveksling af musikgrupper til balarrangementer. Der benyttes også professionel dansefolkemusik – men udbredelsen af dette er meget forskellig. De enkelte personer/grupperinger kan have meget forskelligt fokusområde: nogle beskæftiger sig bredt med sang, musik, dans, bredere folkekultur, dokumentation, indsamling, formidling, udforskning. Andre beskæftiger sig kun med musik og dans. Mange af medlemmerne (red: i hvert fald på Fyn og i Hovedstadsområdet) er ofte til stævner i Sverige. Dette foregår normalt på privat basis. Hovedparten af balområdets professionelle musikere anslås at være medlem af FMHR.

Aktiviteter, landsorganisationen:

- Indsamling, bearbejdning og formidling af folkelig musik. Aktiviteten har tidligere været væsentlig større end det nuværende niveau. I forbindelse hermed har man et mindre lyd- og videoarkiv.
- Udgivelse af bøger, bånd og cd'er på eget forlag – i perioden 1998-2004 i samarbejde med Folkemusikcentret i Hogager. FMHR har været én af de vigtigste aktører mht. lydudgivelse af dokumentationsmateriale med traditionel dansk musik (sammen med Dansk Folkemindesamling/Forlaget Kragen og Folkemusikcenteret i Hogager).
- Afholder almene kurser inden for spillemandsmusik, dans, gårdsangermusik m.m. ofte i samarbejde med kollektive medlemmer.
- Afholder efteruddannelseskurser i samarbejde med Spillemandsmuseets Musikskole og kollektive medlemmer.
- Arrangerer professionelle musikarrangementer (dansefolkemusik) i samarbejde med kollektive medlemmer.
- Kulturpolitisk arbejde.

Nationalt samarbejde: født medlem af Årsmødet & bestyrelsen for FFS. Født medlem af bestyrelsen for Folkemusikcentret i Hogager. Medlem af AKKS. Medlem af Danmarks Musikråd. Samarbejde med foreningens kollektive medlemmer. Samarbejde med Vrå Højskole og Uldum Højskole.

Internationale aktiviteter & samarbejde: Medlem af Nordisk Folkemusik Komité.

Børne- og ungdomsinitiativer: Ingen (?)

Økonomisk grundlag 2005:

Medlemskontingenter

Kunstrådets hoveduddeling 2005:

Amatørmusik (drift og aktiviteter): 90.000 kr.

Koncertaktiviteter (9 koncerter): 20.000 kr

Efteruddannelse: 18.100 kr

Desuden forlagsindtægter på ca. 16.000 kr årligt – som bruges til fremtidige udgivelser.

Økonomistatus: Omkring år 1992 fik FMHR (jf. sekretær Christian Foged) ca. 350.000 kr på et år. I 2001 fik FMHR i alt 200.000 kr i støtte via musiklovens frie midler. Og i 2005 har man fået ca. 130.000 kr. Det betyder at den lønnede sekretær (sandsynligvis) skæres væk i 2006. Har tidligere samarbejdet med højskoler og ølejre o.a. – og det har været muligt fordi der både var en entusiasme og et økonomisk grundlag. Det økonomisk grundlag er nu kraftigt reduceret. Der overføres derfor driftsmidler til arrangementer m.v.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat (gratis & mod betaling).

Lokaler: Kurser og koncertaktiviteter (dvs. professionelle baller) arrangeres i samarbejde med kollektive medlemmer – som også lægger lokaler til.

Website: NEJ. Man har i en periode kunnet henvise til en (ikke-opdateret) privat site på folkmusic.dk – men denne er nu nedlagt. Det har (så vidt jeg ved) aldrig været muligt via internettet at finde en emailadresse på FMHR.

Fortid/fremtid: Kursusvirksomheden er for nedadgående i forhold til niveauet for 10 år siden. Der har fx tidligere været samarbejdet med mange flere højskoler (Skelskør, Samsø, Vestbirk, Egå, Køng, Ærø, Vestjyllands Højskole) – samt ølejren på Lyø, hvor den første folkemusiklejr blev startet af den daværende formand. Man har desuden fx afholdt masterclass kurser i samarbejde med Det Fynske Musikkonservatorium. I perioden 1990-1995 stod FMHR bag udgivelsen af bladet ”Dansk Folkemusik - tidsskrift for folkekultur og folkemusikere” som i lige linie fører frem til nuværende folkemusikmagasin, Folk&Musik.

Andet:

Om ”os” og ”de andre”:

JB: Der er forskellige holdninger til hvad ”det her” (folkemusik, musikalsk folkekultur etc.) er – og der er forskellige traditioner. Fx folkedanserforeningstraditionen med 100 år på bagen, og som ikke lige er til at komme uden om.

Steffan Groot: (bifalder)

JB: Men det må da kunne lade sig gøre, at der er plads til alle ? (stilhed !)

Jens Aage Søndergaard (meget afdæmpet): Der er jo også plads til alle. Det kan da godt være, at det har lugtet af nogle krige og stridigheder; men der er da plads til alle i dag. I dag er der en større forståelse for, at man godt kan have forskellige holdninger.

JB: Ja, men jeg har da hørt nogle (folkemusikhus-)mennesker i 60 års alderen omtale dem fra folkedansermiljøet som ”mærkelige”.

Alle: Ja.

Eva Roos: Det har vi da også tænkt. Og sagt til hinanden.

Jens Aage Søndergaard: Ja, men det her handler om stort engagement, og derfor kan man også udvikle nogle meget rabiate holdninger. Men det er ikke det vi behøver.

Om økonomisk midler til det traditionelle område før og efter FFS blev oprettet:

Christian Foged: Det felt du her undersøger... Jeg kom til at tænke på... Hvis vi ser på de tørre tal. Hvad mon så det betyder? Umiddelbart før FFS blev oprettet fik FMHR 350.000 kr på et år. Københavns Folkemusikhus fik samme år 90.000 kr. Albertslund Folkemusikhus (måske 1-2 år før) fik 60.000 kr. Århus Folkemusikhus fik 20-30.000 kr. Spillemandsmuseet i Rebild

fik 30.000 kr. Broby Gamle Skole fik 30.000 kr. Og der kan være flere. Det er fordi man taler om, at der ikke tilflyder mindre midler til folkemusikområdet. Og det er også rigtigt. Men det har selvfølgelig en betydning, at et felt, som tidligere fik de ovenstående beløb, slet ikke får midler i samme størrelsesorden. Mht. FMHR er der tale om en halvering. For nogle af de andre (folkemusikhusene) er det helt ned til ingenting. Når midlerne er flyttet over til noget andet, som har et andet sigte, et andet grundlag – en anden ideologi måske – så smitter det af på virkeligheden.

Om Folk&Musik:

JB: kan man så sige at Folk&Musik nu fungerer som formidler af informationer og som det interne talerør ?

Jens Aage Søndergaard: Der er en der lige har meldt sig ud af FMHR fordi han ikke vil modtage et blad der handler om irsk folkemusik.

Eva Roos: Sådan er der mange af vores medlemmer der har det.

JB: men hvem bestemmer hvad der kommer i bladet?

Stefan Groot: Det er dem der gider skrive noget.

Christian Foged: Og selvfølgelig redaktionen. Men vi er da klar over, at når der er forholdsvis lidt om traditionel dansk folkemusik, så er det fordi der ikke kommer nogle bidrag. Jeg tror nok, at alle dem der kommer bliver brugt.

Om samarbejde:

Christian Foged: Vi vil gerne samarbejde med andre om fx CD-udgivelser. FMHR er jo til for at fremme noget. Vi er ikke til for fx at fremhæve os selv. Så vi vil gerne samarbejde – hvis samarbejdet handler om det, som vi synes skal fremmes.

Andre aktiviteter:

Stefan Groot: Så er der et vigtigt mindretal blandt vores medlemmer – en del af det miljø som historisk har hørt med til FMHR - som laver noget hvor folkemusikken indgår i en større begivenhed. Noget der ikke er et kursus el. lign. Fx på Per Billes sted ved Broby Gamle Skole, hvor han (Per Bille?) har skabt et fortællehus. Hvor unge og tosser og gamle mødes, og hvor der foregår nogle begivenheder, som tager næring fra det folkemusikalske stof. Og de arrangementer vi laver i Nordenfra⁶ i Hjortshøj er også den type. Vi har fx lige haft besøg af en polsk spillemand og hans familie. Folkemusik i virkeligheden. Det kan også henregnes under vækstlag. Der er ofte tilknyttet nogle små usete grupper som så laver ting sammen. Og eksperimenterer. En ballade får fx et meget stærkere udtryk hvis der er 20 der kender den, end hvis der kun er én. Når 40 danser den og de 20 af dem kender den.

JB: Altså det som også Hogager har arbejdet med – og Tippe Molsted. Er der flere ?

Stefan Groot: Hvis du spørger Jens Jeep ville han måske mene at han også arbejder på den måde. Og der er Klaus Pindstrup, han blander jo også bolsjerne rigtig godt. (...) Man kan også tage nogle af de unge, Morten og dem fra Truppo Trotto⁷ og dem i gøglermiljøet. De integrerer sig i nogle begivenheder rundt omkring. Og er nysgerrige og bruger noget af det folkemusikalske stof.

JB: Men nu bevæger vi os ud i et randområde ?

Stefan Groot: Ja.

Eva Ross: De Splittergale er vel også opstået på den måde. Med viser og sang.

Forfatterens kommentar:

Medlemmerne af FMHR's bestyrelse (incl. sekretæren) er i alderen 52-62 år, og afspejler sandsynligvis organisationsmedlemmernes alder ganske godt. Alle bestyrelsesmedlemmer (undtagen én) er bosat i Århusområdet – og har eller har haft tilknytning til det lokale Århus Folkemusikhus. Det sidste medlem bor i København og er pt. formand for Københavns Folkemusikhus.

⁶ Danseteatret Nordenfra

⁷ Udover aktiviteterne med Truppo Trotto (middelaldermusik) har Morten Kristian Pedersen flere aktiviteter indenfor middelaldermusik og gøgl. Morten Kristian Pedersen har organiseret aktiviteterne som selvstændig virksomhed og er fuldtidsprofessionel.

Sekretæren, Christian Foged, rammer den nuværende situation i FMHR ganske godt, når han udtaler: "historisk har FMHR en fantastisk fremtid bag sig". Foreningen var i 70'erne og 80'erne et samlingspunkt og mødested for en lang række folkemusikhuse o.lign med unge entusiastiske folkemusikinteressede. FMHR (landsorganisationen og de kollektive medlemmer) har igangsat mange initiativer og tiltag som stadig eksisterer. Men bevægelsen synes at være noget stagneret – har lukket sig om sig selv. I enkelte huse/foreninger/laug er der en mindre tilførsel af "unge" under 50 årsalderen, men hovedparten er over 50 år.

Den generation af levende kilder, som man har benyttet sig af siden 1970'erne (og som har defineret hvad de "levende kilder" er) er efterhånden borte. Samtidig er folkemusikhusbevægelsens kernepersoner/ildsjæle (som i 1970'erne var i 20'erne) nu blevet den næste generation af levende kilder. Dette faktum er så småt ved at gå op for FMHR's bestyrelse og medlemmer, som herefter står i en ny situation: Det er dem der kan give den levende tradition videre. FMHR repræsenterer derfor ikke blot det miljø der beskæftiger sig med den levende tradition. FMHR repræsenterer den levende tradition med dens funderede viden – og rummer således nogle ressourcer, som kunne udnyttes langt bedre.

FMHR's manglende udnyttelse af internettet er utidssvarende. Og den manglende aktivitet på børne- og ungdomsområdet må give anledning til undren.

Folkemusiksammenslutningen (FMS)

Oprettet: 1981 – som en organisation for alle former for folkemusik, og som en reaktion på at Folkemusikhusringen ikke ville indeholde genrer/stilarter som fx kontemporær visesang og udenlandsk traditionel musik.

Organisering: bestyrelse på 7 medlemmer

Medlemmer: ca. 300 medlemmer heraf en del kollektive medlemmer (festivaler, arrangørforeninger, udøvende grupper). Repræsenterer lidt over 2000 personer.

Medlemskab (medlemmer abonnerer automatisk på magasinet Folk&Musik):

- personligt medlemskab kr 275,-
- ungdomsmedlemskab (max 25 år) kr 200,-
- husstandsmedlemskab (modtager ikke F&M) kr 100,-
- organisationer og foreninger
  - grundgebyr incl. 50 medlemmer: kr 425,-
  - pr. påbegyndt 50 medlemmer derudover kr 275,-

Aktiviteter, medlemmerne: FMS's udøvende medlemmer repræsenterer et bredt felt: fra den (primært professionelle) traditionelle spillemandsmusik over visesangen til den kontemporære folkemusik fra både Danmark og udland. Stort set alle organiserede professionelle folkemusikere er medlem hos FMS. En stor del af FMS's kollektive medlemmer er festivaler og arrangørforeninger – og en stor del af medlemsaktiviteten må derfor henregnes til arrangøraktiviteter. FMS repræsenterer desuden publikum. Medlemsaktiviteterne indenfor FMS dækker derfor et bredt aktivitetsområde.

Aktiviteter, landsorganisationen:

- Udgivelse af bånd og cd'er (ofte i samarbejde med FFS).
- Skiftende projekter (fx koncertrække og cd'udgivelse: Alene på en scene + arbejde mod udgivelse af jubilæumsskrift).
- Organisatorisk og administrativ hjælp til ROD og FOD.
- Kulturpolitisk arbejde.
- Har et tæt samarbejde med diverse festivaler, hvor man bl.a. deltager med en infostand – og på den måde skaber kontakt mellem FMS, FFS m.m. og folkemusikkens brugere.

Internationale aktiviteter & samarbejde: Medlem af Nordisk Folkemusik Komité.

Nationalt samarbejde: Født medlem af Årsmødet & bestyrelsen for FFS. Født medlem af bestyrelsen for Folkemusikcentret i Hogager. Medlem af AKKS. Arbejder mod et formaliseret samarbejde med Danske Folkedanseres Spillemandskreds og Folkemusikhusringen. Repræsenterer folkemusikken (DFS, FMHR, FMS) i arbejdet omkring en samlet organisering amatørområdet i Danmark. Samarbejder med udvalgte spillesteder og festivaler. Samarbejder med Dansk Musiker Forbund, DJBFA m.m.

Børne- og ungdomsinitiativer: Organisatorisk og administrativ hjælp til ROD og FOD.

Økonomisk grundlag 2005:

Medlemskontingenter.

Kunstrådets Hoveduddeling 2005:

Amatørmusik (aktiviteter – herunder drift – og projekter): 60.000 kr.

Økonomisk status: I 2000 blev den statslige støtte skåret ned med 20.000 kr. Pt. går det dog udemærket. De statslige driftsmidler er stort set uforandrede siden 2001 – men der søges ikke længere til fx videreuddannelse.

Administrativ hjælp: Folkemusikkens Fælles Sekretariat (gratis & mod betaling).

Website: JA

Fortid/Fremtid: FMS har tidligere samarbejdet med DMF om en banddoktorordning, har administreret Folkemusikkens Transportstøtte, arrangeret efteruddannelseskurser indenfor både "traditionel" musikuddannelse og indenfor fx Lyd, lys og folkemusik, Folkemusik & computer etc. Har (uden held) taget initiativ til samarbejde med en række spillesteder omkring en koncertrabatordning, og har (uden held) søgt at skabe et fælles kursuskatalog i samarbejde med DFS og FMHR. FMS har arbejdet på at etablere en folkemusikpris; men blev overhalet indenom af Danish Music Award 2001 Folk – hvilket man på ingen måde beklagede indenfor FMS. FMS har desuden været meget aktiv omkring udviklingen af FFS – som efterhånden har overtaget det professionelle område, der tidligere har været et af FMS's fokusområder. FMS har desuden haft et tæt samarbejde med Tønder Festivalen omkring det, som nu er 100 % overtaget af festivalen: Jamteltet.

I følge FMS formanden, Helge Arildsøe, arbejder FMS nu mod en sammenlægning af de tre folkemusikorganisationer. Årsagen er bl.a. den nye struktur indenfor amatørområdet, som tydeligt viser at organisationerne skal stå sammen for at klare sig fremover. Eller blot for at samle kræfterne. Eller som Helge Arildsøe udtrykker det: "Hvis man forestillede sig at de tre folkemusikorganisationer ikke eksisterede – og man ville organisere området i dag – ville man så vælge at skabe tre organisationer fremfor én ?

Danske Folkedansere (DF)

Oprettet: Landsforeningen er dannet i 1929, men den første folkedanserforening, Foreningen til Folkedansens Fremme, blev oprettet allerede i 1901 efter svensk forbillede.

Organisering: Landsforeningen er associeret medlem af Dansk Sportsdanserforbund under Danmarks Idræts-Forbund. Øverste organ er årsmødet hvor lokale foreninger repræsenteres ved et antal delegerede afhængig af foreningens størrelse. Årsmødet vælger Styrelsen som har 9 medlemmer. Der er pt. flg. udvalg: Uddannelsesudvalg, Konkurrence-udvalg, PR-udvalg, Arkivudvalg, B&U-udvalget, Ældreudvalg, Bladudvalg, Økonomiudvalg, Dragtudvalg, Dans i Skolen, Danse- og Musikhistorisk Udvalg, Internationalt udvalg, Handicapudvalg. Hvert amt er organiseret med en amtsbestyrelse.

Medlemmer: DF består af 271 foreninger med ialt 12.982 medlemmer, hvoraf de 11.695 er over 18 år og 1.287 under 18 år.

Medlemsskab: medlemsskab af landsforeningen opnås ved at henvende sig til en lokalforening. Nye foreninger kan få reduceret kontingent det første år. Enkeltmedlemmer kan optages i landsforeningen ved henvendelse til sekretariatet.

- Medlemmer over 18 år: kr. 75,-
- Medlemmer under 18 år er kr. 30,-.
- Enkeltmedlemmer i alle aldre; kr. 160,-.

Aktiviteter, medlemmerne: folkedans og dragtsyning. En del af medlemsforeningerne arrangerer offentlige legestuer, kurser m.m.

Aktiviteter, amterne: fællestræning til stævner, kurser (dans, dragtsyning m.m.), diverse aktiviteter som legestuer (eller "liegstou" dvs. danseaftener styret af en danseleder), "frie" baller, sangaftener.

Aktiviteter, landsorganisationen:

- Landsstævne i samarbejde med DFS: Hvert år i juli. Det planlægges således, at man igennem en årrække kommer Danmark rundt, så man på den måde lærer hele landet at kende. Stævnet strækker sig som regel over 5-8 dage.
- Nordlek: Hvert tredje år afholdes Nordisk Stævne - på skift mellem de fire nordiske lande - evt. Island.
- DM i folkedans – hidtil én gang om året i Odense nu hvert andet år.
- Kurser: Aspirantkurser, instruktøruddannelse, inspirationskurser for dansere, dragtsyningskurser, foreningslederkurser, dommerkurser, danse- og musikhistoriske kurser, kursus for elitedansere.
- Udgiver bladet Hjemstavnsliv – i samarbejde med DFS.
- Aktiviteter styret af de forskellige andre udvalg – fx et meget aktivt Danse- og Musikhistorisk Udvalg, som genererer og formidler stor viden via bladet Hjemstavnsliv.

Nationalt samarbejde: Diverse.

Internationale aktiviteter & samarbejde: Primært nordisk (Nordlek og Barnlek). Mange lokale foreninger rejser jævnligt i Europa hvor de fx besøger venskabsforeninger. Nogle tager på længere ture til USA, Canada etc.

Børne- og ungdomsinitiativer: Diverse initiativer integreret i organisationen via fx B&U udvalg. Har en separat ungdomsside på hjemmesiden.

Økonomisk grundlag 2005:

Medlemskontingenter

Støtte fra Dansk Idræts Forbund efter en fordelingsnøgle.⁸

Salg af diverse varer.

M.m.

Økonomistatus: Økonomien er pt. meget stram. Den økonomiske situation er dog overordnet set sund, i kraft af foreningens formue. Men økonomien bremser udviklingsarbejdet. Der er tegn på at en ny fordelingsstruktur kan generere flere midler fra DIF i 2006.

Administrativ hjælp: eget sekretariat i Odense.

Lokaler: ?

Website: JA

Fortid/fremtid: arbejder (i samarbejde med DFS) på en nystrukturering af organisation i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. DF har i 2004 fået udarbejdet et Strateginotat (Rambøll rapporten), som beskriver følgende centrale strategiske udfordringer: at sikre et solidt medlemsfundament, at gøre noget ved et imageproblem, at få ændret de mange små foreninger til færre større foreninger, finde en balance omkring ”tradition kontra fornyelse”, få ændret en alvorlig aldersproblematik (for få børn & unge), ændre et for udtalt foreningspræg, løse en konflikt mellem ”elite versus bredde”.

Andet:

Formål: Danske Folkedanseres formål er at virke for bevarelse og brug af dansk folkedans, spillemandsmusik, folkedragter og tilhørende traditioner. Formålet søges opnået gennem afholdelse af møder, kurser, instruktøruddannelse, foreningsleder-uddannelse, forskning, studiekredse samt ved afholdelse af og deltagelse i danske, nordiske og andre mellemfolkelige arrangementer.

Forfatterens kommentarer:

I lighed med DFS arbejdes der på en nystrukturering af organisation i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. Og i lighed med DFS har DF i de seneste år ”åbnet op” mht. til det ideologiske, kulturelle og praktiske ståsted. Der er store lokale og regionale forskelle på hvorledes foreningerne fungerer og agerer og det anslås at et øget antal DF folkedansere også bevæger sig i andre (gammel-)dansemiljøer.

Rambøll rapporten er spændende læsning. Hvis DF kan følge nogle af de strategier, som rapporten anbefaler – fx imageproblemet – vil det kunne få afgørende betydning for hele folkemusikområdet.

---

⁸ Jf. referat fra Årsmøde 2005: En ny fordelingsnøgle, som bygger på helt andre kriterier vil give et tilskud på omkring 1 mill. kr. årligt beregnet ud fra aktiviteterne i 2004.

DGI Folkedans – DGI Folkemusik

Oprettet: Der har været folkedans indenfor de danske gymnastik- og skytteforeninger siden 1800-tallet – og instruktørkurser for spillemænd i samarbejde med DFS siden 1960'erne. I 1992 oprettedes DGI Folkedans og herefter arrangeredes instruktørkurserne i eget regi. Pga. en udvikling mod andre danseformer (primært squaredans) oprettedes i 2001 en afdeling for Musik og Dans, der ud over folkedans også huser squaredans, sportsdans, linedans, folkedragter, folkemusik etc.

Organisering: DGI Folkedans og DGI Folkemusik er underudvalg under DGI Musik og Dans. De amtslige foreninger har også musik- og danseudvalg – og der samarbejdes mellem landsudvalget og amtsudvalgene.

Medlemmer: DGI Musik og Dans har ca. 37.000 medlemmer (2004). Ca. halvdelen beskæftiger sig med folkedans/folkemusik. I Statens Musikråds "Rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark" anslås at der i 2001 var ca. 1500 aktive spillemænd under DGI. Dette tal synes at være sat for højt. Det er dog umuligt at vide hvad det reelle tal er – og det kan måske også være underordnet, fordi en lang række foreninger og laug er medlem hos både DF/DFS/FMHR og DGI. Men set i lyset af, at der er mange folkedansforeninger som ikke er med i DF må det anslås, at der er spillemænd i DGI regi, som ikke er medlem af andre folkemusikorganisationer.

Medlemsskab: Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger består af amtsforeninger, der tilslutter sig Danske Gymnastik- og Idrætsforeningers formål. Amtsforeningerne har foreninger som medlemmer.

Aktiviteter, medlemmerne: folkedans og spillemandsmusik.

Aktiviteter, DGI Folkedans/Folkemusik:

- Diverse instruktørkurser i folkedans.
- Weekendkurser (masterclasses) i dans på højt niveau i samarbejde med Brenderup Højskole, stævner m.m.
- Instruktørkurser ("Spillemandsuddannelsen" – trininddelt). Incl. kurser i violin, blæsere, bas, harmonika, spillemandskursus for unge, spillemandskursus for musikskoleelever, fanømusik, norsk musik.
- Udgivelse af undervisnings- og selvstudiemateriale (lyd & skrift). Fx Sving Egen dobbeltCD, som oprindeligt er udgivet på MC i 1987 – og nyindspillet og udgivet på CD i 2004)
- Udviklingsprojekter (indenfor DGI-regi)

Nationalt samarbejde: DF, DFS, diverse – både på landsplan og på amtsplan.

Internationale aktiviteter & samarbejde: Nordlek, Barnlek.

Børne- og ungdomsinitiativer:

- Ungdomspolitik = reduceret pris for unge.
- Ungekursus for folkedansere, spillemænd, musikskoler.
- PolkAmok – var et forsøg på opbygning af et nyt (danse-)ungdomshold med fire årlige samlinger. Kurset/holdet blev aflyst pga. mang. tilmelding, men der arbejdes videre med lign. tiltag.
- Folkcamp – en uges musik og dans for børn mellem 10 og 16 år. Afholdes pt. i Højby på Fyn.

Økonomisk grundlag 2005: Den samlede DGI økonomi er på ca. 200 mill. kroner årligt. DGI Folkedans og DGI Folkemusik får økonomisk hjælp via DGI. Folkemusikken får ca. 4-500.000 kr årligt primært til instruktørkurser.

Økonomistatus: OK.

Administrativ hjælp: administrativ hjælp via DGI.

Lokaler: Til instruktørkurserne benyttes primært DGI's lokaler i Fuglsøcentret på Mols.

Website: JA

Fortid/fremtid: DGI har i en årrække beskæftiget sig med folkedans og folkemusik – og har i mindst 30 år afholdt kurser i folkemusik. Disse kurser har til en vis grad været i stil med DFS's kurser og har amatørerne som målgruppe. Der bruges flittigt materiale fra DFS og vice versa. Folkedansen og folkemusikken har endvidere været repræsenteret ved DGI's landsstævner. DGI Folkemusik har netop taget initiativ til en dansk festival i fællesskab med DFS, FMHR og FMS. Man har foreløbigt fået midler fra en DGI-udviklingspulje (100.000) til at ansætte én mand én dag om ugen i et år. Udgangspunktet er, at det skal foregå som en selvstændig aktivitet i forbindelse med Danselandsstævne i 2007. Og ”der skal være plads til amatørerne – men sandelig også de professionelle”.

Andet:

Fra DGI Folkedans hjemmeside:

DGI Folkedans skal arbejde for at sikre de traditioner og den historie, der knytter sig til folkedansen. De samme hensyn skal indgå i bestræbelserne for eventuel tilpasning af dansene til andre brugergrupper. DGI Folkedans skal arbejde for, at sangen forbliver en naturlig del af aktiviteten. DGI Folkedans skal fastholde, videreføre og videreudvikle dansk folkedans i overensstemmelse med den danske kulturarv.

Om forskelle/ligheder mellem DGI folkedans/folkemusik og DF/DFS:

DGI har altid været mindre bundne af fastsatte normer – og mere åbne overfor nyt. Aktiviteterne i DGI og DF folkedanserforeningerne er stort set ens. I Vestsjælland har man forsøgt sig med at musikerne i højere grad har skullet styre dansen. Men danserne ville have en danseinstruktør – og kunne fx ikke høre på musikken hvad de skulle danse. Mange DF/DFS medlemmer bliver medlem af DGI pga. instruktørkurserne. Og mange DGI folkedansere/spillemand bliver medlem af DF for at kunne være med til fx Landsstævner.

Om DGI's opfattelse af en spillemand:

En spillemand er en instruktør på lige fod med fx en folkedanserinstruktør. Det er det, DGI bruger penge på: uddannelse af instruktører. Kun uddannelse. Ikke ”hyggekurser”. Dvs. midlerne bruges med hensigt på videreformidling. Man kan ikke lære at spille på et instrument i DGI.

Om kurserne:

Det går godt med kurserne. Næsten alle kurser bliver oprettet. Foreningsspillemandskurser kører altid, og antallet af spillemand er pt. konstant. Instruktører får timebetaling ala aftenskoletarifferne. Fx 8 timer á 192 kr + transport efter statens regler.

Instruktører ved landskurser i 2005/2006 (hovedparten/alle? fra DFS/FMHR/FMS):

Carl Erik Lundgård, Tommerup - Kenneth Krak, Klovborg - Jan Ilsø, Skjern - John Christensen, Aabenraa - Johnnie Frederiksen, Ringe - Tove De Fries, Fanø - Kenneth Krak, Klovborg - Steffan S. Sørensen, Slangerup - Jørgen Dickmeiss, Odense - Maren Halberg Larsen, Odense - Jesper Vinther Petersen, Odense - Anja Præst Mikkelsen, Odense - Ove Andersen, Randers - Bent Melvej Nielsen, Viborg - Benny Simmelsgaard, Randers - Per Kruse Hansen, Ovtrup - Bjarke Kolerus, København - Michael Sommer, Brabrand - Mads Christensen, København - Mette Kathrine Jensen, Odense - Bjarne Grue Knudsen, Kalundborg - Ivan Damgaard, Åbyhøj - Helle Baltzer Rohde, Østbirk - Søren Iversen, Christiansfeld.

Konklusion

SPØRGSMÅL: Hvordan står det til i de tre landsdækkende interesseorganisationer, og hvordan har de taklet omstillingsprocessen ?

Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS) fungerer godt. Organisationen er stærk, sandsynligvis pga. den lange historie og den nære tilknytning til Danske Folkedansere. Organisationen har været gennem en periode med opgør med tidligere holdninger, som har resulteret i en åbning mod de ideer og traditioner som Folkemusikhusringen og Folkemusiksammenslutningen repræsenterer. DFS samarbejder pt. med Danske Folkedansere om en ny regionsstruktur i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. Der er masser af ideer og visioner. Mht. økonomi har man 2 generelle problemer: det er blevet meget dyrt at arrangere uddannelseskurser, og der mangler penge til flere og bedre udgivelser. Man kunne desuden sagtens bruge flere midler til forbedret PR i amtsforeningerne, flere aktiviteter m.m.

Folkemusikhusringen (FMHR) har et klart defineret interesseområde: Den traditionelle musik, sang og dans – og det er (eller har været?) en styrke. Foreningen har været en af de vigtigste spillere indenfor den danske traditionelle musik, og stort set alt hvad der i dag foregår indenfor traditionel musik & dans i Danmark (gammeldans) er resultater af initiativer som FMHR har været involveret i. Som landsorganisation fungerer FMHR nogenlunde, men aktivitetsniveauet har været dalende blandt andet på grund af en markant nedskæring af de offentlige tilskud – men måske også på grund af manglende evne til at søge nye veje. Det er bemærkelsesværdigt, at organisationen ikke har en website og en officiel mailadresse. Og det er bemærkelsesværdigt at organisationen ikke har aktiviteter på børne- og ungdomsområdet.

Folkemusiksammenslutningen (FMS). Med oprettelsen af FFS – og skabelsen af FFS's nye organisationsstruktur – oplever FMS at have nået nogle klart definerede mål, idet der er skabt forbedrede vilkår for den professionelle folkemusik. Men dette har samtidig bragt FMS i en form for identitetskrise, fordi man mangler et nyt defineret fokusområde. Med koncertrækken og cd-udgivelsen "Alene på en scene" gik FMS efterfølgende lidt ind på FMHR's traditionelle område. Dette blev fortsat med forarbejdet til Jubilæumsskriftet: FMS 1981-2006, som skulle omhandle hele folkemusikområdet. FMS har gennem længere tid søgt at udvide samarbejdet med DFS og FMHR – og arbejder nu mod en sammenlægning af de tre folkemusikorganisationer. Uanset om samlingen af folkemusikområdet lykkes, ser det dog ud til at FMS – i iveren efter at arbejde for den professionelle musik – har "glemt" en del af deres bagland: amatørområdet indenfor koncertscenemusikken og de ikke-danske traditionelle stilarter som fx den irske musik.

Selvom Danske Folkedansere og DGI Folkedans & DGI Folkemusik pga. tilhørsforholdet til henholdsvis Dansk Idræts Forbund og DGI ikke har den samme nærhed til FFS som de tre "traditionelle" folkemusikorganisationer og ikke modtager midler fra Kunstrådet, må de betragtes som væsentlige spillere indenfor folkemusikområdet. For at forstå hvad der sker på det samlede folkemusikområde, må man derfor også forstå hvorledes det står til indenfor de to organisationer:

Danske Folkedansere (DF): I lighed med DFS arbejdes der på en nystrukturering af organisation i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. Og i lighed med DFS har DF i de seneste år "åbnet op" mht. til det ideologiske, kulturelle og praktiske ståsted. Der er store lokale og regionale forskelle på hvorledes foreningerne fungerer og agerer, og det anslås, at et øget antal DF folkedansere også bevæger sig uden for folkedansmiljøerne. DF har i 2004 fået udarbejdet et strateginotat (Rambøll-rapporten), som beskriver følgende centrale strategiske udfordringer:

- sikre et solidt medlemsfundament
- gøre noget ved et imageproblem
- få ændret de mange små foreninger til færre større foreninger

- finde en balance omkring ”tradition kontra fornyelse”
- få ændret en alvorlig aldersproblematik (for få børn & unge)
- ændre et for udtalt foreningspræg
- løse en konflikt mellem ”elite versus bredde”.

På trods af stor medlemsnedgang synes DF at være en stor og stærk organisation, der nok skal klare sig. Rambøll rapporten er spændende og relevant læsning for alle med interesse for folkemusikområdet ! Hvis DF kan følge nogle af de strategier, som rapporten anbefaler – fx imageproblemet – vil det kunne få afgørende betydning for hele folkemusikområdet.

DGI Folkedans og DGI Folkemusik er underudvalg under DGI Musik og Dans. De regionale foreninger har også musik- og danseudvalg – og der samarbejdes mellem landsudvalget og amtsudvalgene. Efter skabelsen af en ny organisationsstruktur i 2001 er DGI blevet en vigtig spiller på folkemusikområdet. DGI bruger årligt ca. 4-500.000 kr på folkemusikken – primært til instruktørkurser (= kurser i spillemandsmusik). Herudover har man direkte adgang til nogle udviklingspuljer, som fx betyder, at DGI Folkemusik nu bliver en vigtig økonomisk spiller (og organisationskraft) i forbindelse med afholdelsen af en festival med dansk folkemusik i 2007.

04. Fire geografiske undersøgelsesområder

Undersøgelsens formål er at beskrive mængden og arten af aktiviteter indenfor det folkemusikalske amatør- og det traditionelle område. Dette inkluderer i et vist omfang også det professionelle musikliv. Undersøgelsen omfatter således principielt også dans indenfor folkedanserforeninger fordi: 1/ der benyttes levende musik, og 2/ medlemmer af folkedanserforeningerne her opfattes som vigtige aktører i det samlede miljø. Det primære fokus er dog på FFS's normale interesseområde (jf. DFS, FMHR & FMS), hvor DF og DGI folkedanserforeningerne her opfattes som et randområde.

Der fokuseres på hvad der foregår, og hvorledes samarbejdet mellem forskellige aktører foregår. De overordnede spørgsmål er: Hvad foregår der? Hvordan går det? Hvordan er aktiviteterne organiseret? Hvilke problemer oplever man? Hvem samarbejder man med? Hvordan står det til med fødekæden? Hvor og hvordan foregår rekrutteringen af nye udøvere? Aktørerne og aktiviteterne beskrives – som udgangspunkt – ud fra flg. gruppering:

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre – som primært er foreninger og større orkestre mv. som er opstået indenfor – eller i forbindelse med – 1970'ernes folkemusikhusbevægelse. Enkelte større kombinerede musik- og danselaug eller orkestre med tæt tilknytning til folkedanserforeningstraditionen kan evt. medtages her.

Beskrivelsen af aktørerne er så vidt muligt holdt i en systematisk form ud fra punkterne: *Profil, Aktiviteter, Økonomi, Lokaler, Samarbejde, Ildsjæle, Hvordan går det?* og *Andet* – og evt. suppleret med fx *Forhistorien* eller *Vækstlag*. Under punktet *Ildsjæle* forsøger jeg at give en profil af en persons folkemusikalske baggrund, interesseområde og aktivitet. Disse ildsjælsskildringer er medtaget, for at udvide detaljeringen, og for at få en personlig dimension ind i den samlede beskrivelse – og kan desuden give nogle billeder af hvor smalt eller bredt enkeltpersoner har brugt de folkemusikalske tilbud lokalt, regionalt, nationalt og internationalt. Ildsjælsskildringerne giver således mange ”krydsreferencer” til andre aktørers nuværende eller tidligere aktiviteter.

DF & DGI folkedanserforeninger – omfatter både amts/regionsforeninger og lokale foreninger.

Danse Folkedanseres Spillemandskreds = den amtslige forening tilknyttet DFS.

Undervisning – undervisningsinstitutioner m.v. med en klar folkemusikprofil.

Koncertforeninger, festivaler, stævner = koncertforeninger som arrangerer koncerter med folkemusik (modsat musik/danse-events), festivaler (som normalt har koncerter som primær aktivitet) og stævner (som ofte har musik/dans som det primære, men også kan inkludere koncerter).

Professionelle musikere/orkestre som benyttes i musik/dansmiljøerne – og/eller som via en relativ stor eksponering eller andre forhold kan forventes at være vigtige spillere på området.

Ungdomsinitiativer – initiativer, arrangementer, foreninger som ikke indgår under beskrivelsen af ovennævnte aktiviteter – og som har tæt kontakt til regionen.

Arkiv, forskning, museum – institutioner, foreninger m.v. som beskæftiger sig med arkiv-, forsknings- og museumsaktiviteter med relation til folkemusikken.

Ang. undersøgelsen af Storkøbenhavn: de irske miljøer og cajun-miljøet udskilles og beskrives særskilt.

Ang. undersøgelsen af Roskilde: Lirum Larum-miljøet udskilles og beskrives særskilt.

Ang. undersøgelsen af Rebild/Nordjylland: Rebild-miljøet udskilles og beskrives særskilt.

FYN

Jeg har registreret/udvalgt⁹ følgende aktører i Fyns Amt:

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre:

Folkemusiklauget Fynboerne
Tommerup Folkemusik
Fionia
Højby Folkemusiklaug
Svendborg Danse- og Spillemandslaug
Årslev Spillemandslaug
Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug
Hjemstavnsgårdens Spillemand

DF & DGI folkedanserforeninger:

DF Amtsföreningen = ”Sammenslutningen af folkedansere i Fyns Amt” (SAFIFA)
DGI-Odense
DGI-Svendborg
Desuden 4 folkedanserforeninger som tilsyneladende ikke er medlem hos hverken DF eller DGI

Danske Folkedanseres Spillemandskreds:

Fyns Amts Spillemand

Undervisning:

Folkemusiklinien ved Det Fynske Musikkonservatorium
Folkemusiklinien på Brenderup Højskole
Folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48.

Koncertforeninger, festivaler, stævner:

Højbystævnet
Folk Club Fyn
Odense Folk Festival
GUF
Strib Vinterfestival
Dansk Harmonika- og Spillemands Træfförening.

Professionelle orkestre:

Lang Linken
Phønix
Harald Haugaard projekter

Ungdomsinitiativer:

ROD
FOD
FolkeMusik&Ungdom

Arkiv, forskning, museum:

Enkeltpersoner.

---

⁹ Der er flere aktører. Jeg har således viden om endnu et par mindre foreninger, men har været nødsaget til at afgrænse stoffet.

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre

Forhistorie: Jf. tidsskriftet Musikalsk Folkekultur (Albertslund, november 1981) var der mindst 8 fynske laug/grupper i 1981: Sydfyns Spillemandsgruppe, Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug, Hjemstavnsgårdens Folkemusiklaug, Ollerup Folkemusiklaug, Folkemusiklauget Fynboerne, Brændekilde Folkemusiklaug, Højby Folkemusiklaug (Vakavitte) og Årslev Spillemandslaug. Disse 8 laug/grupper udgav i fællesskab bladet Fynsk Folkemusik, som udkom 4 gange årligt i et oplag på 400 med ca. 16 sider i A5 format.

Folkemusiklauget Fynboerne

Profil: Lauget er et musik- og danselaug som har eksisteret i over 25 år og som pt. har ca. 90 medlemmer, hvoraf ca. halvdelen er passive medlemmer. Hovedparten af medlemmerne er over 50 år, og der er kun et enkelt helt ungt aktivt medlem. Odense er en uddannelsesby, så der har været stor udskiftning gennem årene, fordi folk er flyttet. Laugets faste holdepunkt er den ugentlige øveaften (onsdag) på Vestre Skole i centrum af Odense. Alle er velkomne – og kan lære at danse ved øveaftenerne! Lauget arrangerer baller (amatør og professionelle) på aktivitets- og kulturhuset Badstuen, besøger andre laug og optræder i forbindelse med Odense Kommunes sommerunderholdning.

Aktiviteter:

Øveaften: Normalt 6-7 musikere og 15-20 dansere. Året deles op i forskellige temaer med udgangspunkt i de tre musikere/instruktører, som på skift står for aftenens program. En gang om måneden er der besøg af elever plus instruktør fra Folkemusiklinien på det Fynske Musikkonservatorium, hvor eleverne instruerer og danser med. Det trækker normalt flere medlemmer til.

Balaften på Badstuen (sidste onsdag i måneden): Foregår på Aktivitets- og Kulturhuset Badstuen. Musikken leveres normalt af laug selv – af og til i samarbejde med Svendborg Danse- og Spillemandslaug eller Årslev Spillemandslaug. Der kommer dansere helt fra Fredericia, Kolding og Svendborg – men antallet af publikum/dansere er meget svingende til både Balaften og Balrækken (og ”uforudsigeligt”). Gratis entré.

Balrækken på Badstuen: Via tilskud fra stat og kommune er det muligt af afholde 3-4 professionelle balarrangementer om året på Aktivitets- og Kulturhuset Badstuen. Pga. små bevillinger bruger man pt. helst duer/trioer som er ”billige”. Der er entré til disse arrangementer.

Odense Kommunes sommerunderholdning: I skolernes sommerferie spiller/danser laug et gang om ugen i parken Munke Mose. Alle kan være med – og det er både lokale og turister som møder op.

Andet udespil: primært hos Svendborglauget og til Højbystævnet.

Højbystævnet: Lauget har hidtil arrangeret stævnet hvert tredje år. Der er nu dannet en selvstændig forening, som skal varetage dette, men det forventes stadig at udgøre en betydelig arbejdsbyrde for Fynboerne.

Hjemmeside & PR: Hjemmesiden er meget enkelt opbygget og fungerer udemærket. Den er dog noget gammeldags og man finder ikke umiddelbart fx ”Opslagstavlen”. På positivsiden kan siges, at den er bygget op med mange interne links til diverse generelt infostof (specielle musik- og dansetraditioner o. lign). ”Opslagstavlen” med undertitlen ”Dans til spillemandsmusik på Fyn” styres af Fynboernes ”leading woman”, Britta Rasmussen, som søger for at stort set alle de fynske laugs arrangementer er med. PR’en fungerer tilfredsstillende. Der annonceres (gratisannoncer) i de lokale aviser og blade og (mod betaling) i det lokale DF blad.

Økonomi: Medlemskontingenter (100–250 kr årligt), 12.000 kr fra Kunstrådet, 8.000 kr fra kommunen, i alt 3.000 kr for at spille til den kommunele sommerunderholdning. Amtet giver ikke længere tilskud.

Lokaler: Udemærkede (gratis) lokaler på Vestre Skole. Tre lokaler der giver mulighed for at øve flere steder samtidig.

Samarbejde: Der er et bredt samarbejde mellem laugene på Fyn, bl.a. fordi man kontinuerligt kender hinanden fra samarbejdet omkring Højbystævnet. Der er et velfungerende formaliseret samarbejde med Folkemusiklinien på konservatoriet. Der er intet formaliseret samarbejde med folkedanserforeningerne, men Fynboerne forsøger at få folkedanserne til at komme til deres arrangementer. Fynboernes medlemmer interesserer sig generelt ikke for det, som foregår i folkedanserkredse. Der er intet formaliseret samarbejde med foreningen Folk Club Fyn og festivalen, Odense Folk Festival. Ved næste festival bliver der dog sandsynligvis noget samarbejde om balarrangementer. Der er intet samarbejde med ROD og FOD – Fynboerne modtager fx ikke info om afslutningsarrangementer. Men man kan sige, at Fynboernes balarrangementer fungerer som et konstant og muligt samlingspunkt for mange af de spille-danseinteresserede i Odense og omegn.

Ildsjele: der er flere indsjele i laugene som tager sig af det musikalske og det organisatoriske. Britta Rasmussen (kasserer) synes at være laugets reelle leder, som ”har forskellige formænd” til at være ansigtet udadtil. BR opleves som en uvurderlig dynamo i hele det fynske laugsmiljø. Det er måske ikke tilfældigt. Hun er 52 år, har haft kendskab til folkemusikområdet siden 1970’erne, er tidligere formand for FMHR og tidligere medlem af Representantskabet for Statens Musikråd. Så hun kender til de overordnede organisatoriske strukturer og spilleregler. Hun har været medlem af Fynboerne (og bestyrelsen) siden 1989/90 og skaffer penge, styrer hjemmeside, organiserer og foretager den overordnede styring. Er desuden meget aktiv indenfor organisering og styring af Højbystævnet. Hun deltager i musik/dansearrangementer hos samtlige fynske laug, rejser efter de gode dansekurser, er fx ofte til Bededagseminar i Rebild – og bevæger sig i øvrigt bredt i folkemusikmiljøerne, selvom det nu primært er dansen, der den store interesse. Har fx også været til Harmonikafestival i Ringe “for at se hvad der foregår”.

Hvordan går det? Øveaftener og baller fungerer udemærket. Og samarbejdet med de andre laug fungerer godt; man hjælper hinanden. For at spille traditionel spillemandsmusik der giver mening, skal man bruge nogle dansere som man kan spille til/for. Nogle af de dygtige dansere er tidligere forsvundet til Højbylauget, men denne udvikling er vendt. Det er dog en fortløbende opgave at skaffe dansere. Der kunne desuden være godt, at få de unge med, men med kun et fast ungt medlem, er der ikke grundlag for at lave en egentlig ungdomsgruppe. Samarbejdet med Folkemusiklinien fungerer generelt fint, men har fx været afblæst sidste år pga. af personlige konflikter mellem et styrende fynbomedlem og en lærer på Folkemusiklinien. Men nu fungerer det igen. Danserne er ”vilde med det”, mens nogle musikere er meget forbeholdne. De vil bare have lov til at spille; men kan så gå ind i et andet rum – eller blive væk! Der kunne sagtens bruges flere penge til professionelle orkestre til Balrækken, men man indretter sig efter den økonomiske virkelighed. Der har tidligere været kursusvirksomhed i Fynboernes regi, men det er skåret væk pga. for stor økonomisk usikkerhed. Det store smertensbarn er Højbystævnet. Der var et underskud på ca. 15.000 kr i år – og det er dér de store problematikker bliver synlige.

Oplevelse af bal på Badstuen med Bugge/Sørensen fredag d. 21/10 kl. 19.30 (Balrækken): *Der var mange unge – og mange helt unge. Det må have været ROD folk, som var lokket til af de unge Bugge/Sørensen? Alt i alt var der fuldt hus. Der var ingen lydmand til at styre det absolut store PA. Det skulle nok være blevet løst – men jeg gik ind og sørgede for at få det til at fungere (via tlf-instruktion). Den tilknyttede lydmand kom dog (på eget initiativ) og satte monitor til. Til ballet var det god stemning. Musikkerne styrede ballet – og publikum var med. Repertoiret var almindelige (nemme) fællesnationale danse, hvor alle i princippet kunne være med, blandet med mere specialiserede sæt (fx sønderhoning og svensk). Publikum begyndte at sive o. kl. 22. Ballet sluttede kl. ca. 22.30 med et sidste-sæt med alle de kendte kreds-danse (familiedanse hvor man hele tiden bytter partner) – og der blev rigtig feststemning. Den sidste time var der desværre udsolgt af øl!*

Højby Folkemusiklaug

Profil: Højby ligger ca. 6 km syd for Odense centrum og er en del af Odense Kommune. Højby Folkemusiklaug er i dag et lille specialiseret danselaug med ca. 25 medlemmer fra hele

Fyn. Man danser hver torsdag aften fra september til maj. Aktiviteterne er primært centreret omkring to ældre (deltidsprofessionelle) musikægtepar som spiller hver i en periode. Gertrud Weensgaard/Poul Skaaarup spiller primært dansk musik med speciale i Fyn og Ærø. Else Madsen/Herluf Donslund har specialiseret sig i svensk musik – men starter altid aftenen med noget dansk. Gertrud Weensgaard er desuden forsker og underviser. Herluf Donslund er kendt som Danmarks førende nøgleharpespiller. Jørgen Andkjær Jensen ”afløser” af og til som musiker med sit speciale: Thy-musik. Hovedparten af danserne er dansespecialister med mange års erfaring – og alderen er ca. 50-70 år.

Historie: Højby Folkemusiklaug startede som musikgruppen ”Vakavitte” (ca. 1975) ved at 8-9 personer omkring Højby Skole begyndte at spille sammen og begyndte at arrangere offentlige musik/danseaftener i det lokale forsamlingshus. Det nuværende Højbylaug er oprettet omkring 1977/78. Tidligere blev medlemmerne rekrutteret blandt de lokale højbyboere – og var personer uden tilknytning til folkedanserforeninger. Hovedparten af de nuværende medlemmer er kommet til fra folkedanserforeninger, og i dag er der kun fire par tilbage fra det oprindelige lokale Højby-miljø.

Aktiviteter: de ugentlige danseaftener plus arrangementet af Højbystævnet hver tredje år. Musikerne spiller jævnligt ude (professionelt).

Økonomi: Medlemskontingenter (150 kr årligt).

Lokaler: Kommunen stiller gode lokaler til rådighed – altså gratis (den gamle friskole).

Samarbejde: Samarbejdet omkring Højbystævnet. Jørgen Andkjær Jensen er desuden meget aktiv indenfor både Folkemusiklauget Fynboerne og Højbystævnet.

Ildsjæle: De fire primære musikere, som er laugets omdrejningspunkt har været med fra starten. De har været de musikalske ildsjæle i Højbymiljøet og har gennem mange år haft et højt aktivitetsniveau. De to ægtepar har spillet (hver for sig) i forskellige konstellationer (De Fynske, Harpens Kraft, Donslunds Danseorkester), som tilsammen har udgivet flere plader, MC'er, CD'er. De har spillet mange jobs (professionelt) både regionalt og nationalt. Gertrud Weensgaard har desuden drevet forskning indenfor fynsk musik. Else Madsen har været én af de bærende kræfter i opbygningen af den lokale Bakkegården som spillested/koncertsted/café. Musikernes udadvendte aktiviteter er for stærkt nedadgående.

Den noget yngre *Jørgen Andkær Jensen* har været medlem af Fynboerne siden 1981 (bestyrelse, organisering) og medlem af Højby Folkemusiklaug siden 1989. I starten interesserede han sig primært for musikken. Fra 1989 gled interessen mere og mere over på dansen. Han begyndte at deltage i dansekurser på Vestjyllands Højskole og Vestbirk Højskole, plus weekendkurser i fx Århus og Rebild. Fra midtfirserne tog han til Thy og specialiserede sig i Thydanse og Thymusik. Plus Læsø og Fanø. Samtidig begyndte han at interessere sig for de svenske polskaer og har været til stævner i Sverige flere gange. Ofte sammen med andre danskere; men har efterhånden også besøgt steder, hvor der ikke kommer andre danskere. De fleste danskere tager til Dalarne. ”Der er også kurser dér hvor vi¹⁰ tager hen, men det er ikke det vi går efter. Vi går efter fri dans”.

Hvordan går det: Et lille, specialiseret og internt miljø. Medlemmerne møder trofast op og har det godt sammen. Nogle danser stadig i deres lokale folkedanserforening. De rejser meget til stævner i Sverige og til svenske kurser i Danmark. Og de er opmærksomme på, at det næsten er umuligt for nye at blive medlemmer af lauget. En døende forening – i modsætning til 70'ernes og 80'ernes aktive lokale funderede folkelige miljø.

Andet: Ved interviewet med medlemmerne af lauget spurgte jeg bl.a. om deres indgang til ”det her”. Ifølge svarene er de 19 tilstedeværende tilsammen blevet indsluset i folkemusikmiljøerne via folkedanserforeninger, folkemusikhuse, højskoleophold – og en

---

¹⁰ Jørgen og hans kone.

enkelt via Tingluti Aftenskolen i København. I dag bevæger de sig bredt i folkemusik-folkedansermiljøerne i Danmark og Sverige (enkelte også i Norge).

Tommerup Folkemusik

Profil: I foreningens formålsparagraf står der: *Foreningens formål er, med udgangspunkt i dansk folkemusiktradition, at arbejde for udbredelsen af den levende folkelige kultur. Ved dansk folkemusiktradition forstås hovedsagelig traditionel folkesang, spillemandsmusik, folkedans (gammeldans), samt nye sange, ny musik og nye danse, som er en forlængelse af traditionen.* Trods formålsparagrafen synes Tommerup Folkemusik i realiteten i dag primært at være en lokal koncertforening med 40-50 medlemmer og 4 tilknyttede orkestre (Lang Linken, Valseværk, Vores Orkester og Hackes Husorkester). Foreningen arrangerer desuden Højbystævnet hver tredje år.

Medlemmer og publikummer er primært "dem fra 70'erne" – men der er også kommet en yngre gruppe. Ved Teglværksfestivalen er der en del familier med børn. Der er på det seneste blevet lidt flere af de 30-40 årige. Dem fra 15-30 år er der ikke mange af. Men der er også mange unge der flytter fra området, når de skal uddannes. Land-by problemet! Tommerup ligger ca. 15 km sydvest for Odense.

Aktiviteter:

"Mad og Musik" er den mest efterspurgte aktivitet og består af frokost og folkemusik lørdag middag. Musikken spænder fra irsk folkemusik over viser og sange til traditionel dansk spillemandsmusik – ofte leveret af foreningens egne orkestre.

Koncerter. I vinterhalvåret afholdes en række koncerter med professionelle grupper indenfor folkemusikken i bred forstand. Heraf ét bal.

Teglværksfestival. Hvert andet år i juni afholdes én-dags festivalen Teglværksfestival sammen med foreningen Lilleskov Teglværk ("Teglværksforeningen"). Musik fra kl. 14 om eftermiddagen til 2 om natten – på to eller flere scener. Alle medvirkende arbejder gratis, og der præsenteres et meget bredt udsnit af musiklivet i Tommerup samt – primært via personlige kontakter – musik udefra. 2-300 publikummer.

Medlemsblad udgives efter behov – ca. en gang i kvartalet.

Højbystævnet – Tommerup Folkemusik arrangerer stævnet hver tredje år.

Økonomi: Medlemskontingenter (125 kr årligt). Har tidligere fået midler fra Kunstrådet. 10.000 pr år til professionel musik. Har aldrig fået særskilte midler til Teglværksfestivalen. I dag afvikles Teglværksfestivalen uden nævneværdig offentlig støtte. Man har søgt kommunen, men har fået afslag. Eventuelt overskud på festivalen deles mellem Tommerup Folkemusik og Teglværksforeningen.

Lokaler (1): Man benytter Teglværket og foreningens arrangementet og afvikling af Teglværksfestivalen er lig med betaling for leje af lokaler i årets løb.

Samarbejde: Med Teglværksforeningen (mange er medlemmer begge steder) samt de fynske laug omkring Højbystævnet. Derudover intet formaliseret samarbejde, men mange af Tommerupforeningens medlemmer kommer til Fynboernes arrangementer. Foreningens formand er helt ny på posten og har hentet stor hjælp i det fynske laugsnetværk.

Ildsjæle: Tidligere var det bl.a. medlemmerne af gruppen Lang Linken!

Hvordan går det? Medlemstallet har gennem en årrække været nedadgående, og for at forstå hvordan det går nu kræves lidt...

Forhistorie: Foreningen Tommerup Folkemusik har eksisteret i over 30 år. Først som Brændekilde Folkemusiklaug (ca.1973-1984), derefter som Tommerup Folkemusiklaug og nu under navnet Tommerup Folkemusik.

I starten bestod foreningens aktiviteter af spille- og danseaftener, som først blev afholdt ugentligt i Brændekilde¹¹, senere på en lokal lilleskole. Sideløbende var der et månedligt bal i Brændekilde Forsamlingshus. Senere bestod livet i laugget mest af forskellige spillegrupper, der spillede hver for sig – og en gang imellem samlet.

Det var bl.a. medlemmerne af gruppen Lang Linken, der – efter at have eksisteret som folkemusikgruppen Fynboerne – startede Brændekilde Folkemusiklaug. Gruppens medlemmer synes at have været de primære ildsjæle som har drevet miljøet fremad. Formand Birgitte Breiner: *Dér hvor det skred, var da det blev en levevej for dem. De var fx en stor bærer af vores tirsdagsaftener. Lang Linken blev professionelle, og da de stoppede med at spille dér, stoppede tirsdagsarrangementerne. De andre lokale orkestre havde åbenbart ikke samme tiltrækningskraft. Og Lang Linken blev mere koncertspillere også. Og så forsvinder følelsen af samvær. Og det er der andre der også har oplevet. Dengang i Brændekilde havde vi en fladere struktur. Det er anderledes nu. Det er også tiden. Vi har villet det specielle på bekostning af bredden, men har åbenbart ikke kunnet gabe over det hele.*

Lokaler (2): Lokalesituationen har også været med til at skabe problemer. I laugstiden holdt laugget til på Stærmose Lilleskole¹², men den flyttede ind til Odense. Bygningerne blev solgt – og laugget var efterfølgende husvilde i en periode. Man forsøgte med andre skolelokaler. Først et rum med tæppe på gulvet (uegnet til dans). Derefter aulaen – men den var ikke hyggelig, og skolen skulle ofte selv bruge den. Teglværket er nu en OK løsning. Eneste ulempe: der er ingen offentlig transport til stedet. Man skal have bil. Teglværket er løbende blevet renoveret, og det er først i år, at der er et rimeligt danselokale. Man kan i øvrigt ikke få Teglværket, hver gang man har brug for det, for der er mange andre om buddet. Det er fx blevet sværere at få det om lørdagen.

Årslev Spillemandslaug

Profil: Lauget er et lille laug, der har eksisteret siden 1979, først som Ibjerg Spillemandene senere som Årslev Spillemandslaug. I dag består laugget af Ibjerg Spillemandene (5-6 medlemmer) og spillemandsgruppen “De andre” (8 medlemmer). På trods af den lille størrelse er laugget organiseret som forening med bestyrelse og generalforsamling.

Aktiviteter: Privat øvning i de to grupper – samt et balarrangement på Carl Nielsen Skolen i Nr. Lyndelse en gang om måneden i vinterhalvåret. Der er gratis adgang; man skal selv tage kaffe med – og der kommer op til 50 mennesker til arrangementerne. De to grupper spiller af og til ude hos andre laug.

Økonomi: medlemskontingenter (100kr årligt). Ingen offentlige midler.

Lokaler: ?

Samarbejde: Svendborglauget, Fynboerne. Har desuden været på besøg hos et tidligere laug i Middelfart.

Ildsjæle: Formanden Tommy Larsen har på eget initiativ startet en aktivitet med uforpligtende sammenspil i det lokale aktivitetshus, Skullerødsholm Aktivitetshus i Nr. Lyndelse. Initiativet har ikke (og behøver ikke) nogen økonomi. Tommy Larsen styrer det praktiske – og der skabes et miljø hvor det sociale er i højsædet. Mange harmonikaer, ældre mennesker, plads til alle. Bredt repertoire: spillemandsmusik, sømandsviser etc. Man mødes en gang om måneden..

Hvordan går det: Der mangler nye (yngre) medlemmer. Den yngste er Tommy Larsen på 55 år.

¹¹ Brændekilde ligger ca. 7 km fra Tommerup – mellem Odense og Tommerup

¹² Socialistisk lilleskole hvor mange af medlemmernes børn gik. Et bredere samlingssted for medlemmerne af folkemusikmiljøet.

Svendborg Danse- og Spillemandslaug

Profil: Lauget er et forholdsvist nyt musik- og danselaug (startet i nuværende form i 1998) med faste øveaftener hver torsdag. Der afholdes offentligt bal én gang om måneden. Lauget har en del faste samarbejdspartnere og spiller en del ude. Ca. 40 betalende medlemmer i alderen fra sidst i 30'erne til starten af 70'erne. Heraf ca. 15-20 musikere.

Forhistorien: Lauget er startet i 1990 på Thurø som Thurø Folkemusiklaug (af Bent Rasmussen og Jytte Overgaard som var tilflyttet fra Sjælland. De arrangerede et par baller, primært med udefra kommende orkestre, for at se om der var basis for sådan noget. Og det var der. I 1993 flyttede Niels Åge Christoffersen (NÅC) fra Ribe til Svendborg og fik kontakt til Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug. De var ved at køre træt i det – og NÅC forsøgte at puste lidt liv i det. I 1995/96 blev NÅC medlem af Thurø Folkemusiklaug. Han forsøgte efterfølgende at slå de to laug sammen og flyttede det hele til Svendborg. Men Ulbølle-Hundstrup vil ikke være med. Efter i nogen tid at have ledt efter lokaler i Svendborg fik NÅC tilbudt de nuværende lokaler i Bagergade af kommunen. Herfter flyttes balaftenerne fra Thurø til Svendborg og navnet ændredes til Svendborg Danse- og Spillemandslaug

Aktiviteter:

De ugentlige øveaftener: Musikken incl. balrepertoire styres af stifteren og formanden (NÅC). Det kan være lidt svært for nye at komme ind, for laugget har et stort repertoire, så NÅC har lavet en nodemappe og et bånd. Men der spilles normalt uden noder. NÅC forsøger at få musikerne til at danne mindre grupper, fordi det vil være befordrende for laugget. Og befordrende at nogle specialiserer sig lidt. Et tidligere medlem af Læsøgruppen i Århus Folkemusikhus er nu medlem af laugget. Der er derfor blevet fokuseret på Læsø-musik – og den første gruppe er blevet dannet. Men de fleste vil helst spille samlet. Laugets repertoireml er: 1 times Læsø, 1 times sønderhoning, 1 times blandet dansk – til når de skal ud og spille andre steder. For at trække dansere til og binde dem lidt mere til laugget, forsøger man sig i år med at reklamere med danseundervisning en af torsdagsaftenerne.

Åbent hus/bal sidste fredag i måneden: Gratis adgang, gratis kaffe.

Årlig traditionsrig majstangsfest på Thurø. Overtaget fra Thurø Folkemusiklaug. Med deltagelse fra fx Fynboerne, Skanderborg, Ribe Spillemandslaug ("en hel busfuld") – "og hvor vi til gengæld er taget samlet til Fest i Ribe".

Andre engagementer: Spiller fast hos Fynboerne og Årslev Spillemandslaug en gang om året. Har spillet fast hos nogle beboerforeninger (beboerforening i Troense/den årlige høstfest på Valdemarslot, Foreningen Norden). Hvis nogle foreninger har brug for musik spiller laugget gerne. For at hjælpe hinanden. Ingen penge i det (men nogle har altså villet betale). Lauget har spillet til Roskildestævnet. Har også spillet til Højbystævnet et par gange. Spiller normalt en gang om året hos folkedanserne på Tåsinge (en balaften udfra laugets måde at styre på). Har spillet en gang for folkedanserne på Ærø (med Læsø-gruppen). Har spillet til Træskobal i Gudbjerg arrangeret af en harmonikaforening. Har spillet til folkemusiktræf på campingplads i Diernes (arr. af Fåborg Folkemusikforening). Spiller desuden af og til "på gaden".

Kurser: Der er blevet lavet et par interne kurser (med Ove Andersen, Randers + nogle flere), som er blev hyret til fx en hel lørdag. Lønnen til underviserne er blevet betalt af de beløb, som man har tjent ind ved at spille ude.

Økonomi: Medlemskontingenter (100 kr årligt) plus et par tusind kroner årligt for at spille ude. Ingen offentlige tilskud. Har dog tidligere søgt kommunen om midler til at få orkestre udefra. Har på den konto haft professionel musik 2 gange siden 1998.

Lokaler: De nuværende lokaler i Bagergade stilles til rådighed af kommunen (gratis). Lokalerne er rigtig gode. Der er flere lokaler, så man kan dele sig i mindre grupper. Lauget kan holde baller når de vil – og slutte når de vil.

Samarbejde: Samarbejde med Fynboerne og Årslev Spillemandslaug. Man besøger hinanden en gang om året. Nu også samarbejde om Højbystævnet (incl. Tommerup). Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug spiller af og til hos Svendborglauget. Den lokale underviser, Flemming

Damtoftes aftenskoleelever, bliver inviteret til laug et gang om året. Lauget hjalp med praktisk arbejde til FOD 2005 på Thurø.

Ildsjæle: Niels Åge Christoffersen er 55 år og kommer fra Ribe, hvor han har været med i Ribelaug et i mange år. Han interesserer sig kun for dansk traditionel spillemandsmusik (til dans) og har spillet med "alle de gamle". Har dog været i Sverige i sommer – og det var en stor oplevelse. Han har kendt alle dem fra Fynboerne og Højby i mange år, og har fx tidligere også været fast deltager til Bededagsseminar i Rebild. Han kommer normalt ikke på festivaler, men har dog været til DMA-Folk. NÅC og konen er selv medlemmer af Folkemusikhusringen – men NÅC har ikke fået meldt laug et ind endnu.

I 1998 gik han i gang med at opbygge Svendborglauget efter Ribe-modellen. Med laugsorkester: *"Der er nogle som står foran og kan det – og nogle som står bagved og pipper med. Sådan er virkeligheden. Alle skal kunne være med. Ja – det sprudler. Vores musik har liv – inspireret fra Ribe Spillemandsdrag. Det er ikke smuk musik vi spiller. Det er god gedigen dansemusik, som bliver tilpasset det publikum vi spiller for. Vi arbejder da lidt med at arrangere og sætte lidt stemmer på. Men når musikken spiller, kører det bare. Det er en balance. Du kan også spille så flot, at det bliver kedeligt."*

NÅC "ville da gerne" kunne lave baller med professionelle grupper. Men han vil ikke være koncertarrangør. Det må andre gøre. Han vil hellere arbejde for laugstanken – altså at nogle med fælles interesse (musikken og dansen) mødes om det. NÅC vil gerne have andre til at overtage det overordnede organisatoriske. Han vil helst selv beskæftige sig med musikken. Nye organisatoriske kræfter kunne udvide med flere aktiviteter (professionelle balorkestre, koncertarrangementer, kurser etc.).

Hvordan går det: Det går godt med tilgangen af musikere. Nogle kommer et par gange og forsvinder så igen, mens andre bliver hængende. Men det er sværere med danserne. Problemet er: hvordan får man dem knyttet lidt stærkere til laug et? Ved balaftenerne mangler der ofte dansere. Der kommer dog normalt mindst 15 dansere – bl.a. fra Odense og fra folkedanserforeningerne i området.

Lauget har ingen website. "Det er ikke så godt! (erkendelse)". Den tidligere webredaktør er ikke med i bestyrelsen mere. NÅC er opmærksom på, at han skal finde et medlem til bestyrelsen, som kan "det dér". Annoncerer ikke i F&M. Han tror, at man skal være medlem for at kunne annoncere i F&M kalenderen. Annoncerer kun en gang imellem i det lokale blad. "Det er for dårligt". Lauget har dog været offensive på PR siden – og fx brugt "Vild med Dans"-begrebet overført til polka og vals og hopsa. Og det gav pote.

Man har ingen ungdomstiltag, men Lauget bakkede op om ungdomsarrangementet FOD som i år afholdtes på Thurø – og hjalp med praktisk arbejde. Lauget vil gerne have mere kontakt til det lokale lærerseminarium.

Ulbølle-Hundstrup Folkemusikdrag

Profil: er en lokal forening, som siden slutningen af 70'erne fungerede som folkemusikdrag og koncertforening. I dag ligger foreningen i dvale.

Forhistorien: Lauget blev dannet i 1978 af en lille gruppe mennesker via kontakt til Brændekilde Folkemusikdrag. I 80'erne arrangerede laug et "Broget Aften" med spillemandsmusik, sang og dans i det lokale forsamlingshus – hveranden uge med 50-100 deltagere. Fik startet undervisning i violin og sammenspil og nåede efterhånden op på ca. 20 aktive medlemmer. S sammenspilsholdet blev senere delt op i flere små grupper. Man begyndte at arrangere koncerter og laug et udviklede sig til også at være en større koncertforening. Koncerterne (med Niels Hausgaard, Erik Grip, Sand på gulvet etc.) blev holdt i det lokale forsamlingshus med plads til max. 225 publikummer – og efter koncerterne var der bal med laug et. Tilslutningen til "Broget Aften" mindskedes og koncertvirksomheden blev laug ets primære aktivitet – med god indtjening. Koncertvirksomheden blev langsomt udkonkurreret af foreninger i Svendborgområdet (fx idrætsforeninger), som havde større koncertsteder og kunne se, at det var penge at tjene.

Aktiviteter: De tre musikere som i dag ”udgør” laug^{et} er omkring 50 år. Som laug spiller de af og til (uden honorar) hos Svendborg Danse- og Spillemands^{laug}. Hovedparten af musikvirksomheden foregår dog på privat basis, hvor de tre musikere spiller semiprofessionelt til diverse arrangementer incl. ”suppe, steg og is” i lokalområdet. Honorar: op til 3000 kr. Instrumenter: guitar/klaver, violin/mandolin, harmonika/klaver/violin – og af og til en fjerdemand på harmonika. Samlet repertoire (afpasses til arrangementet): evergreens, irsk folkemusik, dansk spillemandsmusik.

Økonomi: ingen foreningsøkonomi.

Lokaler: ingen foreningsarrangementer – derfor intet lokalebehov.

Samarbejde: med Svendborg Danse- og Spillemands^{laug}.

Ildsjæle: Arne Aksglæde, ca. 50 år, var en af initiativtagerne til laug^{et} og var formand gennem mange år. Arne har samtidig spillet i folkedanserforening i de sidste 10 år (mod en symbolsk betaling på 100 kr pr. aften). Han kender derfor en del af dem, der spiller til folkedans i de 2-3 folkedanserforeninger i lokalområdet. Han har ikke været medlem af folkedanserforeningen, men har spillet ”for at holde det vedlige”. Aktivitetsniveauet er faldende. Tremandsorkesteret, som før spillede ude flere gange om måneden, spiller nu kun ca. en gang om måneden. Og han er lige stoppet som spillemand hos folkedanserforeningen.

Hvordan går det? Foreningen bag laug^{et} eksisterer stadig, men er sat på ”stand by”. Den kan genstartes, hvis der bliver behov for det – men der mangler pt. et publikumsunderlag.

Hjemstavns^{gården}s Spille^{mænd}

Profil: består af 4 musikere som spiller til spillemandsbal (åbne arrangementer) hver anden onsdag i ulige uger på frilandsmuseet, Vestfyns Hjemstavns^{gård} (Hjemstavns^{gården} i Gummerup) v. Glamsbjerg på Sydvestfyn, midt mellem Assens og Odense. Hjemstavns^{gården}s Spille^{mænd} er ikke en forening – og har ingen økonomi. Orkesteret har egentlig ikke et officielt navn, og de har fx også heddet Hjemstavns^{gården}s Folkemusik^{laug}.

Forhistorien: Hjemstavns^{gården}s Spille^{mænd} startede i 1970’erne som Køng Spille^{mænd}ene der holdt til på den daværende Køng Folkehøjskole. Spille^{mænd}ene øvede på højskolen og spillede til nogle faste offentlige balarrangementer. Da højskolen blev omdannet til idrætshøjskole o. 1980, blev der lagt nyt gulv i gymnastiksalen – og så måtte de ikke danse dér mere. Så flyttede de ned på Vestfyns Hjemstavns^{gård}, hvor de har været siden. Antallet af deltagere til ballerne har været lidt op og ned, men der har aldrig været mere end ca. 40 deltagere (heraf 4-8 musikere).

Aktiviteter: Åbent spillemandsbal hver anden onsdag i ulige uger med deltagelse af 16-20 dansere og 4 spille^{mænd} (violin – violin/guitar – harmonika – harmonika/guitar). Mange af danserne er medlemmer i lokale folkedanserforeninger. Alder ca. 40-60 år.

Økonomi: Ingen.

Lokaler: Stilles til rådighed af Hjemstavns^{gården}.

Samarbejde: Hjemstavns^{gården}. Udeover de faste balarrangementer spiller de fx til det årlige høstgilde på Hjemstavns^{gården}. Dengang Ulbølle-Hundstrup Folkemusik^{laug} var aktive som arrangører spillede Hjemstavns^{gården}s Spille^{mænd} tit til ”Broget Aften”.

Ildsjæle: Nuværende medlem af Hjemstavns^{gården}s Spille^{mænd}, Bent Staugaard Nielsen (55 år), startede i Brændekilde Folkemusik^{laug}, hvor han lærte at spille violin af Poul Lendal (Lang Linken). Han fik efterfølgende kontakt til nogle på Køng Folkehøjskole (bl.a. forstanderens søn) og på den måde kom han med i Køng Spille^{mænd}ene. Han spiller nu udelukkende harmonika – og udelukkende dansk spillemandsmusik og tager kun ud og spiller

til dans. Han kender ikke noget til folkemusikhusene. Eller folkemusikhusbegrebet, men han har tidligere være til Højbystævne flere gange. Datteren Stine (20 år, harmonika/violin) og hendes kæreste (guitar) spiller af og til med på Hjemstavnsgården. Men nu bor hun i Århus. Hun er med på ROD (og pt med i arbejdsgruppen for ROD). Sønnen Christian (16 år) er med på både ROD og FOD. Han går pt. på Ollerup Musikefterskole. Var med i arbejdsgruppen for FOD 2005.

Hvordan går det? Arrangementerne på Hjemstavnsgården fungerer fint. Der er en fast gruppe dansere – og af og til lidt udskiftning.

Folkemusikorkestret Fionia

Profil: Fionia er et 30-35 m/k stort folkemusik-bigband, der spiller gammel og ny folkemusik i “udfordrende” arrangementer. Orkestret består af violiner, harmonikaer, saxofoner, tværfløjter, klarinet, obo, sækkepiber, nøgleharper, trommer, bas og guitar.

Forhistorie: Orkestret er startet i 1991 af Carl Erik Lundgaard (Lang Linken), som fik til opgave at lave et folkemusikindslag ved arrangementet “Herfra min musikverden går” i Odense Musikhus. Han samlede et 30-40 mands orkester med musikere fra hele Fyn – og øvede et par måneder op til koncerten. Orkesteret fortsatte endnu et år under Carl Erik Lundgaards ledelse – og blev herefter overtaget af Keld Nørgaard (Lang Linken), nu med Keld Dollerup (Fynboerne) som meddirigent.

Aktiviteter: Orkestret spiller koncertmusik, men har også et par gange øvet op til at kunne spille til bal. Øver hver anden uge. Har tidligere spillet 6-10 koncerter årligt – nu kun 3-4.

Økonomi: Orkestret er organiseret som hold under Pårup Aftenskole. Man ville foretrække at spille for en hyre på 5-6.000 kr, hvilket fx er sket på festivaller i Skagen, Tarm og Berlin, men man spiller også tit udelukkende mod dækning af transportudgifter.

Lokaler: Pårup Aftenskole.

Samarbejde: intet formaliseret.

Ildsjele: Keld Nørgaard m.fl.

Andet: Selvom mange opfatter Fionia som et eliteprojekt, er det ikke ment som sådan. Der er ingen optagelseskrav; kun en gensidig 3 ganges prøvetid som primært handler om det sociale. Nogle af medlemmerne er rutinerede nodespillere; andre er rene gehørsspillere. Orkesteret startede som et forholdvist ungt orkester, men nu er gennemsnitsalderen røget op omkring 50 år. Der er 3-4 medlemmer o. 20-årsalderen.

Hvordan går det ? Koncertaktiviteterne har været for nedadgående. Mange arrangører synes at orkestret er for stort og derfor også “for besværligt”. Ellers går det godt.

DF & DGI folkedanserforeninger

De lokale foreninger: Der er ca. 40 DF og DGI folkedanserforeninger i Fyns Amt med i alt ca. 2000 medlemmer. Heraf er mindst 78¹³ spillemænd. Hver forening benytter normalt 1-3 spillemænd; andre helt op til 7. En enkelt forening, Fynsk Spillemandsforening, består af både en større musikgruppe (ca. 30 medlemmer) og et hold dansere (ca. 35 medlemmer). Hovedparten af spillemændene spiller kun i én forening, mens nogle få spiller i op til 3 foreninger – og i mange foreninger varetager forskellige spillemænd forskellige opgaver: Nogle spiller til de almindelige voksenhold, andre spiller udelukkende til fx børneholdene.

¹³ Tallet fremkommer ved – på SAFIFA’s hjemmeside – at tælle musikere tilknyttet hver enkelt forening i SAFIFA regi – plus nogle yderligere musikere som fremgår af Taasinge Folkedansere’s hjemmeside.

De enkelte foreninger indbyder af og til de andre foreninger til legestue. Og de 6 foreninger i Stor-Odense har fx arrangeret et spillemandskursus og –legestue med den sjællandske DF/DGI forening, Ramsø Spillemandsdrag.

Landsforeningen Danske Folkedanseres Sekretariatet & DM i Folkedans. DF's landssekretariat har til huse i Odense – hvor man har kontor, mødelokaler og arkiv. Denne fysiske nærhed *kan* have betydning for aktiviteterne i Odense og på Fyn. Mange styrelsesmøder afholdes fx her. DF har desuden valgt at lægge arrangementet ”DM i Folkedans” i Odense Idrætshal. DM i Folkedans har været afholdt hvert år siden 2002, hvor der var 7 deltagende dansehold. I 2004 og 2005 var antallet af deltagende hold faldet til 4. Til eksempel var der i 2004 29 deltagere i parkonkurrencen – og mindst 500 publikummer (491 afgivne stemmer til publikumsprisen). Man har nu besluttet at arrangementet fremover kun skal afholdes hvert andet år. Det næste DM i Folkedans vil blive afholdt i 2007.

Sammenslutningen af folkedansere i Fyns Amt (SAFIFA) – er oprettet i 1936. SAFIFA er både DF's amtsforening og en paraplyorganisation for de ca. 40 fynske folkedansereforeninger – incl. den amtslige DFS forening, Fyns Amts Spillemand. SAFIFA er derfor en amtsammenslutning af både DF-, DFS- og DGI-medlemmer.

Aktiviteter:

- Arrangerer kurser m.m. på Fyn. I alt ca. 25 arrangementer i perioden maj-dec 2005 – heraf 2 i samarbejde med DGI-Odense og DGI-Svendborg.
- Udgiver et blad 9 gange om året.
- Har startet et amtsligt ungdomshold (eller blot ungdomsaktivitet) der danser en gang om måneden.

DGI-Odense & DGI-Svendborg. Arrangerer nogle få kurser i samarbejde med SAFIFA. De to regionsforeninger lægges sammen i 2007.

Danske Folkedanseres Spillemandskreds

Fyns Amts Spillemand: I medlemsfortegnelsen 2005 er der opført 32 medlemmer. Eneste synlige aktivitet på amtsniveau er et weekend-kursus/træf arrangeret i samarbejde med Spillemandskredsen.

Undervisning

Folkemusiklinien ved Det Fynske Musikkonservatorium

blev startet i 1998 efter en forudgående undersøgelse ”Folkemusik og musikuddannelse – et udspil” (1996)¹⁴, som mundede ud i et konkret forslag til en folkemusikuddannelse på konservatorieniveau. Undersøgelsen blev støttet økonomisk af FMHR og med praktisk hjælp af FFS. Samtidig var den nuværende koordinator på Folkemusiklinien, Harald Haugaard, i gang med en uddannelse som almen musikpædagog på konservatoriet. Under uddannelsesforløbet skiftede han, som en forsøgsordning, fra klassiske lærere (violin) til traditionelle spillemænd og tog således – ifølge konservatoriet – som den første i Danmark en konservatorieuddannelse med folkemusik. Dette var senere med til at danne grundlag for Folkemusiklinien¹⁵.

På Folkemusiklinien erhverver de studerende sig både særlige folkemusikalske – og almene musikalske og pædagogiske færdigheder på konservatorieniveau. Alle eleverne får et grundkendskab til traditionel dansk musik, bl.a. via møder med ældre musikere og miljøer (ofte også mesterlære-forhold¹⁶), besøg på forskningsinstitutioner etc. – og mange af dem

¹⁴ Forfattere: Anja Præst Mikkelsen, Katja Mikkelsen, Kristine Heebøll, Julie Heebøll og Jesper Vinther Petersen.

¹⁵ Jf. konservatoriets hjemmeside.

¹⁶ En af eleverne, Anders Ringgaard (trækbasun) har været i lære hos gruppen Lang Linken i nogle år. Det former sig bl.a. ved at han tager med gruppen ud på jobs – hvor han generelt står lidt bagved ”de gamle” og spiller med.

specialiserer sig indenfor de danske traditionelle stilarter. Næsten alle de elever, som indtil nu er uddannet fra Folkemusiklinien, er velfunderede eller specialister indenfor en eller flere danske traditionelle stilarter.

Både de færdiguddannede og de nuværende elever fungerer bredt (lokalt og nationalt) som professionelle musikere, undervisere i diverse sammenhænge (fx DFS og DGI), spiller i folkedanserforeninger m.m. De studerende rekrutteres fra hele landet og de forløbige erfaringer viser, at efter endt uddannelse bliver hovedparten af dem boende i området – eller beholder en tæt kontakt til området. Der er således siden 1998 blevet tilført en stor mængde ekspertise til regionen.

Fastansatte lærere: Harald Haugaard, docent, violin - Carl Erik Lundgaard studieadjunkt, harmonika og sammenspil.

Timelærere: Anne Birch, sang - Anders Christensen¹⁷, musikhistorie - Tove de Fries, dans - Karen Mose, klaver & sang - Poul Lendal, ballader & sanglege - Dan Gisen Malmquist, klarinet - Klaus Pindstrup, violin - Peter Uhrbrand, violin.

Samarbejde: Folkemusiklinien har et formaliseret samarbejde med Folkemusiklauget Fynboerne. En gang om måneden besøger elever plus en instruktør lauget på øveaften, hvor eleverne får mulighed for at instruere og danse med. Eleverne besøger desuden Dansk Folkemindesamling og Spillemandsmuseet i Rebild.

Arrangementer og koncerter: Der afholdes koncerter på konservatoriet, afslutnings- og eksamenskoncerter på et af byens spillesteder – og koncerter i forbindelse med forskellige lokale kulturevents. De “gamle” studerende har opfundet begrebet “polkarave”, som dækker over et balarrangement der afholdes en gang om måneden på konservatoriet – og som i starten fik relativt stor medieopmærksomhed. Så de studerende medvirker til at lave PR for folkemusikken i Odense og på Fyn.

Ildsjæle: Hovedparten af de nyere tiltag kan føres tilbage til en mindre gruppe unge musikere og musikundervisere¹⁸, som har haft afgørende betydning for skabelsen af: Folkemusiklinien på musikkonservatoriet, polkarave, ROD-stævnet, FOD-stævnet, Folkcamp, folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48, folkemusiklinien på Brenderup Højskole. Alle disse ildsjæle er uddannet på musikkonservatorium – og alle på nær én uddannet på Folkemusiklinien. Se i øvrigt afsnittet ”Professionelle musikere”: Lang Linken og Phønix.

Hvordan går det? Alle de mennesker jeg har interviewet, har nævnt de unge fra Folkemusiklinien i løbet af samtalen. Fx Birgitte Breiner, Tommerup Folkemusik (om Folkemusiklinien): *Det er helt vidunderligt, at de kan bære det videre – men de bærer det videre på et andet niveau. Det har mange styrker, og det har også den svaghed, at det på en eller anden måde bliver elitært. Det er omkostningen.*

Niels Åge Christoffersen, Svendborg Danse- og Spillemandsdragt: *På den ene side er det rigtig godt – og på den anden side kan det være farligt. Det er dem, der bliver brugt udadtil som repræsentant for den traditionelle musik (fx på Tønder festival og DMA-folk). Og det er ikke befordrende for alle laugene. Hvorfor bliver laugene ikke brugt i de sammenhænge? Der er opstået en ny elite, og så længe Poul (Lendal) og Carl Erik (Lundgaard) og dem dér har styr på hvad der sker, er jeg ikke bekymret for det. Men når de er væk, er jeg bange for hvad der sker. Jeg ved godt at der skal fornyelse til – men det skal ikke være ensbetydende med, at alt det gamle er noget skidt.*

Stefan Groot, FMHR: *Alle de gamle spillemænd jeg har snakket med siger, at det handler om glæden. Den skal komme indefra. Men der er jo også nogle få af de unge, som bliver uddannet på Folkemusiklinien, som er interesseret i den retning. Christian Bugge og Michael og Mette Kathrine. Der er nogle stykker, der er på vej. Pissedygtige som de også er.*

¹⁷ Anders Chr. N. Christensen, uddannet folkorist og løst ansat på Dansk Folkemindesamling.

¹⁸ Primært de fem forfattere til ”Folkemusik og musikuddannelse – et udspil”.

Holdningerne fra folkemusikhusmiljøet er altså lidt modsatrettede: på den ene side har Folkemusiklinien skabt noget godt, fordi de studerende bliver teknisk dygtige. På den anden side er det problematisk, fordi der er skabt en ny elite, og der er kommet en strejf af noget elitært over det, som Folkemusiklinien står for – og som betyder at nogle af amatørerne og de gamle oplever at deres musik bliver degraderet. Men herudover må man konstatere, at Folkemusiklinien er en succeshistorie. Der er skabt et kraftcenter, som spreder sine ringe ud i landet – og specielt Odense og Fyn synes at nyde godt af det.

Folkemusiklinien på Den Rytmiske Aftenskole 17:48

blev startet da Jesper Vinther Petersen, Anja Præst Mikkelsen og Tove de Fries flyttede til Odense i forbindelse med starten på Folkemusiklinien på konservatoriet. De er nu alle færdiguddannede. I dag er det Jesper Vinther Petersen, der står for koordineringen. Undervisningen er bygget op omkring tre sammenspilshold og et kor samt forskellige instrumentalhold. Al undervisning foregår sideløbende samme dag (tirsdag) i tidsrummet 16 til 22. De i alt 7 undervisere er uddannet eller i gang med uddannelse på Folkemusiklinien. Linien har i gennemsnit 15 til 20 elever i alderen 18-70 år – med hovedvægten omkring 50 år. Eleverne kommer fra Odense-området, Kerteminde, Nordvestfyn – og der er også elever fra fx Fynboerne. Der har tidligere også været et ungdomshold, fordi der et år var mange unge tilmeldte. Men holdet havde ikke været slået op. Man har også – uden held – forsøgt at starte et dansehold.

Folkemusiklinien på Brenderup Højskole¹⁹

blev forsøgt startet i 2002; men kom først i gang i 2003. Linien ledes af Jesper Vinther Petersen (uddannet på konservatoriets Folkemusiklinie), som også står for hovedparten af undervisningen. Folkemusiklinien er både for dem der blot ønsker at dygtiggøre sig, og for dem der vil bruge det som forberedelse til konservatoriets Folkemusiklinie. Fagene er: hovedinstrument, sammenspil, dans og spil til dans, ballader/sanglege, rytmisk træning, folkemusikhistorie, hørelære/teori m.m. Eleverne tages med til koncerter og baller på Fyn, studieture, polkaraves på musikkonservatoriet i Odense og på en koncertturné. Eleverne er normalt i 20'erne (5-10 elever), hvoraf mange tidligere har været til Rod-stævne – og nogle efterfølgende har søgt ind på konservatoriets Folkemusiklinie. Højskolen samarbejder med DGI Folkedans omkring enkelte korte kurser. Man forsøger desuden at få en folkedanselinie op at stå.

Da forfatteren besøgte højskolen i oktober 2005 (uge 42) var der fem elever: en kurder, en lette, en finne og to danskere – samt to elever på efterårsferiens ugekursus: en 63 årig spillemand fra Frederiksberg Folkemusikhus og hans 25-årige datter. Jeg fik lidt indblik i undervisningsmetoderne – og var meget imponeret !

Brenderup Højskole har i øvrigt også en musikforening, som arrangerer nogle få professionelle koncerter med folkemusik – og som samtidig skaber en scene til højskolens folkemusikline.

Koncertforeninger, festivaler, stævner

Højbystævnet

blev startet i 1979 og foregår i Højby, syd for Odense, første weekend i september. Fra forløberer i 1978, som var et folkemusikseminar, har stævnet udviklet sig til at være Danmarks største samlede event indenfor den traditionelle musik og –dans med ca. 600 deltagere. Højbystævnet 2005 havde musik på 4 scener med et bredt udsnit af dansemusik fra Danmark, Sverige og Norge. Stort set alle de kendte (populære) danske musikere spillede. Både amatører og fuldtidsprofessionelle (og alt derimellem). Der var traditionel spillemandsmusik og koncertmusik af traditionelt tilsnit, viser, sange, cirkus, et særskilt spillemandstræf lørdag formiddag/eftermiddag, værksteder med 20 forskellige kurser (dansk, svensk, norsk musik og/eller dans, tango, kontemporær tradition, specielle instrumenter, gårdsang, begynderdans, sammenspil for begyndere, lanciers, kursus for børn, gøgl). Udover

¹⁹ Brenderup ligger på det nordlige Vestfyn ca. 15 km fra Middelfart – og en times buskørsel fra Odense.

dette var der sammenspil på kryds og tværs af aldre og nationaliteter på de små timer i gangene på Højby skole.

Økonomi: Deltagerbetaling (aldersgraderet fra 30 kr til 425 kr). Stævnet fik økonomiske tilskud fra Nordisk Kulturfond (tilskud), Fonden for dansk-svensk samarbejde (tilskud), Fyns Amt (underskudsgaranti) og Odense Kommune (underskudsgaranti). En ansøgning til "18 koncerter med professionelle folkemusikere" fik afslag fra Kunstrådet. Kunstrådet har tidligere støttet. Der er en enkelt gang søgt – og modtaget – støtte fra en DGI udviklingspulje. Underskuddet for årets stævne er på ca. 15.000 kr, og "det tærer på pengebeholdningen". Musikere fra Fyn spiller gratis (uden undtagelse!). Andre udefra kommende professionelle musikere får minimum DMF tarif – og amatører kan få transportgodtgørelse.

Organisering: Højbystævnet er gennem en lang årrække blevet arrangeret på skift af Folkemusiklauget Fynboerne, Højby Folkemusiklaug og Tommerup Folkemusik. De senere år har man i stigende grad – og af nødvendighed – hjulpet hinanden med de praktiske opgaver på tværs af laugene. Mens dette skrives, er der netop dannet en ny forening "Højbystævnet" med Folkemusiklauget Fynboerne, Højby Folkemusiklaug, Tommerup Folkemusik og Svendborg Danse- og Spillemandslaug som medlemmer.

Hvordan går det? Der er en løbende problematik omkring amatører og professionelle. Nogle oplever det som et problem, at musikere bosat på Fyn ikke kan få honorar. Stævnet kan desuden sagtens bruge flere penge.

Konklusion: Et bredt stævne med stor fokus på 1/ både tradition og nytænkning, 2/ både gamle og unge, 3/ nordisk musik og dans, 4/ både sang, dans, og musik (med musikken som drivkraften) – og hvor der på papiret er plads til alle niveauer på scenerne og kurserne. Er Danmarks pt. største og vigtigste stævne indenfor folkemusikken; et vigtigt forum og en energioplader for deltagerne fra de danske traditionelle miljøer. Oprettelsen af den nye forening synes logisk og kan forhåbentlig være med til at løse nogle af de problemer, som er opstået efter at stævnet har vokset sig så stort.

Folk Club Fyn

startede i 1990 med at præsentere den første Odense Folk Festival. Ud over den årlige festival er foreningens aktiviteter efterhånden vokset til at omfatte folkemusikkoncerter 1-2 gange månedligt; primært indenfor nordiske og keltiske genrer. Der satses på en blanding af nationalt/internationalt anerkendte navne og lokale "upcomings". Hovedparten af koncerterne foregår som regel på Jazzhus Dexter. Andre koncerter foregår på Rytmeposten med Rytmeposten som medarrangør. Folk Club Fyns løbende arrangementer støttes økonomisk af Odense Kommunes Kultursekretariat, Odense Musikudvalg, Statens Musikoråd og Fyns Amt.

Program 2005: Odetta, Tophøj/Hockings/Graubæk & Basc, Channe Nussbaum & Spielniks, Oyster Band, Bazar Blå, Trio Cornelis, Instinkt, Strawbs Acoustic, Tumult, Phønix, Rock, Salt & Nails, Sula & Andy Irvine, Mikael Wiehe, Illeborg & Lysdal.

Andet: Hjemmesiden er af høj kvalitet (formanden er hjemmeside-ekspert). Kalenderen "Folk På Fyn" indeholder arr. af flg arrangører: Fynboerne, Brenderup Højskole, Bruunske Pakhus i Fredericia, Thorøhuse Forsamlingshus i Assens. Kalenderen kunne være den samlede folkemusikkalender for det fynske område – men er det ikke.

Konklusion: Folk Club Fyn arrangerer koncerter med professionel koncertscenemusik, og har ikke direkte den store betydning for amatørmusikken og den traditionelle musik.

Odense Folk Festival

er organiseret som en del af foreningen Folk Club Fyn. Festivalen (2005) afholdes den sidste weekend i april på 6 spillesteder i Odense samt i gågaden og på en gågadescene (kun lørdag). Festivalen satser målrettet på den nye danske kontemporære folkemusik. Målet er at præsentere hovedsagelig dansk/nordisk folkemusik – blandet med irske og skotske navne. Fra

2005 er der skabt en helt ny styregruppe af lokale kræfter blandet med erfarne festivalarrangører fra Tarm: Peter Marquard Sejersen, Odense (bl.a tidligere formand for *Folkemusiksamslutningen*), Jesper Vinther Petersen, Odense (bl.a. leder af *folkemusiklinien* på hhv. *Den Rytmske Aftenskole* og *Brenderup Højskole*), Lone Lund, Tarm (bl.a tidl. *Tarm Festival* og tidl. formand for *Folkemusikkens Fælles Sekretariat*), Bjarne Lund, Tarm (bl.a. tidligere leder og arrangør af *Tarm Festival*). Folkene bag festivalen ser festivalen som en vigtig understøttelse af et folkemusikmiljø i rivende udvikling, og arbejder bl.a. også på at få skabt nogle balscener.

Konklusion: Gennem festivalens 16-årige levetid har den formået at tiltrække et ungt publikum hvilket er usædvanligt sammenlignet med de øvrige danske folkemusikfestivaler. Tiltaget med at bringe musikken ud til publikum (gågaden) er positivt. Hvis der desuden kan skabes nogle balscener – og hvis det sker i samarbejde med de traditionelle miljøer – kan festivalen være med til at bygge bro mellem den professionelle koncertscene og den traditionelle balscene.

GUF (God Underholdende Folkemusik i Strib)

– er primært en lokal koncertforening, støttet af Statens Musikråd, Fyns Amt og Middelfart Kommune og med et vist publikum fra Trekantsområdet. Arrangementerne afholdes i Strib, få kilometer fra Middelfart. Program 2005: Moving Cloud, Mikael Wiehe, Benny Holst Trio, Bente Kure og Leif Ernstsen, Erik Grip, Tove de Fries & Malene D. Beck, Henrik Jansberg Band, Allan Olsen Solo, Tommy Sands & Moya Sands. Foreningen laver aldrig amatør- eller bal-arrangementer og har derfor ikke den store betydning for amatørområdet og det traditionelle område.

Strib Vinterfestival

– afholdes i Strib (2 sportshaller, skolen og kirken) en weekend i februar og har eksisteret siden 1989. Festivalen arrangeres af GUF. Programmet består af den brede folkelige danske og irsk/skotske musik blandet med kontemporære danske upcoming artister. Til festivalen 2006 har man programsat en specialkoncert med Lang Linken, hvor de tre LL-medlemmer spiller sammen med nogle af musikerne fra folkrock gruppen Serras. På den måde giver festivalen muligheder til den traditionelle scene for at prøve nye udfordringer. Cafésenen er helliget amatørmusikken – bredt forstået – men med tydelig fokus på folkemusikken. Festivalens publikum kommer primært fra det lokale/regionale område, men der er også en del (folkemusik-)publikum fra resten af Danmark. Festivalarrangørerne bevæger sig i en tilsyneladende evig problematik: På den ene side vil man gerne præsentere det specielle og ukendte – og på den anden side siger erfaringen, at hovedparten af musikken skal kunne trække et alment publikum til.

Dansk Harmonika- og Spillemands Træfforening

– arrangerer Harmonikafestival i Ringe på Midtjylland (3. weekend i juni) og Lundeborgtræffet på Sydøstfyn (første weekend i september). Begge arrangementer har et absolut folkeligt tilsnit.

Harmonikafestivalen 2005 havde musik med i alt 80-100 artister på 3 scener. Professionelle og amatører. Hovedparten af musikken leveredes af danske artister, men der var et vist internationalt tilsnit med norske, svenske, franske, skotske, russiske artister. Den fynske duo, Svøbsk²⁰, som har tæt tilknytning til de traditionelle miljøer, var også på programmet – og der var deltagelse af nogle folkedanserforeninger. Gruppen Lang Linken har i øvrigt tidligere optrådt her.

Lundeborgtræffet 2005 havde deltagelse af over 80 grupper og solister inklusive et folkedanserspillemandsdrag og forskellige folkedanserforeninger. Desuden Folkedanserlegestue søndag kl. 10 på Lundeborg havn. Arrangementet er et rent amatørarrangement.

²⁰ Maren Hallberg (harmonika) og Jørgen Dickmeiss (violin, guitar, sang), begge uddannet på Folkemusiklinien.

De to Træfforenings-arrangementer er nok i yderkanten af folkemusikkens interessessfære; men hertil kan siges at mange harmonikaspillere per tradition også lærer og spiller spillemandmusik, og at der rekrutteres en del musikere fra hamonikamiljøerne til folkedanser- og laugsmiljøerne.

Professionelle orkestre

Foruden de nedennævnte orkestre, kan nævnes en række (primært nyere) konstellationer med hjemsted eller tæt tilknytning til Fyn, som alle kan forbindes direkte med Folkemusiklinien: Trio Mio, Heebøll & Vinther, Stafivia, Svøbsk, Henrik Jansberg Band (eller trio), Kristian Bugge m. band, Bugge & Sørensen, Zar, Tophøj/Hockings/Graubæk, Balinget og “de Fries & D. Beck”. Hovedparten af disse konstellationer spiller til bal. I alt har både ovenstående og nedenstående musikere/orkestre modtaget en lang række hæderspriser (fx Fyns Amts Musikpris) og DMA-priser. Dette har hver gang resulteret i en vis medieopmærksomhed – og dermed også en generel PR for folkemusikken på Fyn.

Lang Linken (LL)

Både som gruppe og som enkeltmedlemmer har LL (Keld Nørgaard, f. 1952, Carl Erik Lundgaard f. 1947, Poul Lendal f. 1951), haft stor betydning for den traditionelle musik i Danmark. Sandsynligvis alle indenfor de danske folkemusikmiljøer er enige om, at betegnelsen ”Danmarks bedste balorkester” ikke er en overdrivelse. Orkesteret har dog også prøvet kræfter med den professionelle koncertscene. De tre musikere har spillet sammen siden 1970 – og har tilsammen været igangsættere og medvirkende ved mange tiltag og initiativer. Fx: Folkemusiklauget Fynboerne, Brændekilde Folkemusiklaug, genindførelsen af sækkepibe, drejelire og to-radet harmonika i dansk folkemusik, Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium, dannelsen af Folkemusikorkestret Fionia etc. Siden 80’erne har de, sammen med musikere fra Højby-miljøet, været med til at tegne den professionelle traditionelle scene på Fyn. Samtidig har de fungeret som undervisere og igangsættere indenfor både den professionelle musik og amatørområdet. LL har iøvrigt turneret i det meste af verden. Gruppens samlede erfaring – og bredt anerkendte højstatus – har i høj grad været med til at drive folkemusikken på Fyn frem til det den er i dag. Specielt i løbet af 90’erne udviklede orkesteret sig til at være et af de betydeligste bindeled mellem de nye unge musikere og den ældre traditionelle musik. Carl Erik Lundgaard og Poul Lendal underviser på Folkemusiklinien.

Phønix

Gruppen startede i 1990 som Folkemusikgruppen Fritterne. De oprindelige medlemmer²¹ voksede op i folkedanserforeningstraditionen, men brød gradvist ud af dette miljø og søgte kontakt til folkemusikmiljøerne. I starten spillede de udelukkende traditionel dansemusik, men efterhånden blev det meste af repertoireet erstattet af medlemmernes egne kompositioner. Efter en reorganisering af orkesteret – og tilgang af sangeren Karen Mose (i øvrigt datter af Keld Nørgaard, LL) spiller Phønix i dag primært koncertmusik i folkevisetraditionen. Jesper Vinther Petersen forklarer om den stilmæssige udvikling: *Vores musik ændrede karakter – vi begyndte at lave egne numre, og spillede dem også til dans. Men vi havde en fornemmelse af, at det i en periode var mest politisk korrekt at danse til gamle traditionelle numre. Så der kom aldrig rigtig nogen, når vi skulle spille til bal. Og så ville vi hellere... Men det var lige så meget en udvikling, som er gået mer og mer hen imod folkeviser. Men vi spiller da af og til stadig til dans. Efter koncerten. Vi spillede fx til Nordlek, hvor vi var musikcafebestyrere. Der spillede vi en hel del til dans – og så spillede Karen klaver til. Det er ikke fordi vi ikke kan eller fordi vi ikke vil – men det er ikke noget vi lægger op til. Det er kun på opfordring. Nu vil vi lige så gerne – eller hellere – spille til dans i de konstellationer som arbejder med dét. Jeg vil hellere spille til dans sammen med Kristine end sammen med Phønix. Sådan er det endt.*

²¹ Flg. personer har været medlemmer i perioden 1990-1993 Jesper Vinther Petersen, Anja Præst Mikkelsen, Harald Haugaard, Lars Folkmann, Kristine Heebøll, Koltja Mikkelsen. I dag består orkesteret af Jesper Vinther Petersen, Anja Præst Mikkelsen, Karen Mose og Jesper Falch – sidstnævnte uddannet på det tidligere Rytmske Musikkonservatorium i Silkeborg.

I starten boede musikerne flere steder i landet. I midt-slut-90'erne var basen primært Århus. Nu bor de tre "folkemusikalske" medlemmer i Odense, og er fuldtidprofessionelle musikere og undervisere – med stor international erfaring.

Harald Haugaard projekter

HH har som musiker fungeret i et utal af sammenhænge bl.a. Haugaard Kvartet, trioen Dug, i Sorten Muld, i Serras, som i et rockformat arbejder med 1700-tallets danske musik, og ikke mindst fra 1998, i duosamarbejdet med guitaristen Morten Alfred Høirup. Duoen har turneret intensivt i de fleste europæiske lande, i Canada, i USA samt i Japan. HH modtog i 2002 fire Danish Music Awards med Haugaard & Høirup og Serras, bl.a. som årets danske instrumentalist. Udgav i 2003 nodebogen "Haugaard's Great Danish Tunes". Modtog i 2004 endnu en Danish Music Award for årets traditionelle folkalbum.²² HH har tidligere spillet til baller, men har de seneste år i nogen grad bevæget sig udenom den traditionelle balscene. HH har desuden hentet materiale fra Dansk Folkemindesamlings arkiver til Serras' repertoire – og med disse (og andre) initiativer er HH med til både at udvikle og bevare den danske traditionelle musik på en bredere front. Både som aktiv musiker – og som underviser og initiativtager på Folkemusiklinien.

Ungdomsinitiativer:

ROD

– er et stævne for unge mellem 15-25 år (ca. 100 deltagere) startet i 1995. Stævnet afholdes årligt 5-6 dage i påskeferien i Odense eller Højby, syd for Odense og afsluttes med en offentlig koncert. ROD deltagerne mødes efterfølgende og (hvis de bliver inviteret) spiller til folkemusikfestivaler og –stævner. Stævnet arrangeres af en skiftende arbejdsgruppe som vælges på årets Rod-stævne.

FOD

– startede nogle år efter ROD. FOD er et stævne for unge mellem 15-30 år, men med fokus på dansen. Stævnet har færre deltagere end ROD og har tidligere været afholdt i Odense eller Højby. I 2005 blev det afholdt på Thurø (v. Svendborg). I lighed med ROD afsluttets der med en offentlig opvisning/koncert. Stævnet arrangeres af en skiftende arbejdsgruppe som vælges på årets Fod-stævne.

FolkeMusik & Ungdom

FolkeMusik & Ungdom er en nystartet lokalafdeling under Musik & Ungdom som pr. oktober 2005 har ca. 50 medlemmer. Kristine Heebøll – bosat i Odense – står som den organisatoriske kraft, og aktiviteterne er naturligt nok foreløbig blevet henlagt til Fyns-området. Der er foreløbigt været arrangeret 4 workshops i forbindelse med Odense Folk Festival 2005 samt en miniturne (Folk på Tour), hvor syv medlemmer har været på turné til 5 fynske efterskoler. 4 af deltagerne var studerende på Folkemusiklinien.

Arkiv, forskning, museum

Der eksisterer ingen fynske institutioner indenfor dette område. Der er derimod enkeltpersoner som har arbejdet – eller arbejder med området.

Gertrud Weensgaard (Højby Folkemusiklauge) er uddannet folkeskolelærer og har bifagseksamen i folkloristik. Hun har forsket i ældre nodemateriale fra Fyn og Ærø, og har sammen med sin mand, Poul Skaarup, haft en dansestudiekreds, hvor danserepertoiret efterfølgende er blevet afprøvet og udviklet i praksis. Gertrud Weensgaard har skrevet flere artikler om dansehistorie og metodik og har udgivet de 3 publikationer: "Fryd dig ved livet", "Bondedans" og "Ærømusik".

Tage Aabech (Folkemusiklauget Fynboerne) har skrevet mange artikler om spillemandsmusik og dans, hvor hovedværket er bogen: "Spillemandsmusik på Hindsholm i 200 år".

²² Hele afsnittet er citeret fra Det Fynske Musikkonservatoriums hjemmeside.

Opsummering: Fyn

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre:

- ❑ Antal aktører: 8
- ❑ Medlemstal: fra 3 til 90 medlemmer. Heraf kan mange være passive medlemmer.
- ❑ Samlet medlemstal: ca. 220 (heraf ca. 90 aktive musikere).
- ❑ Kontingent: fra 0-250 kr årligt for voksne, og kun ét laug har aldersdifferentieret kontingent.
- ❑ Økonomi: OK – men begrænsede midler til professionelle bal og kurser.
- ❑ Aktiviteter: Generelt ugentlige interne øve- og spille-danseaftener. Månedlige Balarrangementer. I alt ca. professionelle 5-6 balarrangementer om året.
- ❑ Lokaler: gode og gratis.
- ❑ Medlemsblade: Folkemusiklauget Fynboerne og Tommerup Folkemusik udgiver hver sit medlemsblad.
- ❑ Samarbejde: fungerer godt indenfor miljøet. Man bruger hinanden, hjælper hinanden og har formaliserede samarbejder. Man spiller gratis hos hinanden. Større events arrangeres i fællesskab. Enkelte lokale grupper opererer udelukkende lokalt.
- ❑ Ungdomspolitik: ja/nej.
- ❑ Generelle problemer: Der mangler dansere. Der mangler unge. Der mangler penge til professionelle baller. Der mangler scener til det store orkester, Fionia.
- ❑ PR og informationsmateriale: Kun 2 laug har hjemmeside. De fungerer fint. Gratisannoncer + køb af annoncer.

De tre aktører, Folkemusiklauget Fynboerne, Tommerup Folkemusik (tidl. Brændekilde Folkemusiklaug) og Højby Folkemusiklaug har overordnet set, siden 70'erne, dannet et miljø, hvor det er gået op og ned for de enkelte laug, men hvor det samlede miljø stadig er intakt. De tre laug har primært samarbejdet om Højbystævnet, som i dag er Danmarks største og vigtigste stævne indenfor folkemusikken. Laugenes arbejde rækker derfor langt ud over det lokale/regionale interesseområde. Folkemusiklauget Fynboerne og Højby Folkemusiklaug danner tilsammen et forum, hvor Fynboerne står for nytænkningen, det brede samarbejde og det brede forum der løbende optager nye medlemmer – mens Højbylauget er et specialiseret miljø som primært spiller og danser på højt niveau. Årslev Spillemandslaug er i praksis to orkestre, som dels fungerer i lokalområdet – og dels er en spiller i det samlede miljø ved at levere gratis musik til fx Fynboernes offentlige baller. Tommerup Folkemusik fungerer som platform og scene for de lokale amatørorkestre. Foreningen er i dag primært en koncertforening, som skaber nogle få professionelle arrangementer og én større lokal event.

Det nye Svendborg Danse- og Spillemandslaug er dannet via tilflyttende ildsjæle. Lauget fungerer godt og kan forventes at blive en vigtig spiller i fremtiden. Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug er et laug i dvale, nu bestående af 3-4 musikere som på privat basis spiller populærmusik på semiprofessionelt plan og af og til får mulighed for at spille til traditionelt bal hos Svendborglauget. Hjemstavnsgårdens Spillemand har tidligere samarbejdet med Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug, men fungerer nu udelukkende som et selvstændigt ”internt” initiativ.

Folkemusikorkestret Fionia er et velfungerende alternativ/overbygning til laugene; et tilbud til dem der gerne vil have inspiration via dirigentens musikalske arrangementer, og de oplevelser og det sociale fællesskab som et stort orkester kan give.

Som et udtryk for hvorledes kulturformerne kan brede sig som ringe i vandet, er både Ulbølle-Hundstrup Folkemusiklaug og Hjemstavnsgårdens Spillemand opstået via det tidligere Brændekildelaug, mens Svendborglauget er oprettet via en tilflytter Ribe Spillemandslaug.

Alle har gode lokalefaciliteter – primært stillet til rådighed af den lokale kommune. Det er svært at rekruttere folk til det vedvarende organisatoriske arbejde. Kun to af laugene har en hjemmeside; de andre har enten ikke brug for en sådan eller mangler en person til at styre den.

De store laug mangler dansere. Det er ikke katastrofalt, men der kræves flere dansere for at ballerne kan fungere optimalt. Man forsøger på forskellige måder at tiltrække dansere fra fx folkedanserforeninger – via annoncering i folkedanserblade og via offensiv offentlig PR.

Der er ingen mangel på musikalsk ekspertise. De erfarne spillemænd lærer fra sig – men har også brug for ny inspiration i form af fx kurser.

Det er kun Fynboerne som har en aktiv ungdomspolitik. Fionia har desuden opsuget en del unge.

Økonomien vedrørende de interne aktiviteter fungerer tilfredsstillende (man indretter sig efter den økonomiske virkelighed), men der mangler penge til professionelle baller og PR.

Nogle laug har stor udadventt aktivitet, og man spiller også uden for de snævre folkemusikmiljøer. Mange enkeltmedlemmer rejser efter kurser og events i Danmark og Sverige.

Samarbejdet mellem laugene fungerer godt. Man bruger hinanden, hjælper hinanden og har formaliserede samarbejder. Arbejdet omkring Højbystævnet er den samlede faktor.

Det er de lokale ildsjæle som holder sammen på, og udvikler miljøerne. Specielt Fynboernes Britta Rasmussen opfattes som en vigtig styrende, organiserende og fremadrettet kraft. Hun har en bred og omfattende viden om folkemusikmiljøerne i Danmark – og erfaringer fra nationale interesseorganisationer.

DF, DGI & DFS:

- ❑ Antal aktører: ca. 40 lokale foreninger + 1 (3) regionale.
- ❑ Medlemstal: fra 20 til 200 medlemmer
- ❑ Samlet medlemstal: ca. 2000.
- ❑ Kontingent: op til 800 kr årligt for voksne. Aldersdifferentieret kontingent.
- ❑ Aktiviteter: Ugentlige interne øveaftener (dans) i foreningerne. Desuden fælleskurser og fællesøvelse. Flere af foreningerne arrangerer offentlige ”legestuer” – ofte med professionel musik. Enkelte kurser i musik.

Selvom der eksisterer amtslige og regionale DFS og DGI foreninger, er det DF-paraplyorganisation, *Sammenslutningen af folkedansere i Fyns Amt*, SAFIFA, som står for stort set alle de amtslige/regionale aktiviteter. DGI-foreningerne er kun medarrangør når aktiviteterne er ”rene” DGI-kerneaktiviteter, og DFS foreningen, Fyns Amts Spillemænd, arrangerer kun udenom SAFIFA, når de skal ”lægge amt” til en landsdækkende aktivitet. De ca. 40 folkedanserforeninger i amtet fungerer i deres respektive lokale miljøer – og er spredt nogenlunde jævnt over det fynske område. Dog minus Langeland, Ærø og et område på Sydvestfyn.

Undervisning (1):

- ❑ Antal aktører: 3.
- ❑ Medlemstal (elever): ca. 50 på alle færdighedsniveauer

Folkemusiklinien ved Det Fynske Musikonservatorium har haft stor betydning. Siden 1998 er der blevet tilført – og fastholdt – en stor mængde musikalsk ekspertise, personlige ressourcer og ildsjæle til regionen. Folkemusiklinien på Brenderup Højskole og folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48 er direkte udløbere af Folkemusiklinien på konservatoriet. Folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole har kun få elever, men er den eneste faste institution på Fyn, hvor man kan få specialiseret undervisning indenfor folkemusik. Eleverne rekrutteres fra en stor del af det fynske område. De studerende på konservatoriets Folkemusiklinie underviser, spiller i folkedanserforeninger, spiller offentlige koncerter – og tilfører ny energi til fx Folkemusiklauget Fynboerne. Siden 1998 har Folkemusiklinien samtidig bevirket, at der er skabt et relativt stort ungt miljø af **professionelle musikere og orkestre**. Det samlede professionelle område kan desuden karakteriseres ved nogle

markante ældre professionelle orkestre og ildsjæle, som har virket (og virker) både lokalt, nationalt og internationalt.

Undervisning (2): Folkedansforeningerne på Fyn har et bredt undervisningsudbud indenfor folkedans. Indenfor musikken arrangerer DFS amtsforeningengen et enkelt kursus i 2005 – og folkedansforeningerne i Stor-Odense arrangerer et spillemandskursus med efterfølgende legestue. Men herudover er der ingen undervisning i musik. DFS og DGI spillemændene uddannes og efteruddannes generelt på disse organisationers respektive spillemandsuddannelser/kursur (udenfor Fyn).

Undervisning (3): udover den formaliserede undervisning foregår der en vigtig og konstant gensidig undervisning og dygtiggørelse ved øve-, sammenspils- og balaftener.

Koncertforeninger, festivaler, stævner.

- ❑ Antal aktører: 5 (6)²³
- ❑ Antal årlige koncerter: ca. 30²⁴.
- ❑ Antal årlige større events (festivaler/stævner): 3 (5)

Højbystævnet og dets betydning for de traditionelle miljøer er allerede blevet næmt. Koncertforeningerne/festivalerne Folk Club Fyn, GUF, Strib Vinterfestival (og i mindre grad Dansk Harmonika- og Spillemands Træfforening) har stor betydning for det brede folkemusikområde og lokalområdernes musikliv. De skaber i mindre omfang nogle scener for den brede amatørfolkemusik. Odense Folk Festival fremstår umiddelbart med et anderledes visionært sigte og kan få betydning for både amatørområdet og det traditionelle område.

Det kan være svært at afgøre i hvilken grad **ungdomsinitiativerne** ROD og FOD (og nu også FolkeMusik & Ungdom) har påvirket det fynske område. En del af Rod & Fod-deltagerne er bosat på Fyn – og specielt ROD må opfattes som en del af et ungt miljø, der bl.a. inkluderer de studerende på Folkemusiklinien. Deltagerne rekrutteres fra hele landet og fungerer efterfølgende i et nationalt netværk, som ikke direkte har relation til Fyn.

Området **arkiv, forskning, museum** har ingen institutioner på Fyn og er kun lidt synlige i regionen. Det må dog forventes, at Gertrud Veensgaards udforskning og formidling af fynske og ærøske repertoarer, har tilført nye melodier til de fynske miljøer.

Tværgående regionalt samarbejde

Man kan opdele de organiserede folkemusikaktører i tre miljøer – hvor ungdomsmiljøerne har berøringsflader til alle:

- Traditionelle musik- og dansemiljøer (folkemusiklaug etc., folkemusiklinier på undervisningsinstitutioner).
- Folkedansermiljøer.
- Koncertscener.

Konservatoriets Folkemusiklinie samarbejder principielt med alle, men nok primært med de traditionelle miljøer og koncertscenerne. Derudover er det svært at få øje på formelle samarbejder på tværs af miljøerne. Dog er der tilsyneladende visioner om samarbejde mellem en koncertscene og et folkemusiklaug (Odense Folk Festival og Folkemusiklauget Fynboerne). Musikerne fra de

²³ Dansk Harmonika- og Spillemands Træfforening – og dens to store events opfattes her som randområder og medtages under tallet i parentes.

²⁴ Her medtages 4-5 koncerter i Brenderup Højskoles Musikforening og Thorøhuse forsamlingshus, Assens. Afslutnings- og eksamenskoncerter med studerende fra Folkemusiklinien er ikke medtaget.

traditionelle miljøer bevæger sig dog også i folkedansermiljøerne²⁵ – evt. for at holde spillet ved lige, for at tjene penge – eller ganske enkelt fordi de bliver hyret som instruktører på kurser o. lign.

---

²⁵ Det skal her bemærkes, at fx mange elever på Folkemusiklinien er opvokset i folkedanserforeningsbevægelsen. Man kan derfor med rette hævde, at de ikke ”bevæger sig nogen steder hen”.

STORKØBENHAVN²⁶

Jeg har registreret/udvalgt følgende aktører i Storkøbenhavn

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre:

Københavns Folkemusikhus
 Frederiksberg Folkemusikhus
 Folkets Hus Spillefolk
 Spillemandsdansen i Lyngby (incl. Det Åbne Hus)
 Gladsaxe Spillemandslaug
 Værløse Folkemusikanter
 Holte Folkemusikhus

Registreret, men ikke medtaget i undersøgelsen: Taastrup Folkemusikforening, Herlev Spillefolk, De Lystige Musikanter, Albertslund Vest Gammeldansforening, Herlev Gamle Danse, Sletten sang- og danseforening)

DF & DGI folkedanserforeninger.

Danske Folkedansere Storkøbenhavn med 23 foreninger hvoraf 2 foreninger også er medlem af DGI. Der er ikke registreret nogen særskilt DGI aktivitet indenfor dans og musik.

Danse Folkedanseres Spillemandskreds: DFS i Københavns Amt.

Undervisning:

Tingluti Aftenskole
 Green Steps²⁷ & Dark Green School of Irish Dancing (irsk)
 Copenhagen Irish Setdancers (irsk)

Koncertforeninger, festivaler, stævner:

Folket Hus Spilletræf
 Aldershvilestævnet
 Nordlys Festival
 Copenhagen Folk Club (irsk)
 Copenhagen Irish Festival (irsk)

Professionelle orkestre:

Fylgja
 The Original Danish Polcalypso Orchestra
 Familieorkestret
 Rendestenens Liljer
 Troubadourbanden
 Flax in Bloom (irsk)
 Trad Lads (irsk)
 Ash Plant (irsk)
 Paddy Doyles (irsk)
 Cajun du Nord (cajun)
 Channe Nussbaum projekter (klezmer)
 m.m.

²⁶ Storkøbenhavn opfattes her pricipielt som Københavns Amt plus Københavns og Frederiksberg kommuner. DGI regionen omfatter dog kun 11 af de 20 storkøbenhavnske kommuner – og mange musikere og dansere bevæger sig i både Københavns-, Frederiksborg- og Roskilde Amter.

²⁷ Green Steps er egentlig en professionel dansegruppe – og kunne med god ret kategoriseres under Professionelle Orkestre. Af praktiske hensyn har jeg dog her valgt at sammenstille gruppen med Dark Green School of Irish Dancing.

Ungdomsinitiativer: Folkets Hus, polkarave

Arkiv, forskning, museum:

Dansk Folkemindesamling

Dansk Dansehistorisk Arkiv

Dansk Selskab for Traditionel Dans & Musik

Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet

Andet: Sessions (irsk) & **Cajunmiljøet** (beskrives særskilt)

De irske miljøer er tæt forbundne – og beskrives særskilt (Sessions, Copenhagen Folk Club, Copenhagen Irish Festival, Green Steps & Dark Green School of Irish Dancing, Copenhagen Irish Setdancers, Flax in Bloom, Trad Lads, Ash Plant, Paddy Doyles).

<p>BEMÆRK: Målet med beskrivelsen af Storkøbenhavn er, at beskrive mængden og arten af aktiviteter indenfor det folkemusikalske amatørrområde og det traditionelle område. Beskrivelsen er dog mindre detaljeret end beskrivelsen af Fyns Amt – og sigter primært mod en beskrivelse af forhold som syner anderledes end beskrivelsen af Fyns Amt.</p>

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger og –orkestre

Forhistorie

For at give et lille indblik i nogle historiske baggrunde vil jeg kort beskrive gammeldansforeninger og Albertslund Folkemusikhus:

Københavnsområdet har haft et stort antal af gammeldansforeninger, specielt i 40'erne og 50'erne. I 1984²⁸ var der 10 Gammeldansforeninger tilbage i Storkøbenhavn med gennemsnitligt 50-70 medlemmer i hver. Dvs. i alt ca. 600 medlemmer. Én af disse foreninger (Albertslund Vest Gammeldansforening) blev startet i 1983 af folk fra Albertslund Folkemusikhus. Denne forening fungerer stadig. Herudover er der kun foreningen Herlev Gamle Danse tilbage. Foreningen Gamle Danse Rantzau lukkede fx i 2005, da kommunen ikke længere ville stille egnede gratis lokaler til rådighed. Foreningen blev tilbudt uegnede lokaler og lukkede på deres 70 års stiftelsesdag! Gammeldansforeningerne har per tradition brugt professionel musik til ballerne, men i de seneste år har musikerne normalt fået o. 400 kr for at spille i 4 timer.

En af de tidligere markante folkemusikhus-spillere, Albertslund Folkemusikhus (AFMH), blev nedlagt o. 2002. AFMH havde i 1970'erne og 80'erne tætte relationer til Folkemusikhuset i Hogager (FMH) og overtog fx FMH's forlag og trykkeri i 1981 (*Folkemusikhusets Forlag, Albertslund ApS & Folkemusikhustryk ApS*). AFMH havde i 80'erne et markant større aktivitetsniveau end de nuværende folkemusikhuse, fx:

- Diverse grupper som arbejdede med indsamling, udvikling og formidling i samarbejde med levende kilder (incl. lydarkiv).
- Forlag & trykkeri.
- Aftenskole.
- Violinværksted (reparation af violiner).
- Fotogruppe (incl. fotoarkiv).
- Diverse seminarer og kurser indenfor musikalsk folkekultur.
- Booking (udadvendt PR/booking af grupper/igangsættere til samvær omkring folkemusik)
- En lang række ”åbent hus-arrangementer” (incl. baller) på fx Roskilde Kro, Herstedvester Forsamlingshus, Teglmoseeskolen og Rytterskolen.
- Udgav fra 1978 et foreningsblad som udvikledes til tidskriftet ”Musikalsk Folkekultur” der fra 1981-1989 (op til 10 numre årligt) var landsdækkende tidsskrift for traditionel musik i Danmark. Oplag: 2000. Betalende abonnenter: ca. 400.

AFMH har desuden ydet ekspertise til diverse projekter, været initiativtager til samarbejde mellem københavnske folkemusikhuse – og har fx hjulpet Holte Folkemusikhus med opstarten i 1979.

Der har været ganske tætte relationer mellem Folkemusikhusene og gammeldansforeningerne. Under folkemusikbølgen i 70-80erne var der fx en flok fra AFMH, som kørte til Vommevad Gamle Danse ved Holbæk for at deltage i dansen. Andre tilsvarende miljøer blev ”opdaget” i København - Gamle Danse 57 og Gamle Danse Rantzau – og især førstnævnte fik også besøg af ”de unge”. De gamle var rigtig glade for dette, og de var ærgerlige over, at interessen forduftede igen. Men nogle af de unge holdt ved og blev musikere i foreningerne.

Generelt

Folkemusikhusene, -laugene, -foreningerne og –orkestrene i Storkøbenhavn er ikke så éntydige som de fynske laug. Aktiviteterne i huse/laug som Københavns Folkemusikhus, Frederiksberg Folkemusikhus, Folkets Hus Spillefolk, Spillemandsdansen i Lyngby og Holte Folkemusikhus er i princippet meget lig de fynske laug: Man mødes og spiller – evt. spiller og

²⁸ Judy Ryslander (og Anders Christensen, Bolette Daniels Beck, Sven E. Ottosen): ”Gammeldansforeninger i Danmark” i *Meddelelser fra Dansk Dansehistorisk Arkiv*, Dansearkivets årsskrift nr. 4, 1985.

danser – og laver nogle faste udadvendte arrangementer med musik udefra kombineret med musik af den faste gruppe. Men der er nogle store forskelle. Fx holdninger og praksis vedrørende organisering og økonomi:

Frederiksberg Folkemusikhus (FFMH) er startet o. 1990 og arrangerer månedlige baller på Frøbel Seminariet ofte med indledende dansekurseus. Det er dansen som er i fokus, og det er her de specialiserede dansere mødes (med fokus på svensk). Men det er også almindeligt folkeligt og med plads til alle. FFMH er ikke en forening, men styres af en selvbestaltet styregruppe. Alt sammen bygget op omkring husorkesteret Frøberg (7 m/k) som spiller gratis. Der er ofte (gratis) orkestre udefra. Man betaler hver gang 1200 kr for lokalet og får indtægter via en entré på 50 kr. Der er normalt 30-40 deltagere, men der kan af og til være op til 60-70 deltagere. Nogle gange betaler man transportudgifter til en danseinstruktør udefra.

Spillemandsdansen i Lyngby, startet i 1979, er organiseret som en forening med 110 medlemmer (heraf 15-20 musikere). Men der er ingen kontingent og ingen økonomi. Lokalet stilles til rådighed af kommunen. Man mødes til ugentlige musik-dansearrangementer (tirsdags-arrangementerne) med musik af en ”ad hoc” gruppe, som har mulighed for at få repertoire udleveret 14 dage før. Nogle spiller efter noder og andre efter gehør og alle er velkomne til at deltage. Der er normalt 40-50 dansere, hvoraf mange også er medlem af folkedanserforening, men der er også mange dansere, som udelukkende har lært at danse i Spillemandsdansen. Deltagerne kommer fra hele Storkøbenhavn, Køge, Frederiksborg Amt og Roskilde. Grundholdningen er, at alle skal kunne være med. Der må ikke være entré og det må ikke være et fast orkester eller et orkester udefra. Arrangementet, *Det Åbne Hus*, er organiseret som et selvstændigt initiativ og blev startet o. 1983, fordi man ville have et mere udadvendt arrangement, hvor man kunne invitere orkestre udefra. Musikerne spiller normalt gratis. Her tager man en entré på 25 kr – og danserne er stort set de samme som til tirsdagsarrangementerne. Kurt Wessel Hansen²⁹: ”Vi har haft nogle af dem, der skal have penge, fx Sweevers (”det er meget specielt”), men vi vil normalt ikke betale.”

Ovenstående foreninger/initiativer er yderst velfungerende. Efter 26 år på DTU, har Spillemandsdansen været hjemløse i en periode. Problemet synes nu at være løst. Men man har *et* problem: der er brug for tilgang af yngre dansere.

Københavns Folkemusikhus (KFMH) er en af de tidligere store og centrale aktører på den københavnske scene – og har i øvrigt haft et tæt samarbejde med Albertslund Folkemusikhus. KFMH er stiftet i 1978 og havde på et tidspunkt op mod 160 medlemmer. Medlemsstallet er nu 65. Der afholdes offentligt bal én gang om måneden med en entré på 40 kr for medlemmer og 60 kr for ikke-medlemmer. Entréen er netop blevet sat op efter flytning til Folkets Hus i Stengade (se nedenfor). Til ballerne spiller et inviteret orkester (gratis) – primært fra Storkøbenhavn, Roskilde eller Køge – samt det lille husorkester ”Agners Hælebar” (åbent for alle – øvning mindst to gange om ugen). 3-5 gange om året er der professionel musik og en forhøjet entré. Orkesteret Lang Linken spiller fx normalt én gang årligt. Foreningen har tidligere udgivet et månedsblad (trykt i 300 eksemplarer) og arrangeret danse- og spillekurser – men det er ”op ad bakke” i øjeblikket: 1/ Der er store lokaleproblemer (Københavns Kommune stiller ikke længere gratis eller billige lokaler til rådighed³⁰), 2/ man modtager ikke længere støtte fra Kunstrådet og 3/ der mangler nye og yngre medlemmer. Ang. lokalerne har man netop været nødt til at finde nye lokaler – foreløbig i Folkets Hus i Stengade – og der arbejdes på at finde en varig løsning andetssteds.

²⁹ Kurt Wessel Hansen er 66 år. Tidligere folkedanser i Herlev og Søborg. Medlem af Spillemandsdansen siden 1998. Konen er også folkedanser. KWH er medarrangør af Det Åbne Hus og Aldershvilestævnet (booker musikken) og webmaster for Spillemandsdansen, Det Åbne Hus, Aldershvilestævnet og Holte Folkemusikhus. Han danser ved forsk. arrangementer 3-4 gange pm ugen. Stort set altid Holte. En gang imellem i Folkets Hus og af og til også Frederiksberg Folkemusikhus.

³⁰ Dette er et generelt problem i Københavns Kommune. Pga. en kommunal sparerunde har ca. 150 foreninger fra 2005 mistet deres lokaler, hvis de ikke har været i stand til at betale mellem 1.000 og 2.000 kr pr. gang.

Holte Folkemusikhus er oprettet i 1979 efter direkte inspiration fra Folkemusikhuset i Hogager – og har aldrig været organiseret som forening. Der er pt. ca. 60 personer (50-80 år) på den interne adresseliste. Folkemusikhusets grundlag er en spillegruppe på ca. 12 musikere, der spiller til de åbne arrangementer, og en balladegruppe på 7-9 sangere der lejlighedsvis synger folkeviser til kædedans. Hovedparten af musikerne spiller udelukkende i Holte Folkemusikhus. En gang om måneden afholdes der åbne arrangementer med husorkestret og evt. indbudte grupper. Entré 20 kr. Afholder desuden seminarer med instruktører udefra. Balladegruppen er sandsynligvis den eneste af sin art i Danmark – og har været oppe på 18 medlemmer. Holte Folkemusikhus blev oprettet via et seminar på Skelskør Højskole – og fik efterfølgende hjælp fra Albertslund Folkemusikhus til organiseringen af arbejdet. En af hovedkræfterne, Steen Thorbek, 67 år, har været med siden starten. Han har desuden været formand for Folkemusikhusringen et enkelt år i starten af 1980'erne – og var konsulent for Folkemusikhuset i Hogager gennem en længere årrække.

Gladsaxe Spillemandsdragt (GSL) er stiftet i 1977 og tæller i dag omkring 30 aktive medlemmer. GSL har tidligere arrangeret *Aldershvilestævnet* (se nedenfor) og månedlige balaftener – og har haft stor udadvendt koncert- og rejseaktivitet. Repertoiret har tidligere været dansk/nordisk, men er nu udvidet med fx lancier, balkanmusik og musik til square-dans. I dag spiller laugene primært til dans ved en række forskellige arrangementer – både i og udenfor folkemusikmiljøerne. Laugene ønsker en tilgang af unge eller yngre spillefolk og er derfor begyndt at lave nogle workshops, hvor alle, der har lyst, kan komme med deres instrument og spille sammen med orkestret.

Èt laug, folkemusikhus (eller hvad man skal kalde det) har en særlig historie og er nok det eneste af sin art i Danmark: Folkets Hus Spillefolk. Det har siden 1970'erne holdt fast ved et vist anarki med tilhørende problemer, været vækstlag og samlingspunkt, har arrangeret et årligt spilletræf og har virket som en dynamisk kraft i det storkøbenhavnske område. Det har samtidig været læreplads og frirum for en række senere professionelle musikere (fx medlemmerne af Familieorkestret). Jeg vil derfor – fordi det viser nogle andre organisatoriske og ”folkemusikalske” tilgange og resultater – beskrive Folkets Hus Spillefolk og deres træf, Folkets Hus Spilletræf, mere udførligt:

Folkets Hus Spillefolk (FHS)

Profil: FHS er en forening med 90 medlemmer, som spiller spillemandsmusik, primært dansk og svensk. Cafégruppen (storspil), Ungdomsgruppen, Cajun-gruppen og ”Tår-valsens” øver hver onsdag (Cajun-gruppen hveranden) i Folkets Hus i Stengade på Nørrebro i København. Ud over dette har FHS en lang række andre aktiviteter. FHS arrangerer bl.a. det årlige Folkets Hus Spilletræf i marts. Selvom det ikke står nævnt direkte i formålparagrafferne, er FHS i praksis absolut politiske på venstrefløj.

Baggrund: Folkets Hus Spillefolk (FHS) er en del af det selvstyrende Folkets Hus, som ligger i den stormombruste bydel ”Den sorte Firkant” på det Indre Nørrebro. FHS er således underlagt beboermødet i Folkets Hus. Folkets Hus får ingen direkte kommunale tilskud til den daglige drift. Alle indtægter er baseret på frivillige bidrag, og der tages aldrig entré til arrangementer i Huset. Der er desuden (og der er en historisk begrundelse!) øl og spiritusforbud. Alt dette gælder altså også for FHS når de er i Huset. FHS har eksisteret siden starten af 70'erne og har altid været tilknyttet Folkets Hus. Siden 1997 har FHS været en selvstændig forening indenfor Folkets Hus.

Aktiviteter:

Onsdagsaftenen: Øveaften (musik) onsdag hver uge i Folkets Hus. I alt 4 grupper. Mulighed for begynderundervisning i violin. Der er normalt 10-20 ”voksne” spillefolk og 5-15 i Ungdomsgruppen. Der spilles ikke efter noder, men ”vi fornægter dem ikke som en nyttig ting, hvis man har dét behov når man øver sig”. Musikken (og øvningen) var tidligere ret anarkistisk. For 6-7 år siden besluttede man – trods store protester – at der skulle være mere styring og struktur. Denne nye praksis er nu absolut godtaget af medlemmerne.

Ramslag: Offentligt bal én gang om måneden i Folkets Hus. Der inviteres grupper udefra og der afsluttes altid med storspil.

Kattinge-weekend – en spille-weekend en gang om året på Kattinge Værk ved Roskilde Fjord.

Årlig Sommerlejr på Avernakø.

Årlig tur til Ramsäter i Sverige.

Udespil – fx i 2004: Farum, Uldum Gademusik Festival, Walkendorf kollegiet, Nødebo kro og ved ”Christiana’s ambassade”.

Kurser: Et årligt weekendkursus på Græsrodsgården med betalt instruktør udefra.

Folkets Hus Spilletræf – det årlige spilletræf i marts.

Hjemmeside: med bl.a en omfattende nodesamling.

Udlån af CD’er: FHS har en kuffert med ca. 300 originale folkemusik CD’er, som cirkulerer blandt medlemmerne.

Projekter: FHS har fx udgivet en LP ”Folkets Hus Stengade 50” (1981) med medvirken af Folke T. S. Huusband (!), Familieorkestret, Arne Würgler, Tårvalsen, Oktobergruppen, Filarfolket, Folkets Hus spillemænd og dansere m.fl. Desuden en CD ”Folk & Ravn i København – fuglestemmer fra asfaltjunglen”. CD-projektet kom i stand på initiativ fra en musiker/lydtekniker fra Malmø og blev gennemført i samarbejde med bl.a. Skånes Musiksamlinger i Lund. CD’en indeholder 30 originale melodier, komponeret og indspillet af FHS musikere.

Økonomi: Indtægter via kontingenter (100 kr årligt), udespil 2-4.000 kr årligt, kaffebøsserne (betaler lokalerne), overskud på kurser, ture, spilletræf m.m. Spilletræffet har selvstændig økonomi og giver normalt overskud som tilfalder FHS. Økonomien er god.

Lokaler: 3-4 gode lokaler³¹ på to etager i Folkets Hus. Lokalerne koster 10.000 kr årligt jf. aftale med Folkets Hus og betales via de frivillige bidrag som lægges i kaffebøsserne. FHS har lokalerne ca. 70 aftenener om året, hvilket giver en pris på ca. 150 kr per aften.

Samarbejde: Der er et bredt samarbejde i Hovedstadsområdet. Man spiller hos hinanden. FHS har af og til et samarbejde omkring kurser med Frederiksberg Folkemusikhus. Mange af orkestrene fra Lirum Lrum i Roskilde spiller til Ramslag. Cajun-gruppen har et tæt samarbejde med cajunmiljøet omkring Køge Spillemandsforening. Den tætteste samarbejdspartner er dog nok Højreby Spillemandsdrag (på Lolland). Man har et årligt fællestræf i Højreby. Samarbejdet startede lidt tilfældigt: nogle fra begge lejre mødte hinanden. Kemien passer, man holder fest, deltager i workshops, spiller ude på kroen. Nogle fra Højreby søger for økonomiske midler. FHS har også tæt kontakt til Hirtshals Spillemandsdrag, som man har besøgt flere gange. Alt i alt har FHS et udbygget netværk, bl.a. også til professionelle svenske miljøer.

Ildsjæle: FHS rummer et stort antal ildsjæle. Nodesamlingen på nettet har fx kostet mange (ulønnede) timers arbejde. Der er – og har altid været – plads til initiativer. Flad struktur. Anarki med ansvar. Man behøver ikke at spørge dem oppe i toppen. Og grundholdningen har været, at alle ideer er blevet prøvet af. Initiativrigdommen og de mere udadvendte aktiviteter opleves dog som noget stagneret. ”Vi bevæger os mest indenfor vores egen verden”.

Ungdomsgruppen: Der har tidligere af og til været unge besøg af nogle unge, men de er forsvundet igen. Ungdomsgruppen opstod for 2 år siden fordi to unge som var med til storspillet ”holdt ved” – og fik flere med. Spilletræffet har nok også været vigtigt, for der er stor tilgang af unge til træffet. 4-5 af de unge har været på ROD. Én har gået på folkemusiklinien på Brenderup Højskole. De øver (holder seminar!) for sig selv på etagen

³¹ Det er nok de færreste, der vil kalder lokalerne for gode. De er lettere snuskede med gammelt inventar, og ligner noget fra 70’erne der kan tåle at blive brugt; men er hyggelige og funktionelle. De lever nok ikke op til normaldanskerens kvalitetsstandard. Folkets Hus ligger inde i et hjørne af en lille park. En 4 etagers ejendom som umiddelbart godt kunne være en alm. beboelsejendom. Der er dårlig skiltning. Indtil midt 1990’ere var der kun brændefyr. Nu er der installeret fjernvarme. Til øveaftener og baller har man fuld rådighed over lokalerne og skal ikke være ude på noget fastlagt tidspunkt. Man sørger selv for oprydning, rengøring etc.

under storspilsgruppen – og mødes med de gamle til kaffen. Har spillet som gruppe til Træffet og til Ramslag. De har længe villet lave et polkarave i København. Det er nu lykkedes. Det første polkarave løb af stabelen d. 28/11 i Studenterhuset ved Nørreport station.

Nodesamlingen på nettet styres af formanden, Søren Christensen, og er Danmarks største netbase med spillemandsmusik. Over 1100 noder indenfor, dansk, nordisk, irsk m.m. (primært dansk og svensk). Hovedparten af noderne kan desuden høres som midifil. Forløberer til Nodesamlingen på nettet er et hæfte ("Spillemandsnoder fra Christianshavns beboerhus og Folkets Hus, Stengade") med over 370 noder med becifring og 2. stemme til. Samlet og udgivet af "Fløjte-Henning" (Henning L. Lund). Hæftet kan stadig købes for 80 kr.

Hvordan går det? Godt. Eller: det er jo relativt! Indtil omkring 1990 var der åbent hus med dans en gang om ugen, men det blev skåret ned pga. manglende tilslutning. Det absolut største problem er manglen på tilgangen af unge. Der mangler desuden dansere til Ramslag. Mulig årsag: 1/lokalerne har for lav æstetisk standard. 2/Der er øl og spiritusforbud i Folkets Hus. 3/ Den fysiske beliggenhed på et Nørrebro med dårligt ry i visse kredse. Der har tidligere været danseinstruktion ved Ramslag, men der kom for få folk til det. I de sidste 7-8 år har der været en markant stigning i tilgangen af nye, ældre medlemmer fra 50 års alderen og opefter. Samt tidligere medlemmer der vender tilbage. Der var krise for 7 år siden, hvor der kom for få til onsdagsaftenerne.

Vækstlag: FHS' funktion som vækstlag er tydelig. Der har været mange mennesker igennem FHS-systemet, som er blevet trætte af storspillet og efterfølgende har dannet egne selvstændige grupper.

Andet: FHS er ikke medlem af nogle af de landsdækkende folkemusikorganisationer. FHS har fx angiveligt ingen kontakt til Folkemusikhusringen (FMHR), selvom formanden for Københavns Folkemusikhus (medlem af FMHR-bestyrelsen) står på deres adresseliste! Og et af ildsjæls-medlemmerne fortalte, at hun flere gange havde været til Bedagsseminar i Rebild (arrangeret i samarbejde med FMHR). FHS får bladet Folk&Musik tilsendt – men formanden påstår, at de ikke abonnerer på det!

Folkets Hus Spilletræf

Kaldes også for Nørrebro Spilletræf. Blev startet i 1980. Der var altså 25 års jubilæum i 2005. Træffet arrangeres af Folkets Hus Spillefolk og foregår i en weekend i marts. Fredag og lørdag i Valhalsgade Medborgerhus – og søndag i Blågårds Kirke, Folkets Hus og Café Bartof. Der er gratis entré til søndagens arrangementer. Udover at det grundlæggende tema er folkemusik, er der ikke en klar musikprofil, men der er meget på nordisk musik. Man tager hvad man kan få – specielt hvis det er kvalitetsmusik! Programmet ved træffet i 2005 bød på forskellige former for balmusik (bornholmsk, dansk, svensk, norsk, finsk), en svensk troubadour og mere udpræget koncertmusik indenfor fransk/canadisk, irsk og svensk (nyckelharpe). Træffet har altid været et amatørtræf. Man har af principielle årsager ikke villet betale hyre til musikerne. Det har dog aldrig været et problem at få folk til at spille gratis. Træffet har været – og er – dér hvor en masse danske og svenske (profesionelle) musikere mødes.

Økonomi: Entré (100 kr pr. dag. Børn/unge under 23 år: gratis). Man har søgt men sjældent fået offentlige midler. Problemet er, at musikerne ikke får hyre – men dækning af transportudgifter. Så er det svært at søge penge. Har tidligere fået 7000 kr fra en integrationspulje. Beløbet blev brugt til rumænsk musik. Træffet plejer at give 3-10.000 kr i overskud. Jubilæumstræffet i 2005 gav 8000 kr i underskud fordi man satsede lidt mere. Dette underskud er efterfølgende blevet dækket via en ekstraordinær underskudsdekning fra Farum Spillemandsforening. Der er ingen udgifter til lydanlæg. Man låner og bruger lydfolk fra netværket – hvilket af og til giver en del diskussion vedr. lyd kvaliteten/lydmændenes kvalifikationer.

Hvordan går det? Det går godt. Der har været en mangeårig diskussion om hvorvidt man skulle satse mere, og konklusion har altid været: nej!

Problematik: Der er fortsatte diskussioner om hvorvidt man har lyst til at ændre det forholdsvist indadvendte "pengeløse" træf til et mere udadvendt, professionelt træf. Men hvem skulle så bruge den ekstra tid, som et større træf ville kræve? Konklusion: Det er et TRÆF, ikke en FESTIVAL. Og der kommer rigtig mange gode musikere. Det kører godt, så hvorfor lave det om...

Værløse Folkemusikanter har en ganske anderledes profil, en helt anden organisering og nogle aktiviteter der placerer dem et sted mellem folkedanserforeningsbevægelsen og den internationale folkløsebevægelse. Men de bevæger sig absolut også i de traditionelle folkemusikhusmiljøer.

Værløse Folkemusikanter

Orkesteret begyndte i 1978 som et aftenskolehold og er nu tilknyttet Værløse Musikskole. Består af 19 musikere og 1 orkesterleder, heraf mindst 7 medlemmer³² af Danske Folkedanseres Spillemandskreds. Instrumenteringen er 8 violiner, 2 harmonika, 2 klarinet, 1 blokfløjte, 1 mandolin, 1 guitar, 1 banjo, 1 cello og 2 kontrabas. Orkesteret er kollektivt medlem af DFS og DGI og har siden 1987 været organiseret som en forening, der varetager orkesterets interesser i musikskolen og tager sig af den udadvendte virksomhed, herunder engagementer og kontakter med andre spille- og dansegrupper. Musikken er hovedsageligt arrangeret musik, der kan bruges til både koncert og dans – og evt. med danseinstruktion. Repertoiret omfatter over to hundrede numre fra Danmark og de øvrige nordiske lande, England, Skotland, Irland, Frankrig, Tyskland, Tjekkiet, Balkan, Rusland, Israel, USA, Latinamerika, osv. Der spilles derfor efter noder. Aktiviteterne består af den ugentlige øveaften, egne åbent-hus arrangementer, udespil til koncert og dans (lokalt, regionalt, nationalt og internationalt – bl.a. rejser til Sverige, Ungarn og Frankrig). Orkesteret har desuden udgivet to CD'er og udskrevet en komponistkonkurrence. Orkesteret spiller for lokale dansere og har yderligere kontakt med en række andre spille- og dansegrupper i Storkøbenhavn og Nordsjælland. Har spillet på Roskilde Spillemandstævne og afholdt workshop og legestue med medvirken af Carl Erik Lundgaard fra Lang Linken. Desuden fællesarrangementer med Cajun du Nord og Klezmerkvartetten. Flere af medlemmerne komponerer musik i traditionel nordisk stil til orkesteret.

DF & DGI folkedanserforeninger.

Danske Folkedansere Storkøbenhavn (Københavns Amt) har 24 foreninger (med ca. 1000 medlemmer) hvoraf 2 foreninger også er medlem af DGI. Der er ingen folkedanserforeninger i København som udelukkende er medlem af DGI. Danske Folkedansere Storkøbenhavn arr. kurser og stævnetræning og udgiver bladet "Aved Om". De lokale foreninger arrangerer mange offentlige legestuer. En bredt orienteret danser og danseinstruktør, nu bosat i Århus, fortæller, at hun og hendes veninder i ungdomsårene (starten af 90'erne) brugte legestuerne som almindelig (og stort set eneste) "gå-i-byen" aktivitet i weekenderne.

Danse Folkedanseres Spillemandskreds

DFS i Københavns Amt har 56 medlemmer plus 5 kollektive medlemmer (Ryttergårdens spillemænd, Gladsaxe Spillemandsdrag, Foreningen til Folkedansens Fremme, Værløse Folkemusikanter, Hjemstavns Folkedanserne). Amtsforeningen afholder pt. ingen arrangementer.

³² Jeg har registreret 7 medlemmer af DFS København.

Undervisning:

Tingluti Aftenskole

Tingluti-familien udspringer af de idéer der lå til grund for Ungdomskoret af 1951, stiftet af Ejnar Kampp, og videreført som Tingluti – Det danske Ungdomsensemble, der turnerede i både ind- og udland gennem en lang periode. Den officielle Tingluti-familie³³ består i dag af:

Den selvejende institution Tingluti Forlag.

Tingluti Forening som driver Tingluti Aftenskole.

Tingluti Ensemble der drives som hold under Tingluti Aftenskole.

Tingluti Aftenskole blev organiseret som aftenskole i 1979, har i alt 430³⁴ elever (2004) og tilbyder en bred vifte af almene og specialiserede folkemusikalske kurser indenfor sang, dans, instrumentalundervisning og sammenspil. Herunder også undervisning i direkte relation til dansk traditionel musik og dans. Udover de undervisningshold, som danner rammen om Tingluti Ensemble, har en række kor og orkestre valgt at lægge deres aktiviteter ind under aftenskolen, fordi det er en god måde at organisere sig på – og for at blive en del af et miljø. Der er i alt ca. 230-250 deltagere på de hold som kan henregnes under folkemusik. Heraf 80-90 i orkestrene, 40 på instrumentalthold og 110 på dansehold (dansk/internationalt, dansk/svensk, skotsk, Tingluti ensemble). Udenfor det folkemusikalske område³⁵ er det fx balkandans der tiltrækker mange elever (57), men også argentinsk tango, israelsk dans og mavedans har relativ god søgning (i alt: ca. 50).

Tingluti har desuden et månedligt musik-danse arrangement, Dansting, hvor 2 orkestre spiller til bal. En direkte aflægger af Tingluti er i øvrigt folkloreensemblet Caramba, som blev startet i Silkeborg i 1978 af højskolelærer Erik Sommer. Det består i dag af ca. 35 medlemmer.³⁶

Alt i alt skaber Tingluti et miljø med mange samtidige aktiviteter, som gør det til et miljø, hvor alle kan møde forskellige kulturformer og få nye impulser. Mange elever går på samme hold i mange år – og opfatter sig som orkester- eller ensemblemedlemmer. Se i øvrigt sammenligningen med Musikaftenskolen Lirum Larum (s. 74).

Tingluti Aftenskole er sandsynligvis den eneste undervisningsinstitution med kontinuerlige dansehold indenfor balkandans og israelsk dans – hvilket kunne indikere, at Tingluti er en vigtig spiller med hensyn til rekrutteringen indenfor henholdsvis balkanmusikken og klezmer.

Hvordan går det ? Efter den nye aftenskolelov fra 2001, som betød væsentlig højere deltagerbetaling, har man oplevet en lille nedgang i deltagerantallet. Men det kører fint. Der er masser at lave. 24 lærere tilknyttet. Og folk er glade og tilfredse. Mht. aldersfordeling er medlemmerne generelt over 50 år, men blandt fx mavedanserelever og instrumentalelever er der en del under 20 år. Lederen Ib Oscar Jørgensen oplever ikke at aldersfordelingen er et problem.

Lokaler: Fint – men man kunne godt bruge et lidt større danselokale. Lokalerne er ikke lydisolerede, men ”det er faktisk fint, at man kan høre de andre hold gennem væggen”. Man kan se på og lytte til de andre undervisningshold. På den måde er der mange som bliver inspirerede til efterfølgende at melde sig til et af de andre hold.

³³ Jf. den officielle hjemmeside. I praksis synes Tingluti Ensemblet at have overlevet en status som Tingluti flagskibet. Det er nu andre orkestre og dansehold der tegner miljøet.

³⁴ Elever er her lig med medlemmer af Tingluti Foreningen. Man bliver automatisk medlem når man tilmelder sig et undervisningshold. Tallet er fra DGI's medlemsdatabase på nettet.

³⁵ Tingluti opfatter alle Tingluti-aktiviteter som folkemusik og folkedans uden skelen til oprindelsesland.

³⁶ Caramba har fungeret som folkemusikalsk oplæringsmiljø for fx den professionelle musiker, Søren Korshøj (Instinkt og ex-Kætter Kvartet).

Koncertforeninger, festivaler, stævner

Folkets Hus Spilletræf er beskrevet under Folkets Hus Spillefolk.

Aldershvilestævnet

– er et endagsarrangement som er startet af Gladsaxe Spillemandsdrag i 1977. Stævnet blev fra starten opreklameret som en skovtur for hele familien og blev besøgt af 3.000 - 4.000 mennesker. I 1980 blev der indkøbt et et dansegulv på ca. 200 kvadratmeter.

Der er gratis entré og musikerne spiller gratis mod dækning af transportudgifter.

Arrangementet i 2005 indeholdt: buskspil, blokfløjteorkester, børne- og familiedans på dansepladsen, fælles indmarch samt bal med Gladsaxe Spillemandsdrag, De trådløse norner, Folkets Hus Spillefolk, Egen Stemning og Rimmen. Stævnet arrangeres i dag af

Folkedansereforeningerne i Gladsaxe: Bagsværd Folkedansereforening og

Folkedansereforeningen Søborg–Gladsaxe med støtte fra Gladsaxe Kommune. Ildsjælen Kurt Wessel Hansen (KWH), Spillemandsdansen, er medarrangør og står bl.a. for booking af musikken. KWH har tidligere skrevet til Folkemusiklinien på konservatoriet, for at få dem til Aldershvilestævnet – men har ikke fået svar !

Nordlys Festivalen

– er en ny folkemusikfestival med nordisk kontemporær folkemusik. Første festival blev holdt i 2003 på spillestedet Ethnorama. I 2005 bestod festivalen af 3 arrangementer på Kulturhuset Islands Brygge i oktober. Torsdag aften: Garmana (s) & Valraven (dk), fredag aften: Oscar Danielson (s), Bazar Blå (s) & Emma Nordenstam (s) og lørdag aften: Afenginn In Symphony (dk). Om søndagen var der, i samarbejde med Nordlysfestivalen, arrangeret workshop i svensk polska og schottis på Kulturhuset – med efterfølgende bal til tre orkestre.

Professionelle musikere og orkestre

Fylgja, The Original Danish Polcalypso Orchestra, Familieorkestret, Fin Alfred Larsen, Rendestenens Liljer, Troubadourbanden, Channe Nussbaum projekter og Cajun du Nord m.fl.

Her gælder det samme som for Fyns-området: Der er flere! Det som umiddelbart falder i øjnene, er manglen på rendyrket, professionel, traditionel dansk balmusik. Et orkester som Familieorkestret (dannet 1983) spillede tidligere også til bal – og altid med skæve (politiske) indfald og en fanden-i-voldskhed, som man har svært ved at forestille sig kunne vokse ud af andet end 70'ernes københavnske (folke)musikmiljø. En af de bærende drivkræfter i Familieorkestret, Kazio Kierpaul, dannede senere The Original Danish Polcalypso Orchestra, med opdateret musik fra de tidligere dansk-vestindiske øer – en musik som enkelte amatørbands efterfølgende også har prøvet kræfter med – og som af og til bruges til baller i de danske traditionelle miljøer. Alt i alt har Kazio Kierpaul stået for den blanding af forskellige stilarter, som måske er kendetegnet for mange af de københavnske professionelle musikere, der har bevæget sig (eller bevæger sig) i randområdet mellem folkemusikken og verdensmusikken.

Fin Alfred Larsen, Troubadourbanden og Rendestenens Liljer repræsenterer vise- og gårdsangertraditionen (både traditionel og kontemporær) – og har alt i alt tætte relationer til både folkemusikhusbevægelsen og de irske miljøer. Fylgja, som primært spiller svensk musik, er et godt eksempel på, at den københavnske folkemusikscene har været stærkt præget af svensk musik, mens Channe Nussbaum (projekter indenfor klezmer) og Cajun du Nord (se cajun-miljøet) kan repræsentere klezmer- og cajun-miljøerne.

Ungdomsinitiativer

Udover fx Ungdomsgruppen i Folkets Hus Spillefolk, det tidligere nævnte polkarave-initiativ og børne- og ungdomshold indenfor folkedansereforeninger, er det svært at få øje på organiserede ungdomsinitiativer i Københavnsområdet.

Arkiv, forskning, museum

Dansk Folkemindesamling, Dansk Dansehistorisk Arkiv, Dansk Selskab for Traditionel Dans & Musik, Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet.

Dansk Folkemindesamling

– oprettet i 1904 er statens arkiv for dokumentation og udforskning af dagliglivets ikke materielle kultur i Danmark. Dansk Folkemindesamling og dets tilknyttede personale har frem til i dag indsamlet og dokumenteret den folkelige musik-, sang- og dans – og har formidlet musik, sang og dans – og viden – via skriftlige udgivelser, lydudgivelser og radio³⁷. Folkemindesamlingen har landets største specialiserede arkiv indenfor folkelig sang og musik: lydoptagelser, videooptagelser, håndskrevne nodebøger og visebøger, skillingsvisetryk m.m. – og rummer således et stort potentiale indenfor repertoier og stiludtryk.

Siden 1960'erne har arkivet leveret materiale og viden til visesangere, balmusikere og koncertmusikere indenfor det traditionelle område. I en periode i 60'erne og 70'erne fungerede Folkemindesamlingen desuden som mødested og læringssted for musikere og sangere³⁸.

Den seneste større formidlingsarbejde er ”10.000 spillemandsmelodier på nettet” (2002) hvor 10.000 danske spillemandsmelodier fra 70 primært håndskrevne nodebøger er blevet scannet og lagt på internettet – incl. avancerede søgefunktioner.

De studerende på Folkemusiklinien på Det Fyske Musikkonservatorium, besøger institutionen som en del af deres uddannelse – og nogle af dem bruger stedets faciliteter i forbindelse med dybere musikalske og historiske studier. Landsforeningen Danske Folkedansere (musik- og dansehistorisk udvalg) har desuden arrangeret et forskerkursus for deres medlemmer i Folkemindesamlingens regi.

Dansk Dansehistorisk Arkiv

Oprettet i 1979 af Henning Urup, mag. art i musik, som har været arkivets leder lige siden. Arkivet har et lille lokale på Musikvidenskabeligt Institut i København, udgiver årsskriftet ”Meddelelser fra Dansk Dansehistorisk Arkiv” – og har i 2005 fået tildelt 5.000 kr fra Kunstrådets Hoveduddeling til ”udgivelser”.

Dansk Selskab for Traditionel Dans & Musik (DSTSM)

– er nationalkomité for International Council for Traditional Music (ICTM). Selskabet har ca. 40 medlemmer og arrangerer årligt 5-6 offentlige foredrag, primært indenfor forskningsrelaterede emner; men også af mere generel oplysende karakter. Selskabets møder har ofte deltagere fra (primært) de københavnske folkemusikmiljøer. Man er på det seneste desuden begyndt at benytte traditionelle musikere som foredragsholdere. Selskabet fungerer desuden som netværk og forbindelsesled mellem interessenter fra Dansk Folkemindesamling, Musikhistorisk Museum og Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet.

³⁷ Den mest markante radioudsendelse er nok udsendelsesrækken ”Folk synger” fra 1960-1966 produceret af arkivar Thorkild Knudsen.

³⁸ I perioden o. 1970: fx Cæsar, Trille, Benny Holst, Povl Dissing, Balalajka Ole. Senere i 70'erne blev det muligt at aftjene militærnægtertjeneste på Folkemindesamlingen. På denne måde kom fx Poul Christiansen, Folkemusikgruppen Lirum Larum, Roskilde, til at arbejde med indsamling og registrering af spillemandsmusik.

Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet

– udbyder kontinuerligt (som eneste musikvidenskabelige institut i Danmark) længerevarende kurser i musiketnologi. Dette betyder, at forholdsvis mange elever på instituttet specialiserer sig i musiketnologi – og nogle studerer hermed også de traditionelle musikformer som hører under folkemusikområdet. Det kan konstateres, at der her skrives en del opgaver – og enkelte specialer – med direkte relation til folkemusikområdet.

De irske miljøer

Copenhagen Irish Festival, Copenhagen Folk Club, Green Steps, Dark Green School of Irish Dancing, Copenhagen Irish Setdancers, Paddy Doyles, Ash Plant, Trad Lads, Flax in Bloom – samt en lang række mindre konstellationer.

Nutidens irske miljøer i København er vokset ud af skotsk/irsk/danske grupper som Paddy Doyles (dannet 1968) og McEwans Export (dannet 1972), som var direkte produkter af et internationalt københavnsk musikmiljø. Miljøet udvikledes via Harp’N’Drum (dannet 1979) og Ash Plant (dannet 1982) til et mere rent irsk miljø – med klar fokus på irsk musik og irsk kultur. Med gruppernes og medlemmernes hyppige besøg i Irland blev musikken mere autentisk – og denne autenticitet er fortsat frem til i dag, hvor alle danskere som spiller irsk musik på seriøst plan ofte er i Irland – og nu fx også tit tager en irsk musikuddannelse derovre. De dansk/irske miljøer er desuden (naturligt nok) præget af de herboende irere, og af at de ovennævnte bands efterhånden opnåede international standard. Mange af de nuværende musikere spiller på et meget højt niveau – og har spillet sammen med – eller akkompagneret – nogle af de absolutte irske topnavne.

De irske miljøer er (bortset fra danserne) ikke formelt organiserede. For musikerne er det de irske sessions der er grundpillen. Her mødes man, spiller, lærer, udveksler etc. – og netværker. Sideløbende hermed er der nogle professionelle koncertscener med stor fokus på irsk musik (Copenhagen Folk Club, Bartof Café) plus andre scener som Baltoppen og diverse kulturhuse. Hertil kommer den store årlige event, Copenhagen Irish Festival.

Sessions

På *Bloomsday* i Niels Hemmingsensgade spilles primært ”tunes” på højt niveau. Alle er i princippet velkomne, men niveauet er højt! Sessions har en hyret sessionleder betalt af værtshuset og foregår hver søndag eftermiddag plus ofte også langt ud på aftenen. Selvom der ikke er en formel organisering, er der styr på tingene. Den overordnede sessionstyring foretages af Martin O’Hare, som flyttede til Danmark i 1981 og i dag er professionel booker og spiller i begge de professionelle bands, Ash Plant og Trad Lads³⁹. Sessions blev startet og struktureret af Martin O’Hare omkring 1981. Han har fx – da det tidligere sessionsted, Rådhuskroen, ikke længere ville være med – fået skabt kontakten til Bloomsday. Gratis adgang.

(*New*) *Foley’s* i Stenosgade er mere internationalt, og der er mere sang. Nogle mener, at det er mere folkeligt, og nogle mener, at det mest er irsk/skotsk singer-songwriter musik. Sessions har også her en hyret sessionleder betalt af værtshuset. Søndag aften. Gratis adgang.

Der er irsk musik på mange af de andre irske værtshuse – men det er de to ovenstående der er musikernes steder – og dér hvor nytilkomne musikere bliver sluset ind i miljøet og bliver ”oplært”. Nogle af de danskere som bevæger sig i de irske miljøer, bevæger sig også på den danske traditionelle scene (fx folkedanserforeninger, folkemusikhuse, ROD).

Copenhagen Folk Club (CFC)

– er en koncertforening centreret omkring irsk musik – med en del dansk/nordisk traditionel kontemporær musik. I perioden 1997-2005 har flg. danske bands spillet i CFC regi: Lang Linken – Baltinget – Phønix – Klitgaard, Høirup, Haugaard – Tek3 – Haugaard & Høirup –

³⁹ Trad Lads spiller udelukkende irsk traditionel musik, mens Ash Plant har enkelte traditionelle danske melodier på repertoiret – spillet i irsk stil.

ULC – Færd – og flg nordiske artister: Väsen, SWÅP, Helsinki Melodeon LadiesMay, Nyckelharpsorkestern, Bazar Blå. CFC fungerer derfor som scene (og inspirationskilde) for både de irske miljøer og for de dansk/nordiske miljøer. To faste spillesteder indgår desuden som en del af det irske miljø: Bartof Café på Frederiksberg (med koncerter og sessions – iøvrigt også danske/blandede sessions for et par år siden⁴⁰) og Baltoppen i Ballerup (større koncerntavne).

Copenhagen Irish Setdancers

– er en amatørforening, der har som formål “at fremme glæden og kendskabet til irsk dans og herigennem styrke den kulturelle kontakt til Irland”. Foreningen promoverer sig⁴¹ som værende baseret på frivillig arbejdskraft, have nogle faste undervisere tilknyttet, og at al undervisning foregår ulønnet. Medlemskab koster kr. 650,- for en sæson, der går fra september til maj. Der danses en gang om ugen. Derudover afholdes en række workshops og "ceili'er", irske danseballer, hvor musikken leveres af lokale (danske) orkestre. Der arrangeres også undervisning og optrædener “ud af huset”. De mest rutinerede dansere deltager så ofte de kan i dansekurser i Irland.

Green Steps & Dark Green School of Irish Dancing

Green Steps er en professionel irsk dansetrup bestående af tre personer hvoraf to, Marianne Green og Julie Mørk, er uddannet af professionelle irske dansere. De danser primært til det dansk/irske bands Trad Lads – men også til Ash Plant (i alt 37 performances i DK, Norge, Italien i 2004). Sammen har de **Dark Green School of Irish Dancing**, som er en professionel danseskole, der tilbyder undervisning i irsk dans til børn og voksne på alle niveauer (både traditionel dans og Riverdance).

Copenhagen Irish Festival

Den årlige irske festival i København i november (4 dage) arrangeres af en frivillig komité med ovennævnte Martin O'Hare som officiel kontaktperson. Programmet består af større og mindre irske navne, lokale navne og fx Singing Session, Workshops, Jamsessions – og Whiskey Tasting. Festivalen besøges af musikere, dansere og publikum fra hele Danmark. På hjemmesiden oplyses en lang række samarbejdspartnere (sponsorer m.m.), som indikerer at festivalen samarbejder bredt både inden- og udenfor de københavnske irske miljøer.

Cajun-miljøet

Cajun-miljøet i København er ikke ret stort. Det faste mødested er jam på Kulturcafeen, hvor 20-40 cajun-entusiaster fra Storkøbenhavn, Køge og Roskilde mødes. De sidste par år har der været jam/dans én til to gange om måneden på Bar Blues m. mulighed for cajunmad via forudbestilling. 20-40 musikere og dansere deltager i arrangementet, som nu er flyttet til Kulturcafeen, Holmbladsgade (Amager), hvor kokken fra Bar Blues leverer mad. Den store ildsjæl indenfor det københavnske (og danske) cajunmiljø er Elsebeth Krogh. Hun er medlem af det professionelle nordiske band Cajun du Nord, og spiller professionelt i hele Europa, har skrevet en bog om cajun musik, og organiserer og leder cajun workshops, musikundervisning og ture til Louisiana. Initiativerne styres dels privat og dels gennem fx Tingluti Aftenskole. Den årlige danske Cajun Festival er startet i 2004 og afholdes i Køge. Initiativet er udgået fra kredsen omkring køgeorkestret, Køge Cajun Special. Hovednavnet i 2005 var hentet direkte fra Louisiana, USA – og programmet bød desuden på orkestre fra Danmark og Sverige, masterclasses, ”spil i gaderne i Køge by” og “Åben Acoustic Jam”.

⁴⁰ Arrangeret af Malene Beck (Instinkt, de Fries & D Beck m.fl.)

⁴¹ På hjemmesiden.

Opsummering: Storkøbenhavn

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger og -orkestre.

- ❑ Da undersøgelsen ikke har omfattet alle de registrerede aktører, giver det ingen mening at opstille medlemstal i forenklet form. Men de 7 undersøgte folkemusikhuse, -laug, -foreninger og -orkestre har tilsammen lidt over 400 ”medlemmer”⁴² (ca. 180 musikere) – og heraf er der mange som er ”medlemmer” af fx både Folkets Hus Spillefolk, Frederiksberg Folkemusikhus, og Københavns Folkemusikhus.
- ❑ Kontingent: fra 0-100 kr (Værløse Folkemusikanter, som er organiseret som musikskoleaktivitet, er ikke medtaget).
- ❑ Økonomi: generelt OK – bortset fra Købehavns Folkemusikhus, som mangler penge til lokaler, kurser og professionelle arrangementer.
- ❑ Aktiviteter: Generelt ugentlige interne/offentlige øve- og spille-danseaftener. Månedlige balarrangementer. Nogle ”ensembler” har forholdsvis stor udadvendt aktivitet. Kun Københavns Folkemusikhus og Værløse Folkemusikanter arrangerer professionelle baller/legestuer.
- ❑ Lokaler: meget forskellige forhold. Fra optimalt til dybt problematisk.
- ❑ Medlemsblade: Københavns Folkemusikhus har tidligere udgivet månedligt trykt medlemsblad. Dette er pt. sat i bero.
- ❑ Samarbejde: kun få formaliserede samarbejder. Samarbejde omkring at spille hos hinanden er meget udbygget.
- ❑ Ungdomspolitik: generelt Nej!
- ❑ Generelle problemer: Der mangler dansere. Der mangler unge.
- ❑ PR og informationsmateriale: Alle har velfungerende hjemmeside, hvoraf nogle er af meget høj standart.

Aktiviteterne i de storkøbenhavnske folkemusikhuse er struktureret på forskellige måder:

Indenfor den dansk-svenske spillemandsmusik/dans er Københavns Folkemusikhus, Holte Folkemusikhus, Frederiksberg Folkemusikhus og Folkets Hus Spillefolk bygget op omkring et spillelaug eller orkester, som øver enten som lukket gruppe eller via åbent øvelse/fællesspil. Lauget eller orkesteret spiller til et månedligt åbent balarrangement, hvor der ofte er spillegrupper udefra.

Gladsaxe Spillemandslaug har også tidligere fungeret sådan, men har nedtonet de faste månedlige baller. Til gengæld holder man fast ved en betydelig aktivitet udenfor de traditionelle folkemusikmiljøer – og har fx tilpasset sig et lokalt behov for musik til square-dans.

Mht. faste udadvendte arrangementer har Spillemandsdansen i Lyngby det højeste aktivitetsniveau blandt de storkøbenhavnske huse/laug/grupper (et ugentligt offentligt spille-danse arrangement + det månedlige ”Det Åbne Hus” med grupper udefra). Til gengæld har man kun få udfarende aktiviteter.

Værløse Folkemusikanter er en bredere folkemusikalsk spiller. Aktiviteterne sigter både mod folkedanser- og folkemusikhusmiljøerne og mod det almene danske musikmiljø. Via et stort og bredt musikrepertoire tilbyder man både musik til koncert og dans. Aktiviteter som CD-udgivelser og komponistkonkurrence peger desuden mod nytænkning og et vist professionelt ambitionsniveau. Værløse Folkemusikanter er i øvrigt den eneste af de her beskrevne grupper, som synes at være forbundne med Spillemandskredsen. Den arrangerede musikform – med hertil hørende nodespil – sætter nogle begrænsninger i forhold til de behov, man har i mange folkemusikhuse eller -laug.

Selvom aktiviteterne er centreret om musik og dans, har næsten alle huse/laug/grupper det sociale som et meget væsentligt element. Nogle opfatter foreningen/aktiviteterne som sociale sikkerhedsnet (fx nogle af medlemmer af Spillemandsdansen i Lyngby og Folket Hus Spillefolk).

⁴² Holte Folkemusikhus og Frederiksberg Folkemusikhus er ikke organiseret som foreninger og har ingen ”medlemmer”. Jeg har derfor brugt de tal fra ”adresseliste” og deltagere som er nævnt ved de beskrivelser.

Samtlige huse/laug/grupper i Storkøbenhavn danner, sammen med ligesindede i Roskilde, Køge og Frederiksborg Amt, et miljø, hvor man kender hinanden og spiller gratis hos hinanden. Politiken er ”noget for noget”. Alt i alt er der således tale om et ikke-formaliseret netværk, hvor alle foreninger/initiativer er med til at levere et varieret udbud af musik indenfor bal-genren.

Indenfor fødekæde og vækstlag har miljøet – sammen med Tingluti Aftenskolen – et varieret tilbud af undervisning og udøvelse på alle planer. Man kan lære de grundlæggende færdigheder på en almindelig musikskole/aftenskole – eller starte direkte med folkemusikgenren hos Tingluti. De enkelte huse/laug arrangerer special-kurser og seminarer med egne eller udefra kommende professionelle instruktører, og herudover foregår der en gensidig undervisning og egenlæring ved øve- og sammenspilsaftener. Mange spiller næsten udelukkende i større grupper, mens andre danner selvstændige grupper.

Næsten alle huse og laug melder om mangel på unge. Alderen er generelt omkring 50 år og opefter – og ofte med en gennemsnitsalder tæt på de 60 år. Til gengæld synes man, at man har nogle velfungerende miljøer – og det er kun de færreste (Gladsaxe) der har skabt nogle konkrete tiltag for at få fat i de helt unge. Ungdomsgruppen i Folkets Hus Spillefolk er således kun opstået fordi et par unge ”holdt ved” gennem en længere periode – et initiativ som måske i højere grad kan tilskrives nogle unge ildsjæle fremfor nogle bevidste tiltag fra ”de gamle”. Til gengæld har Folkets Hus Spillefolk nogle holdninger og lokalefaciliteter, der tilgodeser de unges behov for at gøre tingene på deres egne måder, samtidig med, at de unge kan nyde godt af de muligheder og netværk, som de gamle Spillefolk kan tilbyde.

Hvis man i første omgang udelukker Folkets Hus Spillefolk, meldes der om mangel på folk til det organisatoriske arbejde. Der er efterhånden ret få ildsjæle, som til gengæld yder en stor arbejdsindsats. Mange af organisationsfolkene har stor erfaring indenfor organisationsarbejde. Arbejdet er, via mange års traditioner, lagt i faste rammer og glider derfor generelt problemfrit. Til gengæld kan det måske være svært for nye og uerfarne kræfter at komme ind i arbejdet. Samme problem gælder med hensyn til de ofte store musikalske repertoarer, som de etablerede musikgrupper har oparbejdet: man skal enten være meget dygtig til at spille efter gehør – eller bruge megen tid på at øve efter noder.

For to af husene/laugene er der, eller har været, store problemer omkring lokaler. Efter 26 år på DTU, har Spillemandsdansen været hjemløse i en periode. Problemet synes nu at være løst. Københavns Folkemusikhus har pt. store lokaleproblemer, og hvis problemet ikke løses snarligt, kan det være dødsstødet for foreningen.

Andre, fx Frederiksberg Folkemusikhus, har forholdsvis store udgifter til leje af lokale til det månedlige arrangement. Men man oplever det ikke som et problem. Frederiksberg Folkemusikhus kan opfattes som en specialiseret overbygning til nogle af de andre folkemusikhuse. Man har kun denne ene aktivitet – og lokalet betales uden problemer via den opkrævede entré.

Sammenlignet med Fyn er der nogle forhold som springer i øjnene:

Der er hos mange af de velfungerende initiativer en udpræget lyst til at klare sig uden økonomisk støtte udefra. Økonomien fungerer fint via små medlemskontingenter og mindre deltagerbetaling ved baller, kurser osv. Hos de mere udfarende grupper er der desuden en vis indtjening via betalt udespil. Mange vil af principielle årsager ikke have professionelle orkestre udefra. Man foretrækker ”noget for noget” princippet og har en modstand mod de professionelle orkestre. Der synes dog at være nogle interne konflikter. Mange af medlemmerne oplever det sociale fællesskab, og det at ”alle er lige”, som det absolut vigtigste. Andre oplever også dette sociale fællesskab som en vigtig faktor, men har desuden ambitioner om at højne udbredelsen og det musikalske niveau. Det generelle er dog, at man er tilfredse med tingenes tilstand, så længe der er en fornuftig basis af musikere og dansere. Og man ved jo også godt, at hvis man vil udvide aktiviteterne (praktisk og økonomisk) vil det også betyde en større arbejdsbyrde på det organisatoriske og administrative plan !

Hos de foreninger som jeg har talt med, er det kun Københavns Folkemusikhus som direkte klager over manglende offentlig støtte. Jeg skal i den sammenhæng gøre opmærksom på, at jeg ikke har talt personligt med Værløse Folkemusikanter! Men mht. Københavns Folkemusikhus har man tidligere haft langt flere aktiviteter; både indenfor udforskning, formidling og dygtiggørelse (i lighed med Albertslund Folkemusikhus) og i form af baller med professionelle orkestre. En person nævnte, at problemet for Københavns Folkemusikhus er, at det organisatoriske har været på for få hænder, at man har været for vant til offentlig støtte – og at sidstnævnte forhold kan have virket som en sovepude.

I historisk perspektiv fremstår Folkets Hus Spillefolk fremstår som en vigtig dynamisk faktor eller kraftcenter. Alle kender FHS. Næsten alle (både dansere og musikere) har været dér en eller mange gange. Og alle har en mening om FHS! Der har i tidens løb været mange personer ”igennem” FHS. Man har fx en intern – men let tilgængelig – adresseliste på 240 personer via hjemmesiden. FHS arrangerer regionens eneste spilletræf, som agerer som scene, samlingssted og kontaktflade for både amatører og professionelle. FHS arrangerer en række aktiviteter (kurser, ture m.m.) som også bruges af ikke-medlemmer. FHS har skabt og bestyrer ”nodesamlingen på nettet” som nærmest har fået karakter af at være den officielle nationale nodesamling indenfor området.

Albertslund Folkemusikhus og Københavns Folkemusikhus har tidligere – lidt på hver deres måde – haft en betydelig udviklende betydning. De mere synlige ambitiøse initiativer fra disse folkemusikhusene synes pt. at være væk – og er tilsyneladende ikke videreført indenfor andre aktører. Til gengæld er der masser af vedvarende kræfter – og masser af potentiale, både på det musikalske og det dansemæssige område.

DF, DGI & DFS

- Antal aktører: 1 DF amtsforening med 24 lokale foreninger (hvoraf 2 også er medlem af DGI) + 1 DFS amtsforening med 56 personlige medlemmer plus 5 kollektive medlemmer. Amtsaktivitetsudvalget indenfor Dans og Musik i DGI Storkøbenhavn synes kun at eksistere på papiret.
- Medlemstal i lokalforeningerne: fra 10 til 112 medlemmer
- Samlet medlemstal: ca. 1100.
- Kontingent: op til 1.050 kr årligt for voksne. Aldersdifferentieret kontingent.
- Aktiviteter: Ugentlige interne øveaftener (dans) i foreningerne. Desuden fælleskurser og fællesøvelse. Flere af foreningerne arrangerer legestuer – ofte med professionel musik – og enkelte alment offentlige balarrangementer samt kurser i musik.

Folkedanserforeningerne i Storkøbenhavn er udelukkende DF-foreninger. DGI har således ikke vundet fodfæste i regionen. DFS afholder kun få arrangementer. DF-bladet ”Aved Om” udkommer 5 gange årligt, og informerer om arrangementer indenfor folkedanserområdet.

En mindre del af folkedanserne kommer også til de åbne arrangementer i Folkemusikhusene. Det skal endvidere bemærkes, at éndags-arrangementet, Aldershivlestævnet, arrangeres af to folkedanserforeninger og præsenterer et bredt udsnit af DFS- og Folkemusikhus-spillemandsmusik fra Storkøbenhavn, Roskilde og Køge. Nogle af musikerne i Værløse Folkemusikanter spiller i folkedanserforening (et medlem er desuden medlem af DFS’ landsstyrelse). Jeg har kendskab til enkelte musikere fra det irske miljø som også spiller i folkedanserforening. Herudover har jeg ikke undersøgt i hvilken grad folkedanserforeningernes spillemænd bevæger sig i flere miljøer. Men nogle af musikerne hos Spillemandsdansen i Lyngby må forventes at gøre det. Til gengæld er jeg næsten helt sikker på at ingen af musikerne i Folkets Hus Spillefolk og gruppen Frøberg spiller i folkedanserforening.

Undervisning (formaliseret)

- Antal aktører: 1
- Medlemstal (elever): ca. 240 – heraf 130 på musikhold og 110 på dansehold.

Udover den undervisning, som tilbydes i folkedanserforeninger og DFS, har regionen en betydelig spiller indenfor den formaliserede undervisning i folkemusik og folkedans/gammeldans: Tingtuti

Aftenskole som sandsynligvis er landets største undervisningsinstitution indenfor folkemusik. Tingluti har en betydning som vækstlagsspiller i det storkøbenhavnske folkemusikmiljø. Her kan man lære at spille på et instrument og evt. fortsætte på et sammenspilshold. Tingluti har tilknyttet en række dygtige undervisere, og har således også en efteruddannelses- eller vedligeholdelsesfunktion. Lederen af Lirum Larum Aftenskolen i Roskilde, som er en erfaren musiker og danser, går fx til sammenspil i Tingluti, fordi instruktøren dér "er så god". Tingluti Aftenskolen har eksisteret i mange år og har mange og varierede undervisningstilbud. Men Tingluti er mere end en aftenskole. Det er også et miljø, hvor nogle orkestre har fast tilknytning, og hvor mange bliver ved med gå på det samme sammenspils-/orkesterhold i mange år. Tingluti har desuden den månedlige offentlige danseaften, hvor alle har mulighed for at møde hinanden. Selvom der kan konstateres en række sammenhænge mellem Tingluti og folkemusikhuse, -laug – foreninger og –orkestre, er der samtidig mange, der opfatter folkemusikhuse og Tingluti som "to forskellige verdener". Der er således nogle klare ideologiske forskelle mellem "de to verdener", men det virker som om disse verdener fungerer udemærket som supplement til hinanden: Tingluti tager sig af det formaliserede, og folkemusikhuse m.m. tager sig af de friere initiativer, hvor deltagerne har et større medansvar for at aktiviteterne sker og lykkes.

Undervisning (selvbestaltede kurser o. lign.)

Som tidligere nævnt organiserer nogle af de storkøbenhavnske folkemusikhuse en del undervisning i form af mindre kurser og seminarer. Og den konstant gensidige undervisning og dygtiggørelse ved øve- og sammenspilsaftener har stor betydning for udviklingen af musikalske færdigheder. Hertil kommer de muligheder, som disse scener giver for at lære at spille til dans.

Koncertforeninger, festivaler, stævner (dansk)

- Antal aktører: 0
- Antal årlige koncerter: 0
- Antal større årlige events: 3

Folkets Hus Spilletræf har stor betydning for folkemusikhusområdet, de professionelle dansk-svenske netværker og de frie initiativer – mens Aldershvilestævnet synes at skabe en forbindelse mellem folkedanser- og folkemusikhusmiljøerne. Man kan måske undre sig over, at der ikke er flere lignende eller større initiativer i en storby af denne størrelse!

Nordlysfestivalen er et nyt koncerttiltag, som nu også har eksperimenteret med en tilknyttet danseworkshop og bal. Kulturhuset Islands Brygge – som huser festivalen – er interesserede i flere folkemusiktiltag, men mangler de organisatoriske kræfter. Det lader derfor til at festivalen og kulturhuset rummer nogle potentialer der kan pege fremad.

Professionelle orkestre

De storkøbenhavnske folkemusikhuse, -laug, -foreninger og –orkestre benytter tilsyneladende aldrig lokale professionelle balorkestre. Stort set alle de danske professionelle "højstatus" orkestre indenfor det traditionelle balområde er tilknyttet andre regioner. The Original Danish Polcalypso Orchestra tilhører i denne sammenhæng et randområde pga. musikrepertoiret – og er nok generelt for dyre til de storkøbenhavnske bal-økonomier. De professionelle musikere indenfor det danske folkemusikområde spiller tilsyneladende enten traditionelle eller nykomponerede viser eller blandingsstilarter. Eller også er de ikke synlige i det offentlige miljø. Det irske miljø har til gengæld pt. mindst 3-4 orkestre hvoraf to af dem stort set består af samme musikere (Ash Plant og Trad Lads). I alt rummer det irsk/keltiske miljø nok omkring 15-25 fuldtids- eller næsten-fuldtids-professionelle musikere, som i øvrigt også har indtjening i andre musikalske sammenhænge.

Ungdomsinitiativer

Mindst én af folkedanserforeningerne har en selvstændig børneafdeling – men med vigende tilslutning. Ungdomsgruppen i Folkets Hus fungerer fint og har bl.a. taget initiativ til et nyt offentligt polka-rave arrangement (inspireret af Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium). Arrangementet er endnu på forsøgsstadiet. Selvom Ungdomsgruppen primært holder sine egne øve-mødeaftener er der tendenser til at samarbejdet med "de gamle" i Folkets Hus fungerer bedre og bedre. Der er desuden mindst én selvbestaltet musikgruppe (bl.a. med deltagelse af et medlemmerne af Ungdomsgruppen) som spiller en del ude i både Storkøbenhavn og Roskilde. Men der eksisterer fx ikke et formaliseret

regionalt netværk af ROD/FOD deltagere. Nogle af balarrangørerne melder dog om øget tilslutning af unge ved de arrangementer, hvor unge professionelle musikgrupper spiller.

Arkiv, forskning, museum

Der har tidligere været et personsammenfald af aktive medlemmer i Albertslund Folkemusikhus, Københavns Folkemusikhus, Dansk Dansehistorisk Arkiv, Dansk Selskab for traditionel Dans og Musik – og medarbejdere ved ”den store” institution indenfor området, Dansk Folkemindesamling. En lille gruppe mennesker – primært uddannet på Institut for Nordisk Folkemindevidenskab (senere: Institut for Folkloristik) bevægede sig bredt indenfor de københavnske miljøer, der beskæftigede sig med indsamling og forskning indenfor området. Dette skabte et vist samarbejde – som i dag synes stort set ikke-eksisterende; bl.a. fordi den indsamling og udforskning som tidligere blev udført bredt indenfor folkemusikhusområdet – og af Dansk Folkemindesamling – nu synes at være ophørt.

Frilandsmuseet i Lyngby (har ikke været nævnt!) har i øvrigt to musikere/kulturformidlere ansat i ferieperioderne, og Spillemandsdansen i Lyngby, Gladsaxe Spillemandsdrag og nogle folkedanserforeninger optræder årligt på museet.

Det irske miljø

– inkluderer:

- ugentlige sessions
- professionelle orkestre
- 1 danseforening, 1 danseskole og 1 dansetrup
- 1 koncertaktør med i alt ca. 8 antal keltiske/danske/nordiske koncerter årligt
- 1 større event

– fungerer generelt helt anderledes end ”de danske” miljøer. På musikområdet er de to irske ugentlige sessions vigtige spillere som sociale fora og vækstlag. Disse sessions er styret af selvbestaldede initiativtagere og har en vis form for formaliseret styring via hyrede, professionelle sessionledere. Miljøerne fungerer både som scene for ”rendyrkede” amatører, upcoming amatører og professionelle musikere. Basisscenerne er en række irske værtshuse o. lign., der fungerer som mødesteder og spillesteder uden offentlige tilskud. Siden 1960’erne har København fostret nogle musikere og orkestre, som i dag har international standard – og som både spiller på den lokale, den danske og den internationale ”irske” scene. Der er derfor masser af musikalsk ekspertise i det københavnske miljø. Enkelte af musikerne underviser desuden i Tingluti Aftenskole og Musikaftenskolen Lirum Larum i Roskilde. Den professionelle musiker, booker og koncertarrangør, Martin O’hare, har været en vigtig organisatorisk faktor. Han har haft en finger med i spillet vedr. både sessions, koncertforeningen Copenhagen Folk Club og Copenhagen Irish Festival. Der er i dag desuden udviklet et dansemiljø i tilknytning til musikmiljøet – og der er et tæt og ofte professionelt samarbejde mellem musikere og dansere. Dansemiljøet har således udvidet musikernes mulighed for indtjening.

Copenhagen Folk Club præsenterer ikke udelukkende irsk/keltisk musik, men har også en del orkestre indenfor dansk og svensk kontemporær traditionsmusik. Copenhagen Irish Festival er samlingsstedet for de danske irske miljøer – og er ikke kun en koncertfestival. Her mødes alle aktørerne indenfor miljøet (musikere, dansere og publikum) til koncerter, sessions, workshops og dans. Hverken Copenhagen Folk Club eller Copenhagen Irish Festival modtog midler fra Kunstrådet i 2005; initiativerne finansieres primært på støtte fra lokale fonde og sponsorer – samt entréindtægter.

Cajun-miljøet

i Storkøbenhavn er tæt forbundet med cajun-miljøet i Køge – og har mange relationer til folkemusikhusmiljøerne. Ildsjælen Elsebeth Krogh er musiker og musikunderviser med international standart – og har haft stor betydning som musik- og kulturformidler i de danske cajun-miljøer.

Tværgående regionalt samarbejde

Opdelingen mellem de danske traditionelle musik- og dansemiljøer og folkedansermiljøerne synes her lidt mindre udtalt end på Fyn. Der foregår intet samarbejde, men der sker en vis sammenblanding på fx Aldershvilestævnet. Det må også forventes, at der er musikere som både spiller til gammeldans og

folkedans – men i væsentlig mindre omfang end på Fyn. Når det gælder ”det traditionelle” er der kun lidt kontakt mellem de danske og de irske miljøer. Der er dog en vis interesse for ”det danske” blandt ”de irske”. Nogle spiller både irsk og dansk musik⁴³ og nogle dansere danser både dansk/svensk og irsk. På koncertscenen har den irsk-orienterede Copenhagen Folk Club en del dansk/nordisk musik på programmet. De unge har en tendens til at bevæge sig mere rundt end ”de gamle”. Udover de folkedansere som bevæger i flere miljøer, foregår de regionale samarbejder således næsten udelukkende indenfor nogle ret skarpe miljø-opdelinger.

---

⁴³ Orkestret Ash Plant's relationer til den traditionelle danske musik kan fx aflæses i repertoiret, som indeholder en del traditionelle danske melodier – spillet i irsk stil.

ROSKILDE

BEMÆRK: Beskrivelsen af Roskilde fokuserer på Lirum Larum-miljøet i Roskilde og eventuelle sammenhænge med DF, DFS og DGI foreninger. Der er derfor fokus på aktiviteter i Roskilde by. DF, DFS og DGI foreninger beskrives dog ud fra deres respektive amtslige og regionale organisering.

Jeg har fundet flg. aktører i området:

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre:

Roskilde Folkedanserlaug (LL)

Roskilde Spillemandslaug (LL)

DF & DGI Folkedanserforeninger: Diverse foreninger incl. Ramsø Folkedanserforening og Spillemandslaug (DF/DFS).

Danse Folkedanseres Spillemandskreds: Roskilde Amts Spillemænd (42 medlemmer).

Undervisning: Musikaftenskolen Lirum Larum (LL)

Koncertforeninger, festivaler, stævner:

Folk Roskilde (LL)

Roskilde Spillemandsstævne (LL)

Professionelle orkestre: Rejseorkestret⁴⁴ (LL)

Ungdomsinitiativer: ?

Arkiv, forskning, museum: ?

Andet:

Roars Felegilde (LL)⁴⁵

Folkemusikmiljøet i Roskilde er kendetegnet ved Lirum Larum-miljøet (mærket "LL") som derfor beskrives samlet.

---

⁴⁴ Rejseorkestret (R) er et selvstændigt orkester – og er i dag ikke en del af Lirum Larum. R beskrives dog her sammen med Lirum Larum fordi: 1/ R er opstået via Lirum Larum, 2/ nogle af medlemmerne af R har været LL's ideologiske bagmænd og 3/ R medlemmerne opfattes af mange som en del af LL.

⁴⁵ Roars Felegilde (RF) er et selvstændigt initiativ – og er ikke en del af Lirum Larum. RF beskrives dog her sammen med Lirum larum af nogenlunde samme årsager som nævnt vedr. Rejseorkestret.

Lirum Larum

Lirum Larum består af Roskilde Folkedanserlaug, Roskilde Spillemandslaug og koncertforeningen Folk Roskilde som sammen arrangerer det årlige Roskilde Spillemandsstævne. Alle foreningerne samarbejder om medlemsbladet Lirekassen, som udsendes til samtlige medlemmer 10 gange årligt. Undervisningsområdet varetages af Musikaftenskolen Lirum Larum. Hertil kommer den professionelle gruppe, Rejseorkestret, som udspringer af Lirum Larum miljøet og initiativet Roars Felegilde, som her grupperes sammen med Lirum Larum.

Forhistorien.

Det startede med Folkemusikgruppen Lirum Larum, som opstod omkring 1970/71. Via arkiverne i Dansk Folkemindesamling og opsøgende arbejde til gamle musikere, fik de hurtigt skabt sig et ”originalt” dansk folkemusikrepertoire. De første optrædender var i 1971. Poul Bjerager Christiansen, som var en af de organiserende kræfter i folkemusikgruppen fortæller⁴⁶:

Da vi havde dannet Lirum Larum-gruppen, ville vi jo gerne have nogen at spille for. Derfor lavede vi en folkemusikklub (Lirum Larum Folkemusikforening – 1971), for så havde vi et sted at spille. Via Thorkild Knudsen⁴⁷ kom hele ideologien med at det var brugsmusik, altså dansemusik. Derfor lavede vi Roskilde Folkedanserlaug (1975), hvis formål var at lære folk at danse til musikken. Og for at gøre musikken mere kvalificeret lavede vi et spillemandslaug (1975), for dér at oplære folk til også selv at kunne spille. Så fra rollen med at stå på scenen og spille ned i hovedet på folk – gik vi over til at få folk med, så de selv var en del af det. Vi skulle jo også leve af det, sådan halvvejs. Så lavede vi Lirum Larum Aftenskole (1976), fordi det var en god måde at organisere undervisningen. Og så lavede vi Roskilde Spillemandsstævne, i 1976, fordi det var godt at udbrede det til den store befolkning. Så kørte det. Det blev så garneret med bladet Lirekassen, så det hele var bundet sammen. Og på det tidspunkt var der 2000 aktive mennesker i Roskilde der dyrkede folkemusik⁴⁸. Det var helt uden sammenligning det største miljø i Danmark dengang.

Lirum Larum folkene havde visioner om at få deres eget hus, Folkemusikkens Hus i Roskilde. Det blev ikke til noget, men i stedet gik de sammen med andre kulturforeninger og fik startet Kulturhuset i Roskilde (1983) midt i byen – som blev det faste koncert, spille- og øvested frem til 1999. Herefter var man mere eller mindre hjemløse i en periode. Nu har man fået faste lokaler til den ugentlige *onsdagsaften* i det nye Kulturhuset Kildegården (som ikke ligger lige så centralt som det gamle Kulturhus, men dog ligger under 1 km fra Domkirken). Og koncertforeningen har fået samarbejde med byens regionale spillested, Gimle.

Roskilde Spillemandslaug

Oprettet 1975. Ca. 165 medlemmer, heraf mindst 30-40 spillemænd som er aktive laugsspillere. Lauget har i alt 25 musikgrupper tilknyttet med i alt 78 spillemænd tilknyttet. I øjeblikket er der stilstand i medlemstallet. Nogle forlader og andre kommer til. Der er enkelte børn og unge (primært børn af medlemmer). Aldersfordeling: hovedparten fra 55 år og opefter. Medlemmerne af Roskilde Spillemandslaug spiller ved forskellige lejligheder under laugets navn, og er desuden organiseret i mindre grupper, som spiller til dans bl.a. ved onsdagsaftenerne. Mange af grupperne spiller også "ude". Spillemændene finder sammen i grupperne, når de deltager i de forskellige arrangementer: onsdagsaftener, laugsaftener, kurser

⁴⁶ Poul Bjerager Christiansen var en central person ved organiseringen af Lirum Larum miljøet frem til starten af 80'erne. Derefter medlem af bl.a. Rejseorkestret. Her refereret fra et interview fra 12/6 –2002, gengivet i redigeret og forkortet form.

⁴⁷ Arkivar ved Dansk Folkemindesamling; Skaberen af Folkemusikhuset i Hogager (startet i 1971) og ideologien bag folkemusikhusbevægelsen.

⁴⁸ Ifølge Musikalsk Folkekultur (Albertslund, november 1981) blev bladet Lirekassen i 1981 postmodelt til alle medlemmer af de fire Lirum Larum foreninger – og trykt i et oplag på 800 stk. Men det udelukker selvfølgelig ikke, at der på det tidspunkt (eller senere) kan have været 2000 aktive i Roskilde!

osv. På laugsniveau er der samarbejde med Højreby Spillemandsdrag og Køge Spillemandsforening “når lejligheden byder sig”. Kontingent: 150 kr årligt.

Roskilde Folkedanserlaug

Oprettet 1975. Laugets formål er at udbrede kendskabet til folkedans, idet folkedans tolkes meget bredt, og der lægges vægt på, at man danser for sin fornøjelses skyld og ikke med henblik på ensartethed og opvisning. Der bruges ikke dragter. Folkedanserlauget arrangerer 5-6 baller pr. sæson, og starter altid op med et bal, hvor nogle af Spillemandsdragets orkestre spiller op til dans. Lauget har i øjeblikket ca. 90 medlemmer, som mødes på onsdagsaftenerne, baller og kurser, og kontingentet er 150 kr årligt.

Folk Roskilde – Lirum Larum Folkemusikforening

Dannet 1971. Ca. 70 medlemmer. En del af medlemmerne er også medlem af en eller flere af de andre LL-foreninger. Hovedparten af medlemmerne er fra 50 år og opefter. Dog enkelte yngre medlemmer og publikummer (afhængigt af koncertartisten). Foreningen arrangerer 10-12 koncerter indenfor viser, folk og folkrock og har nu fået etableret et fast samarbejde med det regionale spillested, Gimle. Det går OK. Til arrangementerne er der fra fuldt hus til næsten tomt. Men med støttemidler går det, så længe der alt i alt kommer tilpas med publikummer.

Foreningen modtager støtte fra Roskilde Kommune, Roskilde Amt – og ved Kunstrådets Hoveduddeling 2005 fik man 30.000 kr til 14 koncerter. Folk Roskilde arrangerer primært koncerter med professionelle kunstnere. Og aldrig dansearrangementer. Enkelte koncerter afholdes andre steder, når pladsforhold eller andet betyder, at det ikke er muligt at være på Gimle. Folk Roskilde samarbejder primært med folkfestivaler og spillesteder.dk. Nogle bestyrelsesmedlemmer er desuden med til at organisere det årlige Spillemandsstævne. Den nuværende bestyrelsessammensætning i Folk Roskilde betyder, at der ikke er den samme interesse for amatørmusik/traditionel musik som tidligere. Samhørighedsfølelsen – og samarbejdet med de andre LL-foreninger – er derfor for nedadgående. Kontingent: 150 kr årligt.

Bestyrelsesmedlemmerne i Folk Roskilde har i juli 2005 stiftet en ny forening, **Ro'folk Roskilde Folkfestival**. Foreningen vil skabe en folkfestival med navne fra den skotske, irske og nordiske scene (folk, folkrock, folkemusik og tilgrænsende genrer, som visesang, blues og musik, der danner fusioner mellem andre genrer og folkemusikken). Foreningen har modtaget 25.000 kr fra Kunstrådet til den første festival i 2006.

Musikaftenskolen Lirum Larum – Den Rytmiske Aftenskole i Roskilde.

Aftenskolen er oprettet under folkeoplysningsloven. Programmet indeholder tilbud indenfor traditionel folkemusik og -dans, nyere rytmisk musik og almen musikundervisning. Aftenskolen er altså en almen musikaftenskole med fokus på folkemusik; og i særdeleshed dans/nordisk folkemusik. Indenfor det folkemusikalske område udbydes der danseundervisning i danske/nordiske danse (“vores kulturarv”) – polska og schottish (“Nordens svar på salsa og tango”) – Rorospols – Polska-pols-springar-finsk polka – svenske danse. Indenfor sammenspilsundervisning: spillemandsmusik. Man har desuden en lang række instrumentalhold incl. de traditionelle folkemusikinstrumenter som violin (dansk, svensk, irsk), harmonika (knap- og tangentharmonika, torader) og blæserinstrumenter: blokfløjte, tværfløjte, trompet, saxofon og klarinet. Herudover har aftenskolen en lang række hold indenfor elementær musiktræning, internationale stilarter og rytmisk musik (fx elementær rytmisk træning, rytmisk sammenspil, argentinsk tango, mavedans og afrikansk dans). Der udbydes også weekend- og temakurser (fx “Sønderho-dag” med undervisning i dans, harmonika, violin m.m. – og med efterfølgende bal).

Det er vanskeligt at udregne et præcist (og sammenligneligt) elevantal, men omregnet til fortløbende hold (en gang om ugen) har aftenskolen i efteråret 2005 haft ca. 100-120 elever på holdene indenfor det folkemusikalske område. Aftenskolen benytter i alt ca. 12 forskellige undervisningssteder incl. lokaler på Kildegården, hvor der foregår undervisning i forbindelse med en af de faste Lirum Larum aktiviteter: *onsdagsballet* (se nedenfor).

Hvordan går det? I aftenskolen kører folkemusikken ikke så godt. Det er de andre ting, der er populære. Det går fx ikke så godt med folkedanserholdet. Førhen var der op til 40 elever på holdet. Det er nu nede på 13 – og det er mange! Og der er klart nedgang på folkemusikholdene. Men der er pt. mange violinelever. Der var mærkbar nedgang i forbindelse med den nye aftenskolelov i 2001, hvor priserne røg op. I år går det igen lidt bedre, “men vi skal nok sætte priserne op til næste år”.

Aktiviteter, samarbejde & vækstlag

Der afholdes årligt to “fabriksmøder”⁴⁹ hvor alle foreningerne mødes – og hvor alle medlemmerne kan møde op, men hvor det hovedsageligt er bestyrelserne som deltager. På disse møder drøftes interne sager og koordinering – samt fx kontakter til kommunen, myndigheder etc. Der er intet fælleskontingent. Der samarbejdes desuden om udgivelsen af bladet Lirekassen, som modtages af medlemmer af samtlige Lirum Larum-foreninger 10 gange årligt.

Følgende aktiviteter arrangeres af spillemandslauget og folkedanserforeningen (”onsdagsaftenen” med aftenskolen som medaktør):

Onsdagsaften – også kaldet onsdagscafé eller onsdagsballet foregår hver onsdag på Kulturhuset Kildegården i perioden august – maj fra kl. 20 til 23. Aftenskolen har nogle undervisningshold (fx folkedans og sammenspil) fra kl. 18-20. I samme tidsrum øver nogle selvbestaldede grupper, fx en åben fællesspilsgruppe for alle niveauer.

Selve ballet starter med at Lauget spiller den første halve time (“bunkespil” hvor alle kan deltage) efterfulgt af 1 eller 2 grupper fra lauget eller udefra. Onsdagsaften arrangeres af medlemmer af spillemandslauget og folkedanserlauget ved at 2-4 medlemmer påtager sig at arrangere i en måned. Aftenerne ledes på skift af en person, som står for repertoire til bunkespillet og “booking” af den/de efterfølgende grupper. Som start og slut på sæsonen er det normalt en professionel eller semiprofessionel gruppe der spiller. Pengene til deres hyre kommer dels fra laugene og dels fra “onsdagskassen” (via fx ølsalg). En gang om måneden er onsdagsaftenen “laugsaften”, hvor bestyrelsen mødes kl. 19 og snakker eller spiller sammen – og spiller den sidste time. Til laugsaftenen er der ikke bunkespil, men “laugsspil” som er mere formelt. Onsdagsaftenen handler altså om bal og balmusik, men en gang imellem kan der også være andet indhold, f.eks. fællessang eller koncert. Folk kommer langvejs fra for at være med. Fra København og fra Køge etc. Der er gratis entré og der sælges kaffe, kage, øl og vand til absolut billige priser. Der kan deltage 15-30 musikere og helt op til 70-80 dansere til onsdagsaftenerne. Normalt lidt færre.

I sin tid, da lauget startede, var omdrejningspunktet en månedlig laugsaften om søndagen. Musikken blev leveret af grupper som meldte sig. Derudover var der nogle enkelte andre arrangementer, og af og til spillede lauget til bal. Så blev onsdagsaftenerne etableret som omdrejningspunktet for laugets virksomhed. Lauget lever i kraft af, at man mødes en gang om ugen.

Havnedans: Når onsdagsaftenen på Kildegården stopper i maj fortsættes der med havnedans i juni, juli og august – altså også om onsdagen. Det foregår ved vikingeskibsmuseet på museumsøen kl. 19.30. Alle er velkomne til at spille og danse med, og der sælges øl og vand. Arrangementet er opstået spontant, og kan på en rigtig god dag samle “et par hundrede mennesker” incl. 20-40 spillemænd. “Det kører fantastisk”. Et ældre medlem styrer arrangementet, er forspiller, og der bliver lavet en repertoireliste hvert år, så folk kan øve sig inden. Havnedansen er altså hundrede procent selvbestaldet. Nu er der også blevet lavet et dansegulv, og det er blevet “en institution som myndighederne regner med”.

⁴⁹ Det er de gamle medlemmer af Lirum Larum som bruger betegnelsen Lirum Larum fabrikken om det samlede miljø. Nogle yngre eller nyere medlemmer synes at betegnelsen har en dårlig klang fordi ”vi er ikke en fabrik!”.

Roskilde Spillemandsstævne, første weekend i august. I 2005 var der musik på 3 scener (fredag og lørdag), buskspil, fællespil, koncert og danse teater ude i byen lørdag formiddag, buskspil & et tretimers koncertforløb i Folkeparken om søndagen – samt workshops. Stilmæssigt indeholdt programmet traditionel og kontemporær dansk spillemandsmusik, svensk, norsk, Cape Breton, sigøjnermusik, danse teater og viser. Økonomi: Stævnet i 2005 blev støttet af Kunstrådet (5.000 kr), Roskilde Kommune Kulturudvalget, Foreningen Roskilde Festival samt 2 fonde og nogle lokale sponsorer. Entré for hele stævnet incl. workshops: voksne 300 kr, unge 16-26 år 100 kr, børn under 16 år gratis adgang. Hertil kommer evt. udgift på 75 kr pr. nat for overnatning på en skole. Stævnet samler ca. 200-250 deltagere – et antal som har været nogenlunde konstant gennem mange år. Til søndagsarrangementet i Folkeparken kan der være op til 2000 publikummer på en god (solskins-)dag.

Lokaler: I dag Kulturhuset Kildegården i udkanten af Roskilde centrum, hvor lauget lejer en hel etage, dvs. ballokalet og flere mindre lokaler hvor man kan øve i mindre grupper, holde møder etc. Set udefra virker det som gode forhold – men man ønsker sig fx et større ballokale.

Vækstlag: Aftenskolen betyder noget. Her kan man lære at spille på et instrument. Og evt. gå videre på et sammenspilshold. Og man kan lære de elementære dansetrin. Men også havnedansen er vigtig, for der er mange publikummer, som efterfølgende melder sig på aftenskolens dansehold. Aftenskolen har også en efteruddannelsesfunktion for dem der vil videreudvikle sig på sit instrument eller lære et nyt instrument. Mange er fx startet på blokfløjte og går senere over til violin.

Forskellen på LL aftenskolen og Tingluti: LL aftenskolen er en integreret del af spille-danse aktiviteterne i det samlede LL. Eleverne “sendes” derfor hurtigt videre til andre “frie” aktiviteter. Hos LL kan man danse gratis til onsdagsaftenerne fra 20-23. Så man behøver ikke at gå på et aftenskolehold. Man kan godt lære det til onsdagsaftenerne. I Tingluti er der kun én vej: at melde sig på et hold, som også tit fungerer som et regulært orkester. Og mange bliver ved med gå på det hold år efter år – evt. også af sociale årsager: for at bevare tilhørsforholdet. Det er således meget dyrere at være medlem af Tingluti-miljøet, fordi man altid skal betale aftenskoletakst. Men Tingluti har til gengæld flere – og mere varierede – undervisningstilbud.

Andet

Om forholdet til Roskilde Amts Spillemand (RAS):

Et ældre medlem af spillemandslauget fortæller: *Da jeg startede i Lirum Larum i midten af 80'erne fik jeg det indtryk, at de var nogle mærkelige mennesker (red: spillemandene i RAS!). Men i dag har vi et glimrende forhold til dem. Den gruppe jeg spiller i, har fx spillet til folkedansertræf på Bakken. Det var utænkeligt for 8-10 år siden. (...)*

Knud Kristiansen, 68 år: *Noder har ikke meget med folkemusik at gøre. Der skal sjæl og samvær i det. Amtsspillemandene har et årligt træf i Karlstrup Nyskov. Jeg har været med de sidste 6 år. Jeg prøver selvfølgelig at gejle dem op – og i de sidste par år er det lykkedes, at få dem til at tøjle op. Og spille til – i stedet for at stå og fedte med det. Det er den væsentlige forskel imellem os – og så selvfølgelig det med dragterne. Førhen sagde man, at folkedans var eksercits til musik, og det er ikke det vi forstår ved folkemusik. Det er livsglæde. Og folk udenfor miljøerne har en opfattelse af folkemusik og dans som noget med at rende rundt i de her dragter og med halm i træskoene. Så nu siger jeg, at vi spiller gammeldans. Og ang. vores arrangementer på havnen, skriver jeg “Musik og dans” og “Havnebal” i avisen. Jeg er bange for at bruge begrebet “folkedans”.*

Om vækstlag:

JB: *hvordan oplever I Lirum Larum som vækstlag ?*

Knud Kristiansen: *der er mange af de nye, der efterhånden etablerer sig i små grupper – og udvikler sig. Og nogle af dem har også hyret udefra kommende instruktører. Men ellers foregår undervisningen på aftenskolen. Og så har vi i øvrigt haft stor glæde af at have nogle af eleverne fra Folkemusikken til at undervise til fx onsdagsarrangementer.*

Besøg til onsdagsaften d. 19/10-2005 på Kulturhuset Kildegården.

Kildegården er tilsyneladende et større kompleks. Lidt op ad en trappe og ind... Rygning forbudt. Balsalen befolkes i dag af 15-20 musikere og 40-50 dansere. I baren sælges kaffe/kage + øl/vand/gl. dansk. Bladet Lirekassen ligger i baren, og jeg må gerne tage et eksemplar. Det forrige eksemplar af Folk&Musik ligger nede på et af bordene i salen. Det er laugets og går på omgang... Der er opsat borde med siddeplads til ca. 40 mennesker. Man råder desuden over et lille køkken og en række større og mindre mødelokaler som bl.a. kan bruges til øvning. Kl. 20 er ballet i gang. Salen er endnu ikke helt fyldt. Folk kommer generelt indenfor den første halve time. De eneste unge er en pige på omkring 15 år og hendes kæreste. De ankommer ca. kl. 21. Hun er tydeligt hjemmevant og har slæbt den ikke dansekundige kæreste med. Han er lidt betuttet. Hun udstråler selvtilid. Måske er hun stolt over at vise sit kulturelle bagland frem? Hun forsøger at undervise ham på dansegulvet. Lidt senere øver de trinene ude på gangen !

Aftenens første orkester er lauget. Ca. 15 musikere. Violiner, harmonikaer, en blokfløjte, en tværfløjte, en guitar (med node) og en elbas. Mange ikke-øvede musikere. I starten er dansen ret rolig. Det ser faktisk lidt sjusket ud, men jeg finder ud af, at det skal tolkes som "afslappet", sådan som man kun kan danse, når dansen er noget fuldstændig integreret hos personen. Og hovedparten er hjemmevante og absolut rutinerede dansere. De er en del af dette miljø. Smil og glæde. Man hilser på alle dem man kender. ... Efter lauget spiller en mindre gruppe (Sirenerne = Judith, Lone, Grethe, Kirsten og Ellen) + elbassisten fra laugsspillet – og som også spiller senere med bestyrelsesorkestret. Gruppen er opstået i aftenskolen og musikerne er absolut urutinerede. De spiller ikke specielt overbevisende, men dansen går derudad og musikkens tekniske kvalitet påvirker tilsyneladende ikke danserne. Dansegulvet er hele tiden fyldt.... Til slut spiller bestyrelsen. De har aldrig spillet sammen som gruppe – men det kører rigtig godt. Sikkert, livligt og på et ret højt teknisk niveau. Det er rutinerede musikere, og nogle af dem spiller også udenfor folkemusikmiljøet – men kun for symbolsk betaling. Jeg snakker med en del mennesker: Ole, som er selvbestaltet koordinator af onsdagsaftenerne og bl.a. styrer den særskilte "onsdagskasse". Og en moden kvinde fortæller (efter sidste dans), at hun og hendes mand er her for første gang. De bor i Sorø og danser i folkedansforening dér, men havde hørt om onsdagsarrangementerne i Roskilde. Hun så meget tilfreds ud. Konklusion/oplevelser: en roligt, velorganiseret arrangement. Musikere spiller og danserne danser. Dansen bliver mere livlig hen på aftenen. Til min store undren var der i øvrigt et par, der flere gange dansede fri dans inde midt i dansekredsen. Aftenens danserepertoire: pardanse (dansk og lidt svensk og sønderhoning), familiedanse, kvadriller, en enkelt rækkedans. Et par engelsker. Generelt et alment dansk fællesrepertoire.

Rejseorkestret

– blev dannet sidst i 70'erne bl.a. af de tidligere medlemmer af Folkemusikgruppen Lirum Larum, Poul Bjerager Christiansen og Al Damlund. Alle medlemmer af Rejseorkestret har været aktive som musikere, lærere og instruktører i Lirum Larum-miljøet. Rejseorkesteret medvirkede i DR's julekalender "Torvet" i 1981, har repræsenteret DR ved tre EBU-festivaler og udgivet LP'en "Lige ind" (1983), "14 danske danse" (MC + hæfte til undervisningsbrug, 1984) og medvirket på CD'en "Alle Tidens Roskildemusik" (1995) og DGI's "Sving Egen" dbCD (2004). Rejseorkestret er et af de mest benyttede orkestre på den professionelle balscene – men har aldrig haft intentioner om at blive fuldtidsprofessionelle. De har lært af de gamle spillemænd – og specielt Poul Bjerager Christiansen har været en af drivkræfterne bag at få den traditionelle sønderhomusik præsenteret i Roskilde⁵⁰. Via rejser til Sverige var de samtidig stærkt medvirkende til at indføre den svenske musik i Roskilde.

Roars Felegilde

Siden 1984 har en privat organiseret projektgruppe arrangeret et akkompagnement af felemusik ved Vikingskibsmuseets søsætninger af vikingeskibe. Traditionen har været, at antallet af spillemænd har korresponderet med antallet af årer i skibet. Således også ved den

⁵⁰ Poul Bjerager Christiansen gik "i lære" hos sønderhospillemanden Frits Brinch, og fik flere gange sønderhomusikerne til at spille til bal i Roskilde.

sidste søsætning, en kopi af det irske langskib "Skuldelev 2", september 2004, hvor 60 fele-spillemande fra Irland, Shetlandsøerne, Norge, Sverige og Danmark spillede. Arrangementet i 2004 havde et budget på 128.000 kr. Projektgruppen havde ansøgt Roskilde kommune om 50.000 kr. – og fik 25.000 kr. som underskudsgaranti. Initiativet er startet af Poul Bjerager Christiansen. En koncert samme aften med de medvirkende musikere blev indspillet og er udgivet af Folkemusikkens Fælles Sekretariat under titlen "60 Fiddlers".

DF & DGI Folkedanserforeninger – Danske Folkedanseres Spillemandskreds

Der er i alt 17 folkedanserforeninger i amtet/regionen⁵¹, heraf 7 DF foreninger og 5 DGI foreninger og 5 DF/DGI foreninger. I alt ca. 1000 medlemmer, heraf 15 DGI spillemande som spiller alene eller 2-3 sammen. Ca. halvdelen af DGI-spillemandene er også medlemmer hos DFS. DF i Roskilde Amt arrangerer enkelte kurser, fællestræning og legestuer (incl. "spillemandslegestue"). Desuden en "sangaften med Helle Larsen og Jysk på Næsen". DGI arrangerer "Danseværksted for begyndere og andre interesserede" (Trinkursus).

DFS foreningen, Roskilde Amts Spillemande (RAS), har 42 medlemmer og afholder sammenspilsaftener en gang om måneden (entré 25 kr), to årlige kurser med efterfølgende legestue, samt et par legestuer om året. DGI's hjemmeside indikerer at RAS-arrangementerne samtidig også er DGI arrangementer.

Ramsø Folkedanserforening og Spillemandsdragt

– er en forening med ca. 140 medlemmer, dannet i 1981 og består af en børne- og ungdomsafdeling med omkring 25 børn og en voksenafdeling med ca. 90 dansere og 25 spillemande. Medlemmerne er enten medlem af DF (danserne) eller DFS (musikerne). Foreningen er samtidig medlem af DGI. Foreningens aktiviteter er centreret omkring Snoldelev Sognegård i den lille landsby Snoldelev ca. 10 km syd for Roskilde.

Spillemandene og danserne øver hver for sig en gang om ugen – og mødes til fællesaften en gang i måneden.

Spillemandsdragten spiller primært traditionel dansk folkemusik, men også udenlandsk. Har udgivet 4 CD'ere (1995, 1997, 2001, 2002). Dragten kan hjælpe nye spillemande med instrument og undervisning – og de kan deltage i Spil Langsomt hver anden uge. Spillemandene spiller ude til forskellige arrangementer, fx både til folkedanser-legestuer og gammeldans-baller.

Folkedanserne tager ud og laver opvisninger – oftest i folkedragter. Musikken til de ugentlige øveaftener leveres af en harmonikaspillende spillemand, sædvanligvis suppleret af et skiftede antal af foreningens egne spillemande.

Arrangementer & ture. Hvert år indbyder foreningen til en stor og velbesøgt legestue, og hvert andet år afvikles over hele weekenden et spillemandstræf i tilknytning til legestuen. Alle dansere og spillemande fra Sjælland med omliggende øer inviteres med til dette arrangement. Hvert år deltager et hold af voksne dansere og spillemande i en musikfestival et sted i Europa.

Foreningsblad udkommer 4 - 6 gange om året.

⁵¹ DGI regionen er større end amtet. Den inkluderer fx kommunerne fra Københavns Amt: Høje-Tåstrup, Ishøj, Glostrup og Albertslund.

Opsummering: Roskilde

Lirum Larum

- ❑ Antal aktører: 4
- ❑ Medlemstal:
  - Roskilde Spillemandslaug: ca. 165 medlemmer.
  - Roskilde Folkedanserlaug: ca. 90 medlemmer.
  - Folk Roskilde: ca. 70 medlemmer.
  - Musikaftenskolen Lirum Larum: ca. 110 elever.
- ❑ Samlet medlemstal: 307 enkeltpersoner (heraf ca. 165 musikere) som er medlem af én eller flere af foreningerne. Hertil kommer et antal aftenskoleelever, som ikke er medlem af én af de tre foreninger. En del af medlemmerne – og helt sikkert nogle af musikerne – er bosat udenfor Roskilde.
- ❑ Kontingent: 150 kr årligt (aftenskolen er ikke medtaget).
- ❑ Økonomi: Det går udemærket. Man er vant til at styre økonomien – og sætter tæring efter næring. Koncertforeningen kunne godt bruge flere penge, men afpasser aktiviteterne til den økonomiske virkelighed.
- ❑ Aktiviteter: ugentlige øve-, spille/danse- og bal-arrangementer. Ugentlig havnedans om sommeren. Enkelte baller med professionelle orkestre. 10-12 professionelle koncerter årligt. Arrangerer det årlige Roskilde Spillemandstævne. Aftenskolevirksomhed samt kurser og seminarer.
- ❑ Lokaler: Koncertforeningen har gode lokaler i samarbejde med spillestedet Gimle. De lokaler man bruger til de ugentlige onsdagsarrangementer fungerer OK – men man har tidligere været bedre vant.
- ❑ Medlemsblade: Lirekassen udsendes 10 gange årligt til alle medlemmer.
- ❑ Samarbejde: fungerer godt indenfor miljøet. Man bruger hinanden, hjælper hinanden og har formaliserede samarbejder. Større events arrangeres i fællesskab. LL-miljøet indgår i et bredt samarbejde med de storkøbenhavnske miljøer – og man spiller jævnlige hos hinanden.
- ❑ Ungdomspolitik: generelt nej. På entréen ved koncertarrangementerne har Folk Roskilde dog studierabat og rabat til unge under 25 (halv pris).
- ❑ Generelle problemer: Der mangler unge. Man savner de tidligere fælles lokaler (og fælles ånd) i det gamle Kulturhus.
- ❑ PR og informationsmateriale: Lirum Larum har en fælles hjemmeside som henviser til forening, laug og aftenskole. Folkedanserlaugets hjemmeside syner ikke af så meget. Til gengæld er de tre andre sites meget informative – og ganske omfattende.

Lirum Larum miljøet er absolut unikt. Nogle stærke organisatoriske kræfter fik i løbet af få år startet og organiseret aktiviteterne i de fire ”ben” som miljøet hviler på: spillemandslaug, danselaug, koncertforening og aftenskole – og bundet det sammen af medlemsbladet Lirekassen, så alle medlemmerne fik løbende information om de samlede aktiviteter.

På denne måde fik man skabt et musik- og dansemiljø hvor de primære led i en vækstlagsspiral er til stede:

- 1/ elementær træning indenfor musik og dans (aftenskolen)
- 2/ situationer hvor man kan få sammenspils- og danseerfaring (aftenskolen, onsdagsaftenen, havnedansen m.m.)
- 3/ baller og koncerter hvor musikken og dansen indgår i en spille-danse-event eller præsenteres for et publikum (onsdagsaftenen m.m.)
- 4/ professionelle baller og koncerter hvor man kan opleve eliten og få andre oplevelser og ny inspiration (laugene & koncertforeningen)
- 5/ videregående kurser og seminarer hvor man kan dygtiggøre sig yderligere (laugene)
- 6/ et årligt arrangement hvor man fortløbende får udbredt musik og dans til et bredere publikum, hvoraf nogle efterfølgende evt. kan starte i bunden af spiralen (spillemandsstævnet)

Da man desuden fik Kulturhuset som samlingssted for samtlige aktiviteter: undervisning, baller og koncerter – fik man samtidig et fysisk samlingssted – og blev en del af et større kulturmiljø.

Det virker som om samarbejdet mellem de fire selvstændige enheder har fungeret godt. Som udefra kommende kan man godt få en opfattelse af, at Lirum Larum har været *en* forening med fire underafdelinger.

Lirum Larum miljøet er i dag noget mindre end i storhedstiden i 80'erne. Tabet af Kulturhuset som fast samlingssted i 1999 var et hårdt slag og gav store frustrationer. Onsdagsaftenen – med alle dens musik- og danseaktiviteter – var i en periode henvist til (dårlige) lokaler i en håndboldforening; men ”fordi vi er mange og der er mange ildsjæle” klarede man sig (foreløbig) igennem omstillingsprocessen. Aktiviteterne i de to laug og i koncertforeningen foregår nu i forskellige lokaliteter – og sammenhængene (og samarbejdet) mellem laugene og koncertforeningen er mindsket.

Der synes at være en interesse-opsplitning mellem de amatøraktiviteter som indebærer aktiv deltagelse af alle medvirkende (musik-danse aktiviteterne) og de professionelle koncertaktiviteter. Der kan også konstateres en manglende interesse for ”amatøraktiviteterne” fra nogle medlemmer af koncertforeningen. Samhørighedsfølelsen mellem på den ene side laug/aftenskole og på den anden side koncertforeningen er derfor for nedadgående.

LL-miljøet fungerer som vækstlagsspiller langt ud over byen og regionen. Som nævnt i forbindelse med beskrivelsen af aktiviteterne i Storkøbenhavn indgår LL-miljøet i et større miljø som er centreret omkring det storkøbenhavnske område, LL-miljøet og Køge, og med Frederiksborg Amt og randområderne mod syd og vest som en slags opland. Da jeg besøgte onsdagsaftenen var der fx et folkedanserpar fra Sorø som også var på besøg for første gang – og det virkede som om de ville komme igen. Dansere (og musikere?) kører tilsyneladende gerne omkring 50 km på en hverdagsaften for at få en god oplevelse!

Det er tydeligvis musikken som er i centrum i LL-miljøet. Med 165 medlemmer, 30-40 aktive laugsspillere og 25 musikgrupper med i alt 78 spillemænd er spillemandslauget miljøets krumtap. En del af musikgrupperne bor ikke i området, men har valgt at være en del af miljøet – for at følge med i hvad der sker, og for at få lidt PR via hjemmesiden. Musikerne repræsenterer alle musikalske niveauer indenfor dansk/svensk spillemandsmusik, og der er stor musikalsk ekspertise at trække på. Et orkester som Rejseorkestret har haft stor betydning – både som inspiratorer vedrørende laugsmedlemmernes musikalske ambitioner og som tidligere organisatoriske kræfter. Miljøet har mange ansvarlige ildsjæle, som på eget initiativ har påtaget sig ansvar for nogle selvstændige initiativer (fx havnedansen), som efterfølgende bakkes op af bestyrelser m.m. Og en privat organiseret projektgruppe har (med fokus på musikken) skabt det allerede traditionsrige Roars Felegilde i forbindelse med søsætninger af vikingskibe.

Der er i øjeblikket lidt problemer med at skaffe dansere til aftenskolens dansehold – og til danselaugene; men det er på ingen måde katastrofalt, for der kommer hele tiden nye til fra oplandet. Man mangler dog de unge, men har tilsyneladende endnu ikke iværksat større konkrete ungdomstiltag. Måske er man stadig ved at slikke sårene efter tabet af det gamle Kulturhus! Til gengæld er man i gang med at skue tilbage – og nogle har iværksat et projekt som skal undersøge og formidle historien om Lirum Larum.

DF, DFS & DGI

Roskilde Amt har (i modsætning til Københavns Amt) både DF og DGI folkedansereforeninger.

DFS foreningen, Roskilde Amts Spillemænd (42 medlemmer), arrangerer månedligt sammenspil i samarbejde med DGI. DGI arrangerer tilsyneladende kun danseværksted for begyndere.

DF i Roskilde Amt arrangerer enkelte kurser, fællestræning, legestuer og en sangaften med et af de berømte folkemusikhus-orkestre: Jysk på næsen.

DF/DGI foreningen Ramøns Folkedansereforening og Spillemandslaug skiller sig noget ud fra de mere almindelige folkedansereforeninger. Spillemandslauget fungerer som en selvstændig enhed (medlem af DFS), og fremstår med et højt ambitionsniveau. Man gør meget ud af den interne oplæring af

spillemænd, spiller ude som selvstændigt laug og har udgivet i alt 4 CD'er. Foreningen spiller både i folkedanser- og folkemusikhus-miljøerne, har årlig rejseaktivitet i udlandet og arrangerer hvert andet år en stor og velbesøgt legestue, hvor alle dansere og spillemænd fra Sjælland og omliggende øer inviteres med. Alt i alt fremstår foreningen som en vigtig spiller indenfor sjællandsk folkedans – med mange udadvendte aktiviteter og et i øvrigt frit forhold til brugen af folkedragter.

REBILD/NORDJYLLAND

Folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre:

Rebild Spillemandslaug (Rebild)

Himmerlands Danse- og spillemandslaug

Aalborg Danse- og Spillemandslaug

De Spillemænd

Solsidens Spillemænd

Hirtshals Spillemandslaug

Kielgasterne

Registreret men ikke medtaget i undersøgelsen: Brunderspillemændene, Han Herreds Folkedanser- og Spillemandslaug (DF), Hjørring Senior-orkester, Morsøspillemændene, Saltum Folkedans- og Spillemandslaug.

DF & DGI folkedanserforeninger

DF Nordjyllands Amt

DGI Nord og DGI Himmerland

18 DF foreninger (ca. 500 medl.)

29 DGI foreninger (ca. 1000 medl.)

8 DF/DGI foreninger (ca. 230 medl.) incl. foreningen Rebildkvadrillen (Rebild)

Danske Folkedanseres Spillemandskreds: Spillemandskredsen for Nordjyllands Amt (19 personlige medlemmer plus ét kollektivt medlem: Spillemandsmuseet i Rebild)

Undervisning: Spillemandsmuseets Musikskole (Rebild)

Koncertforeninger, festivaler, stævner:

Skagen Festival

Halkær Kro (incl. Halkær Festival)

Professionelle orkestre: Nogle af musikerne i Rebild Spillemandslaug (Rebild)

Ungdomsinitiativer: Spillemandsmuseets Musikskole

Arkiv, forskning, museum:

Spillemandsmuseet i Rebild (Rebild)

Foreningen for musikalsk folkekultur i Nordjylland, FMFN (Rebild)

Undersøgelsen af Rebild/Nordjylland tager afsæt i en tese om, at Spillemandsmuseet i Rebild, og det miljø som siden 1950'erne er opstået omkring det, virker (og har virket) som kraftcenter i det nordjyske område. Rebild-miljøet (mærket "Rebild") beskrives derfor samlet.

I undersøgelsen af folkemusikhuse, -laug, -foreninger, -orkestre har jeg registreret de aktører, som annoncerer deres aktiviteter i den fælles kalender, som udsendes af Spillemandsmuseet og FMFN (efterår 2005). Nogle af de aktører, som er "registreret men ikke medtaget i undersøgelsen", er grupper eller foreninger som er medlem af DF og/eller DGI. Jeg har ikke vurderet i hvilken grad disse må betegnes som en del af folkedanserforeningsbevægelsen. Jeg har desuden medtaget Hirtshals Spillemandslaug – som (i hvert fald tidligere) har været en spiller med væsentlige kontakter til andre laug/grupper i regionen, samt København, Århus, Ry – og Norge, Sverige og Skotland. Alt i alt må det forventes, at der er flere aktører i Nordjyllands Amt.

Nordjyllands Amt dækker et stor areal. Jeg har fokuseret på Himmerland og Vendsyssel – og har derfor ikke undersøgt forholdene i fx Thy og på Mors. Der vil dog være "pile" som også peger mod disse "landsdele". DF's regionsinddeling følger som bekendt amtsgrænserne, mens DGI er inddelt i regioner som går på tværs af disse. De to DGI-regioner dækker dog tilsammen nogenlunde amtet.

Rebild-miljøet⁵²

Spillemandsmuseet i Rebild
 Rebild Spillemandsdrag (Rebildspillemandene)
 Rebildkvadrillen
 Spillemandsmuseets Musikskole
 Foreningen for musikalsk folkekultur i Nordjylland.

Forhistorie

Fra 1942 indsamlede den senere landskendte spillemand, Evald Thomsen (på det tidspunkt bosat i Skørping⁵³), gamle spillemandsnoder og instrumenter i Nordjylland. Samtidig opbyggede han et net af kontakter til nordjyske spillere. Omkring 1947 tog han initiativ til at der blev arrangeret musik- og danseaftener på hotellet i Skørping, hvor musikken blev leveret af de gamle spillere, han havde fået kontakt med på sine indsamlingsture. Det blev så stor en succes, at man var nødt til at organisere det ordenligt. Dette førte til oprettelsen af Himmerlandsforeningen for Skørping og Omegn, som herefter stod for organiseringen af musik- og danseaftener m.m. i Skørping. Via Himmerlandsforeningen oprettedes Hjemstavns- og Spillemandsmuseet i Rebild i 1951 – med Himmerlandsforeningen som støtteforening. Musik- og danseaktiviteterne i Spillemandsmuseet har fra starten været baseret på de ældre spillere/musikere fra Himmerland/Nordjylland – og frivillig arbejdskraft. Dette er i høj grad stadig tilfældet; men der er sket meget siden 1951...

Spillemandsmuseet i Rebild

Fakta: Spillemandsmuseet i Rebild hedder i dag officielt Spillemands- Jagt og Skovbrugsmuseet i Rebild, men kaldes normalt for Spillemandsmuseet i Rebild – eller blot for Spillemandsmuseet⁵⁴. Museet er en selvejende institution, som drives af museumsforeningen⁵⁵ af samme navn, og ledes af en styrelse på 11 medlemmer, hvoraf to medlemmer udpeges af Skørping Kommune og 9 vælges af museumsforeningen. Museet er associeret medlem af Nordjyllands amtsmuseumsråd, og fungerer som kulturhistorisk lokalmuseum i Rold Skov området og som regionalt folkemusikcenter i Nordjylland. Den nuværende museumsinspektør, Niels Jørn Østergård (NJØ)⁵⁶, blev ansat i 1978.

Formål: Museet arbejder med indsamling, bevaring, registrering, formidling og forskning – hvor formidlingen bl.a. omfatter permanente udstillinger, skiftende udstillinger, levende aktiviteter og publicering af historisk materiale. Museets arbejdsområde fordeler sig på 3 emner, hvor det indenfor det folkemusikalske område handler om ”den musikalske folketradition i det nordjyske område før og nu – og fungerer samtidig som samlingssted og uddannelsessted for personer med interesse for den musikalske folkekultur”⁵⁷.

Økonomi. Årlige *indtægter* vedrørende den samlede drift: ca. 200.000 kr fra Skørping Kommune, ca. 100.000 kr fra entréindtægter (via ca. 7000 besøgende pr. år), ca. 10.000 kr fra Museumsforeningen og ca. 20.000 kr fra Ingeborg Munch Fonden. Hertil kommer eventuelle mindre overskud på arrangementer og butik & cafeteria – samt eventuelle projektmidler.

⁵² Informationerne er indhentet fra de respektive hjemmesider, vedtægter m.m. samt interview med Spillemandsmuseets leder, Niels Jørn Østergård.

⁵³ Skørping ligger et par kilometer fra Rebild. I dag er de to bysamfund stort set sammenvoksede.

⁵⁴ Museets vedtægter hedder fx ”Vedtægter for Spillemandsmuseet i Rebild” og i teksten hedder det, at ”museets navn er Spillemandsmuseet”.

⁵⁵ Museumsforeningen er oprettet i 1975 og har ca. 170 medlemmer.

⁵⁶ Niels Jørn Østergård f. 1950, Cand. Phil i historie i 1992. Udover at være leder af Spillemandsmuseet (halvtidsstilling) er han formand for Foreningen for Musikalsk Folkekultur i Nordjylland og aktivt medlem af Rebildspillemandene. NJØ startede med at spille i Rebild i 1970, og fik tætte relationer til Folkemusikhuset i Hogager i 72-73, hvor han bl.a. mødte Christian Foged (FMHR) og Poul Lendal (Lang Linken) m.fl.

⁵⁷ fra formålparagraffen.

Museet har siden 1970'erne fået årlige statslige projektilskud på 15-40.000 kr (Statens Musikråd mv.). Disse tilskud er nu bortfaldet.

Udgifter: til den daglige drift (museet ejer museumsejendommen!) samt lønninger til museumslederen (halvtidsstilling) m.v.

Aktiviteter:

Udstillingen består af en række fysiske effekter: instrumenter, noder og fotos. På museet optager udstillingen om spillemandsmusikken lidt under 1/3 af den fysiske plads. I øjeblikket vises første del af film- og udstillingsprojektet ”Rebildspillemandene igennem 50 år” – en introduktionsfilm, der viser glimt af lauget igennem 50 år.

Arkiv: med nodebøger, lydbånd, video, fotos, optegnelser m.v. indsamlet i Nordjylland.

Museumsbutikken: Forhandler bl.a. bøger, bånd og plader med trad. dansk folkemusik.

Søndagsdans: Siden 1951 har museet arrangeret offentlig søndagsdans (gammeldans) hver søndag kl. 14-17 i museets dansesal med musik af Rebildspillemandene – og siden 1977 med deltagelse af et dansepar i egnsdragter fra folkedanserforeningen Rebildkvadrillen. I juli og august danses der desuden hver onsdag aften.

Booking: Museet booker grupperne fra spillemandslauget og Rebildkvadrillen og tilbyder: spillemandsmusik, gammeldaws, legestuer/liegstouw, opvisninger, kurser/undervisning og foredrag – til receptioner, morgenvækning, familiefester, folkedanserforeninger, skoler/gymnasier, byfester, markeder og torvedage. Ifølge Klaus Pindstrup (se nedenfor) var det ikke ualmindeligt at Rebildspillemandene i slutningen af 1980'erne var af sted til op mod hundrede arrangementer om året, foruden det de spillede på museet. I dag er disse aktiviteter væsentlig mindre.

Spillemandsmuseets forlag – har tidligere udgivet skriftligt materiale om folkemusik. Denne aktivitet er nu overgået til Foreningen for Musikalsk Folkekultur i Nordjylland.

Rebild Spillemandsdrag (Rebildspillemandene)

– blev oprettet i 1951 og består i dag af 25 aktive spillemand. Lauget har til formål at videreføre den lokale/regionale spillemandstradition, således at der mht. repertoire er klart fokus på det lokale, dvs. himmerlandstraditionen⁵⁸. Siden midten af 1970'erne er lauget bygget op omkring fire selvstændige og selvstyrende spillemandsgrupper. Hver gruppe er forpligtiget til at spille én gang om måneden til museets søndagsdans. Derudover spiller de fire grupper til alle former for arrangementer. Hovedparten af medlemmerne er indfødte himmerlændinge/nordjyder. Mindst fire af medlemmerne er bosat i Århus; heraf to aktive medlemmer af Århus Folkemusikhus⁵⁹ og initiativtageren til musikgruppen ”De Splittergale”.

De gamle rebildspillemand var festmusikere. Fx det nuværende medlem, Ejnar Christiansen, som havde eget orkester i 50'erne og 60'erne. Mange har spillet både i folkedanserforening, til gammeldans og til private fester og baller. Sådan er det stadig. Niels Jørn Østergård har fx tidligere spillet til folkedans 3 gange om ugen (Hadsund, Rørbæk, Voldrup, Rebild, Aalborg, m.fl. - ”i et hav af foreninger”) – og har spillet (og spiller) til private fester (suppe, steg og is) og baller. Lauget har udgivet et antal plader, MC'er og CD'er siden 1974⁶⁰ – og har tidligere spillet meget i hele landet – og enkelte gange på nordiske festivaler.

Rebildkvadrillen

– dannet i 1977 er en folkedanserforening med ca. 30 medlemmer, der mødes til ugentlige øveaftener. Foreningen er tilknyttet Danske Folkedansere og har tilknyttet eget lille orkester. Foreningen har en særlig samarbejdsaftale med Spillemandsmuseet og har fx gratis øvefaciliteter på museet. Et par danser med ved alle museets søndagsarrangementer. Rebildkvadrillens udadvendte samarbejdsaktiviteter i Spillemandsmuseets regi foregår normalt sammen med Rebildspillemandene. Foreningen har venskabsforeninger i fx Holland og Schweiz – og har haft besøg af udenlandske grupper på museet.

⁵⁸ Niels Jørn Østergård fortæller, at de fx overlader Thy-musikken til dem fra Thy, for det er de bedre til dér.

⁵⁹ Århus Folkemusikhus er stiftet i 1983, har ca. 250 medlemmer – og mindst 43 musikere fordelt på 13 musikgrupper.

⁶⁰ De tidlige udgivelser under navnet ”Spillemandene fra Himmerland”.

Spillemandsmuseets Musikskole

– har siden oprettelse i 1973 været organiseret som aftenskole, men er nu omdannet til musikskole for også at kunne tilbyde undervisning til børn og unge. Musikskolen tilbyder undervisning i dansk traditionel spillemandsmusik med hovedvægt på nordjyske traditioner. Der tilbydes voksenundervisning i violin (fire niveauer), harmonika (tre niveauer + temaftener), sammenspil, ungdomsorkester, begyndersammenspil for børn og “syng, dans, leg” for børn i alderen 4-7 år. Undervisningen foregår på Skørping Skole og lærerne repræsenterer både unge og ældre kræfter⁶¹. Der arrangeres offentlige fællesarrangementer på Spillemandsmuseet en gang om måneden i sæsonen, og alle (incl. musikskoleeleverne) indbydes til at spille sammen med Rebildspillemandene i den sidste time af søndagsdansen. Musikskolen arrangerer desuden fællesaftener, temaaftener og weekendkurser. Fx det årlige Bededagsseminar (siden 1974) i samarbejde med Folkemusikhuset, hvor der bliver der undervist i himmerlandstraditioner og i et tema, der fx kan være folkemusik fra Læsø eller menuetraditioner fra Randers-egnen. Arrangerer desuden koncerter, fx koncerten “Barok Folkemusik eller Folkelig Barokmusik?”, hvor Trio Corelli og Klaus Pindstrups orkester udforskede spændet og lighederne mellem barokmusikken og folkemusikken⁶². Musikskolen er desuden begyndt at lave projekter på skoler og skolefritidsordninger⁶³ – og samarbejder i øvrigt med andre musikskoler i regionen. Den nuværende leder, Bente Pindstrup, er i bosat i Århus og bl.a. aktivt medlem af Århus Folkemusikhus.

Musikskolen har i øjeblikket (efterår 2005) 45 elever, hvilket er en stigning på 50% i forhold til sæsonen før. 4 af eleverne er børn eller unge. Der foregår en fokuseret satsning på børne- og ungdomsområdet. Dette er behæftet med en del udfordringer, da befolkningsgrundlaget i nærområdet er begrænset, og fordi der mangler kompetente, uddannede lærerkræfter i regionen.

Ifølge både Niels Jørn Østergård og den tidligere leder, Bent Melvej (1994-2004), har aftenskolen haft ”enorm betydning” for vækstlaget i Himmerland/Nordjylland. Under den folkemusikalske højkonjunktur i 70’erne og 80’erne havde skolen op mod 200 elever pr. sæson – et niveau som i midten af 90’erne var faldet til o. 100. Skolen har således gennem årene haft mange hundrede elever fra hele regionen, og mange medlemmer af diverse harmonikaorkestre, spillemandsdragter m.m. fra regionen er startet på Spillemandsmuseets Aftenskole/Musikskole.

Foreningen for Musikalsk Folkekultur i Nordjylland (FMFN)

– er stiftet i 1984, da museet var i økonomisk krise og for at bakke op om indsamlingsarbejde og formidling. Foreningen er tidligere blevet støttet af Statens Musikråd og Kunstrådet med op til 25.000 kr årligt – og har i 2005 fået tildelt 5.000 kr fra Kunstrådets Hoveduddeling til ”indsamling, bearbejdning og formidling af dansk traditionel musikalsk folkekultur”. Foreningen har ca. 120 enkeltmedlemmer fra hele landet plus en række kollektive medlemmer. Medlemskab: 100 kr årligt.

Aktiviteter: FMFN indsamler musikalsk folkekultur primært i Nordjylland – og ofte i samarbejde med andre. Foreningen har udgivet enkelte bøger; og har siden 1997 udgivet tidsskriftet Nordjysk Folkekultur ca. to gange årligt. I øjeblikket har man materiale til udgivelser – men mangler penge. Udgiver desuden en lille Kalender hvert halve år (i samarbejde med museet). Foreningen har også arrangeret regionale stævner i museet og spillemandstræf o.lign. i fx Brønderslev.

⁶¹ Kristian Bugge, Mette Kathrine Jensen, Klaus Pindstrup, Stefan Groot, Elisabeth Groot, Bent Melvej og Karin Skovmand. De to førstnævnte er elever på Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium.

⁶² Reportage fra koncerten blev sendt 3/12-2005 i programmet Bolero på DR P2.

⁶³ Musikskolen og Rebild Spillemandene har i 2004-2005 gennemført musikarrangementer med fællesdans for børn, på en række skoler i Himmerland (0.-7. klassetrin). Musikskolen har desuden, med støtte fra Talentudviklingspuljen under Statens Kunstråd (18.000 kr), fået mulighed for at lave et undervisningsforløb i en Skolefritidsordning i 2005-2006. Projektet består i undervisning i dans, og introduktion til musikinstrumenter.

Samarbejde

På det regionale plan samarbejder Rebild-miljøet med foreninger fra det meste af Nordjylland. På nationalt plan har man gennem mange år samarbejdet med Folkemusikhusringen (Bededagssamarbejdet, indsamling m.m.), Dansk Folkemindesamling (v. Svend Nielsen og Anders Chr. N. Christensen omkring indsamlingsprojekter)⁶⁴. Indtil 2004 har der været et tæt samarbejde med Folkemusikcentret i Hogager (Bededagsseminar og indsamling), og alle disse indsamlings- og formidlingssamarbejder har medført tilgang af mandskabsmæssige og økonomiske ressourcer. Museet har desuden af og til nogle mindre samarbejder med Spillemandskredsen. Man har lavet kurser for Spillemandskredsen, som også af og til bruger husets lokaler til indsamlingsseminarer, bestyrelsesmøder, spille-dansearrangementer m.m. Der har ikke været konkret samarbejde med FMS – og ingen kontakt til fx DGI.

Spillemandsmuseet har specielt i 70'erne og 80'erne været et sted som blev besøgt af folk fra hele landet. Folk kommer stadig rejsende fra hele landet til fx Bededagsseminaret, og som NJØ udtrykker det: "Der er så mange pile her ud fra". Udover at museet fungerer som regionalt folkemusikcenter i Nordjylland, har det kanaliseret viden ud og været en vigtig inspirationskilde for mange musikere og dansere i hele Danmark.

I den sammenhæng skal den nuværende **professionelle musiker** og underviser, Klaus Pindstrup (KP) nævnes. KP er født i 1972 og opvokset i Skørping. Han startede med at spille spillemandsmusik på Spillemandsmuseets Aftenskole i 1984. Kort tid efter mødte han den lokale spillemand Otto Trads (1904-1989) – og han er efterfølgende blevet oplært af et bredt spektrum af himmerlandske spillemænd. Han er efterfølgende uddannet som klassisk violinist på musikkonservatorium; men har valgt at hellige sig den traditionelle spillemandsmusik. I dag bor han i Århus, underviser bl.a. på Folkemusiklinien i Odense og Spillemandsmuseets Musikskole – og bliver benyttet som underviser/instruktør over hele landet. Som formidler af ældre traditioner – og en unik (specialiseret) violinspillestil – må han regnes blandt landets absolut førende på området. Og på den måde er han en meget konkret repræsentant for én af de mange "pile" som er sendt ud fra Rebild-miljøet.

Mange af musikerne i Rebild Spillemandslaug har aktiviteter af professionel art; både via de respektive musikgrupper indenfor Spillemandslauget og i andre sammenhænge. De interne aktiviteter i museums-regi foregår altid på amatørbasis.

Hvordan går det? Specielt antallet af dansere er svundet ind de sidste 10 år. I dag er der ca. 25 faste dansere til den egentlige søndagsdans. For 10 år siden var tallet 50! Af og til kommer der dansere fra tilrejsende foreninger (fx folkedanserforeninger og musumsforeninger) – og det giver et godt tilskud af dansere. Der mangler unge, og man har derfor iværksat de ovennævnte børne- ungdomsaktiviteter. Og der mangler penge til indsamling, bearbejdning og formidling.

NJØ: Det er meget op ad bakke i øjeblikket. Nu fx med lukningen af Folkemusikcentret i Hogager. Uanset hvad præmisserne har været, er det et stort tilbageslag. Det er svært at diskutere visioner, for det går åbenbart den anden vej. Der er åbenbart ikke ressourcer eller vilje til at udbygge. Det er vores held at folkemusikarbejdet her er en del af vores museumsinstitution. Der er stadig musikere og dansere nok omkring museet. Det er ikke katastrofalt. På musikområdet er der en god tilgang af både nye og traditionelle spillemænd. Men vi vil gerne have flere dansere. Aldersniveauet er højt. Der er stort set ingen unge – og meget få under 40. Hovedparten er over 50 år. Det er et stort problem.

Interview med Niels Jørn Østergård

Om FFS:

JB: Kan I bruge FFS til noget?

⁶⁴ Folkemindesamlingen har nu nedprioriteret området meget. NJØ: "det er lidt betænkeligt". Folkemindesamlingen har i øvrigt kopier af nogle samlinger fra museet.

NJØ: Vi har været med i Folkemusikscenen. Og har da også haft andre kontakter. Men det kommer an på hvad FFS udmelder. Det må lissom gå den anden vej. Vi skal jo ikke lave exportmusik og sådan noget.

JB: Hvad kunne I godt tænke jer?

NJØ: Hvis FFS skal varetage funktioner indenfor – og få ressourser til – det traditionelle, det som vi har arbejdet med, så er vi selvfølgelig parthaver/interessent. Så er vi helt klart interesserede i at bruge de muligheder hvis de opstår.

JB (forklarer om den nye pulje til formidling): Ville det være naturligt at du skulle sidde i sådant et uddelingsudvalg?

NJØ: Jah... det kommer an på hvad det indebærer. Det kunne selvfølgelig være oplagt, men det kommer an på hvor mange timer man skal bruge på det. Det vil vi da være interesserede i. Vi er interesserede i at videreføre vores gode formidling.

JB: Hvad er dit forhold til FFS?

NJØ: Vi har ikke brugt FFS særligt meget, og jeg mangler egentlig forudsætninger for at vurdere FFS. Men problematikken omkring lukningen af Hogager og overførslen af midlerne til FFS har selvfølgelig optaget os meget. Hvis ikke alle midlerne bruges indenfor vores område, er det jo os der taber de ressourser. Både de 700.000 og institutionen.

Om det traditionelle område:

JB: Hvad synes du, der er brug for indenfor det traditionelle område?

NJØ: Penge til formidling. Og det er vigtigt, at der er nogle decentrale centre rundt om i landet. Den centralisering som sker, vil lukke og bremse så mange ting. For at kunne stimulere dem der spiller og danser, må man have nogle overbygninger omkring dokumentation, indsamling, bearbejdning og formidling. For det er det der i den sidste ende giver de grundressourser til de mennesker, der skal videre med det – i lokalsamfundet, i en spillemandsgruppe, eller fx på konservatoriet. Fødestedet til konservatoriet er de lokale miljøer, der også har noget kompetence.

JB: Fx det, I lige har fundet på Skive/Viborg-kanten? Det var ikke kommet frem i lyset, hvis ikke der var nogen der havde lavet opsøgende arbejde?

NJØ: JA. Og det gøres – i den sidste ende – kun lokalt. Lokalkendskabet er meget vigtigt.

Om kontakten til de unge:

JB: Har I været gode nok til at formidle kontakt til de unge, fx ROD og FOD?

NJØ: Nej. Det har vi nok ikke været så gode til. Nu ROD og FOD – er det ikke indenfor Spillemandskredsen... (JB forklarer om organiseringen). Vi har talt om det.

Om at forene kræfterne:

JB (forklarer om den nye politisk bestemte opdeling i amatør og professionel. Der er meget som NJØ ikke ved): Sammenlægning af de tre folkemusikorganisationer?

NJØ. Det ved jeg ikke. Det tvivler jeg på. Jeg var med til at starte Folkemusikhuseringen.... Men det er ikke mit bord! (...) Jeg synes i øvrigt, at man glemmer at der er kommet meget formidlingsmateriale ud de sidste 10 år. For at huske det positive. Men ja. Jo flere man står sammen. Det ville da være godt, hvis man kunne finde nogle fællesnævner. Hvis FFS fremover skal formidle ressourser til det traditionelle område, vil det være oplagt at der bliver et forum, hvor man på kvalificeret vis kan tage stilling til de ting. Et forum som kan rådgive FFS. (NJØ ved ikke hvordan FFS er struktureret mht. organisation. Ved ikke hvem der er formand, hvem der sidder i bestyrelse etc.)

DF & DGI folkedansereforeninger.

DF Nordjyllands Amt

DGI Nord (omfatter nogenlunde Nordjyllands Amt minus Vesthimmerland). DGI Himmerland = Vesthimmerland. De to DGI regioner arbejder frem mod en sammenlægning i løbet af 2006.

DF Nordjyllands Amt har kun få arrangementer, fx "baldanse" og "Fællestræning til Nordlek". DGI Himmerland har ingen arrangementer i foråret 2006, hvor DGI Nord til gengæld har 5 arrangementer (incl. spillemandskursus + "Dansens aften").

Enkelte DF- eller DGI-foreninger har organiseret dansen og musikken som selvstændige former i foreningslivet, fx flg. medlemmer af FMFN: Han Herreds Folkedanser- og Spillemandsdrag, Saltum Folkedans- og Spillemandsdrag og Himmerlands Danse- og spillemandsdrag (beskrives nedenfor).

Folkedanserforeningerne og Spillemandsmuseet: I følge NJØ er der en lidt speciel folkedanserforenings-struktur i Himmerland. I 50'erne var Himmerlandskredsen den regionale DF-kreds med foreninger primært i Østhimmerland. Det er primært disse foreninger som Spillemandsmuseet har et tæt samarbejde med – og som fx bruger museet til møder, begynderdans etc. Folkedanserforeningerne i Vesthimmerland er mest DGI-foreninger, fordi det tidligere var en stærk gymnastikegn. Spillemandsmuseet har pr. tradition ikke haft ret meget samarbejde med disse foreninger.

Danske Folkedanseres Spillemandskreds

Spillemandskredsen for Nordjyllands Amt har 19 enkeltmedlemmer plus et kollektivt medlem: Spillemandsmuseet. Der afholdes sammenspilsaftener 2 gange om måneden i Aalborg. Programmet for 2005 indeholder desuden “koncert & legestue” samt “kursus” med Henrik Jansberg (professionel musiker/underviser, uddannet på Folkemusiklinien) med efterfølgende legestue.

Andre lag og orkestre

Himmerlands Danse- og Spillemandsdrag

– er inddirekte en udløber af Himmerlandsforeningens aktiviteter i 40'erne og 50'erne. Den nuværende struktur som danse- og spillemandsdrag er fra 1989. Lauget er medlem af DGI og består af en dansegruppe og en spillegruppe, som øver særskilt. Medlemstallet har ligget konstant på 100-120 medlemmer – heraf ca. 35 spillemænd. Medlemskab 100 kr årligt. Alder 50-90 år.

Lauget har siden starten arrangeret to månedlige offentlige dansearrangementer i St. Brøndum⁶⁵ – og er nu (i 2005) flyttet til Kulturstationen i Skørping, fordi lejen her er meget billigere. Til de offentlige baller/legestuer er der normalt 25-40 dansere og 20 spillemænd. Arrangementerne opfattes internt som bredt folkelige og styres af danseleder, orkesterleder og dansere i fællesskab. Danselederen styrer kun når der er behov for det. Kun et fåtal af medlemmerne er fra lokalområdet. De fleste kommer fra hele den nordjyske region (fra øst til vest) i området mellem Randers og Hjørring. Et par af spillemændene spiller også i Rebild Spillemandsdrag og nogle går jævnligt på kurser i musikskolen. Hovedparten af spillemændene er absolut amatører – men spiller af og til (på privat basis) ude mod mindre honorarer. Repertoiret (ca. 250 melodier) er stort set rendyrket dansk spillemandsmusik i form af et bredt dansk repertoire med fokus på himmerlandstraditionen. Nogle spiller udelukkende efter noder – andre primært efter gehør.

Lauget spiller/danser ude til en lang række faste årlige foreningsarrangementer, primært i regionen (både sønden- og nordenfjords), men fx også i Vildbjergshallen (v. Herning), hvor man har være engageret fast siden o. 1985. Man bruger i princippet ikke folkedragter, men ved særlige lejligheder kan nogle af danserne, som også danser i folkedanserforeninger, tage dragt på. Nogle af de ildsjæle som har startet (og styrer) lauget opfatter lauget som en modvægt til Rebild-miljøet og ønsker i højere grad end Spillemandsmuseet at arbejde med den brede, almene, nutidige, folkelige kultur. Denne ideologi har en enkelt gang medført eksklusion af to medlemmer!

Aalborg Danse- og Spillemandsdrag

– er en forening med ca. 70 medlemmer (heraf ca. 10 spillemænd), stiftet i 1990. Arrangementerne foregår i det kommunale Kulturhus Trekanten i Aalborg Øst, hvor lokalerne

⁶⁵ 10-15 km øst for Rebild/Skørping.

stilles gratis til rådighed ("stor sal med lækkert trægulv, perfekt til musik og dans").
Medlemskab: 80 kr. om året.

Aktiviteter: *Mandagsdans* – åbne danseaftener hver anden mandag, med dansevejledning hvor laugets orkester spiller. Entré 20-30 kr. *Bal og koncert* med et kendt, professionelt orkester 3 - 4 gange i sæsonen. *Danse- og spillekurser* – fx kursus og bal med svenske danse, DGI-dansekurser (i samarbejde med DGI), lille én-dags *Spillemandsfestival* i april med fx De Spillemande (Hjørring), Lommebös (Göteborg), Punch (Århus Folkemusikhus), Fladstrand Spillemandene⁶⁶ (Frederikshavn), Ribe Danse- og Spillemandsdrag. ROD deltog i 2005.
Andet: Fælles musik-dansearrangement med Dansk-Rumænsk forening.

De Spillemande

– er et spillemandsorkester, organiseret som forening (medlem af DGI), og dannet i 1979 i Hjørring. Spillestedet Sysseltinget i Hjørring var startet nogle få år forinden og var interesseret i at lave arrangementer med folkedans og spillemandsmusik. Der blev derfor indgået aftale med "De Spillemande", som siden da har været husorkester ved disse arrangementer. De Spillemande spiller til "liegstouw" (Dans på Tinget) hver anden onsdag, hvor der er danseinstruktion af en fast instruktør den første time. Man har af og til besøg af orkestre udefra, fx Aalborg Danse- og Spillemandsdrag. Gratis entré. Et medlem af Hirtshals Spillemandsdrag har vikarieret i orkesteret et par gange og betegner musikken som nodebaseret.

Solsidens Spillemande

– er dannet i 1979 som et supplement til søndagsdansen i Rebild; dvs. ud fra et ønske om at skabe et åbent dansearrangement i Aalborgområdet. Solsidens Spillemande har siden da arrangeret liegstouw hver søndag fra 14.00-16.30 i Det Gamle Rådhus i Nørre Sundby. Der er gratis adgang og alle er velkomne. Medlemskab 70 kr årligt. Til liegstouw-arrangementerne deltager normalt ca. 35-40 personer i alderen 40-70 år. Mange er også medlemmer i folkedansforeninger og bevæger sig rundt til arrangementer hos forskellige foreninger. Aktiviteterne er bygget op omkring 3 orkestre som skiftes til at spille om søndagen; i alt 13-15 musikere, hvoraf mange også spiller jævnligt i Rebild. Til større arrangementer (fx julebal) kan deltagertallet nå op på 50-60 personer. Her spiller alle musikerne sammen. Arrangementerne har tilknyttet en danseinstruktør, som styrer når det er nødvendigt. Foreningen har også et bredt socialt sigte og arrangerer en del ture, udflugter m.m.

Hirtshals Spillemandsdrag

– er et orkester på 12 medlemmer i alderen 40-70 år: 6 violiner, 2 banjo/sang, 1 harmonika, 2 guitar, 1 kontrabas. Orkesteret er startet i slutningen af 70'erne, organiseret som forening – men modtager ingen offentlige midler. Til gengæld tager de ca. 2000 kr ("det som det kan bære") for at spille ude. Hvis de skal underholde en hel aften, skal de have noget mere for det. Men de vil helst kun spille et par timer. De spiller på plejehjem (afpasser prisen), på kroer og værtshuse⁶⁷, og har de sidste par år haft en fast aftale med Tornby Camping, hvor de har spillet 5-6 aftener i løbet af sommeren. Har også spillet (gratis) hos De Spillemande i Hjørring og Aalborg Danse- og Spillemandsdrag. I alt ca. 10-12 engagementer i 2005. Og de har ikke lyst til at spille mere ude. Det er passende. Øveaften en gang om ugen i et medborgerhus, hvor de lejer sig ind.

Repertoiret er dansk, norsk, svensk og skotsk folkemusik, og de er fx ikke gode til at spille til traditionel folkedans/gammeldans. De kan ikke "alt det med de forskellige ture" etc. Så hvis folk vil danse til det, må de tage det som det er. Eller der skal være en danseleder, som kan styre det!

⁶⁶ Frederikshavns Folkedansere's faste orkester på ca. 10 medlemmer.

⁶⁷ Fx et værtshus i Ålbæk, ejet af Fisker Thomas – dér har HS spillet flere gange. Og et værtshus i Hirtshals.

Har udgivet 2 MC og 1 CD. Er altid på udkig efter gode bassister og guitarister. De to nuværende guitarister er gode. Men bassisten er nybegynder. Den tidligere bassist flyttede til Ry, hvor han har startet De Dover Spillemand.

Gennem 5-7 år i 80'erne/90'erne arrangerede laug et lille festival i form af et udadvendt arrangement med koncerter etc. Det krævede for meget organisering! Efter et par års pause startede man i sidste halvdel af 90'erne et mere internt spillemandstræf på Hirtshals Skole. Både festival og stævne havde gæster fra Norge, Sverige, Skotland og Danmark. Stævnet blev organiseret uden den store økonomi. Man *har* søgt og fået midler – men udelukkende fra amtet til undervisere. De forskellige grupper udefra tjente selv til deres ophold ved at spille ude til enkeltarrangementer på bibliotek, plejehjem, gågaden (Hirtshals/Hjørring). Det finansierede træffet, som blev afholdt for sidste gang i år 2000.

I Danmark har laug tradition for at samarbejde med Folkets Hus Spillefolk, Aalborg Danse- og Spillemandsdragt, De Spillemand, Kielgasterne, Hirtshals Harmonika Klub, De Dover Spillemand og (i mindre grad) Rebild-miljøet. Har spillet på Højbystævnet en enkelt gang – og også til andre stævner en gang i mellem. Har desuden en venskabsforening i Skotland – og har været derovre 3-4 gange.

Kielgasterne

– er et, i denne sammenhæng, anderledes orkester bestående af ca. 10 personer der spiller “glad og folkelig musik i mange genrer”, dog med hovedvægten på gamle swingere, vals, polka og ældre dansk og udenlandsk populærmusik. Instrumenteringen er harmonika, guitar, bas, sav, banjo og trommer. Der synges og danseinstrueres under ledelse af Kaj Bertelsen, som også er klubbens leder. Faste arrangementer i Den Gamle Station, Hirtshals og Tornby forsamlingshus ca. 8 km syd for Hirtshals – enten “swing-om aften” eller “spillemandsbal”. Der er altid et gæsteorkester (fx Spil'opperne, Sindal Harmonikaklub, De Spillemand, Fam. Eriksen, Hirtshals Musikskoles Musikanter, Vendelbonodisterne). Kielgasterne har altså reelt to repertoarer: 1/ dansk spillemandsmusik og 2/ bredere populær dansemusik. De har netop udgivet deres første CD “Livsglædens musik” med et bredt udsnit af repertoire.

Koncertforeninger, festivaler, stævner

I Nordjyllands Amt har jeg udvalgt to foreninger/festivaler som i dag driver fokuseret folkemusikalsk koncertvirksomhed: Skagen Festival og Halkær Kro ved Nibe. Der er flere koncertforeninger med folkemusikprofil og desuden et antal almene musikforeninger og spillesteder som også har folkemusik. Fx i Aalborg! Med reference til det beskrevne Rebild miljø og dets funktion som kraftcenter for den danske traditionelle musik, kan det her være relevant at beskrive, hvad der sker på koncertscenen i Rebild/Skørping's nærrområde: Kulturstationen i Skørping præsenterer i efteråret 2005 ”Allan Olsen solo”, ”Peter Bastian, Nikola Jankov og Lenovskata Grupa” og ”Poul Dissing m.fl.” – og Stubhuset i Støvring (5 km nord for Rebild/Skørping): Wolfstone, Eivør Pallsdottir, Emily Smith og Nordlys. Så den moderne folkscene er så absolut også repræsenteret i Rebild-området!

Skagen Festival

– startede som visefestival og har siden 1971 fungeret som en af de store danske folkemusikfestivaler. Festivalen har afgjort – sammen med artister som De Gyldne Løver og Niels Hausgaard – præget den nyere nordjyske sang- og musiktradition (og folkemusikmag). I dag præsenterer festivalen et bredt udsnit af nordisk og international (keltisk og amerikansk) folkemusik, samt dansk rock og blues – dog stadig med en nogenlunde tydelig folkemusikprofil. Indenfor amatørmusikken og den danske traditionelle scene (incl. irsk & cajun) har festivalen i perioden 1999-2005 fx præsenteret flg. artister:

Amatør: Rod, Køge Cajun Special, Caramba, Dupont Cajun Band, Ribe Danse- og Spillemandsdragt, Kielgasterne, Silkeborg Morris Men, Fionia.

Irsk: Flax in Bloom, Trad Lads, Moving Cloud.

Kontemporær/trad. dansk: Kætter Kvartet, Det Sejge Jydske, Haugård & Højrup, Instinkt, Spælimentinir, Sula, Wånsda'.

Festivalen har således også en vis amatørprofil og har tidligere været mødested for et bredt udsnit af danske folkemusikere (professionelle og amatører). Denne funktion synes nu mere begrænset.

Halkær Kro

– ligger 10 km syd for Nibe, 20 km vest for Rebild og 25 km sydvest for Aalborg. Halkær Kro er et anpartsselskab med godt 100 anpartshavere. Formålet er at drive et kulturhus, der danner rammen om kulturelle, musiske og økologiske aktiviteter. Kulturaktiviteterne på kroen er baseret på frivillig arbejdskraft. Musikarrangementerne varetages af musikforeningen "Nordboerne og Kelterne & Økologerne" (medlemskab 150 kr årligt) i samarbejde med "Halkær Ådalens Kulturhus". Halkær Kro har fungeret som kulturhus siden 1992, har en høj kunstnerisk profil og præsenterer udelukkende alment accepteret høj kvalitet. Arrangementerne (ca. 10 årligt) er primært koncerter indenfor dansk kontemporær folkemusik, irsk/skotsk, rock, jazz, viser – og nogle få traditionelle baller med fx Lang Linken og fanørestret Jæ' Sweevers. Den årlige **Halkær Festival** er en lille specialiseret firedags folkfestival med op til 300 gæster. Den afholdes første weekend i juni (siden 1994) og er et mødested for danske og internationale musikere.

Samtlige arrangementer trækker publikum langvejs fra. Halkær Kro fungerer også som et forsamlingshus, der udlejes til forskellige arrangementer (privatfester).

Opsummering: Rebild/Nordjylland

Rebild-miljøet

- ❑ Antal aktører: 5
- ❑ Medlemstal: På grund af miljøets struktur med bl.a. museumsvirksomhed, en løst tilknyttet folkedanserforening og en indsamlings- og formidlingsforening kan medlemstallene ikke opstilles, så de bliver direkte sammenlignelige med nogle af de andre beskrevne miljøer. Blandt de udøvende aktører har Rebild Spillemandsdrag 25 medlemmer og Rebildkvadrillen ca. 30 medlemmer. Hertil kommer Spillemandsmuseets Musikskole med 45 elever, Foreningen FMFN med ca. 120 enkeltmedlemmer fra hele landet – og et ukendt antal medlemmer af Museumsforeningen (som beskæftiger sig med meget andet end folkemusik).
- ❑ Samlet medlemstal: en udregning af et evt. samlet medlemstal giver ingen mening.
- ❑ Kontingent: ?
- ❑ Økonomi: Spillemandsmuseet og FMFN mangler økonomiske midler til indsamling og formidling.
- ❑ Aktiviteter: museumsvirksomhed, op til to ugentlige spille/danse- eller bal-arrangementer, booking af musik- og dansegrupper udenfor museet, indsamling, bearbejdning, formidling, arkiv, foredragsvirksomhed, musikskolevirksomhed, kurser, seminarer og udlån af lokaler.
- ❑ Lokaler: Egne lokaler i museumsbygningen. Forholdsvis billig leje af fx det kommunale kulturhus, Kulturstationen. Desuden udemærkede gratis skolelokaler til aftenskolen.
- ❑ Samarbejde: Der er et tæt internt formaliseret samarbejde, som styres og koordineres af museet. Der er mange og tætte samarbejder både regionalt og nationalt, bl.a. med Folkemusikhusringen.
- ❑ Ungdomspolitik: Ja.
- ❑ Generelle problemer: Der mangler unge. Der mangler dansere. Der mangler økonomiske midler til indsamling, bearbejdning og formidling.
- ❑ PR og informationsmateriale: Museet har en officiel hjemmeside under www.roldskovmuseerne.dk, (hvor der er direkte links til både Spillemandsmuseet og de andre aktører i Rebild-miljøet). Spillemandsdraget har egen hjemmeside, www.rebildspillemaendene.dk (som vist nok tidligere også var museets og miljøets officielle site) indeholder også basisinformation om Rebildkvadrillen. Musikskolen og FMFN har egne, udemærkede hjemmesider. Spillemandsmuseet udgiver desuden en reklamefolder vedrørende booking af spillemandsgrupperne.

De mange og forskelligartede aktiviteter i Rebild-miljøet, samt en spændende fortid, har gjort Spillemandsmuseet til en kendt institution i regionen. Aktiviteterne og lokalefaciliteterne bruges af mange mennesker, og det samlede Rebild-miljø er uden tvivl et kraftcenter for den traditionelle musik i regionen. Museet og dets aktiviteter er unikke; der findes ikke noget lignende i Danmark. Rebild-miljøet har sendt en masse "pile" ud – både i form af lokalt opfostrede musikere som fx Klaus Pindstrup, men også i form af kontinuerlige aktivitets-, undervisnings- og kursustilbud.

Rebild-miljøet har et bredt samarbejde både lokalt og regionalt. Museet/MFMN har desuden haft tradition for et tæt samarbejde omkring indsamling og dokumentation med Folkemusikhusringen, Dansk Folkemindesamling og Folkemusikcentret i Hogager – med tilhørende tilgang af ressourcer. Efter lukningen af Folkemusikcentret i Hogager, en ændret prioritering hos Dansk Folkemindesamling og manglende midler fra Kunstrådet, synes mulighederne nu begrænsede.

Musikskolen har været er en vigtig vækstlagsspiller og har netop iværksat en række børne- og ungdomsinitiativer for at sikre fødekæden. Sammen med de øvrige Rebild-aktiviteter er der skabt et sammenhængende miljø hvor vækstlagsspiralen starter helt nede ved den traditionelle musiks rødder: indsamling og formidling af ældre traditioner i både fikseret og levende form. Set i vækstlagsspiralsperspektivet (og sammenlignet med Lirum Larum-miljøet) mangler der måske nogle kontinuerlige scener hvor nye uprøvede musikere kan få lov til at prøve deres musik af på et alment dansepublikum – og hvor de i lidt højere grad kan få lov til at gøre tingene, som de selv har lyst til. Til gengæld er der ingen der hindrer eleverne i efterfølgende at videreudvikle sig på andre mere åbne scener i eller udenfor regionen.

Miljøet bærer samtidig tydeligt præg af at være centreret omkring en museumsinstitution og af den hermed tydelige fokusering på bevarelse af lokale traditioner. Miljøet må betegnes som et konservativt miljø med en modvilje mod forandringer. Denne modvilje kan være både en styrke og en svaghed. I lokalmiljøet er der kræfter, som ikke ønsker den noget institutionaliserede aktivitetsform. Disse kræfter søger til en vis grad at skabe en modvægt – en slags protest mod museumsånden – ved at lave aktiviteter som de opfatter som bredere, mere folkelige og mere nutidige. Men hvis man ser de bevarende aktiviteter i en større sammenhæng, skaber miljøet nogle tilbud om indsigt i en lokal, levende ubrudt tradition; et alternativ! Eller som mange vil opleve det: en stor musikalsk og kulturel ekspertise – som set i nationalt perspektiv må opfattes som specialiseret.

Spillemandsmuseet opgiver adressen www.roldskovmuseerne.dk, som officiel webadresse. Sitet drives af Rold Skov Museerne, og indeholder overfladisk information om Spillemandsmuseet og de andre aktører i Rebild-miljøet. Via Spillemandslaugets (gamle) hjemmeside, www.rebildspillemaendene.dk, får man en væsentlig bedre guidning til samtlige aktører – og bliver bl.a. guidet direkte til musikskolens hjemmeside med informationer om undervisningshold etc. Musikskolens og FMFN's hjemmesider fungerer fint, men det generelle indtryk er nogle noget gammeldags og uprofessionelle (rodede) sites. Det kan undre, at der ikke findes en opbygning ala Lirum Larum modellen med én hovedside og direkte links til de respektive aktøres egne sites – og forklaringen er sandsynligvis mangel på økonomiske midler eller teknisk ekspertise.

De 55 folkedanserforeninger i amtet fordeler sig nogenlunde ligeligt på DF og DGI foreninger og har i alt ca. 1700 medlemmer. Nogle af foreningerne arrangerer af og til ture til søndagsdansen i Rebild, og en del enkeltmedlemmer deltager i – og har eventuelt organiseret – de mere frie balinitiativer i nærområdet. Der tegner sig dog et billede, som er lig med de andre beskrevne lokaliteter: folkedanserforeningerne har mange medlemmer, som aldrig bruger de bal-tilbud, som de musikorienterede miljøer tilbyder. Der er nogle enkelte danseentusiaster som (sandsynligvis) kontinuerligt bevæger sig i flere miljøer; men hovedparten af folkedanserne bevæger sig primært i folkedansermiljøer.

De andre registrerede laug og orkestre rummer ca. 250 medlemmer (heraf ca. 110 musikere), men dette tal siger intet om det reelle antal aktive personer. Det fremgår derimod tydeligt, at laug og orkestre i regionen er mindst lige så forskellige som de storkøbenhavnske huse, laug og orkestre. *Aalborg Danse- og Spillemandslaug* har aktiviteter der i princippet er struktureret på samme måde

som hos fx Københavns Folkemusikhus: intern øvning, faste udadvendte baller med det lokale "husorkester", 3-4 årlige baller med professionelle orkestre – og kurser. *De Spillemande* og *Solsidens Spillemande* er nogle forholdsvist små og lokale (og funderede) initiativer, hvor aktiviteterne i princippet er centreret omkring spillemændenes musik: baller med indledende danseinstruktion eller dansevedledning. *Hirtshals Spillemandsdragt* er i princippet en samling musikere som spiller dansk/nordisk/skotsk musik som underholdningsmusik. De spiller mest udenfor de traditionelle balmiljøer – og vil have penge for det, fordi de leverer en vare med en økonomisk værdi. Til gengæld vil de også gerne deltage i de traditionelle miljøer, fx i Aalborgglaugets festival, hvor de gerne spiller gratis – og via deres eget arrangement, spillemandstræffet, hvor de desuden kan dyrke deres kontakter i Norge, Sverige og Skotland (og København). Hirtshals Spillemandsdragt har tidligere haft større ambitioner om at formidle kultur i lokalområdet (festivalen), men det organisatoriske arbejde blev for omfattende. Med hensyn til repertoire er *Kielgasterne* officielt bredere musikalsk orienterede end alle de andre beskrevne aktører. Man kan også sige, at de er mindre specialiserede. De spiller både funderet dansk spillemandsmusik til bal – og ældre almen poulær dansemusik. På den måde kommer Kielgasterne til at skille sig ud fra det generelle billede af aktører og miljøer som værende snævert musikalsk orienterede eller specialiserede; men i virkeligheden spiller fx grupperne i Rebild Spillemandsdragt også ældre almen poulær dansemusik – men udelukkende til privatfester o. lign. – og aldrig til de officielle museumsarrangementer.

Himmerlands Danse- og Spillemandsdragt kan placeres et sted midt imellem folkedanserforeningsbevægelsen og folkemusikhusbevægelsen. Aktiviteterne består af separat øvning i folkedanser- og spillemandsdragtet, faste fælles balarrangementer samt en betydelig aktivitet i form af opvisninger eller spil til større baller i forskellige foreninger. Her er både nodespillere og gehørsspillere – og dansere i hverdagstøj og folkedragter. Der er plads til at alle kan være med – så længe det ikke bliver institutionspræget på samme måde som i Spillemandsmuseets regi.

Bortset fra Rebild-miljøets tydelige frustrationer over manglende midler til indsamling og formidling – og at undersøgelsen ikke viser noget om hvordan det går i folkedanserforeningerne – går det generelt godt. Man klarer sig generelt uden offentlige tilskud, benytter eventuelt nogle af de regionale undervisnings- og kursustilbud – og tilpasser sig (eller forsøger at påvirke) den økonomiske og publikumsmæssige virkelighed. Der er en stor lyst til at klare sig selv. Det skal dog samtidig siges at specielt Aalborg- og Hirtshalsdragtene tydeligvis ønsker at være en del af et dansk/internationalt miljø, hvor de kan få udvidet de sociale kontakter og få nye input og oplevelser. Det skal dog bemærkes, at den musikalske ekspertise i Aalborgområdet synes at være markant mindre end i de andre undersøgte lokaliteter.

De beskrevne koncertforeninger og festivaler synes ikke at have den store indflydelse eller påvirkning på de her beskrevne miljøer.

SAMMENFATNING

Undersøgelsen har omfattet de fire ”lokaliteter” Fyn, Storkøbenhavn, Roskilde og Rebild/Nordjylland. Undersøgelsen har beskrevet 24 aktører med praktisk musik- og danseaktivitet indenfor **folkemusikhuse og folkemusiklaug**. Aktørerne har i alt ca. 1200 medlemmer, hvoraf ca. 550 er registreret som musikere.

Undersøgelsen har desuden omfattet to aktører indenfor undervisningsområdet, to større årlige events (et stævne og et træf) samt nogle ungdomsinitiativer.

De ”daglige” aktiviteter indenfor folkemusikhuse og folkemusiklaug er:

- intern øvning, sammenspil og socialt samvær indenfor traditionel dansk (og eventuelt svensk) musik & dans
- musikalsk optræden hos andre huse eller laug (altid uden betaling) – eventuelt suppleret med optræden udenfor miljøerne (ofte mod symbolsk betaling)
- offentlige amatør spille-danse arrangementer, hvor alle kan deltage uden særlige forudsætninger og uden at være medlem
- offentlige amatørballer, hvor et eller flere faste orkestre spiller – eventuelt suppleret med åbent fællesspil
- offentlige baller med professionel musik – eventuelt suppleret med åbent fællesspil
- eventuelle årlige større events (stævne eller træf)
- eventuelt koncerter
- kurser, workshops, seminarer
- rejser og fællesture – eventuelt i form af besøg og fællesaktiviteter hos andre huse eller laug
- andre aktiviteter som fx nodeudgivelser, medlemsblad, hjemmeside etc.

Mange af aktørerne (primært de mindre, men fx også nogle af de større som Folkets Hus Spillefolk) arrangerer dog ikke baller med professionel musik. Mange arrangerer heller ikke kurser m.v. Nogle aktører skiller sig desuden markant ud fra flertallet:

- Tommerup Folkemusik, som primært arrangerer koncerter og ikke har offentlige spille-danse arrangementer.
- Folkemusikorkestret Fionia, som er et stort formelt orkester med ansat orkesterleder – og som primært spiller til koncert.
- Værløse Folkemusikanter, som er et stort formelt orkester med ansat orkesterleder, et bredt folklorerepertoire og en omfattende udadvendt virksomhed.
- Frederiksberg Folkemusikhus, hvis eneste aktivitet er et kursus/balarrangement om måneden.
- Hirtshals Spillemandsdragt, som spiller et bredere repertoire, ikke arrangerer baller og kun spiller udenfor miljøerne mod markedsorienteret betaling.
- Himmerlands Danse- og Spillemandsdragt, som laver opvisninger ala folkedanseropvisninger, men mindre ”korrekt” og uden dragter.
- Kielgasterne som har både spillemands- og populærmusikrepertoire – og arrangerer baller indenfor begge repertoarer.

Konklusion:

- Set i regionalt perspektiv er de fleste miljøer intakte og velfungerende.
- Der er store lokale og regionale forskelle.
- Der er stor musikalsk ekspertise.
- Nogle aktører har baseret deres virksomhed på offentlige tilskud – og de har store problemer. Andre aktører er i langt højere grad selvfinansierende – og klarer sig fint, fordi de kan tilpasse sig til den økonomiske virkelighed.
- Nogle har store lokale problemer.
- Der mangler dansere til de traditionelle baller – men det er ikke katastrofalt.
- Der mangler tilgang af unge (både musikere og dansere).

- ❑ Mange aktører oplever en mindre tilgang af nye medlemmer i 40-50 års alderen.
- ❑ Dansere fra folkedanserforeninger udgør en væsentlig basis, både som medlemmer og som brugere af de offentlige baller.
- ❑ Der mangler folk til det organisatoriske arbejde. De fleste aktører klarer sig med det nuværende aktivitetsniveau, men undlader at føre nye visioner ud i livet, fordi dette blot vil forøge arbejdsbyrden for de faste organisatoriske støtter.
- ❑ Økonomien fungerer tilfredsstillende, men der mangler penge til professionelle baller.
- ❑ Der er bred enighed om, at man har et godt produkt. Men man får ikke gjort ret meget for at sælge produktet til omverdenen.
- ❑ Samarbejderne kunne udbygges – men der mangler lyst, visioner og organisatorisk kraft til at gøre det.

Dygtiggørelsen foregår via egenlæring, gensidig læring, formaliseret **undervisning** på aften- og musikskoler med folkemusikalsk profil, deltagelse i kurser og workshops m.v.

Undersøgelsen har beskrevet nogle netværksbaserede **ungdomsinitiativer**, hvoraf hovedparten har henlagt de formelle aktiviteter til Fyn. Med en generel aldersfordeling fra 50 år og opefter og en praksis baseret på nogle ideologier fra 70'erne, er folkemusikhuse og folkemusiklaug ofte ikke naturlige fora for de unge. Via fx ROD- og FOD-initiativerne er der skabt nogle funderede events og netværk, som i højere grad tilfredsstiller de unges behov, og som nu samarbejder bredt med folkemusikfestivaler og –stævner. Det er bemærkesværdigt at folkemusikhuse og –laug ikke selv har iværksat ungdomsinitiativer. Det eneste synlige ungdomsinitiativ, Ungdomsgruppen i Folket Hus Spillefolk, er startet fordi nogle unge har ”holdt ved” – og selv taget initiativer. Til gengæld har en ny generation overtaget styringen af Spillemandsmuseets Musikskole og iværksat en fokuseret satsning på børne- og ungdomsområdet.

Forbindelserne til – og samarbejde med – aktører indenfor **Arkiv, forskning, museum** er specielt synlige i Rebild og store dele af Nordjylland. I de andre lokaliteter beror forbindelserne på en eventuel tilstedeværelse af enkeltindivider med interesse for indsamling og udforskning. Det skal dog bemærkes, at der indenfor Folkets Hus Spillefolk er en del personer som interesserer sig for og frekventerer området.

Med hensyn til de miljøer som beskæftiger sig med **internationale musikformer** har cajunmiljøet i København nære relationer til folkemusikhusbevægelsen. I undersøgelsen er det kun i København at det irske miljø er synligt. Dette miljø fungerer generelt helt anderledes end ”de danske” miljøer. Det irske miljø er kendetegnet ved ugentlige sessions, professionelle musikere af international standard, en række scener på irske værtshuse og andre spillesteder med irsk/skotsk profil – og et tæt samarbejde mellem dansere og musikere. Nogle af musikerne har nære relationer til både folkedanser- og folkemusikhusbevægelsen. Indenfor balkan- og klezmermusikken har undersøgelsen ikke afdækket miljøstukturer, bortset fra de aktiviteter som foregår på Tingluti Aftenskolen.

Undersøgelsen har afdækket nogle forskellige forhold vedrørende de fire undersøgte lokaliteter:

Folkemusiklinien ved Det Fynske Musikkonservatorium har haft stor betydning for amatørmusikken og det traditionelle område på Fyn. Siden 1998 er der blevet tilført – og fastholdt – en stor mængde musikalsk ekspertise, personlige ressourcer og ildsjæle til regionen. Folkemusiklinien på Brenderup Højskole og folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48 er direkte udløbere af Folkemusiklinien på konservatoriet. De studerende på konservatoriets Folkemusiklinie underviser, spiller i folkedanserforeninger, spiller offentlige koncerter – og tilfører ny energi til fx Folkemusiklauget Fynboerne. Siden 1998 har Folkemusiklinien samtidig bevirket, at der er skabt et stort ungt miljø af professionelle musikere og orkestre. På grund af en stor mængde musikalsk ekspertise, personlige ressourcer og ildsjæle fremstår det fynske folkemusikmiljø i dag som et kraftcenter for den samlede danske traditionelle scene.

I det storkøbenhavnske område danner folkemusikhuse og folkemusiklaug et samlet miljø (sammen med Roskilde-miljøet og det nordlige og sydlige ”opland”), hvor man spiller gratis hos hinanden ud fra noget-for-noget princippet – og har en vis modstand mod brug af professionelle orkestre til de faste

månedlige baller. Der synes dog at være nogle interne konflikter. Mange af medlemmerne oplever det sociale fællesskab og det at "alle er lige" som det absolut vigtigste. Andre oplever også dette sociale fællesskab som en vigtig faktor, men har desuden ambitioner om at højne udbredelsen og det musikalske niveau. Det generelle er dog, at man er tilfredse med tingenes tilstand, så længe der er en fornuftig basis af musikere og dansere. Og man ved jo også godt, at hvis man vil udvide aktiviteterne (praktisk og økonomisk) vil det også betyde en større arbejdsbyrde på det organisatoriske og administrative plan !

Lirum Larum miljøet i Roskilde må opfattes som et funderet regionalt kraftcenter, som på det organisatoriske område adskiller sig fra andre miljøer. Nogle stærke organisatoriske kræfter fik i løbet af få år (1971-76) startet og organiseret aktiviteterne i de fire "ben", som miljøet stadig hviler på: spillemandsdrag, dansedrag, koncertforening og aftenskole – og bundet det sammen af medlemsbladet Lirekassen. På denne måde har man i dag et gennemskueligt musik- og dansemiljø hvor de primære led i en vækstlagsspiral er til stede.

Siden 1983 har Lirum Larum-miljøet haft det centralt beliggende gamle kulturhus som samlingssted for samtlige aktiviteter: undervisning, øvelse, baller og koncerter; et fysisk samlingssted hvor man samtidig var en del af et større kulturmiljø.

Lirum Larum miljøet er i dag noget mindre end i storhedstiden i 80'erne. Tabet af Kulturhuset som fast samlingssted i 1999 var et hårdt slag og gav store frustrationer. I dag fungerer aktiviteterne igen udemærket – men ikke optimalt – fordi man tydeligt oplever de forringede vilkår efter tabet af det gamle kulturhus. Der kan desuden konstateres en klar opsplitning mellem dragene og koncertforeningen.

Det samlede Rebild-miljø består af Spillemandsmuseet, Rebild Spillemandsdrag, Rebildkvadrillen, Spillemandsmuseets Musikskole og Foreningen for Musikalsk Folkekultur i Nordjylland. Miljøet er et kraftcenter både for den traditionelle musik i Nordjylland og for specialiserede ildsjæle fra hele landet. Spillemandsmuseet og dets aktiviteter er unikke i dansk sammenhæng. Rebild-miljøet har sendt en masse "pile" ud – både i form af lokalt opfostrede musikere som fx Klaus Pindstrup, der har været lærer/instruktør for musikere i hele Danmark; men også i form af kontinuerlige aktivitets-, undervisnings- og kursustilbud som benyttes af en bred skare af musikere og dansere i regionen.

Drag og orkestre i regionen er generelt selvfinansierende og synes at fungerer fint. Det skal dog bemærkes, at den musikalske ekspertise i Aalborgområdet – og generelt uden for Rebildmiljøet – synes at være på et markant lavere niveau end i de andre undersøgte lokaliteter.

Indenfor **Folkedanserforeningsbevægelsen** har undersøgelsen registreret 136 folkedanserforeninger med i alt ca. 5800 medlemmer, heraf 196 musikere. Antallet af musikere er dog reelt større, da DGI foreningernes spillemænd i Nordjylland ikke er medtalt. Man kan ud fra DFS-tallene anslå, at antallet af DGI spillemænd i Nordjylland er maksimalt 50, hvilket giver et samlet tal på ca. 250. Det er alment kendt, at der er mange flere folkedansere end medlemmer af folkemusikhusmiljøerne. Undersøgelsen indikerer desuden, at antallet af musikere indenfor folkemusikhusbevægelsen er noget større end indenfor folkedanserbevægelsen (550 kontra 250).

Samarbejde: Undersøgelsen af folkedanserforeningsområdet og koncertforeninger med folkemusikalsk profil har fokuseret på aktiviteterne art og omfang samt eventuelle samarbejder med folkemusikere og folkemusikdrag.

På landsplan tegner der sig et billede:

Der er ikke stort set ingen samarbejder mellem koncertscenerne og dansemiljøerne – og der synes kun i begrænset omfang, at være plads til amatørmusikken på koncertscenerne. Der er heller ingen samarbejder mellem folkedanserforeninger og folkemusikere/folkemusikdrag.

Alt i alt kan man opdele de organiserede folkemusikaktører i tre miljøer:

- ❑ Folkemusikhuse, folkemusiklaug (incl. folkemusiklinier på undervisningsinstitutioner).
- ❑ Folkedansermiljøer.
- ❑ Koncertscener.

Mange unge musikere og dansere har berøringsflader til alle tre miljøer. En aktør som Folkemusiklinien på De Fynske Musikkonservatorium samarbejder principielt med alle, men nok primært med folkemusikhuse, folkemusiklaug og koncertscenerne. I Rebild-miljøet – og generelt i Nordjylland – er der en vis sammenhæng mellem folkemusikhusbevægelsens musik- og dansmiljøer og folkedansermiljøerne. Det samme gælder for nogle få storkøbenhavnske aktører med rødder i Spillemandskredsen.

Det er dog svært, at få øje på formelle samarbejder på tværs af miljøerne. Nogle musikere bevæger sig hjemmefrem indenfor både folkemusikhusmiljøer og folkedansermiljøerne. Og næsten alle folkemusikhuse og folkemusiklaug er i dag delvist funderet på nuværende eller tidligere folkedansere. Men det virker som om koncertscenerne eksisterer adskilt fra de andre miljøer. Det skal dog bemærkes, at undersøgelsen ikke har beskæftiget sig med amatørorkestre indenfor koncertsceneområdet.

Selvom der i disse år sker en opblødning mellem de tre miljøer, er billedet udtalt: Det er svært at få øje på formelle samarbejder på tværs af miljøerne, og det er kun et fåtal af udøvere/publikummer der bevæger sig på tværs af nogle oplevede kulturelle grænser. Der er selvfølgelig mange undtagelser, men de tre miljøer kan opleves som så markant forskellige, at mange vil kunne betegne dem som særskilte kulturer med forskellige interesseområder, adfærdsformer, skikke og værdier.

05. Børne- og ungdomsområdet

De ældre organisationer som DF og DFS har gennem mange år haft særlige børne- og ungdomstilbud. Da stort set alle indenfor folkemusikområdet gennem længere tid har meldt om mangel på unge, er der – for at sikre fødekæden – gennem de sidste år iværksat en række nye børne- og ungdomsinitiativer.

Organisationer som Folkemusikhusringen og Folkemusiksammenslutningen har støttet nye initiativer, men har nok ikke selv taget væsentlige initiativer. Nytænkningen synes at komme fra DF, DGI og nogle selvbestaltede ildsæle. Som nævnt i forbindelse med undersøgelsen af Fyn, har en lille gruppe ildjæle på fem personer haft afgørende betydning for en række nyere tiltag indenfor uddannelses- og ungdomsområdet på Fyn. Når vi her anskuer børne- og ungdomsområdet (incl. uddannelse) i landsdækkende perspektiv kan der tilføjes nogle flere initiativer, hvor en af disse personer har haft en finger med i spillet – enten fordi de selv har taget initiativet – eller fordi andre beder dem om at organisere og styre et initiativ. Alt i alt drejer det sig om:

Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium
 Polkarave i Odense
 Polkarave i Århus
 ROD & FOD-stævnet
 Folkcamp (som nu foregår i DGI-regi)
 Folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48
 Folkemusiklinien på Brenderup Højskole
 FolkeMusik & Ungdom
 Det nye Børne- og Ungdoms Spillemands Kalas (B.U.S.K)

Folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole 17:48 kan selvfølgelig ikke regnes for et særskilt børne- og ungdomsinitiativ, da det er for alle over 18 år. Men som nyt initiativ har det været et nyt tilbud, som også var for unge – og det *har* i øvrigt tiltrukket en del unge.

DGI har været på banen ved at ”overtage” Folkcampen, har dannet en internationalt orienteret dansegruppe The Dancing Danes – og forsøger sig med andre initiativer, fx PolkAmok som dog mislykkedes i første omgang. De to sidstnævnte projekter er kendetegnet ved at være projektorienteret.

På landsplan har jeg i alt registreret følgende særlige tiltag og ”institutioner” indenfor folkemusikområdet:

ROD & FOD

ROD

– er et stævne for unge mellem 15-25 år. Det startede som et initiativ fra en lille gruppe unge i 1995. I dag er der ca. 100 deltagere på det årlige stævne, som afholdes 5-6 dage i påskeferien i Odense eller Højby, syd for Odense. Stævnet arrangeres af en skiftende arbejdsgruppe som vælges på årets Rod-stævne. Arbejdsgruppen får organisatorisk og administrativ hjælp fra FMS.

Stævnet indeholder:

- Storspil med instruktører.
- Workshops som er valgfri kurser/foredrag om folkemusik.
- Jamsessions.
- Bands (mindre grupper på 5-10 personer) hvor deltagerne selv står for at lave et mindre koncertprogram.

- og afsluttes med en offentlig koncert bestående af både bands og storspil.

Stævnet er åbent for alle uanset teknisk kunnen. Når ROD efterfølgende bliver inviteret, danner de en ad hoc gruppe, der mødes og spiller til folkemusikfestivaler og –stævner (fx

DF's ungdomsstævne på Stevns, Godtfolk på Fanø, Højbystævnet, Roskilde Spillemandsstævne, Halkær Festival, Århus Folk Festival, Odense Folk Festival). På denne måde kommer de gratis til festivaler og stævner. ROD deltagerne lærer en masse på stævnet, men mange opfatter det som lige så musikalsk givende at spille til de store stævner og festivaler. ROD er ikke formelt organiseret. Der er en løbende diskussion i ROD, om hvorvidt man vil organisere sig som forening. Foreløbig har modviljen herimod været stærkest.

FOD

– startede nogle år efter ROD. FOD er et stævne for unge mellem 15-30 år, men med fokus på dansen. Stævnet har tidligere været afholdt i Odense eller Højby. De seneste 3 år (?) er det blevet afholdt i Svendborg eller på Thurø (v. Svendborg). Stævnet arrangeres af en skiftende arbejdsgruppe som vælges på årets Fod-stævne. Arbejdsgruppen får organisatorisk og administrativ hjælp fra FMS. En stor del af musikerne på FOD deltager også i ROD.

Stævnet indeholder:

- Storspil og stordans med instruktører
- Grupper med både musikere og dansere
- Musik- og danseworkshops med instruktører
- Bal
- Jam og dans

ROD og FOD er de seneste år (i alt) tilsammen blevet støttet økonomisk af Kunstrådet, DGI, Dansk Musiker Forbund, Amterne, fonde, DF, DFS, FMS, AKKS. Siden oprettelsen af FolkeMusik&Ungdom søger et stigende antal deltagere desuden støtte herfra. ROD og FOD har et fælles netværk med fx fælles mailingliste.

FolkeMusik & Ungdom

Ud fra en erfaring om, at unge folkemusikere er svære at organisere, og for at skaffe et bedre grundlag for at understøtte aktiviteter indenfor folkemusikområdet for de unge, blev der i 2004 skabt kontakt mellem Musik & Ungdom (M&U) og musiker og musikpædagog, Kristine Heebøll, som efterfølgende blev ansat til at forsøge at præsentere organisationsmuligheden i Musik & Ungdom, samt at stå for udviklingen af medlemstilbud til folkemusikinteresserede. En af visionerne var, at Musik & Ungdom, blandt andet i samarbejde med de etablerede organisationer på området, kunne være en primus motor for et dansk internationalt Ethno Træf i lighed med lignende træf i JMI regi.

I dag er FolkeMusik & Ungdom en lokalafdeling under Musik & Ungdom som pr. oktober 2005 har ca. 50 medlemmer. Som lokalafdeling har FolkeMusik & Ungdom i 2005 fået 12.000 kr fra Musik & Ungdom til aktiviteter. De 12.000 kr er foreløbig brugt til 4 workshops i forbindelse med Odense Folk Festival 2005.

Via FolkeMusik & Ungdom (personlige ansøgninger) uddelte M&U i 2004 i alt 31.000 kr til enkeltpersoners deltagelse i folkemusikarrangementer: 7.500 kr til ROD (14 bevillinger), 3.500 kr til FOD (7 bevillinger), 9.750 kr til 2 Ethno-arrangementer i henholdsvis Belgien og Slovenien (13 bevillinger) samt 1 bevilling til Landsstævne i Skive (500 kr) og 1 bevilling til Højbystævnet (366 kr).

Via ansøgning til DUF har FolkeMusik og Ungdom desuden fået 7.500 kr i støtte til at lave en miniturne (Folk på Tour). Syv medlemmer har været på turne til 5 fynske efterskoler og spillet folkemusikkoncerter. Arrangementet startede med en øveweekend med Bo Stief som banddokter. 4 af deltagerne var studerende på Folkemusiklinien. Kristine Heebøll – bosat i Odense – står som den organisatoriske kraft, og aktiviteterne er naturligt nok foreløbig blevet henlagt til Fyns-området.

Polkarave

Odense

Det danske polkarave-fænomen er startet af de studerende på Folkemusiklinien på det Fynske Musikkonservatorium o. 1998/1999. Polkarave er en slags jam-session eller fællesspil uden formaliseret styring. Der spilles primært til dans, og alle kan møde op og spille med. I Odense afholdes der polkarave på konservatoriet den 2. torsdag i måneden. Arrangementet er i princippet ikke offentligt pga. manglende bevilling til beværtning m.m. Men arrangementet er en stor succes, og bliver – udover de almindeligt folkemusikinteresserede – besøgt af bl.a. de andre musikstuderende, folk fra nærliggende AOF kurser, et hold fra Rytmeconservatoriet i Århus etc.. Arrangementet har ingen økonomi og formidles via gratis annoncering, avisartikler & netværk. Fri entré.

Århus

I 2003 blev der startet dansk jamsession på den lille Café Mozart i centrum af byen. Initiativet kom fra nogle unge folkemusikere med tilknytning til ROD, som 5-6 gange (via mails, SMS'er og telefonopkald) fik trommet nogle musikere sammen. Senere i 2003 startede de første polkarave arrangementer i Vesterbro Beboerhus (et stenkast fra Café Mozart), som en del af amtets indsats for folkemusikken. Amtet havde afsat midler til folkemusikken i Århus og hyrede musiker og musikpædagog, Julie Heebøll Clausen, til at styre arrangementerne i 2 måneder. Siden har arrangementerne kørt med ca. en måneds interval – nu styret af Den Selvbestaltede Gruppe Til Arrangement Af Polkaraves I Århus – som i praksis er lig med Julie Heebøll Clausen og hendes netværk. I øjeblikket fungerer den ældre spillemand, Gunnar Friis (bl.a. Århus Folkemusikhus & Rebild Spillemandene), som uformel sessionleder. Arrangementet er nu flyttet til en kældercafé i centrum, hvor der indtil dato har været 6-7 arrangementer. Arrangementerne har haft meget varierende deltagerantal. Fra 8-10 stykker til 40-50 personer – heraf op til 10-15 musikere.

Julie Heebøll skriver i en pressemeddelelse:

"PolkaRave er traditionel dansk folkemusik/dans session, hvor deltagerne sætter dagsordenen. Hvis du spiller, så medbring din rockspade, digeridoo eller blokfløjte, og vær med til Århus' bedste trad-dansk-folkjam. Når der er PolkaRave ved man aldrig hvad aftenen vil bringe; der har været PolkaRaves hvor der mest er blevet sunget viser og ballader, der har været PolkaRaves hvor der er blevet danset kædedans, og så har der været PolkaRaves hvor al den saft og kraft der er i polkaen når den spilles af en halv snes polkafreaks, har flydt i rigt mål ud over et tætpakket dansegulv. Hvis du kommer, er du med til at præge PolkaRave. Der vil være en mindre danseinstruktion for ukyndige polka-dansere, og der er fri entre til arrangementet.

København

Der har, blandt de unge i Københavnsområdet, været initiativer til at starte noget nyt. Der er fx blevet afholdt et arrangement med en professionel gruppe i Huset i Magstræde. Og nogle fra Ungdomsgruppen i Folkets Hus Spillefolk har undersøgt, om der kunne laves aftaler med et medborgerhus om et sommerarrangement med polkaundervisning og levende musik.

Medborgerhuset var absolut positivt indstillet – men projektet gik i sig selv.

Den 28/11-2005 blev der igen forsøgt med et arrangement, et polkarave, ved Nørreport Station, og med entré på 30 kr. "pga. opstart" – så man kan sige, at der er nogle unge ildsjæle, som forsøger at skabe nogle fora for – og styret af – de unge.

DF & DFS

Barnlek

Sommerstævne for børn mellem mellem 8 og 16 år. Musik og dans. Arrangeres af de respektive landsforeninger m.m. Er siden 1992 blevet afholdt 6 gange i Finland, Norge, Island, Sverige og Danmark (1998) med op til 3200 deltagere – og heraf op til mindst 270 deltagere fra Danmark.

raBalder

DF/DFS har altid en række B&U aktiviteter på det årlige Landsstævne. Til Landstævnet 2005 iværksatte man et nyt ungdomsinitiativ med kurser, bal og et debatseminar – også for ikke-medlemmer af DF/DFS. Initiativet kom fra DF, hvorfra man forsøgte at involvere fx ROD, FOD, Folkemusiksamslutningen og DGI.

Ungdomsstævne Stevns - november 2005

Arrangeret af DF, DFS og Stevns Folkedansere. For unge spillemænd og folkedansere fra 13-25 år. **Workshops:** *Spil for øvede* med Jørgen Dickmeiss, *Opvisningsprogrammer/showdans* med Christian Thorvaldsen, *Rytmik* med Jørgen Dickmeiss og Christian Obel. Kursus i rytmisk dans. *Sammenspil* ved Kristian Bugge, for alle spillemænd. *Inspirationsworkshop* for ungdomsinstruktører. *Spændende variationer af pardanse*. **Bal og legestue om aftenen:** Legestue med Strygefri, bal med ROD efterfulgt af BØVL, bal med Kristian Bugge og Peter Eget.

Børne- og Ungdomsstævnet

Èn-dags arrangement i Viborg april 2006. Opvisninger og efterfølgende legestue. Arr. Spillemandskredsen.

DGI Folkemusik – DGI Folkedans

- **Ungekursus for folkedansere og spillemænd.**
- **PolkAmok** – et forsøg på opbygning af et nyt (danse-)ungdomshold med fire årlige samlinger. Kurset/holdet blev aflyst pga. mang. tilmelding, men der arbejdes videre med lign. tiltag.
- **DGI Folkcamp** – en uges musik og dans for børn mellem 10 og 16 år. Afholdes i Højby på Fyn. Har tidligere været afholdt som Nordisk Folkcamp.
- **The Dancing Danes** er et hold af unge danskere mellem 18 og 35 år, der rejser rundt i verden og deltager i festivaller, hvor de optræder med traditionel dansk folkedans og fremviser danske folkedragter. Siden starten i 2000 har holdet været i Asien (2000), Egypten (2001), Spanien (2003), Tyskland (2004) og Indien (2004).

Andet

Børne- og Ungdoms Spillemands Kalas (B.U.S.K)

Weekend-arrangement, januar 2006. Musik, dans, hygge, leg og for alle 8 - 16 årige der spiller - eller har lyst til at spille. Arrangør: BioHusets Musikforening i Galten (mellem Århus og Silkeborg) og Julie Heebøll Clausen. Stævnet er støttet af AKKS, Spillemandskredsen, DGI og Galten Kommune. Instruktører: Tove de Fries, Jan Matthiesen, Katja Mikkelsen, René Clausen, Nikolaj Busk, Julie Heebøll. Stævnet har tidligere været DFS's "officielle" børnespillemandsstævne, arrangeret af Solvejg Heebøll og afholdt i Sønderjylland, men er overgået til datteren Julie Heebøll og fungerer nu som et selvstændigt initiativ.

Tidligere beskrevne initiativer

Ungdomsgruppen i Folkets Hus Spillefolk
Børn- og unge initiativer i Spillemandsmuseets Musikskole

Sammenfatning

Børne- og ungdomsområdet kan defineres ved en række ældre, fortløbende aktiviteter og nye initiativer. Børn- og unge aktiviteter har fx gennem mange år været en almindelig integreret del af aktiviteterne indenfor DF og DFS, og indholdet af disse aktiviteter ændres både gradvist og markant i disse år.

Den tidligere nævnte opblødning af holdninger indenfor DF/DFS er tydelig. raBALder arrangementet på DF/DFS Landsstævnet 2005 og Ungdomsstævnet på Stevns var fx tydeligt tilrettelagt på de unges præmisser.

Navneforandringen af DFS "børnespillemandsstævne" til Børne- og Ungdoms Spillemands Kalas (B.U.S.K.) – nu i nyt regi med både DFS og DGI som økonomiske støtter – viser (udover samarbejdet) en tendens til at bruge nye begreber. Samme tendens ses ved DGI-initiativet PolkAmok, som det godt nok ikke lykkedes at få på benene, men DGI vil komme med andre initiativer.

Konklusionen må være, at DF, DFS og DGI er opmærksomme på, at der skal nytænkning til, for at bevare folkedansen og folkemusikken.

Det er specielt ROD- og FOD-stævnerne, som har bevirket, at de store organisationer har fået øjnene op for hvad de unge vil. Initiativerne, som hidtil har haft en klar holdning til at de ikke skulle organiseres formelt, er nu funderede, bl.a. via den administrative støtte (og "overvågning") som FMS yder. Og mange af deltagerne er nu også organiseret hos FolkeMusik & Ungdom, fordi de kan få penge herfra.

Det nye initiativ fra Musik & Ungdom er interessant ved at være startet af en organisation udenfor folkemusikområdet, og ved at der allerede nu er tilflydt betydelige midler til folkemusikken.

Polkarave-begrebet er ved at have bidt sig fast. Der er ikke noget nyt i indholdet af aktiviteterne. Der er derimod noget nyt i den praksis, som kan ses specielt i Århus og København, hvor man søger at lægge aktiviteterne ud i et almindeligt offentligt rum. Man opnår herved muligheder for en synlighed, som hænger godt sammen med de unges ønsker om, at få udbredt musikken og dansen til deres jævnaldrende. Men det er svært at finde egnede lokaler.

Indenfor undervisningsområdet har Folkemusiklinien på konservatoriet i Odense leveret en række undervisere, som nu bruges bredt indenfor folkemusikmiljøerne. Nogle af disse undervisere rejser fx ugentligt fra Odense til Rebild for at undervise på Spillemandsmuseets Musikskole, som i øvrigt selv udviser stor kreativitet og nytænkning i en ny satsning på børne- og ungdomsområdet.

Indenfor folkemusikhuse og folkemusiklaug er gennemsnitsalderen ved at være så høj, at alle er opmærksom på problemet. Men ingen gør noget! En nystartet Ungdomsgruppe i Folkets Hus Spillefolk er ikke resultatet af initiativer fra "de gamle", men er ganske enkelt opstået, fordi nogle unge har holdt ved – og selv taget initiativer. Men det er bemærkelsesværdigt at ingen af de ældre gør noget!

Alt i alt foregår der en række initiativer, som peger i den rigtige retning – men det store problem: rekruttering af nye medlemmer blandt børn og unge er ikke løst. DF's "Rambøl-rapporten" har pointeret at folkedanserne har et imageproblem. Men det er ikke kun folkedanserne, der har dette problem, for alle musik- og dansebegreber hvori ordet "folke" indgår, bliver ofte hæftet sammen med folkedans og associationer som "museum", "gammeldags" og "folkedragter"). Det er dette imageproblem som man nu bredt forsøger at løse ved at tage nye begreber i brug.

06. Det traditionelle område

Det traditionelle område kan opdeles i 1/ praktiske aktiviteter indenfor traditionel sang, dans og musik, som de fx foregår indenfor de traditionelle danske musik- og danse miljøer – samt den mere akademiske aktivitet: 2/ indsamling, dokumentation og formidling af traditionelt materiale, hvorunder også hører arbejdet med arkiver.

Blandt de landsdækkende interesseorganisationer har det danske traditionelle område ”per tradition” været FMHR’s interesseområde. I praksis må folkedanserforeningsbevægelsens aktiviteter dog også henregnes til området. Dels fordi folkedansen med tilhørende musik må betegnes som en tradition, og dels fordi bevægelsen altid har ydet et stort arbejde indenfor dokumentation og formidling.

De traditionelle musik- og danse miljøer

Efter folkemusikbølgen i 1970’erne er der skabt en række miljøer, hvor den danske (og nordiske) traditionelle musik og dans udøves som almindelige musikke og sociale aktiviteter: Folkemusikhuse og folkemusiklaug. Parallelt hermed foregår der aktiviteter indenfor folkedanserområdet, som i denne sammenhæng også må betegnes som traditionel musik og dans. Omfanget og arten af disse aktiviteter er beskrevet i undersøgelsen af de fire geografiske undersøgelsesområder.

Det traditionelle område som vækstlag

På samme måde som amatørmusiklivet udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af musiklivet, kan man sige, at det samlede traditionelle område udgør et fundament og vækstlag for både amatørområdet og det professionelle område – ved at skabe og levere specifikt musikalsk og kulturelt stof og specialiserede, kulturelt kodede, musikere og dansere.

De traditionelle miljøer kan til gengæld stimuleres – eller direkte overleve – via tilførsler fra det bredere amatør område eller det professionelle område, fx:

- forskeres og unge musikeres interesse for lokale spillemænd eller miljøer, som bevirker at disse får tilført nyt liv, så de kan fungere og eksistere i længere tid (evt. ”overleve”) end hvis der ikke havde været vist denne interesse.⁶⁸
- tilførslen af folkedansere fra det brede folkedansermiljø til det mere smalle folkemusikhusmiljø, som sandsynligvis har reddet mange foreninger/miljøer fra at uddø.

Bemærk: en eventuel øget rekruttering til folkemusikområdet vil i princippet være et udtryk for samme proces, som de ovenstående eksempler, dvs: en søgning fra det almene mod det specielle.

Aktører indenfor indsamling, forskning, arkiv og formidling

Undersøgelsen af de geografiske lokaliteter har afdækket nogle aktører indenfor Arkiv, forskning og museum – samt andre, der på forskellige måder arbejder med **indsamling, forskning, arkiv og formidling** indenfor det traditionelle område. Udvidet til hele Danmark har jeg registreret følgende aktører (* er tidligere beskrevet i undersøgelsen):

⁶⁸ Der er utallige ældre og nutidige eksempler på dette. For eksempel: I 1940’erne opsøgte Himmerlandsspillemanden Evald Thomsen de gamle spillemænd og indsamlede noder. Herved tilegnede han sig personligt en masse musikalsk og kulturelt stof, og fik samlet spillemændene (som var stoppet med at spille ude) til sammenkomster og baller på Rebildkanten, hvor de gamle spillemænd igen fik mulighed for at spille. Dette førte senere til oprettelsen af Rebild Spillemands laug og Spillemandsmuseet i Rebild og hele det miljø som eksisterer i dag. Efterfølgende blev Evald Thomsen selv forsknings- og formidlingsobjekt, da han i 60’erne blev opsøgt af forskeren Thorkild Knudsen, som i 1971 fik ansat ham som fuldtidsspillemand – og igangsætter og læremester for de nye unge folkemusikere. Dette bevirkede, at Evald Thomsen udviklede sit spil til et teknisk niveau, der var helt unikt på den tid – og som kom til at danne skole for mange af de unge musikere fra 70’ernes folkemusikbølge (de nuværende ældre højstatus musikere).

Folkemusikhusringen*
 Danske Folkedanseres Spillemandskreds*
 Danske Folkedanseres Arkivudvalg
 Danske Folkedanseres Danse- og Musikhistorisk Udvalg
 Danmarks Radio (arkiv)
 Dansk Folkemindesamling*
 Dansk Dansehistorisk Arkiv*
 Dansk Selskab for Traditionel Dans & Musik*
 Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet*
 Musikvidenskabeligt Institut ved Aarhus Universitet
 Sanghistorisk Arkiv (Musikvidenskabeligt Institut, Århus)
 Spillemandsmuseet i Rebild*
 Foreningen for Musikalsk Folkekultur i Nordjylland*
 Folkekulturværkstedet Broby Gamle Skole
 Center for Folkekultur Skelskør
 Hogager-arkivet⁶⁹
 Saugmann Bjerregaards Fond
 Spillemandslauget Østjyderne
 Diverse privat arbejdende enkeltpersoner – bl.a:
     Gertrud Weensgaard (bifag i folkloristik)*
     Tage Aabech*
     Henning Urup (mag. art i musik)*
     Anders Chr. N. Christensen (folklorist mag. art.)
     Lene Halsskov (folklorist mag. art.)
     Sven E. Ottosen (folklorist mag. art.)
     Judy Ryslander Schomacker (folklorist mag. art.)

For at skabe et landsdækkende overblik, vil jeg supplere med beskrivelser af nogle af de aktører, som ikke tidligere er beskrevet:

Danske Folkedanseres Danse- og Musikhistorisk Udvalg – består af Lars Boye Petersen (Dannemare), Ib Jensen (Nordborg), Per Sørensen (Kolding), Ole Skov (Brøndby) og Kjeld Nørgaard (Risskov). Udvalget har til formål er at indsamle og formidle historisk viden om dansk folkedans. Dette vil i praksis også sige spillemandsmusik m.v. Udvalget arbejder pt. med tre projekter: 1840-projektet, Hopsa-projektet og Dansedatabasen – og arrangerer desuden et årligt kursus for danse- og musikhistorieinteresserede.

Udvalget har taget initiativ til et samarbejde mellem professionelle forskere og amatørforskere, som mødes en gang årligt. De tre nævnte projekter foregår indenfor dette samarbejde. Udvalget har desuden taget initiativ til 75 artikler med betegnelsen “Dansens og musikkens rødder”, som gennem en længere årrække er blevet bragt i medlemsbladet “Hjemstavnsliv”. Der arbejdes pt. mod en særskilt udgivelse. Artiklerne er skrevet af Per Sørensen, Ole Skov, Kjeld Nørgaard, Anders Chr. N. Christensen, Henning Urup, Gertrud Weensgaard og Tage Aabech.

Sanghistorisk Arkiv (Musikvidenskabeligt Institut, Århus) – rummer bl.a. ”Karl Clausen samlingen”, som er en samling på 440 spolebånd med viser og tilhørende samtaler indsamlet i 1950'erne og 60'erne. I samarbejde med bl.a. Statsbiblioteket er Karl Clausen samlingen blevet digitaliseret og publiceret på internettet under titlen “Sønderjyder synger” (www.visesangere.dk). Samtlige bånd er digitalt registreret og kan downloades i mp3 format. Hovedparten af lydfileerne er dog kopier af hele bånd – altså ikke den enkelte vise. Arkivet søger derfor frivillig hjælp til positions-notering og “opklipping” af materialet. Publiceringen er blevet til som et produktionsspeciale ved Institut for Multimedia på Syddansk Universitet – og udført af Jesper Brunholm Scharff (som iøvrigt er formand for Folk Club Fyn!).

⁶⁹ Arkivet fra det nedlagte Folkemusikcenter i Hogager er flyttet til Spillemandsmuseet i Rebild. Arkivet skal fremover ejes og varetages af en fond, som endnu ikke er blevet navngivet.

Folkekulturværkstedet Broby Gamle Skole – (ved Sorø) udspringer af ideerne fra Folkemusikhuset i Hoager. Broby Gamle Skole er startet i 1984 som et hus hvor dansere, sangere og fortællere kan mødes omkring folkekulturelle værksteder. Huset arrangerer gratis baller fx med husets harmonikagruppe, 2-3 årlige baller med professionel musik, balladetræf, åbent hus, sigøjnerworkshop, fortællerværksted, familieuge med rollespil, balladesang og kædedans – og udgiver CD'er, primært med nutidig balladesang.

I 2005 står Broby Gamle Skole som arrangør af mere end 40 arrangementer incl. 5 weekend- og 2 ugekurser.

Årligt budget for drift og aktiviteter er på ca. 110.000 kr (2004). Broby Gamle Skole har tidligere modtaget op til 60.000 årligt fra Statens Musikråd (1994/95) til folkemusikaktiviteter. Dette tilskud er faldet støt frem til de seneste par år, hvor man har fået 25.000 kr. I 2005 fik man i første omgang afslag fra Kunsstyrelsen; men via et efterfølgende protestbrev fik man tildelt 10.000 kr. For at få økonomien til at hænge sammen arbejdes der nu mod en forhøjelse af medlemskontingentet fra 100 kr til 200 kr årligt.

Center for Folkekultur Skelskør (Cenfo) – er en forening, bl.a. støttet af Skelskør Kommune, der har som formål at indsamle, arkivere og formidle dansk folkekultur (sang, musik, dans, sanglege, historier og erindringer). Cenfo udgiver bl.a. artikler og lyd-dokumentation (på internettet). Cenfos faste medarbejdere er Søren Bregendahl og Tippe Molsted. Andre tilknyttede folk er Bent Døssing (konsulent), Dennis Mogensen (musiker, sanger), Finn Molsted (musiker, sanger), Leif Varmark (forsker, konsulent), Niels Bønsvig (sanger, musiker) og Svend "Sav" Christiansen (musiker). Sørten Bregendahl er 64 år og tidligere højskolelærer på Skælskør Folkehøjskole, hvor han i 1970'erne og 80'erne arrangerede folkemusikkurser med traditionelle sangere og spillemænd og kursusedtagere fra hele landet.

Saugmann Bjerregaards Fond foretog den første uddeling i 2004. Fondens formål er at støtte forskere, som ønsker at fordybe sig i dansk spillemandsmusiks kompositioner og arrangementer, og som vil udvide kendskabet til spillemænds liv og værker, samt at støtte unge musikere / spillemænd, som ønsker at arbejde med Saugmann Bjerregaards kompositioner og arrangementer. Fonden har mulighed for at uddele ca. 75.000 kr årligt.

Bevillinger 2004 og 2005:

- 25.000 kr. til udgivelse af DVD. Bevillingshaver: museumsleder Niels Jørn Østergård, Spillemandsmuseet i Rebild.
- 25.000 kr. til udgivelse af DVD "På sporet af spillemænd Ole Jensen, Bakkerup 1840 – 1927. En fortælling i lyd og billeder". Bevillingshaver: folklorist mag. art. Sven E. Ottosen (Tornved Lokalhistoriske Forening, Tornved Lokalhistoriske Arkiv og Holbæk Museum).
- 2.770 kr. til transportstøtte til TV-optagelse af bl.a. D.T.S. Bjerregaards arrangement af Hamborg Sextur, danset og spillet af elever fra Brande Musikskole.
- 4.700 kr. til De Dover Spillemænd til instruktør.
- 28.000 kr. til udgivelse af dobbelt CD med tilhørende kommentarhefte. En antologi med historiske indspilninger af spillemandsmusik fra Danmark. Dobbelt-CD'en er den første lydantologi der dækker mange lokaliteter i Danmark. Den vil bestå af godt 100 eksempler på spillemandsmusik fra Danmark, og godt 100 personer medvirker. Bevillingshaver: folklorist mag. art. Anders Christensen. CD'en udgives på Forlaget Kragen.
- 7.850 kr. til udgivelse af nodesamling med Bjerregaard melodier. Bevillingshaver: Spillemandslauget Østjyderne.

Spillemandslauget Østjyderne – har eget forlag, og har siden 1979 udgivet en årlig "høj kvalitets" nodesamling (dog minus 1990, 2002 og 2004). Ca. halvdelen af nodebøgerne er bearbejdede udgivelser af melodier fra ældre spillemandsnodebøger; ofte også med

uddybende artikler. Den anden halvdel af udgivelserne består af "blandede melodier" normalt arrangeret for to stemmer med becifring.

DGI har tilsyneladende ikke bidraget med arbejde indenfor de akademiske aktiviteter, incl. støtte til ikke-formaliserede traditionelle miljøer. På musikområdet har DGI tilsyneladende udelukkende benyttet sig af det musikalske materiale og de specialister, som er skabt af Spillemandskredsen og folkemusikhusbevægelsen.

Lyddokumentation

Lyddokumentation med dokumenteret traditionsmusik er et af de grundlæggende medier, når det handler om udbrede kendskabet til den ældre traditionelle musiks repertoarer og udtryk. Andre lande har brugt betydelige ressourcer på sådanne udgivelser. I Danmark har udgivelsen af lyddokumentation været en væsentlig del af aktiviteten indenfor Folkemusikcentret i Hogager, FMHR og (tidligere) Dansk Folkemindesamling. Der eksisterer dog ingen samlet oversigt over antallet og arten af udgivelserne. For at give et overblik over mængde og art har jeg undersøgt området. Jeg har registreret flg. antal lyddokumentations-udgivelser i Danmark i perioden fra 1970 og fremefter:

- **Dansk Folkemindesamling & Forlaget Kragen:** 11 lydudgivelser 1979-1999. Heraf én i samarbejde med Folkemusikhusringen.
- **Scanfolk** v. Åge Skjelborg: 8 lydudgivelser 1973-1976. To af disse LP'er er genudgivet på CD'en "Folk & Musik på Anholt" (ScanFolk cda 1).
- **Folkemusikhusringen:** 17 lydudgivelser 1986-2005. Heraf 5 i samarbejde med Folkemusikcentret i Hogager og én i samarbejde med Dansk Folkemindesamling/Forlaget Kragen. Tre af udgivelserne er med så unge og nutidige musikere, at de, selvom indspilningsformen i to af tilfældene har dokumentarisk karakter, må betegnes som grænseudgivelser i forhold til betegnelsen "lyddokumentation".
- **Folkemusikcenteret i Hogager:** 8 lydudgivelser 1995-2003. Heraf 5 i samarbejde med Folkemusikhusringen.
- **Andre:** Fonden Gamle Sønderho (1).
     Fanømusik (1).⁷⁰
     MusikPress (1).
     Ocora Radio France (1).
     Tutl (1).
     Danmarks Radio (1 CD vedlagt bogudgivelse "Frederik Iversen, Trædballehus & Himmelpind", 2003).
     Folkemusik.dk ("autentiske lydoptagelser" m.m. med 30 optagelser fra Fanø, Vestjylland, Thy og Læsø).

Udgivelserne indeholder spillemandsmusik, viser, balladesang m.m. – og er primært "ægte" dokumentationsoptagelser med ældre musikere/sangere. Mht. spillemandsmusikken er næsten al musikken fra Thy/Nordjylland, Himmerland og Vestjylland + Fanø, Læsø og Sejerø.

---

⁷⁰ CD'en "Jæ' Sweevers – egnsmusik fra Fanø" (1992). Denne CD er et eksempel på, at det kan være svært at afgøre, hvad der skal opfattes som dokumentationsudgivelser, og hvad der er kommercielle udgivelser. Selvom musikerne selv har stået for udgivelsen, har jeg valgt at betegne CD'en som en dokumentationsudgivelse, fordi den 1/ er indspillet på initiativ udefra (Danmarks Radio), 2/ indspillet i en traditionel (men arrangeret!) brugssituation, hvor musikerne "blot" har spillet deres musik uden brug af teknologiske hjælpemidler og 3/ fordi musikken ikke er blevet tilpasset CD-mediet. Jæ' Sweevers har senere indspillet CD'en "Online" (2002), en studieindspilning, som – selvom der også ligger dokumentariske bevæggrunde bag udgivelsen – tydeligt er en markedsorienteret udgivelse, hvor indspilningssituationen desuden er brugt til en udviklingsproces. "Online" kan derfor ikke være en dokumentationsudgivelse. Jf. ovenstående argumentation opfatter jeg ikke udgivelser med fx Rebild Spillemandene som dokumentationsudgivelser.

Dvs. i alt 43 udgivelser – heraf én udgivet udenfor Danmark. Alle disse udgivelser er LP, MC, CD samt et enkelt sæt på fire EP-er. Udgivelser fra Broby Gamle Skole er ikke medtaget, da jeg her ikke opfatter dem som lyd-dokumentations-udgivelser. Der eksisterer sandsynligvis flere udgivelser, men i så fald: kun få – og sandsynligvis ikke i CD-format.

Det er dog de færreste, der i dag kan afspille kasettebånd og vinylplader. Der eksisterer således kun ca. 20 udgivelser (bestående af i alt 23 CD'er) med dokumenteret traditionsmusik i et alment (digitalt) format. Til sammenligning har man i Sverige fx udgivet *Musica Sveciae-Folk Music in Sweden*, en folkemusikkens "nationalencyklopedi", som er en serie på 28 CD'er med et udvalg fra plader udgivet af Sveriges Radio i 1950'erne og 60'erne – og Caprice Records serien *Folkmusik i Sverige* (mindst 28 LP'er). Via en søgning på ordet "traditionsinspelningar" i Google, kan man desuden få oplyst, at det svenske pladeselskab Giga har udgivet ca. 70 CD'er med traditionel musik, primært med tidens toneangivende svenske spillemænd og primært fra Dalarna, men også en del ældre dokumentationsindspilninger. Samtlige indspilninger er akustiske live-indspilninger – og minder således meget om dokumentationsindspilninger.

Sammenfatning

På samme måde som amatørmusiklivet udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af musiklivet, udgør det samlede traditionelle område et fundament og vækstlag for både amatørområdet og det professionelle område. De traditionelle miljøer kan til gengæld stimuleres – eller direkte overleve – via tilførsler fra det bredere amatørrområde eller det professionelle område.

Det traditionelle område kan opdeles i praktiske og akademiske aktiviteter.

De praktiske aktiviteter (musik og dans) foregår primært i miljøer indenfor folkemusikbevegelsen og folkedanserbevægelsen, som pt. primært tegnes af en ældre generation. Disse miljøer rummer stor ekspertise indenfor musik og dans. Set i vækstlagsperspektiv er det denne ekspertise, som danner grundlaget for, at børn kan vokse op og få den første musikalske og danse-mæssige læring og erfaring, og at nye musikere og dansere kan tilegne sig praktiske færdigheder indenfor en række repertoarer, stilarter og dialekter. De traditionelle miljøer, har gennem længere tid hovedsageligt oplevet nedgang med hensyn til antallet af udøvere. Forstået som regionale miljøer er miljøerne fra 70'ernes og 80'ernes folkemusikboom blevet forandret; men er dog stadig intakte.

I landsdækkende perspektiv er der således gode muligheder for at tilegne sig de færdigheder, som den ældre generation kan videreformidle. Men der er stor forskel på mængden, arten og indholdet af de aktiviteter som foregår i forskellige lokaliteter og regioner. Nogle steder er der stor ekspertise i nærområdet; andre steder må man rejse op til 100 km for at møde, hvad man ud fra en national målestok kan betegne som ekspertisen.

De akademiske aktiviteter fordeler sig på en lang række aktører. Der foregår nogle samarbejder mellem nogle af aktørerne; men der er ingen overordnet koordinering.

Aktiviteterne kan opdeles i:

- indsamling/dokumentation – i form af lyd, billed og skrift.
- arkivvirksomhed – hvor dokumentationsmaterialer opbevares, bevares (fx via digitalisering) og registreres, og hvor der evt. også foretages indsamling, bearbejdning og formidling.
- bearbejdning – af lyd, billed, skrift (incl. noder) mhp. formidling
- forskning – på basis af indsamling og arkiv mhp på skabelse af ny viden
- formidling – i form af lyd, billed og skrift.

Efter nedlæggelsen af Folkemusikcentret i Hogager, en omprioritering af arbejdet i Dansk Folkemindesamling – og et drastisk fald i tilskud til indsamling og formidling til Rebild-miljøet og FMHR, er der stort set ingen midler til indsamling. Der er desuden ingen institution, som har et ansvar for denne indsamling.

Den basale arkivvirksomhed indebærer opbevaring og registrering. Uden registrering af materialet er et arkiv ubrugeligt! Den professionelle arkivvirksomhed varetages primært af tre professionelle aktører: Dansk Folkemindesamling, Spillemandsmuseet i Rebild og Sanghistorisk arkiv, hvoraf sidstnævnte stort set udelukkende er baseret på tidligere indsamlinger og derfor ikke modtager nyt materiale. Det tidligere Folkemusikcentret i Hogager må også betegnes som (tidligere!) professionel aktør. Den nuværende opbevaring af arkivet i Spillemandsmuseet betyder at arkivet håndteres professionelt, men fremtiden for dette arkiv er pt. usikker og afhænger af, at der findes økonomiske midler. Andre aktører som fx DR er også en professionel aktør; men opfattes ikke her som ”primær”, da der ikke er almen offentlig adgang til arkivet⁷¹. Men der er mange andre arkiver indenfor området. Landsorganisationer som DF, DFS og FMHR har egne arkiver. Det samme har en lang række huse og laug, som fx Lirum Larum og det nedlagte Albertslund Folkemusikhus. Aktører som Dansk Dansehistorisk Arkiv, Broby Gamle Skole m.m. har også arkiver, men har ingen midler til ansættelse af faguddannet personale. Hertil kommer en række private samlinger af betydelig størrelse.

Bearbejdning af materiale sker med henblik på formidling og eventuel udgivelse. Spillemandskredsen kan fx ikke bruge de rå, håndskrevne noder fra ældre spillemandsbøger, men skal renskrive dem, og arrangere dem med fx andenstemmer og becifring, før medlemmerne kan bruge dem praktisk. På samme måde skal alt materiale udvælges og bearbejdes før det kan udgives.

Forskning er normalt lig med ”professionel forskning” indenfor professionelle forskermiljøer. Indenfor folkemusikområdet er det primært Dansk Folkemindesamling, som har varetaget dette område, men der er også skrevet en del specialer på nogle af de musikvidenskabelige institutter, som derfor må henregnes til området. Der findes dog også en rig tradition for amatørforskning, hvilket fx Danske Folkedanseres Danse- og Musikhistorisk Udvalg og dets samarbejde med faguddannede personer er et godt eksempel på.

Formidlingen, dvs. normalt offentlig udgivelse, er hidtil næsten udelukkende foregået med skriftligt og lydligt materiale, mens videoformatet først nu kan forventes også at få en betydning. Indenfor nodeudgivelser har det gamle Folkemusikhuset i Hogager, Rebild-miljøet, Spillemandskredsen, Spillemandslauget Østjyderne m. fl. ydet et stort arbejde. Indenfor lydudgivelser er det primært FMHR, Folkemusikcentret i Hogager og Dansk Folkemindesamling/Forlaget Kragen, der har udgivet dokumentationsmateriale.

Ud fra en argumentering, der går på at professionelle udøvende folkemusikere bør have adgang til en seriøs formidling af den dokumenterede folkemusikalske tradition, bevæger FFS sig nu aktivt ind på formidlingsområdet⁷². Fra 2006 skal FFS administrere en pulje på 400.000 kr. til formidling af ”den dokumenterede folkemusikalske tradition”. Sammen med uddelingerne fra den nye Saugmann Bjerregaards Fond vil dette kunne give et vigtigt løft til formidlingsdelen (incl. bearbejdning). Med hensyn til arkivarbejdet mangler der økonomiske midler. Et arkiv som Hogager-arkivet mangler fx store beløb til både restaurering og registrering. Der synes også at mangle noget samarbejde og overordnet koordinering indenfor området.

⁷¹ I princippet er der offentlig adgang til DR's lydarkiver, hvorfra man kan købe en kopi af ældre udsendelser. Men der eksisterer ikke offentligt tilgængelige søgemuligheder, hvilket indebærer, at man skal vide præcist hvilken udsendelse man vil købe. Hvilket kan være svært, når der ikke er tilgængelige søgemuligheder!

⁷² jf. FFS ansøgning 2006 til Kunstrådet.

07 Amatørområdet – og det professionelle område

Kapitlet giver en generel afgrænsning af henholdsvis amatørområdet og det professionelle område, en beskrivelse af spillesteder, musikere og repertoarer indenfor det professionelle område – og en beskrivelse af samspillet mellem amatørområdet og det professionelle område.

Amatørområdet

Indenfor to af de opstillede folkemusikalske kerneområder, *folkedanserforeningsbevægelsen* og *folkemusikhusbevægelsen* foregår hovedparten af musikudøvelsen som amatørudøvelse. Der kan dog være store lokale, regionale og nationale forskelle, og mange af musikudøverne agerer i hele området mellem amatør og professionel.

Indenfor de enkelte folkedanserforeninger har musikerne ofte status af at være ”ansat” til at udfylde funktionen ”at spille til folkedans”. Næsten alle får en – større eller mindre – økonomisk kompensation til dækning af de udgifter, de har ved hvervet (transport, vedligeholdelse af instrumentet osv.), og nogle får løn i henhold til aftenskoletarifferne. Nogle få folkedanserforenings-spilmænd får ofte professionel musikertarif-hyre til legestuer og baller. Blandt denne elite er en del fuldtidsprofessionelle musikere og musikundervisere.

Indenfor folkemusikhusbevægelsen foregår musikudøvelsen generelt udelukkende som amatørudøvelse. Når amatørerne spiller mod betaling som repræsentanter for et laug eller hus, er det næsten altid ved arrangementer udenfor ”miljøet” – og denne betaling indgår normalt i husets/laugets fælleskasse. Afhængig af holdninger og økonomisk formåen arrangerer man af og til baller med professionel musik. Nogle få af de musikere, som spiller til disse baller, kan godt høre til i et andet hus/laug, hvor de altid spiller på amatørbasis. Men hovedparten af de professionelle balmusikere spiller udelukkende professionelt; og der er en tydelig tendens til, at de ikke deltager som amatører indenfor folkemusikhuse og folkemusiklaug.

Det professionelle område

Spillestederne

De professionelle musikere indenfor folkemusikken spiller både inden- og udenfor folkemusikkens kerneområder.

Indenfor folkedanserområdet anslår jeg, at der kun i mindre grad benyttes professionel musik ved legestuer og baller. Der synes dog at foregå en øget professionalisering af området.

Indenfor folkemusikhusbevægelsens balområde er der anslået ca. 10 huse/laug som hver arrangerer 4-6 professionelle baller om året. Resten af de professionelle baller fordeler sig på huse og laug, som max. arrangerer 2 om året. De her beskrevne større huse/laug har alle mindst ét professionelt bal om året. Hertil kommer de årlige stævner i Højby og Roskilde samt festivaler i Århus og på Fanø. Til eksempel anslås det, at Danmarks nok mest benyttede professionelle balorkester, Lang Linken, i snit spiller til ét ”rent” bal om måneden – og to når man medtager workshops med efterfølgende bal.

Kommentar: Et af de andre populære balorkestre, trioen Jæ’ Sweevers fra Fanø, må forventes i perioder at have et lignende aktivitetsniveau. Jæ’ Sweevers er desuden et eksempel på et professionelt orkester med en stor lokal forankring og aktivitet. De to medlemmer som er bosat på Fanø har siden 1980’erne haft en betydelig aktivitet som festmusikere; med et blandet populærrepertoire og den lokale fanømusik. De to musikere – samt andre lokale fanømusikere med repertoire indenfor folkemusikken – fremstår således i lighed med fx Niels Jørn Østergård fra Spillemandsmuseet i Rebild, som undtagelser fra en generel regel om at traditionelle professionelle balmusikere udelukkende spiller indenfor de organiserede folkemusikmiljøer.

Indenfor koncertområdet er der en række spillesteder og musikforeninger, både i de større og mindre byer og på landet, som hver arrangerer omkring 4-20 koncerter årligt. De mest markante og synlige scener indenfor folkemusikområdet er de større nationale festivaler, stævner og begivenheder med folkemusikalsk profil:⁷³

Strib Vinter Festival (medio februar)
 DMA-Folk (primo marts)
 Nørrebro Spilletræf (medio marts) – NB: primært amatør
 Odense Folk Festival (ultimo april)
 Århus Folk Festival (primo maj)
 Bluegrass Festival, Fredericia (medio maj)
 Harmonika Festivalen Ringe (medio juni)
 Skagen Festival (ultimo juni)
 Uldum Gademusik Festival (primo juli)
 Landsstævne, DF & DFS (medio juli) – NB primært amatør
 Fredrikssund Festival (primo august)
 Roskilde Spillemandsstævne (medio august)
 Tønder Festival (ultimo august)
 Højbystævnet (primo september)
 Lundeborgtræffet (primo september) – NB: amatør
 Godtfolk, Fanø (medio september)
 Cajunfestival, Køge (primo oktober)
 Copenhagen Irish Festival (primo november)

Bemærk at denne listning med angivelse afviklingstidpunkt kun afslører ét tidsmæssigt overlap: Højbystævnet og Lundeborgtræffet.

Med undtagelse af nogle få amatørbegivenheder præsenterer disse festivaler næsten udelukkende professionel musik. Hovedparten af artisterne er større og mindre bands fra udlandet, som opfylder et publikumsbehov for kvalitet og alsidighed; men også mange af de danske artister bliver præsenteret her.

Koncertområdet indeholder også skolekoncertområdet, som tidligere primært er blevet forvaltet af amterne, men som fremover skal forvaltes af Levende Musik i Skolen (LMS). I LMS regi er fire folkemusikorkestre i indeværende sæson på turné: Tumult (5 uger), Phønix (4 uger), Trio Mio (3 uger) og Afenginn (2 uger). LMA har tidligere også arrangeret koncerter med fx folk-rock bandet DUG. Hertil kommer den amtsadministrerede aktivitet, hvor orkestre som fx Lakkelej og Kætter Kvartet tidligere har haft ret omfattende turnévirkning⁷⁴.

Musikere og repertoire

Med hensyn til musikalsk stil og indhold er det professionelle område mangfoldigt og kan umiddelbart syne mere mangfoldigt end amatørområdet. Det rummer artister der spiller/synger traditionel dansk/nordisk spillemandsmusik, kontemporær spillemandsmusik, traditionel og kontemporær visesang, dansksproget singer-songwriter, gårdmusik, middelaldermusik, irsk/skotsk, cajun & zydeco, klezmer, bluegrass, country, sangskriver – i både ”rendyrkede” roots-udgaver og diverse blandingsformer med populærmusik, jazz og verdensmusik. Nogle er næsten udelukkende balmusikere, andre er udelukkende koncertscenemusikere. Den mere synlige mangfoldighed i forhold til amatørområdet kan skyldes, at folkedanserforenings- og folkemusikhusområderne pr. definition er præget af konservatisme, og at det er blandt upcoming og professionelle koncertartister man oplever den største musikalske

⁷³ Bemærk at denne listning med angivelse afviklingstidpunkt kun afslører ét tidsmæssigt overlap: Højbystævnet og Lundeborgtræffet.

⁷⁴ Lakkelej = Trio med bl.a. Carl Erik Lundgaard (Lang Linken) og Harald Haugaard (diverse Harald Haugaard projekter). Kætter Kvartet = kontemporær folkkvartet med Søren Korshøj og Vivi di Bap (Instinkt) samt Svend Seegert og John Bæk. Efter at have brugt et par år på at promovere bandet som skolekoncertorkestre, spillede KK i 2002 sit største årlige antal skolekoncerter: ca. 50 koncerter fordelt på 20 dage.

eksperimentering; men årsagen kan også være, at amatørordrådets mangfoldighed er mere skjult for offentligheden.

Nogle af de professionelle er fuldtidsprofessionelle musikere og musikundervisere – og nogle er semiprofessionelle i den forstand, at musikken ikke er (og skal være) deres hovederhverv. Nogle er bredt accepterede folkelige højstatus-kunstnere – andre har fundet eller valgt en smallere musikalsk ”lavstatus” niche.

De fuldtidsprofessionelle har valgt musikken som levevej og indgår på lige fod med de professionelle fra de andre genrer i konkurrencen om jobbene indenfor den samlede danske professionelle musikscene. Selvom hovedparten af de professionelle ”folkemusikere” har et klart defineret specialiseret og foretrukket arbejdsfelt, vælger mange – af lyst og/eller fornuft – at udvide deres virkeområde. Men mange agerer udelukkende indenfor folkemusikkens kerneområder.

Samspelet mellem amatørordrådet og det professionelle område

Indenfor det danske musikområde er amatørmusikken og den professionelle musik gensidigt afhængige. ”Amatørmusiklivet udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af musiklivet”.⁷⁵ Dette gælder også indenfor folkemusikken, som desuden er karakteriseret ved at (amatør-)danserne skaber det udfoldelsesrum som er nødvendigt, for at balmusikken kan eksistere. Amatørområdet leverer således musikalsk talentstof til det professionelle område, hvis musikere til gengæld har brug for de udfoldelses- og indtjeningsmuligheder som amatørordrådet (brugerne) kan tilbyde. Indenfor balområdet er denne samhørighed særlig tydelig: Næsten samtlige danske professionelle balmusikere er opvokset og/eller oplært indenfor folkedanser- og/eller folkemusikhusbevægelsen⁷⁶. Det samme gælder for den del af koncertscenemusikerne, som arbejder med dansk/nordisk traditionelt materiale⁷⁷.

Indenfor balområdet bruger amatørmusikerne de professionelle som lærere og instruktører. Mange af amatørmusikerne er desuden organisatorer, når der skal arrangeres koncerter og baller med professionel musik. Amatørområdet er således med til at skabe et økonomisk fundament for de professionelle balmusikere.

Indenfor koncertområdet er der artister, der spiller for et bredt publikum og ikke har et nært tilhørsforhold til – eller afhængighed af – folkemusikkens amatørordråde (kerneområdet). Fx: Allan Olsen, Felicia, Benny Holst, Lars Lilholt Band, Povl Dissing og Illeborg & Lysdal. En outsider i denne sammenhæng er The Original Danish Polcalypso Orchestra, som udspringer af folkemusikhusbevægelsen og bruges bredt indenfor folkemusikhusområdet; men som samtidig har en booker, der med held har solgt orkestret langt udenfor folkemusikområdet (fx firmafester).

Andre, som fx Tumult, Instinkt, Baltinget, Henrik Jansberg Orkester og Haugaard & Høirup, spiller musik, som i princippet bør kunne klare sig udenfor folkemusikscenerne, men som måske samtidig er så musikalsk specialiserede, at det kræver en vis indsigt i de traditioner som artisterne trækker på. De spiller stort set udelukkende (med Instinkt og Haugaard & Høirup og som mindre undtagelser) på folkemusikscener. Til gengæld har disse artister et nært tilhørsforhold til folkemusikkens amatørordråde både som privatpersoner og som undervisere.

⁷⁵ Jf undersøgelsens indledningscitater – Statens Musikråd: ”Musikkens amatører bør behandles professionelt. Rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark. 2002, s. 10.

⁷⁶ Siden oprettelsen af Folkemusiklinien er der et par undtagelser fra reglen; dvs. musikere som har fået deres primære læring indenfor balmusikken – incl. læring om skikke og værdier – på Folkemusiklinien. Hertil skal siges, at den del af Folkemusikliniens undervisning som omhandler dansk tradition, vel efterhånden han henregnes til folkemusikhusområdet, og at den komprimerede undervisning har nedsat læringstiden for nogle af de professionelle balmusikere.

⁷⁷ Det gælder faktisk også for en del af de danskfødte musikere indenfor den irske musik.

Udøverne af den traditionelle og kontemporære visesang hører generelt til den ældre aldersklasse.⁷⁸ Repertoiret og stilartern har en almen folkelig appeal og bliver i mindre grad både brugt indenfor folkemusikkens kerneområde. Hovedparten af jobbene ligger dog på diverse mindre scener udenfor det etablerede folkemusikområde (klubber, foreninger, privatfester m.m.). Repræsentanter som Fin Alfred Larsen og Troubadourbanden er tæt forbundet til folkemusikkens kerneområde, hvor fx Fin Alfred Larsen er underviser på Tingluti Aftenskole.

Indenfor den irske musik er der tæt samhørighed mellem amatører og professionelle. De irske miljøer mødes til jamsession og koncerter på irske pupper og andre spillesteder med irsk musik. Samtidig er den irske musik blevet alment kendt i den brede befolkning, hvilket giver nogle udvidede muligheder for koncertsteder end fx traditionel eller kontemporær dansk folkemusik – og mindre afhængighed af miljøernes amatører. Der kan også konstateres en vis kreativitet og købmandsskab i miljøet. En gruppe som Moving Cloud har fx indgået et samarbejde med en kok omkring salg af irske arrangementer med mad, koncert og dans. Det skal desuden bemærkes at tre af folkemusikkens få professionelle bookere er (eller har været) professionelle musikere indenfor den irske musik.

De få professionelle cajunartister spiller udelukkende indenfor egne rækker og der er, på samme måde som indenfor folkemusikhusbevægelsen, et gensidigt afhængighedsforhold mellem professionelle og amatører. Indenfor den traditionelle klezmermusik og balkanmusikken har undersøgelsen ikke afdækket miljøstukturer, bortset fra de aktiviteter som foregår på Tingluti Aftenskolen.

På de to stævner/træf, Højbystævnet og Folkets Hus Spilletræf, mødes både amatører og professionelle. Begge events har koncerter og baller med musikere, som til daglig fungerer som fuldtidsamatører og fuldtidsprofessionelle. På Højbystævnets håndhæves en regel om, at alle musikere bosat på Fyn spiller gratis, mens professionelle udefra kan få tariffbetaling. På Folkets Hus Spilletræf betales der udelukkende transportudgifter, men der er tilsyneladende ingen problemer med at få musik af høj kvalitet – inklusiv musik leveret af musikere som normalt udelukkende spiller professionelt.

Med undersøgelsens indledningscitater in mente,

dansk amatørmusikliv [rummer] et vidtfavnende spekter af forskellige musiktraditioner og – kulturer, der ikke alene kan udvikles og videreføres af et professionelt musikliv – der kræves en bredere folkelig deltagelse,

kan man sige, at nogle af folkemusikkens traditioner og –kulturer måske godt kan udvikles og videreføres uden et professionelt musikliv (fx det traditionelle danske balområde). Men via et anderledes kunstnerisk og økonomisk ambitionsniveau skaber de professionelle musikere en dynamik til amatørrområderne, som gør at overlevelsens- og udviklingsmulighederne for amatørkulturerne højnes.

Med hensyn til den “bredere folkelige deltagelse” synes nogle af de folkemusikalske stilarter dog primært at fungere via professionelle musikere, fx klezmer og balkan, som dels *kan* være udsprunget og baseret på Tingluti Aftenskolens kurser indenfor områderne – og dels via nogle få professionelle indsjæle, som ofte har tilegnet sig et højt specifikt stilkendskab via rejser til musikkens “hjemlande”. Dette forhold er i øvrigt gældende for alle seriøse musikere i den globaliserede verden: Mængden af musikspecialister er øget, og mange kan godt høre forskel på musik som udføres i overensstemmelse med hjemstedskulturens normer, og musik som bygger på et overfladisk kendskab til stil og traditioner. Derfor er der en øget tendens til at både amatører – og i særdeleshed professionelle – søger derhen hvor specialisterne findes.

⁷⁸ Med undtagelse af gruppen Prønix, som siden 2002 har fokuseret på dansk vise- og balladetradition. Et band som Karen & Helene regnes her, pga. arrangementsformen, som almen kontemporær scene.

08. Evaluering af amatørkonsulent 2000-2001

Musikeren Peter Uhrbrand, Fanø var ansat som amatørkonsulent for Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) i perioden december 2000 til oktober 2001. Ansættelsen var afgrænset til 10 timer ugentligt i 40 uger. Indenfor denne ansættelsesramme var det ideen, at han bl.a. skulle varetage at:

- afsøge mulighederne for etablering af en fast stilling som amatørkonsulent
- opdyrke kontaktfladen til amatørområdet
- indkredse generelle og specifikke problemstillinger for folkemusikkens amatører
- være konsulent for ansøgere i forhold til en udviklingspulje
- være kontakt og støtte til unge, der arbejder med folkemusik
- styrke samarbejdet med musikskoler om folkemusikalske initiativer
- samarbejde med øvrige folkemusikalske institutioner

Jeg skal her ikke vurdere kvaliteten af af konsulentens arbejde, men blot beskrive hvilke aktiviteter og aktivitetsområder han i praksis kom til at arbejde med, og hvilke henvendelser han fik fra folkemusikmiljøet.

Henvendelser til amatørkonsulent

Jeg har haft adgang til en mappe med dokumenter fra arbejdet og har fået enkelte uddybende oplysninger fra Peter Uhrbrand. Ud fra de tilgængelige dokumenter har jeg kunnet registrere 17 henvendelser omkring løsning af problemer. Henvendelserne kan inddeles i:

Henvendelser vedr. organisering og finansiering af projekter/arrangementer

Folkedanserfestival vedr. finansieringsmuligheder etc.

En spillemandsgruppes projekt "Bal i forsamlingshuset" organisationsmodel, finansiering, støtte til indkøb/lån af klaver m.v.

Hjælp til ansøgning af midler fra Statens Musikråd.

Møde med FOD-arbejdsgruppen vedr. finansiering, strukturering og ansøgninger.

Cd-projekter

Henvendelse fra orkestre og enkeltpersoner vedr. finansiering, producerbehov og praktiske forhold ved cd-udgivelser (både amatører og professionelle⁷⁹)

Turnéstøtte

Spørgsmål vedr. muligheder for støtte og finansiering af udenlandsrejser og udenlandsturnèer (amatører)

Praktiske musikalske/organisatoriske problemer

I et samarbejdsprojekt mangler man en A-klarinet (amatørspillemand).

Spørgsmål vedr. principper og praktiske muligheder for forstærkning af akustisk musik.

Generelle og konkrete tiltag

Henvendelse fra Tarm-festivalen vedr. koordinering og igangsættelse af "dans på festivalen".

Henvendelse fra Solvejg Heebøll vedr. tiltag og arrangementer for og med børn.

Henvendelse fra Tage Aabech. Forslag om tiltag vedr. dansk folkekultur (musik, dans, sang, fortælling) i forhold til pædagog-uddannelserne, efteruddannelse af musiklærere etc.

Andet

Mere almen informationsudveksling og menneskelig støtte.

⁷⁹ Begrebet "professionel" skal her forstås som "orkestre der normalt spiller mod betaling". Henvendelserne har således ikke været fra fuldtidsprofessionelle musikere.

De ovennævnte henvendelser viser, at der var et behov for:

- **hjælp til finansiering og organisering af større projekter/arrangementer**
- **hjælp til udarbejdelse af ansøgninger**
- **hjælp til CD-projekter**
- **info om støttemuligheder**
- **hjælp vedr. praktiske musikalske forhold**
- **samarbejds- og koordineringsaktiviteter**
- **almen/bred information**
- **menneskelig støtte**

Amatørkonsulenten havde desuden mødeaktiviteter med Foreningen Musisk Center Danmark, Spillemandskredsen og Den Rytmske Konsulenttjeneste – som handlede om udbyggelse af netværk, info om konsulenttjenesten og at skabe et formaliseret samarbejde mellem de forskellige amatørkonsulenttjenester. Der blev skrevet indlæg og notitser til bladene Hjemstavnsliv og Folk og Musik om mulighederne for at få konsulentbistand samt en infoartikel om nye spændende tiltag i miljøet.

Konklusion

Et af det mere konkrete resultater af konsulentens arbejde var skabelsen af en amatørscene og et balmiljø på Tarm Festivalen. Et andet resultat (men undersøgelsen viser ikke om det var konsulentens fortjeneste) er, at FOD efterfølgende har fået kontakt til FMS, som nu varetager den organisatoriske og administrative hjælp. Resultater af denne art kan formentlig kun opnås, hvis konsulenten har specifik viden om folkemusikalske forhold og folkemusikalske miljøer.

En del af henvendelserne var fra folkedanserforeningsspillemand og spillemandsdragter som arbejder indenfor folkedanserforeningsbevægelsen, så det kunne tyde på, at der var et behov for en udfarende indsats på dette område. Angående henvendelserne vedr. finansiering og organisering tyder det på, at der var behov for almen information om projektstyring, ledelse, finansiering, udarbejdelse af ansøgninger m.m. – og evt. også konkret hjælp.

Hjælpen til CD-projekter behøver ikke at være specifik folkemusikalsk. De problemer, som henvendelserne handlede om, havde ofte almen karakter. Der var dog undtagelser – som fx at give ideer til en god folkemusikproducer.

Ang. henvendelser fra professionelle: I denne undersøgelse er professionelle musikere lig med musikere som generelt spiller mod betaling. I daglig tale vil mange af dem kategoriseres som semiprofessionelle. De professionelle musikere har deres fagforeninger, hvor de kan få hjælp til stort set alt. Spørgsmålet er, om det er rimeligt og fornuftigt at forvente, at disse musikere som har begrænsede indtjeningsmuligheder via musikken, og som måske kun tjener 15-20.000 kr årligt på musikken, er medlem i disse fagforeninger – eller om en konsulenttjeneste skal bruge ressourcer på at servicere dem.

Den almene/brede information kan kun gives af en person, som kender til de særlige folkemusikalske forhold. Behovet for den menneskelige støtte skal måske ses i lyset af, at man indenfor folkemusikområdet har mange ildsjæle, som (på deres niveau) udfører et stort arbejde – men også har brug for støtte, opmærksomhed, skulderklap og energindsprøjtninger.

09 Folkemusikkens Fælles Sekretariat

Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) har gennem de seneste 10 år haft stor betydning for arbejdet med folkemusikken i Danmark. Det er fx tydeligt, at FFS har gjort meget for eksporten af scenemusikken. Der synes dog at være en stor skepsis mht. FFS's håndtering af udviklingen og promoveringen af det samlede folkemusikområde – herunder arbejdet for folkemusikken på den hjemlige scene incl. amatørområdet og det traditionelle område.

Set udefra er denne skepsis forståelig. Den professionelle scenemusik har gennemgået en markant positiv udvikling de seneste år, en udvikling som for mange er mest synlig på eksportområdet. Mange af de nye professionelle musikere er uddannet på Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium og har sat nye standarder mht. det musiktekniske niveau, som nogle (ældre) amatører har svært ved at acceptere (og leve op til). Samtidig har amatørområdet og det traditionelle område mærket nogle problemer mht. både økonomi og manglende tilgang af unge.

Udfra en tese om at FFS både direkte og indirekte har støttet den hjemlige scene på nogle måder, som umiddelbart er mindre synlige end de meget synlige eksportsucceser, vil jeg prøve at besvare spørgsmålet:

På hvilke områder har FFS direkte eller indirekte ydet støtte til amatørmusikken og det traditionelle område ?

FFS yder forskellige former for service til de tre medlemsorganisationer, Spillemandskredsen, Folkemusikhusringen og Folkemusiksammenslutningen. Dette er støtte til både amatørmusik og traditionel musik. Det skal dog bemærkes, at et medlem af Spillemandskredsens styrelse udtaler, at Spillemandskredsen ikke "har fået særligt meget ud af FFS".

FFS udgiver bladet Folk&Musik, som mange af folkemusikområdets aktører læser. Dette må utvivlsomt være et vigtigt informativt medie – og samlende element. Og desuden et ansigt udadtil. Jeg vil ikke gå dybere ind i bladets indhold og øvrige effekt for den danske folkemusik – dette ville kræve en selvstændig undersøgelse – men jeg kan konstatere at alle de organisationspersoner, som jeg har talt med, læser bladet jævnlige.

FFS har tidligere, på forsøgsbasis, haft en amatørkonsulent ansat (2000-2001). Konsulentens arbejde var en direkte støtte til amatørmusikken og den traditionelle musik; men initiativet blev ikke videreført efter forsøgsperioden.

FFS har tidligere administreret midler til udvikling af professionelle artister. Grupper som DUG og Kætter Kvartet fik fx sparket deres karriere i gang med en turnéstøtte, som både gav musikerne et løft og fik sendt scenemusikken ud på de almene danske scener. Dette var samtidig en (omend i begrænset omfang) indirekte støtte til den traditionelle musik, bl.a. fordi orkestrene både i støtteperioden og efterfølgende blev booket til nogle traditionelle baller.

FFS har også tidligere administreret Folkemusikkens Transportstøtte – beregnet til indenlandsk koncertvirksomhed. Dette har bl.a. bevirket støtte til det traditionelle område.

I dag er der ingen midler til amatørkonsulent, indenlandsk turnéstøtte og indenlandsk transportstøtte, og FFS har ingen midler (i hvert fald ikke officielt) til støtte af konkrete amatøraktiviteter!

Udenlandsk transportstøtte

I dag administrerer FFS transportstøtte til professionelle turnéer i udlandet. For at finde ud af om der herved er givet direkte eller indirekte støtte til det traditionelle område har jeg undersøgt hvem der har søgt og fået støtte i en periode i 2004 og 2005 (altså ikke samtlige støttemodtagere i perioden). Jeg har inddelt støttemodtagerne i tre grupper:

- 1/ artister som har fået tilskud til aktiviteter *indenfor* det traditionelle område (direkte støtte)
- 2/ artister som har fået tilskud til aktiviteter *udenfor* det traditionelle område, men hvor et eller flere medlemmer også bevæger sig på den traditionelle scene – og derfor kan forventes at have opnået en vis dygtiggørelse eller faglig fundering via støtten, som efterfølgende kan komme det traditionelle område til gode (indirekte støtte)
- 3/ artister som har fået tilskud til aktiviteter *udenfor* det traditionelle område, hvor det ikke kan forventes at støtten på nogen måde direkte eller indirekte vil få nogen effekt på det traditionelle område (ingen støtte).

16 artister modtog støtte på lidt under 200.000 kr i perioden, og de fire artister som har modtaget de største beløb er Haugaard & Høirup (44.436 kr), Phønix (26.580 kr), Instinkt (23.699 kr) og Bayous (20.000 kr). Det er naturligvis nærmest umuligt at vurdere i hvilken grad støtte til artisterne kan betegnes som *direkte*, *indirekte* eller *ingen* støtte til det traditionelle område. Men jeg vover et forsøg:

Selvom Haugaard & Høirup af og til spiller på traditionelle scener i Danmark, er det svært at opfatte støtte til deres udenlandsaktiviteter som støtte til dansk traditionel musik. Fordi de to musikere allerede er så rutinerede, at de via turnévirkomheden næppe opnår nogen dygtiggørelse eller faglig fundering som efterfølgende kan komme det traditionelle område til gavn. Konklusion: ingen støtte.

Mht. Phønix, Instinkt og Bayous spiller flere af medlemmerne også indenfor det traditionelle område. Disse medlemmer kan generelt opfattes som mindre bredt fagligt funderede end fx Haugaard & Høirup – og støtten vil derfor forventes at øge deres faglige fundering. Konklusion: indirekte støtte.

Længere nede på listen over tilskudmodtagere er tre artister, hvor jeg vurderer at transportstøtten kan opfattes som direkte støtte til det traditionelle område: Roars felegilde (5.000 kr), Karl Skaarup Four (4.000 kr) og Heebøll & Vinther (2.700 kr). Konklusion: direkte støtte.

Alt i alt er der i perioden (i runde tal) givet direkte støtte på 10.000 kr, indirekte støtte på 90.000 kr og ingen støtte på 100.000 kr. Jeg har foretaget flere mellemregninger, men min konklusion er, at ca. halvdelen af den udenlandske transportstøtte kan opfattes som indirekte støtte til det traditionelle område.

Folk Music From Denmark

I perioden 1995-2005 har FFS udgivet en årlig export CD *Folk Music From Denmark*. På disse 11 udgivelser har medvirket 115 forskellige artister⁸⁰ med i alt 209 musiknumre.

Jeg har opdelt artisterne i 5 kategorier:

- **Kontemporær trad.** = primært moderne arrangeret dansk spillemandsmusik, hvor hovedparten af artisterne også spiller på den traditionelle scene i Danmark (**54 numre**)
- **Trad.** = trad. dansk spillemandsmusik, hvor alle artisterne spiller på den traditionelle scene i Danmark (**48 numre**)
- **Vise** = musik i forskellige genrer hvor sangen er i absolut centrum (**56 numre**)
- **Irsk** = irsk & skotsk (**12 numre**)
- **Andet** = afro, balkan, blues, klezmer etc. (**39 numre**)

Bemærk at den traditionelle danske spillemandsmusik udgør ca. 1/4 af indholdet, og sammen med den kontemporære ca. halvdelen. En stor del af den støtte som Folk Music From Denmark udgivelserne har ydet er således gået til international promovning af det traditionelle område.

⁸⁰ Visse solistiske artister, som fx Povl Dissing, der optræder i forskellige sammenhænge, er her kun optalt som én artist.

Diverse udenlandske showcases, Spot Festival m.m.

I forbindelse med udenlandske showcases m.m. som fx Womex, Norrskan, Folk Aliance, Celtic Connections/Showcase Scotland – og specielle folk-festivaler i udlandet – har FFS præsenteret ca. 20 danske artister; alle (jf de ovenfor nævnte kategorier) indenfor trad. og kontemporær trad. (ca. 20 artister), og har på denne måde ydet direkte og indirekte støtte til det traditionelle område. Det skal bemærkes, at valget af artister har været afhængig af konkret efterspørgsel (fx på festivaler med dansk tema) og FFS's fornemmelse for, hvad der har været efterspørgsel efter. Der synes således at være udenlandsk efterspørgsel efter både traditionel dansk balmusik og kontemporær trad. musik.

FFS præsentation af dansk folkemusik i Danmark er siden 2000 stort set udelukkende sket på den årlige Spot Festival i Århus (arrangeret af ROSA). Her har fordelingen mellem trad./kontemporær trad. og de andre kategorier været nogenlunde ligeligt fordelt – og med en absolut hovedvægt på de unge nyskabende bands.

Det skal bemærkes at FFS i både ud- og indland stort set udelukkende har præsenteret dansk musik – og altså ikke stilarter som irsk/skotsk, klezmer, blues, country, balkan, bluegrass etc.).⁸¹

FFS har desuden i 2005 støttet fire unge musikere, som alle spiller på den traditionelle scene. I forbindelse med DMA Folk 2005, mødtes fire sangskrivere og fire folkemusikere – støttet af FFS og DJBFA. Målet var at nedbryde nogle barrierer til glæde for alle parter. Arrangementet gentages – og udvides – ved DMA Folk 2006.

Andet

FFS støtter folkemusikken bredt via arbejdet med folkemusik.dk, folknorth.org, CD distribution og kataloget Folkemusik Scenen. Det arbejde som FFS udfører på disse områder kommer både den professionelle scenemusik, amatørmusikken og det traditionelle område til gavn⁸². FFS har desuden støttet og udgivet CD'erne *Folk live 1995-96* (i samarbejde med FMS), *Med kærlig hilsen*, *Next Stop Svabonius*, *Kætter Kvartet: Den sidste schottish* (i samarbejde med FMS), *Christian Bugge*, *60 Fiddlers* og DVD'en *Folkemusik på film* (i samarbejde med DFS, FMHR og FMS).

Sammenfatning

FFS har både direkte og indirekte ydet støtte til amatørmusikken og det traditionelle område via arbejdet med og økonomisk støtte til:

- servicering af de tre medlemsorganisationer, Spillemandskredsen, Folkemusikhusringen og Folkemusiksammenslutningen
- bladet Folk&Musik
- amatørkonsulenttjeneste
- udvikling af professionelle artister (tidl. indenlandsk turnéstøtte, nu fx sangskriver/folkemusik-projektet)
- udenlandsk transportstøtte
- export CD'en *Folk Music From Denmark*
- promovring af dansk musik på udenlandske showcases, Spot Festival m.m.
- folkemusik.dk
- folknorth.org
- CD distribution
- kataloget Folkemusik Scenen
- CD- og DVD-udgivelser

Servicering af de tre medlemsorganisationer og udgivelse af Folk&Musik samt Folkemusik Scenen må betragtes som støtte til den samlede folkemusik – og altså også (potentielt) til det amatørområdet og det traditionelle område. Amatørkonsulenttjenesten nåede næsten ikke at komme i gang, men fik

⁸¹ Eventuelle undtagelser (det afhænger af definitioner!): Polkageist og Afenginn på Spot Festival – samt i udlandet: The Original Danish Polcalypso Orchestra, som vel egentlig også er et temmelig dansk fænomen.

⁸² Specielt CD distribution og til en vis grad også Folkemusik Scenen benyttes dog kun i mindre omfang af amatørmusikken og det traditionelle område.

direkte indflydelse på nogle enkelte konkrete tiltag. Hovedparten af den støtte som FFS har ydet til amatørområdet og det traditionelle område må dog betegnes som indirekte støtte (til professionelle artister!), som stort set kun er tilflydt det brede amatør- og det traditionelle område i form af udviklingen af nogle *eventuelt* mere rutinerede balmusikere og undervisere.

10. Sammenfatning og konklusioner

Selvom undersøgelsen har fokuseret på amatørområdet og det traditionelle område indenfor folkemusikken, har det været logisk at inddrage det samlede folkemusikområde, som naturligt også indbefatter dans og professionel musik.

De landsdækkende folkemusikorganisationer

På baggrund af nogle forandringer vedrørende organisering og fordeling af økonomiske midler siden etableringen af Folkemusikkens Fælles Sekretariat (FFS) i 1994 har undersøgelsen beskrevet fem landsdækkende organisationer indenfor folkemusik: Danske Folkedanseres Spillemandskreds (DFS), Folkemusikhusringen (FMHR), Folkemusiksamslutningen (FMS), Danske Folkedansere (DF) og DGI Folkemusik & DGI Folkedans. Undersøgelsen har stillet spørgsmålet:

Hvordan står det til i de tre landsdækkende interesseorganisationer (DFS, FMHR og FMS), og hvordan har de taklet omstillingsprocessen?

Selvom Danske Folkedansere og DGI Folkedans & DGI Folkemusik traditionelt ikke har den samme nærhed til FFS som de tre "traditionelle" folkemusikorganisationer – og i øvrigt ikke modtager midler fra Kunstrådet – må de betragtes som væsentlige spillere indenfor folkemusikområdet. For at forstå hvad der sker på det organisatoriske område indenfor folkemusikken, må man derfor også forstå, hvad der foregår indenfor disse to organisationer.

De tre musikorganisationer DFS, FMHR og FMS står overfor nye udfordringer.

Sammen med DF er DFS er i gang med en nystrukturering af organisationen i forbindelse med nedlæggelsen af amterne. DFS er samtidig midt i en proces, der bevirker at organisationen i højere grad end tidligere har fået interessefællesskab med FMHR og FMS. DFS har hidtil kun i mindre grad været præget af de musikpolitiske strukturelle og økonomiske ændringer.

Siden oprettelsen i 1976 har FMHR været en af de vigtigste spillere indenfor den traditionelle musik og dans. I den ændrede økonomiske situation står FMHR overfor store udfordringer. FMHR's aktivitetsniveau har været dalende blandt andet på grund af en markant nedskæring af de offentlige tilskud – men måske også på grund af manglende evne til modernisering og til at søge nye veje. Undersøgelsen har fx bemærket, at FMHR, som den eneste landsorganisation ikke har en website og en mailadresse.

FMS har også oplevet nedskæringer i de offentlige tilskud, men ikke i samme grad som FMHR. Set udefra virker det som om aktivitetsniveauet har været markant faldende siden 1994, men dette kan skyldes at FMS har væsentlige aktiviteter, som er faldet udenfor undersøgelsens fokus. Efter at have nået nogle klart definerede mål står FMS dog tydeligvis i en form for identitetskrise. Man mangler visioner og et nyt defineret fokusområde.

På samme måde som DFS er DF inde i en omfattende omstillingsproces. Strateginotatet, Rambøll-rapporten, beskriver nogle centrale strategiske udfordringer, som – hvis DF følger dem – kan få afgørende betydning for hele folkemusikområdet. DF er desuden direkte medspiller indenfor det traditionelle område, dels via musik- og danse aktiviteterne og dels via tydelige interesser indenfor det som undersøgelsen benævner "de akademiske aktiviteter".

DGI Folkedans og DGI Folkemusik er underudvalg under DGI. Efter en ny organisationsstruktur er specielt DGI Folkemusik blevet en vigtig spiller på folkemusikområdet, og der kan nu ses tydelige tegn på, at DGI Folkemusik søger samarbejde med de andre tre musikorganisationer.

De fem organisationer beskæftiger sig med aktiviteter, som på nogle områder kan beskrives som sammenfaldende og på andre områder er meget forskellige. Disse aktiviteter kan bedst beskrives via tre historisk betingede retninger/traditioner indenfor det danske folkemusikområde:

Folkedanserforeningsbevægelsen – repræsenteret ved DF, DFS og DGI.

Folkemusikhusbevægelsen – repræsenteret ved FMHR.

Koncertscenemusik & udenlandsk folkemusik (både amtør og professionel) – repræsenteret ved FMS.

Disse retninger/traditioner kan med en vis ret betegnes som miljøer, hvor man har forskellige adfærdsformer, skikke og værdier. Nogle personer kan godt bevæge sig indenfor alle tre miljøer. Dette er specielt synligt med hensyn til de unge musikere, som er opvokset indenfor folkedanserforeninger, efterfølgende har bevæget sig over i folkemusikhus-regi (herunder regnes fx også ROD-netværket) og naturligt interesserer sig for både udenlandsk traditionsmusik og koncertscenemusik. Men blandt den ældre generation – som udgør hovedparten af medlemsskaren – er det et fåtal som bevæger sig i alle miljøer: og det er et fåtal der bevæger sig i mere end ét miljø.

Medlemmerne af bestyrelserne for de tre musikorganisationer kender delvist denne virkelighed, enten via et personligt adfærdsmønster eller via de holdninger og meldninger som de møder i deres bagland.

Selvom de tre miljøer har forskellige interesseområder, adfærdsformer, skikke og værdier, er de på mange måder indbydes afhængige: Folkemusikhusbevægelsen har gennem de seneste år leveret musikalsk ekspertise i form af musikere og instruktører til DFS og DGI. Folkedanserforeningerne har til gengæld leveret dansere til folkemusikhus og folkemusiklaug i et sådant omfang, at disse dansere i dag synes at udgøre en væsentlig del af medlemsgrundlaget. Og både folkedanserforenings- og folkemusikhusbevægelsen har fungeret som de absolut primære leverandører af talentmasse til den professionelle balscene og den del af koncertsceneområdet, som arbejder med musik baseret på dansk/nordisk tradition.

Denne indbyrdes afhængighed er ikke sket via samarbejde mellem organisationerne, men via personlige kontakter og praksis.

På landsplan har DF og DFS altid haft et formaliseret samarbejde. DF, DFS og DGI har samarbejdet omkring fx nordiske stævner. DFS, FMHR og FMS har siden 1994 skullet samarbejde i bestyrelserne for Folkemusikcentret i Hogager og FFS, hvor specielt samarbejdet i FFS har haft stor betydning, da det indtil for få år siden udelukkende var de tre organisationer der tegnede bestyrelsen. I dag er Folkemusikcentret lukket og FFS bestyrelsen udvidet med yderligere fire medlemmer så samarbejdet mellem de tre organisationer er nedtonet i en vis grad.

På regionalt og lokalt plan har undersøgelsen registreret enkelte samarbejder eller sammenhænge mellem folkemusikhusbevægelsen og koncertscener. Samarbejder mellem folkedanserforenings- og folkemusikhusbevægelsen er kun registreret med ét fortløbende initiativ indenfor de traditionelle akademiske aktiviteter.

Da aktiviteterne indenfor de fem folkemusikorganisationer er indbydes afhængige set i et vist tidsperspektiv, konkluderer undersøgelsen, at organisationernes aktiviteter vil kunne styrkes ved et øget samarbejde mellem alle organisationerne.

I den sammenhæng synes Rambøll-rapportens centrale strategiske udfordringer vedrørende DF at være dækkende for det samlede folkemusikområde:

- sikre et solidt medlemsfundament
- gøre noget ved et imageproblem
- få ændret de mange små foreninger til færre større foreninger
- finde en balance omkring ”tradition kontra fornyelse”
- få ændret en alvorlig aldersproblematik (for få børn & unge)
- ændre et for udtalt foreningspræg
- løse en konflikt mellem ”elite versus bredde”.

Nogle af udfordringerne vedrører ikke umiddelbart alle de folkemusikalske områder. Det vil fx ikke umiddelbart være logisk at begynde at sammenlægge foreninger og ændre et for udtalt foreningspræg

indenfor folkemusikhusbevægelsen. Her vil der til gengæld kunne opnås en positiv effekt ved at påbegynde eller styrke nogle lokale og regionale samarbejder, og ændre praksis indenfor lokale foreninger, så man kunne imødekomme nogle af de behov som de unge har. Og indenfor koncertsceneområdet oplever man måske ikke problemer med "elite versus bredde". Til gengæld kunne man måske udvide brugergruppen, hvis man gav bedre muligheder for amatørmusikken og balmusikken.

Fire geografiske undersøgelsesområder

I Kapitel 4 har undersøgelsen beskrevet mængden og arten af aktiviteter indenfor amatørområdet og det traditionelle område i de fire "lokaliteter" Fyn, Storkøbenhavn, Roskilde og Rebild/Nordjylland. Aktiviteterne indenfor folkemusikhuse og folkemusiklaug er beskrevet med en høj detaljeringsgrad, mens DF, DFS og DGI aktiviteter er behandlet mere overordnet. Undervisningsinstitutioner, koncertsceneområdet, den professionelle musik, ungdomsinitiativer og "arkiv, forskning og museum" er blevet inddraget for at give et samlet billede af hvorledes folkemusikaktiviteterne indenfor de fire lokaliteter hænger sammen og er struktureret. Nogle miljøer er blevet beskrevet særskilt; primært de irske miljøer i København, Lirum Larum miljøet i Roskilde og Rebild-miljøet i Nordjylland.

På Fyn synes Folkemusiklinien ved Det Fynske Musikkonservatorium at have haft stor betydning for, at det fynske folkemusikmiljø i dag fremtræder som et (ungt) kraftcenter for den danske traditionelle scene. Tidligere og nuværende ildsjæle har været vigtige aktører ved skabelsen af de miljøer, som er fundamentet for folkemusikken på Fyn, men med oprettelsen af Folkemusiklinien er der siden 1998 blevet tilført – og fastholdt – en samlet mængde af musikalsk ekspertise, personlige ressourcer og ildsjæle i et omfang, som ikke ses i andre af de undersøgte lokaliteter.

Området Storkøbenhavn, Roskilde, Køge og Frederiksborg Amt danner tilsammen et miljø, hvor man spiller gratis hos hinanden ud fra noget-for-noget princippet. Mens man i Roskilde gerne hyrer professionelle balorkestre, kan det konstateres at stort set alle aktørerne i Københavnsområdet har en vis modstand mod brug af professionelle orkestre. Og det kan konstateres, at der mangler visioner, lyst og ressourcer til at iværksætte eller ydbygge samarbejder. På grund af de nuværende lokale politiske forhold har flere foreninger i København haft store problemer med at finde egnede lokaler, som de har mulighed for at kunne betale.

Lirum-Larum miljøet i Roskilde adskiller sig på det organisatoriske område fra de andre miljøer ved nogle udbyggede formaliserede samarbejder. Nogle stærke organisatoriske kræfter fik i løbet af få år (1971-76) startet og organiseret aktiviteterne i de fire "ben", som miljøet stadig hviler på: spillemandsdragt, danselaug, koncertforening og aftensskole. Selvom Lirum Larum miljøet i dag er forandret og noget mindre end i storhedstiden i 80'erne er miljøet yderst intakt. Dog kan der konstateres en klar opsplitning mellem laugene og koncertforeningen.

I Nordjylland er Spillemandsmuseet i Rebild og dets aktiviteter unikke i dansk sammenhæng. Spillemandsmuseet har status af regionalt folkemusikcenter i Nordjylland og er et kraftcenter både for den traditionelle musik i Nordjylland og for specialiserede ildsjæle fra hele landet. Mens der i de andre undersøgte lokaliteter er masser af musikalsk ekspertise, lader det dog til – set udefra – at der er mangel på ekspertise indenfor den traditionelle danske musik i Aalborgområdet.

Amatørområdet

Det folkemusikalske amatørråde består primært af de aktiviteter som foregår i folkemusikhuse og folkemusiklaug, folkedanserforeninger, cajun-miljøer, irske miljøer, eventuelle andre miljøer med traditionel udenlandsk musik samt et amatørkoncertsceneområde, som undersøgelsen kun delvist har undersøgt. Det skal dog bemærkes, at en del af de musikere, som spiller i folkedanserforening, får løn i henhold til aftenskoletarifferne.

Undersøgelsen har stillet spørgsmålet: Hvordan står det til med musiklivet indenfor det folkemusikalske amatørråde? – og konkluderer vedrørende folkemusikhuse og folkemusiklaug:

- Set i regionalt perspektiv er de fleste miljøer intakte og velfungerende.

- Der er store lokale og regionale forskelle.
- Der er stor musikalsk ekspertise.
- Nogle aktører har baseret deres virksomhed på offentlige tilskud – og de har store problemer. Andre aktører er i langt højere grad selvfinansierende – og klarer sig fint, fordi de kan tilpasse sig til den økonomiske virkelighed.
- Nogle har store lokaleproblemer.
- Der mangler dansere til de traditionelle baller – men det er ikke katastrofalt.
- Der mangler tilgang af unge (både musikere og dansere).
- Mange aktører oplever en mindre tilgang af nye medlemmer i 40-50 års alderen.
- Dansere fra folkedansereforeninger udgør en væsentlig basis, både som medlemmer og som brugere af de offentlige baller.
- Der mangler folk til det organisatoriske arbejde. De fleste aktører klarer sig med det nuværende aktivitetsniveau, men undlader at føre nye visioner ud i livet, fordi dette blot vil forøge arbejdsbyrden for de faste organisatoriske støtter.
- Økonomien fungerer tilfredsstillende, men der mangler penge til professionelle baller.
- Der er bred enighed om, at man har et godt produkt. Men man får ikke gjort ret meget for at sælge produktet til omverdenen.
- Samarbejderne kunne udbygges – men der mangler lyst, visioner og organisatorisk kraft til at gøre det.

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at mange miljøer fungerer via nogle få dygtige, frivillige ildsjæle, hvoraf nogle arbejder med det praktisk musikalske og dansemæssige, mens andre primært står for det organisatoriske. Med hensyn til det organisatoriske er Lirum Larum miljøet karakteriseret ved mange ildsjæle og en lang tradition for det organisatoriske. Dette er én af grundene til at miljøet stadig er velfungerende på trods af store problemer i forbindelse med tabet af det gamle kulturhus som fast samlingssted i 1999. Det kan desuden konstateres, at mange foreninger er løbet ind i store problemer – og eventuelt er lukket – i forbindelse med tab af de hidtige lokaler. På Fyn opfattes ildsjælen Britta Rasmussen som en vigtig styrende, organiserende og fremadrettet kraft. Undersøgelsen viser, at dette sandsynligvis ikke er tilfældigt, idet hun udskiller sig fra mange andre organisatorer ved at have en bred og omfattende viden om folkemusikmiljøerne i Danmark – og erfaringer fra de nationale interessesorganisationer.

Det er desuden bemærkelsesværdigt, at en lille gruppe ildsjæle på fem personer sammen eller enkeltvis har været medvirkende ved en række tiltag indenfor børne/ungdomsområdet og uddannelsesområdet:

Folkemusiklinien på Det Fynske Musikkonservatorium
 Polkarave i Odense
 Polkarave i Århus
 ROD & FOD-stævnet
 Folkcamp
 Folkemusiklinien på Den Rytmiske Aftenskole 17:48
 Folkemusiklinien på Brenderup Højskole
 FolkeMusik & Ungdom
 Børne- og Ungdoms Spillemands Kalas (B.U.S.K)

En analyse af amatørkonsulentens arbejde (ansat af FFS i 2000-2001) viser, at der i denne periode var efterspørgsel efter assistance vedrørende almen information, finansiering, koordinering og organisering i forbindelse med konkrete projekter; samt menneskelige støtte, hvor sidstnævnte forhold forklares med de mange ildsjæle, som (på deres niveau) udfører et stort arbejde – men også har brug for støtte, opmærksomhed, skulderklap og energindsprøjtninger. Det kan også konkluderes, at nogle henvendelser var af så specifik folkemusikalsk art, at de sandsynligvis kun kunne løses af en person med indgående kendskab til folkemusikområdet, mens andre henvendelser var af mere almen karakter.

Undersøgelsen spørger endvidere: Hvordan går det med at profilere og udvikle dansk folkemusik, inklusive bredden og mangfoldigheden? – og konkluderer:

Det går fint med at profilere dansk koncertscenemusik i udlandet, selvom det synes at ske på et noget snævert talentgrundlag. Det går også fremad med at profilere dansk koncertscenemusik i Danmark. Men med hensyn til den traditionelle musik, balmusikken med tilhørende danse miljøer, går det skidt.

Den traditionelle musik, balmusikken, lever i små enklaver, hvor den er usynlig for omverdenen. Der er mindre undtagelser fx i Odense og Roskilde, hvor man om sommeren arrangerer dans og musik i det offentlige rum. Men det er meget få mennesker, der på den måde møder den traditionelle musik og dans for første gang. Og den musik og dans, de møder, er stort set udelukkende den ældre amatørmusik og/eller bunkspil, som internt kan opfattes som høj kvalitet, men som nok ikke har den store gennemslagskraft i forhold til den brede offentlighed.

Rambøl-rapporten pointerer af folkedanserne har et imageproblem, og der kan allerede nu ses tiltag som forsøger at ændre på dette; bla. via brugen af nye begreber. Det samme sker indenfor de unge musik/dansmiljøer. Polkarave-begrebet er slået igennem, og blandt ildsjælene indenfor det traditionelle område, synes der at være nogenlunde bred enighed om, at det er en god ide at bruge nye begreber (evt. *polka*) uden at ændre grundlæggende ved indholdet.

Der er også nogle som gerne vil være med til at ændre indholdet. Indenfor folkedanserområdet er der små tiltag omkring skabelsen af nye danseformer; man forsøger at udvikle dansen og udtrykket. Mange unge musikere vil gerne spille på både koncert- og balscenerne. Og de vil også gerne udvikle dansemusikken, men har problemer med at blive engageret til at spille til bal, fordi mange af ”de gamle” har nogle bestemte holdninger til hvad der er kvalitet indenfor dansemusikken. Og det er ”de gamle” som styrer næsten alle dansescenerne. Dette er fx én af årsagerne til at gruppen Phønix stoppede som balorkester. Der er en opblødning på vej og nogle unge som af en eller anden grund bliver accepteret – men det er et problem at mange unge musikere har dårlige muligheder for at få erfaring som balmusikere. Der kan således konstateres en vis afstand eller barriere mellem den ældre og den unge generation.

Børne- og ungdomsområdet

I en periode hvor tilgangen af børn og unge er faldet markant, er nye tiltag indenfor børne- og ungdomsområdet et af midlerne til at rette op på dette forhold. Før problemet kan løses fuldt ud kræves der sandsynligvis samtidig en løsning af det imageproblem, som Rambøll-rapporten fremhæver.

Børne- og ungdomsområdet kan opdeles i fortløbende aktiviteter og nye initiativer. Det kan konstateres at indholdet i de fortløbende aktiviteter ændres både gradvist og markant, og at der – specielt indenfor DF, DFS og DGI – iværsettes nye initiativer. Disse tre organisationer har i disse år et tydeligt fokus på børne- og ungdomsområdet.

De selvbestaltede ROD- og FOD-stævner, som nu har fungeret i omkring 10 år, kan betragtes som funderede, og mange af deltagerne er nu også organiseret hos FolkeMusik & Ungdom. Det samme kan siges om Polkarave arrangementerne på Folkemusiklinien i Odense – hvorimod lignende initiativer i Århus og København synes mere sårbare.

Det er bemærkelsesværdigt at der stort set ikke er foretaget initiativer indenfor folkemusikhuse og folkemusiklaug. Til gengæld udviser en aktør som Spillemandsmuseets Musikskole stor kreativitet og nytænkning i en ny satsning på området. Alt i alt foregår der en række initiativer, som peger i den rigtige retning.

Det traditionelle område

Undersøgelsen har stillet spørgsmålene: Hvordan defineres det traditionelle område? Hvordan står det til med det traditionelle område? – og svarer:

Det traditionelle område kan opdeles i *praktiske aktiviteter* og *akademiske aktiviteter*.

De praktiske aktiviteter er lig med de musik- og danseaktiviteter som fx foregår i miljøer indenfor folkemusikhusbevægelsen og folkedanserbevægelsen. De akademiske aktiviteter fordeler sig på en

lang række aktører (amatører og professionelle), som beskæftiger sig med indsamling/dokumentation, arkivvirksomhed, bearbejdning, forskning og formidling.

Det største problem indenfor området er manglen på økonomiske midler og professionelle aktører.

En ny pulje på 400.000 kr ("overført" fra Folkemusikcentret i Hogager) til formidling af "den dokumenterede folkemusikalske tradition" kan sammen med uddelinger fra den nye Saugmann Bjerregaards Fond give et vigtigt løft til formidlingsdelen (incl. bearbejdning). Men der mangler stadig midler til indsamling/dokumentation, arkivvirksomhed (incl. registrering og digitalisering) og forskning.

Undersøgelsen har opfattet det traditionelle område i et bredt vækstlagsperspektiv. Set i dette perspektiv synes det traditionelle område indenfor folkemusikken at have en særlig status og funktion:

På samme måde som folkemusikkens amatørmusikliv udgør et fundament og vækstlag for den professionelle del af folkemusikken, udgør det samlede traditionelle område et fundament og vækstlag for både amatørområdet og det professionelle område.

11. Sidste nyt

Mens skriveriet har stået på er der sket følgende:

- DF/DFS medlemsbladet "Hjemstavnsliv" har skiftet navn til "Trin & Toner" – som jeg tolker som endnu et eksempel på forsøg på løsning af imageproblemerne.
- Kunstrådets hoveduddeling 2006: FMS har fået halveret støtten fra 60.000 kr til 30.000 kr – og har derudover fået 10.000 kr til ROD 2006.
- Forskellige mennesker har gjort mig opmærksom på, at folkemusiklivet i Svendborg har fået et markant løft. Det viser sig, at der d. 6. september 2005 er startet en ny koncertforening "Folk for Folk" som fx har 8 arrangementer i januar/februar 2006 incl. "åben scene".

12. Kildemateriale

Måltrettede interviews, samtaler og deltagende observation (sept. 2005 – jan. 2006):

DANMARK

Danske Folkedanseres Spillemandskreds – samtale/interview ved styrelsesmøde d. 24/9-2005.

Folkemusikhusringen – samtale/interview ved bestyrelsesmøde d. 31/10-2005.

Folkemusiksamslutningen – telefonsamtale med formand Helge Arildsø d. 3/10-2005.

STORKØBENHAVN

De irske miljøer i København – telefonsamtaler/interviews med Martin O'Hare (samtale/interview), Christoffer Davis Maack (samtale), Rasmus Zeeberg (samtale), Hans Jørgen Jensen (Århus - samtale) i perioden 29/9-14/10-2005. Besøg ved jamsession på Bloomsday d. 9/10-2005 incl. samtale med Peter Gorm Sørensen og Magnus Pharao.

Spillemandsdansen i Lyngby – telefonsamtale med Kurt Wessel Hansen d. 6/10-2005. Besøg ved tirsdagsdansen d. 11/10-2005.

Folkets Hus Spillefolk – samtale/interview med henholdsvis 'de gamle' og ungdomsgruppen d. 12/10-2005. Besøg ved onsdagsaftenen d. 12/10-2005 og efterfølgende uforpligtende samtaler på Temple Bar.

Frederiksberg Folkemusikhus – telefonsamtale med Jack Sander d. 17/10-2005. Besøg ved det månedlige arrangement på Frøbel Seminariet d. 22/10-2005.

Samtaler og skriftlig korrespondence med musiker og musikunderviser Judy Ryslander Schomacker, København, i perioden oktober-december 2005.

Albertslund Folkemusikhus – telefonsamtale med Harry Ottesen d. 13/12-2005.

Holte Folkemusikhus (m.m.) – telefonsamtale/interview med Steen Thorbek d. 13/12-2005.

Diverse musiker sites

ROSKILDE

Roskilde Spillemandsdrag – samtale/interview med bestyrelsesmedlem Knud Kristiansen og tidl. bestyrelsesmedlem, Jørgen Steen Andersen d. 19/10-2005. Besøg ved onsdagsballet d. 19/10-2005.

Folk Roskilde (Lirum Larum Folkemusikforening) – telefonsamtale med Lene Buch d. 17/10-2005.

FYN

Højby Folkemusikdrag – telefonsamtale med formand John Lindequist d. 17/10-2005. Besøg ved den ugentlige danseaften samt samtale/interview med musikere og dansere d. 20/10-2005.

Folkemusikdraget Fynboerne – samtale/interview med kasserer Britta Rasmussen d. 21/10. Besøg ved arrangement på Badstuen d. 21/10-2005.

Svendborg Danse- og Spillemandsdrag – telefonsamtale/interview med formand Niels Åge Christoffersen d. 25/10-2005.

Tommerup Folkemusik – telefonsamtale/interview med formand Birgitte Breiner d. 26/10-2005.

Ulbølle-Hundstrup Folkemusikdrag – telefonsamtale/interview med Arne Aksglæde d. 29/11-2005.

Hjemstavnsdragets Spillemande – telefonsamtale/interview med Bent Staugaard Nielsen d. 29/11-2005

Folkemusiklinien på Brenderup Højskole – samtale/interview med elever og lærer d. 21/10-2005.

Folkemusiklinien på Den Rytmske Aftenskole, Phønix m.m. – telefonsamtale med Jesper Vinther Petersen d. 25/10-2005.

Fionia – telefonsamtale med musikalsk leder, Keld Nørgaard, december 2005.

NORDJYLLAND

Spillemandsmuseet i Rebild m.m. – samtale/interview med museumsinspektør Niels Jørn Østergård d. 23/9-2005 – samt supplerende telefonsamtale/interview d. 7/12-2005.

Spillemandsmuseets Musikskole – telefonsamtale med tidligere aftenskoleleder Bent Melvej og nuværende musikskoleleder Bente Pindstrup d. 5/1-2006.

Hirtshals Spillemandsdrag – telefonsamtale/interview med Vagn Ahler Madsen d. 7/12-2005.

Himmerlands Danse- og Spillemandsdrag – telefonsamtale/interview med formand Verner Christensen d. 15/12.

Solsidens Spillemand – telefonsamtale med Børge Larsen d. 15/12-2005

Ikke målrettede samtaler og aktiviteter

Samtaler med musiker og adjunkt Carl Erik Lundgaard, Tommerup, samt musiker og lærer Peter Sejersen, Odense.

Deltagelse (som instruktør) på Danske Folkedanseres danse- og musikhistorisk kursus på Fanø d. 4/11-6/11-2005.

Samtaler med Kjeld Nørsgaard og Hanne Eriksen, Århus (Instruktører indenfor Danske Folkedansere samt medlemmer af Spillemandslauget Østjyderne).

Samtale om folkemusik med danske professionelle musikere på DMF kursus d. 23/10.

Samtaler med P-B Guldbrand, Folkemusikkens Fælles Sekretariat.

Samtale med musiker Kristian Sloth (countrybandet Rio Grande).

Samtale med musiker Morten Kristian Pedersen (Truppo Trotto)

Samtale med musiker Ole Mouritzen (Jæ' Sweevers)

Samtale med musiker og musikunderviser Tove de Fries (Folkemusiklinien, Baltinget m.m.)

Telefonsamtale med musiker Henrik Jansberg.

Skriftlige kilder – hjemmesider:

DANMARK

Folkemusikkens Fælles Sekretariat

Danske Folkedanseres Spillemandskreds

Folkemusiksammenslutningen

Folkemusikhusringen (tekst fra tidligere – nu ikke-tilgængelig – hjemmeside)

Danske Folkedansere

DGI

Musik & Ungdom

Rod

Fod

Kunstrådets Hoveduddeling 2005 & 2006

cajunmusik.dk

middelalderinfo.dk

Sønderjyder Synger, www.visesangere.dk

Broby Gamle Skole

Cenfo – Center for Folkekultur, Skælskør

Dansk Dansedatabase

Saugmann Bjerregaards Fond

Forlaget Kragen

STORKØBENHAVN

Gladsaxe Spillemandslaug

Herlev Spillefolk

Holte Folkemusikhus

Københavns Folkemusikhus

Spillemandsdansen i Lyngby

Det Åbne Hus

Tingluti

Taastrup Folkemusikhus

Folket Hus Spillefolk

Copenhagen Folk Club

Copenhagen Irish Folk Festival

Copenhagen Irish Set Dancers

Dark Green School of Irish Dancing

Diverse irske pubber

Køge Spillemandsforening

cajunfestival.dk

Dansk Folkemindesamling

ROSKILDE

Lirum Larum (incl. alle tilknyttede foreninger)

FYN

Folkemusiklauget Fynboerne

Tommerup Folkemusik

Folk Club Fyn

Odense Folk Festival

Den rytmiske aftenskole 17:48

Brenderup Højskole

REBILD/NORDJYLLAND

Rebild Spillemandsmuseum

Rebild Spillemandene

Spillemandsmuseets Musikskole

Foreningen For Musikalsk Folkekultur i Nordjylland

Aalborg Danse- og Spillemandsdragt

Kielgasterne

Hirtshals Spillemandsdragt

Fredrikshavn Folkedansere

Hammer-kvadillen

Skriftlige kilder – andre:

Albertslund Folkemusikhus: *Musikalsk Folkekultur – månedsblad om folkekulturen og dens folk* (1981-1984)

Anja Præst Mikkelsen et. al.: Folkemusik og musikuddannelse – et udspil, Folkemusikkens Fælles Sekretariat 1996.

Danske Folkedansere & Danske Folkedanseres Spillemandskreds: Medlemsfortegnelse, Februar 2005.

Deloitte & Touche: *Undersøgelse af Musikrådets institutioner*. Endelig afrapportering 18. december 2003.

Folkemusik Scenen 2005-2006.

Magasinet Folk&Musik 2005.

Niels Jørn Østergård (red.): *Glimt af Himmerlandsk folkemusik før og nu*, Spillemandsmuseets Forlag 2002.

Rambøll Management: *Landsforeningen Danske Folkedansere Strateginotat ("Rambøll-rapporten")*. 3. udkast, 10. oktober 2004.

Statens Musikråd: *Musikkens amatører bør behandles professionelt*. Rapport om amatørmusiklivets vilkår i Danmark. Statens Musikråd 2002.

Mappe med dokumenter vedr. den tidligere amatørkonsulents aktiviteter (2000-2001).

Ikke-trykt artikel af Judy Ryslander: "Miraklet i Uldum". 2005.

Diverse pjecer fra Spillemands- Jagt- og Skovbrugsmuseet i Rebild.

Musikalsk Folkekultur i Nordjylland og Spillemands- Jagt og Skovbrugsmuseet i Rebild: "Kalender efteråret 2005".

Cover-noter til diverse CD'er.

13. Forfatterens baggrund

- Født i 1957 i Odense. Opvokset i Odense og Højby (Fyn) med direkte kendskab til nogle af de lokale folkemusikmiljøer i slutningen af 70'erne.
- Bosat i Århus siden 1981 – og har siden starten af 90'erne deltaget i lokale arrangementer i Århus Folkemusikhus og Spillemandslauget Østjyderne.
- Har arbejdet som musiker, komponist, underviser, foredragsholder og projektarbejder – og er cand. phil. i musikvidenskab med speciale i dansk spillemandsmusik.
- Ph.d. stipendiat på Dansk Folkemindesamling i perioden 2000-2002 med et uafsluttet musiketnologisk forskningsprojekt om musikken på Fanø i 1900-tallet – som bl.a. indebar feltarbejde i de danske folkemusikmiljøer. Boede i perioden delvist i København.
- Har som musiker i orkestret Kætter Kvartet spillet på professionelle danske og udenlandske folkemusikspillesteder, -festivaler og -stævner (incl. over 100 skolekoncerter) i perioden 1997-2002.
- Tidligere bestyrelsesmedlem og fomand for Folkemusiksammenslutningen (2001-2005), medlem af bestyrelsen for Folkemusikcentret i Hogager (2001-2005), bestyrelsesmedlem og kasserer i Dansk Selskab for Traditionel Musik og Dans (2002-2003), medlem af Amtsmusikudvalget i Århus Amt 1998-2002.
- Arrangør af balarrangementer på Single Rock Café i forbindelse med Århus Folk Festival 2004 (i samarbejde med Spillemandslauget Østjyderne og Århus Folkemusikhus).
- Aktiv sangskriver og organisator i Århus Sangskriver Værksted (2004-2005).
- Overordnet styring og koordinering af Danish Music Awards-Folk 2005.
- Redaktør på DVD-udgivelsen ”Folkemusik på film – 1970'erne” (2005).